

2018

กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูยี่นิจ ฉายสุวรรณ ศิลปิน
แห่งชาติ

รัชชัชฎา เกลาพิมาย
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Other Education Commons](#)

Recommended Citation

เกลาพิมาย, รัชชัชฎา, "กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูยี่นิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ" (2018).
Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 2905.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/2905>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

น.ส.รัชชัชฎา เกลาพิมาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

TRANSMISSION PROCESS IN RANARD – EK SOLO OF PINIT CHAISUWAN, NATIONAL
ARTIST

Miss Ratsitta Klaophimai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Music Education
Department of Art, Music, and Dance Education
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2018
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครู
	พินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
โดย	น.ส.รัชศิษา เกลาพิมาย
สาขาวิชา	ดนตรีศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุธงจิตต์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดنیญา อุทัยสุข)
..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุธงจิตต์)
..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปีกุรักษ์)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

รัชศึกษา เกลาพิมาย : กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปิน
แห่งชาติ. (TRANSMISSION PROCESS IN RANARD – EK SOLO OF PINIT CHAISUWAN, NATIONAL
ARTIST) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉาย
สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ 2) สร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปิน
แห่งชาติ วิธีการดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร และการ
สัมภาษณ์ (interview) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความข้อมูล (interpretation) สร้างข้อสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ เป็นศิลปินผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีปี่พาทย์ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการถ่ายทอด
โดยเฉพาะเครื่องมโหรีระนาดเอก ได้รับการยกย่องว่ามีความเป็นเลิศ ครูพินิจได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก
จากครูสอน วงฆ้อง ครูพริ้ง ดนตรีรส และครูเชื้อ ดนตรีรส โดยครูทั้งสามท่านนี้เป็นลูกศิษย์โดยตรงของพระยาเสนา
ดุริยางค์ ในช่วงหลังขณะที่ครูพินิจรับราชการประจำอยู่ที่วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ท่านได้รับการถ่ายทอดบทเพลง
เดี่ยวต่าง ๆ จากครูบุญยงค์ เกตุคง รวมทั้งได้ต่อเพลงเดี่ยวเพิ่มเติมกับครูท่านอื่น ๆ ด้วย เช่น ครูบุญช่วย ชิตท้วม ครูสนิท
ลัดดาอ่อน เป็นต้น ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจต้องมีพื้นฐานการบรรเลงระนาด
เอกมาก่อนในระดับหนึ่ง ในการถ่ายทอดบทเพลง ครูพินิจเป็นผู้พิจารณาว่าผู้เรียนแต่ละคนเหมาะสมกับบทเพลงใด
สำหรับหลักการถ่ายทอดทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ มี 3 ประการ ได้แก่ 1) สอนตาม
สติปัญญาและความสามารถ 2) เน้นเรื่องรสมือของผู้เรียนที่ควรเป็นไปตามธรรมชาติของแต่ละคน 3) เน้นการบรรเลงที่
ถูกต้องชัดเจนไพเราะและได้อรรถรสของบทเพลง

2. คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ประกอบด้วย คำ
ชี้แจงในคู่มือ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นความรู้ความเข้าใจในการนำไปถ่ายทอดสำหรับผู้สอน และการนำไปฝึก
ทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกสำหรับผู้เรียนตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ขั้นตอนการ
ถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด การวัดและประเมินผล และแหล่งอ้างอิง

สาขาวิชา   ดนตรีศึกษา
ปีการศึกษา   2561

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

5883374527 : MAJOR MUSIC EDUCATION

KEYWORD: TRANSMISSION PROCESS, RANARD-EK SOLO, PINIT CHAISUWAN

Ratsitta Klaophimai : TRANSMISSION PROCESS IN RANARD – EK SOLO OF PINIT CHAISUWAN,
NATIONAL ARTIST. Advisor: Assoc. Prof. NARUTT SUTTACHITT, Ph.D.

This research aims to study transmission process in *Ranard - Ek* solo of Pinit Chaisuwan, National Artist by qualitative research with data collected from documents and interviews. The data were analyzed using the analytic induction method and presented by the descriptive method. The key informants were students who studied *Ranard - Ek* solo with Pinit Chaisuwan.

The research findings were

1. Pinit Chaisuwan was an expert in Thai classical music (theory, performance, & pedagogy); especially, *Ranard - Ek* performance. He had intensively transmitted knowledge from Sorn Wongkong, Pring Dontreeros and Cheua Dontreeros. His master teachers had intensively transmitted knowledge from Praya Sanoa Duriyang. While he was a Thai musician of Krung Thep maha nakhon ensemble, he studied *Ranard - Ek* solo with Boonyong Ketkong and another master teacher such as Boonchuy Chittuam and Sanit Laddaon. Most of his students had basic skills in *Ranard - Ek* before studied *Ranard - Ek* solo with him, accordingly, he selected a song that appropriate for each students. The processes, teaching with explanation and demonstration follow three principles: 1) The teaching is concerned student's skills level or competency 2) Emphasis on each person characteristics and 3) Emphasis quality and clear sounds.

2. The teaching manual for *Ranard - Ek* solo by Pinit Chaisuwan consists of the information to the manual, contents, the teaching methods of *Ranard - Ek* solo, measurement and assessment, and references.

Field of Study: Music Education

Academic Year: 2018

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่ได้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับลูกศิษย์นานับประการจนวาระสุดท้ายของชีวิต สิ่งที่ท่านได้สร้างสรรค์ไว้จะเป็นมรดกและประโยชน์อันล้ำค่าแก่ชนรุ่นหลังต่อไป ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งกับคุณประโยชน์ของท่านอย่างสุดใจ

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุธงจิตต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งอบรมสั่งสอน และตรวจสอบข้อบกพร่อง ชี้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตนิษฐา อุทัยสุข ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำตลอดจนอบรมสั่งสอนผู้วิจัย กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ภายนอก ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา ความรู้ และคำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อยู่ตลอด กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสีพันธุ์ แข็งขัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนอง คลังพระศรี ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย พร้อมให้คำแนะนำเพิ่มเติมสำหรับการวิจัยครั้งนี้ กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพลสิทธิ์ พชรกุลพงศ์ (เดชน์ คงอิม) ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิษชาณัฐ ตูจันดา ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจคุณภาพคู่มือ พร้อมทั้งเสียสละเวลาให้คำปรึกษาอยู่เสมอ อีกทั้งให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ยิ่งกับการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพลสิทธิ์ พชรกุลพงศ์ (เดชน์ คงอิม) ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช นายณัฐวิทย์ บุญมีไชย และนายดิณณภพ ถนอมธรรม ที่เปรียบเสมือนคลังความรู้ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ทุกท่านได้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ สืบและเอกสารสำคัญอันเป็นประโยชน์แก่การทำวิทยานิพนธ์ จนทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณพี่น้องและเพื่อนนิสิตปริญญาโทบัณฑิตทุกคนที่ได้ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา สุดท้ายนี้กราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และคนเคียงข้าง ที่เป็นกำลังใจ และคอยยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา แม้ยามผู้วิจัยสิ้นหวัง กราบขอบพระคุณคุณครูทุกท่านที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ท่านได้ให้การอบรมสั่งสอนผู้วิจัยในด้านต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	1
สารบัญภาพ	1
สารบัญแผนภาพ	1
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
นิยามศัพท์.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
ตอนที่ 1 ประวัติและผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	5
1.1 ประวัติครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	5
1.2 ผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	12
ตอนที่ 2 การถ่ายทอดดนตรีไทย.....	17
2.1 การถ่ายทอดดนตรีไทย	18
2.2 ทฤษฎีทางการศึกษา	23

ตอนที่ 3 การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกและการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	28
3.1 การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอก	28
3.2 การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	31
ตอนที่ 4 แนวคิดและหลักการสอนทักษะดนตรี	34
4.1 หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี	34
4.2 หลักการสอนทักษะดนตรี	35
4.3 การประเมินผลทักษะดนตรี	40
ตอนที่ 5 รูปแบบคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	41
ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย	42
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	45
ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	47
ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	53
ขั้นที่ 5 สร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
ตอนที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปิน แห่งชาติ.....	55
1.1 ด้านครูผู้สอน (ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ)	56
1.2 ด้านผู้เรียน	85
1.3 ด้านเนื้อหาสาระ	99
1.4 ด้านบริบทอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของการถ่ายทอด	109
ตอนที่ 2 คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	133

2.1 การสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉาย สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	133
2.2 ผลการประเมินคุณภาพของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทาง ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	137
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	139
สรุปผลการวิจัย.....	141
อภิปรายผลการวิจัย	150
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	156
บรรณานุกรม.....	158
ภาคผนวก ก คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	162
ภาคผนวก ข รายนามผู้เกี่ยวข้อง	251
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	254
ภาคผนวก ง ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	280
ประวัติผู้เขียน.....	289

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	ครุตนตรีที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	9
ตารางที่ 2	ผลงานการประพันธ์เพลงของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	12
ตารางที่ 3	รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) .	36
ตารางที่ 4	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	47
ตารางที่ 5	แผนการดำเนินการวิจัย	54
ตารางที่ 6	วิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของแต่ละเพลง.....	106
ตารางที่ 7	เนื้อหาสาระในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	109
ตารางที่ 8	ตารางวิเคราะห์เนื้อหาสาระการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	135
ตารางที่ 9	ผลการประเมินคุณภาพคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	137
ตารางที่ 10	ประเด็นในการศึกษาวิจัย.....	256
ตารางที่ 11	การร่างข้อคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์.....	257

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	5
ภาพที่ 2 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	56
ภาพที่ 3 ครูเจ็ก อ่อนละมูล	64
ภาพที่ 4 ครูพริ้ง ดนตรีรส ภาพที่ 5 ครูสอน วงษ์อ่อง	67
ภาพที่ 6 ครูบุญยงค์ เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ และครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	69
ภาพที่ 7 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ บรรเลงระนาดเอกแสดงฝีมือที่วัดเชิงท่า	79
ภาพที่ 8 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ	79
ภาพที่ 9 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากกา	100
ภาพที่ 10 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากไก่	101
ภาพที่ 11 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากนกแก้ว	101
ภาพที่ 12 ปกคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	133
ภาพที่ 13 ทำนั้งบรรเลงระนาดเอก	230
ภาพที่ 14 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากกา	231
ภาพที่ 15 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากไก่	232
ภาพที่ 16 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากนกแก้ว	232

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	44
แผนภาพที่ 2 กรอบการดำเนินงานวิจัย	46
แผนภาพที่ 3 แสดงการสืบสายตระกูลของครูพินิจ ฉายสุพรรณ	57

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระนาดเอกเป็นเครื่องดนตรีที่มีหน้าที่เป็นผู้นำวง มีความสำคัญรับผิดชอบเป็นผู้นำในการขึ้นบทเพลง ควบคุมการบรรเลงเพลงประเภทต่าง ๆ นอกจากจะบรรเลงอยู่ในวงปี่พาทย์แล้ว ยังมีการบรรเลงเป็นลักษณะที่เรียกว่า การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นการบรรเลงเพื่ออวดฝีมือและความแม่นยำในจังหวะและทำนอง การบรรเลงในลักษณะเดียวนั้น มีการประดิษฐ์กลวิธีการบรรเลงที่สลับซับซ้อนหลากหลายลักษณะ เช่น การตีสะบัด สะเดาะ ขยี้ รวคาบลูกคาบดอก รวเป็นทำนอง ดีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ ผู้เล่นต้องมีความสามารถ มีความชำนาญ การบรรเลงบทเพลงเดี่ยว ไม่ได้หมายความว่าต้องบรรเลงด้วยความเร็วหรือยิ่งเร็วยิ่งดี แต่ผู้บรรเลงต้องบรรเลงด้วยความเข้าใจในอรรถรสของบทเพลง บทเพลงใดควรตีให้ดูต้น บทเพลงใดควรตีให้ไพเราะ ความเหมาะสมของวิธีการบรรเลงเป็นสิ่งที่ผู้บรรเลงต้องเรียนรู้อย่างถูกต้องจากครูผู้ถ่ายทอด (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552; พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2554; สงบศึก ธรรมวิหาร, 2542)

การถ่ายทอดดนตรีไทยมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ เป็นวิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำจากครูสู่ศิษย์สืบเนื่องกันเป็นระยะเวลาหลายชั่วอายุคน (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี อ้างถึงใน รุจาทา กลิ่นดี, 2556) ครูผู้ถ่ายทอดจะสาธิตให้ศิษย์ดู จากนั้นให้ปฏิบัติตาม ครูมีการอธิบายรายละเอียดประกอบการสาธิต รวมถึงเล่าประสบการณ์ของตนเองหรือครูของครูให้ศิษย์ฟังเก็บเป็นความรู้และคิดวิเคราะห์ ด้วยการถ่ายทอดลักษณะนี้มีการจดบันทึกความรู้เป็นลายลักษณ์อักษรไม่มากนัก อีกทั้งหากสูญเสียครู อาจทำให้องค์ความรู้สูญไปอย่างน่าเสียดาย (สงัด ภูเขาทอง, 2539)

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ (2474 – 2560) เป็นครูและศิลปินผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีปี่พาทย์ทั้งทางทฤษฎี การปฏิบัติ และการถ่ายทอด โดยเฉพาะการบรรเลงระนาดเอก ได้รับการยกย่องว่ามีความเป็นเลิศ กว่าจะเป็นคนระนาดเอก ครูพินิจผ่านกระบวนการเรียนแบบโบราณหลายขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากฝึกหัดฆ้องวงใหญ่ จากนั้นฝึกหัดฆ้องวงเล็ก ระนาดเอกเหล็ก และระนาดเอกตามลำดับ การฝึกฝนตามลำดับส่งผลให้ครูพินิจมีความรอบรู้ในการปฏิบัติเครื่องดนตรีชิ้นต่าง ๆ รวมถึงเป็นรากฐานในการนำไปสู่การเป็นคนระนาดเอกที่แตกฉาน สามารถบรรเลงบทเพลงประเภทต่าง ๆ ทั้งการบรรเลงรวมวงและการบรรเลงเดี่ยวได้ดีเยี่ยม การได้รับการถ่ายทอดจากครูท่านต่าง ๆ รวมถึงการฝึกฝนและสั่งสมประสบการณ์ตลอดชีวิตของครูพินิจ ส่งผลให้ครูประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงจนได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พ.ศ.2540 แสดงให้เห็นว่าครูเป็นผู้มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญเป็นอย่างมาก ด้านความเป็นครู ครูพินิจเป็นผู้ถ่ายทอดดนตรีไทยให้กับนิสิต นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองในรายวิชาการบรรเลงรวมวง และที่วิทยาลัยดุริ

ยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในรายวิชาการปฏิบัติระนาดเอก การบรรเลงรวมวง และการประพันธ์เพลง นอกจากนี้ครูยังถ่ายทอดให้กับนักดนตรี ครู อาจารย์ และผู้สนใจในการเรียนระนาดเอกและเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ อีกด้วย (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์, 2552; ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์, 2557)

จากการศึกษาชีวประวัติของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ผู้วิจัยเลือกศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญและยังไม่มีการศึกษาในรูปแบบของดนตรีศึกษา โดยการศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน สอดคล้องกับองค์ประกอบการศึกษาของสไตเนอร์ (Steiner, 1988) ประกอบด้วย ครูผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ซึ่งมีความครอบคลุมในกระบวนการศึกษา ทำให้การรวบรวมองค์ความรู้เป็นระบบขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

คำถามวิจัย

1. กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นอย่างไร
2. คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
2. เพื่อสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษากิจกรรมการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยศึกษาตั้งแต่เริ่มฝึกให้มีผลกำลัง เรียนรู้กลวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในบทเพลงเดี่ยวที่สำคัญ จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น เพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น ลาวแพน และเข็ดนอก
2. ศึกษาข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

2.1 กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี

2.2 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี

2.3 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง

3. สร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ประกอบด้วย เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก และขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

นิยามศัพท์

กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก หมายถึง หลักการสอน เทคนิคการสอน และวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ตลอดจนองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก รวมถึงประวัติชีวิตของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

หลักการสอน หมายถึง แนวคิดหลักการหรือสาระสำคัญที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

วิธีการสอน หมายถึง วิธีและขั้นตอนต่าง ๆ ที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้ถูกต้องตามจุดหมาย

เทคนิคการสอน หมายถึง กลวิธีที่ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพหรือทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้ดียิ่งขึ้น

คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก หมายถึง เอกสารเกี่ยวกับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษา โดยสามารถนำไปใช้ฝึกทักษะด้วยตนเองหรือนำไปใช้ในการเรียนการสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ด้านกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สามารถนำข้อมูลไปเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจในเรื่องการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนได้

2. ได้คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้สืบทอดและพัฒนาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและเผยแพร่สู่สังคมได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นการศึกษาในเชิงดนตรีศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีหลักการแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติและผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

1.1 ประวัติครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

1.2 ผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 2 การถ่ายทอดดนตรีไทย

2.1 การถ่ายทอดดนตรีไทย

2.2 ทฤษฎีทางการศึกษา

ตอนที่ 3 การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกและการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

3.1 การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอก

3.2 การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ตอนที่ 4 แนวคิดและหลักการสอนทักษะดนตรี

4.1 หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี

4.2 หลักการสอนทักษะดนตรี

4.3 การประเมินผลทักษะดนตรี

ตอนที่ 5 รูปแบบของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 ประวัติและผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ที่มา: ภูมิพงศ์ คุ่มวงษ์ (ช่างภาพ)

ภาพที่ 1 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ด้านประวัติและผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้มั่งคั่งความรู้ทางดนตรีหลายด้าน นับจากวัยเด็กจนกระทั่งบั้นปลายชีวิต ได้สร้างประโยชน์ให้กับวงการดนตรีไทยจำนวนมาก ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากหนังสือและเอกสารของรองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ (2552) สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1.1 ประวัติครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ชื่อเดิมคือ สนม ฉายสุวรรณ (2474 – 2560) เกิดเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2474 ตรงกับปีมะแม แต่ข้อมูลบันทึกตามทะเบียนราษฎร ระบุว่า เกิดวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2474 ที่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านนา อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรคนสุดท้องของนายย้อย และนางถนอม ฉายสุวรรณ ฉายสุวรรณ ภายหลังนายย้อยได้บวชเป็นพระ มีพี่สาว 1 คน แต่เสียชีวิตตั้งแต่อายุเพียง 4 ขวบ ใน พ.ศ. 2495 สมรสกับนางสาวการะเวก อิศรัตน์ ปัจจุบันเชื่อว่านางสมพร ฉายสุวรรณ มีบุตรธิดา จำนวน 5 คน ได้แก่

- 1) นางสาวอรพัช ฉายสุวรรณ
- 2) นางสาวฐานิตา ฉายสุวรรณ
- 3) นายวินัย ฉายสุวรรณ
- 4) นางนันทน์ภัส ฉายสุวรรณ
- 5) นายณัทชัย ฉายสุวรรณ

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ เสียชีวิตเมื่อวันเสาร์ที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2561 เวลา 01.25 น. อายุ 85 ปี เนื่องจากสมองฝ่อวัยชรา ณ บ้านศิลปินแห่งชาติ เลขที่ 109 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านขวาง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ด้านการศึกษา ครูพินิจเข้ารับการศึกษตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับและสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดรัง (วิบูลย์วิทยาการ) ตำบลบ้านรี อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ขณะอายุ 9 ขวบ บิดาและมารดาจัดงานโกนจุกให้และติดต่อกับไปแสดงในงาน โดยคณะลูกปัดของ นายหลา ทรัพย์มุข บรรเลงประกอบการแสดง เมื่อแสดงเสร็จนายหลา ตัดกิจธุระบางประการจึงได้ฝากเครื่องดนตรีไว้ที่บ้าน เป็นโอกาสให้ครูพินิจได้ทดลองเล่นเครื่องดนตรีเหล่านั้น ทำให้เริ่มมีความสนใจดนตรีไทย บิดาของครูซึ่งบวชเป็นพระในขณะนั้น ได้เห็นว่าครูมีความสนใจ จึงคิดจัดหาสร้างเครื่องดนตรีไทยให้ วันหนึ่งเมื่อไปเทศน์ที่งานแห่งหนึ่ง ในงานนั้นมีวงปี่พาทย์มาบรรเลงประกอบ เมื่อเทศน์จบแล้วหลวงพ่อก็ได้ขอซื้อเครื่องดนตรีจากเจ้าของวงปี่พาทย์ ซึ่งเป็นพระครูพินิจเรียกว่า หลวงพี่พร เป็นชาวบ้านโกร่งธนู จังหวัดลพบุรี เป็นวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ในราคา 210 บาท ต่อมาหลวงพ่อก็ได้นิมนต์หลวงพี่พรให้จำพรรษาที่วัดรัง ตำบลบ้านรี อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ครูพินิจจึงได้เริ่มต้นฝึกเรียนดนตรีปี่พาทย์กับพระหลวงพี่พร เป็นครูผู้จับมือต่อเพลง สาธุการให้ จากนั้นได้นายผัน กองโชค เป็นครูจับมือตีตะโพน และได้เรียนเพลงต่าง ๆ เพิ่มเติมจากครูยอด พูลสมบัติ

ต่อมาครูพินิจได้เดินทางเข้ากรุงเทพมหานครเพื่อสมัครเรียนดนตรีไทยในวงจุลศรียาขันธ์ของกรมศิลปากร แต่ครั้งนั้นกรมศิลปากรรับสมัครเฉพาะนักเรียนดนตรีสากลเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สินธุนาคร) จึงได้แนะนำให้ครูพินิจเรียนดนตรีสากล และอาศัยอยู่กับท่านที่บ้าน ซึ่งการเรียนดนตรีเน้นฝึกไวโอลิน ทฤษฎีดนตรีตะวันตก และวิชาการดนตรีอื่น ๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2484 – 2488 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ครูพินิจจึงเดินทางกลับบ้านที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเมื่อสงครามสงบลง ครูก็ไม่ได้กลับไปเรียนดนตรีที่กรมศิลปากรต่อ

ขณะอยู่บ้านที่พระนครศรีอยุธยา ครูพินิจมีโอกาสได้เรียนดนตรีไทยเพิ่มเติมจากครูดนตรีไทยหลายท่านด้วยกัน เช่น ครูทวน อ่อนละมูล และครูเจ็ก อ่อนละมูล นักดนตรีฝีมือดีของตำบลบ้านแห อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ต่อมาครูทั้งสองได้นำครูพินิจ ไปฝากเป็นศิษย์ ครูพริ้ง ดนตรีรส ข้าราชการกรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร โดยครูพินิจเริ่มเรียนบรรเลงดนตรีประจำวงจากฆ้องวงใหญ่ จากนั้นเรียนบรรเลงฆ้องวงเล็ก เมื่ออายุ 18 เรียนบรรเลงระนาดเอกเหล็ก และระนาดเอก ตามลำดับ นับเป็นการวางพื้นฐานด้านทักษะปฏิบัติตามขั้นตอน ทำให้ครูพินิจประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่นักดนตรีไทยในเวลาต่อมา

พ.ศ.2506 ครูพินิจเข้ารับราชการเป็นนักดนตรีรุ่นแรกของวงเทศบาลกรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นในสมัยที่นายชำนาญ ยุวบูรณ์ เป็นนายกเทศบาล มีนักดนตรีร่วมวง จำนวน 22 คน ได้แก่ ครูพริ้ง

ดนตรีรส ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูไสว ตาตะวาทิต ครูบุญช่วย ชิตท้วม ครูหยด ผลเกิด ครูสุจินต์ เพ็ญ
 พุ่ม ครูบุญยัง เกตุคง ครูช่อ อากาศโปรง ครูสมปอง แจ้งจรัส ครูอนงค์ ศรีไทยพันธุ์ ครูบุญชู ทองเชื้อ
 (รอดประสิทธิ์) โดยครูพริ้งรับตำแหน่งหัวหน้าวงดนตรีไทย ครูบุญยงค์บรรเลงระนาดเอก ส่วนครูพินิจ
 บรรเลงฆ้องวงเล็ก จนกระทั่งปี พ.ศ.2510 ครูพริ้งเกษียณอายุราชการ ครูบุญยงค์ได้รับตำแหน่งเป็น
 หัวหน้าวงคนต่อมา และครูพินิจรับหน้าที่เป็นคนบรรเลงระนาดเอกแทน

พ.ศ.2510 ครูพินิจเริ่มแต่งเพลงโหมโรงเทพเวหาเป็นเพลงแรก และได้รับความสำเร็จจากการ
 แต่งเพลงนี้ จึงได้แต่งเพลงไทยอีกเป็นจำนวนมาก ผลงานเพลงที่แต่งขึ้นได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย
 ในวงการดนตรีไทยมาโดยตลอด ซึ่งสมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทยได้จัดอันดับให้ครูพินิจเป็น
 นักแต่งเพลงไทยลำดับที่ 6 ต่อจากครุมนตรี ตราโมท ครูเฉลิม บัวท่ง ครูสุวิทย์ บวรวัฒนา ครูบุญยงค์
 เกตุคง และครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์

พ.ศ.2524 ครูบุญยงค์เกษียณอายุราชการ ครูพินิจจึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าควบคุม
 วงดนตรีกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ให้การอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแก่ครูอาจารย์ผู้สอนดนตรี
 ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ระหว่างนั้นมีการประชันวงปีพาทย์หลายครั้ง เช่น การประชันวงในงาน
 พิธีไหว้ครูประจำปีของวัดพระพิเรนทร์ การประชันวงปีพาทย์หน้าพระที่นั่ง โดยสมเด็จพระเทพ
 รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธาน เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ.2528 ครูพินิจ
 ได้ส่งวงปีพาทย์เข้าร่วมประชันใช้ชื่อว่า “วงบ้านบางกะปิ” และเมื่อมหาวิทยาลัยมหิดลจัดการ
 ประกวดปีพาทย์ ในรายการแสงทิพย์ประลองปีพาทย์ ท่านก็ยังส่ง “วงบ้านบางกะปิ” เข้าร่วม
 ประกวดด้วย จนในปี พ.ศ. 2534 ครูพินิจเกษียณอายุราชการ แต่ยังคงทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและ
 เป็นที่ปรึกษาของวงดนตรีกรุงเทพมหานครมาโดยตลอด ในปี พ.ศ.2539 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
 มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เชิญให้ครูพินิจเป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์
 มหาวิทยาลัยมหิดล นอกจากเป็นที่ปรึกษาหลักในด้านวิทยาการดนตรีไทยแล้ว ครูยังทำหน้าที่สอน
 นักเรียน นักศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในหลักสูตรเตรียมอุดมดนตรี นักศึกษาในระดับ
 ปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 ได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ดนตรีไทย สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สอนรายวิชาบรรเลงรวมวง

ด้วยครูพินิจเป็นปูชนียบุคคลที่ได้รับความเคารพจากศิลปินดนตรีไทยอย่างมาก มีความพร้อม
 ถึงดนตรีในทุกด้าน ทั้งด้านทฤษฎี ด้านการปฏิบัติ และด้านการประพันธ์เพลง ในสถานะของความเป็น
 ครูดนตรี ครูพินิจจึงได้รับมอบโอกาสการประกอบพิธีไหว้ครูจาก ครูยอด พูลสมบัติ ทำหน้าที่เป็นพิธีกร
 ประกอบพิธีไหว้ครูให้แก่บ้านดนตรี สำนักดนตรี สถาบันดนตรีต่าง ๆ ทั้งของทางราชการและเอกชน
 ส่งผลให้ครูพินิจ ฉายสุพรรณ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
 (ดนตรีไทย) ประจำปีพุทธศักราช 2540 โดยมีคำประกาศเกียรติคุณ ดังนี้

“นายพินิจ ฉายสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔ ที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สนใจดนตรีไทยเนื่องจากบิดาจัดหาลิเกมา แสดงในงานโกนจุกของตนเองทำให้สนใจในการเล่นของวงปี่พาทย์เป็นพิเศษ จึงเริ่มฝึกตีระนาดเอกมาตั้งแต่นั้น โดยบิดาสรางเครื่องปี่พาทย์ให้ พร้อมกับนำไปฝากกับครูดนตรีไทยหลายคน ซึ่งต่อมาภายหลังได้มีโอกาส เรียนดนตรีสากลที่กรมศิลปากร ศึกษาทั้งด้านทฤษฎีโน้ต สากลและการ ปฏิบัติ เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงกลับบ้านเดิมที่พระนครศรีอยุธยา หันไปฝึกเรียนเพลงปี่พาทย์กับครูทวน ครูเจ๊ก อ่อนละมุน นักดนตรีสองพี่น้องที่มีฝีมือของจังหวัดอ่างทอง ได้แสดงฝีมือตีระนาดจนเป็นที่ประจักษ์ว่ามีความสามารถเป็นเลิศ ครูทวนจึงนำไปฝากเป็นศิษย์ครูพริ้งดนตรีรส คุรระนาดเอกของกรมศิลปากร จนสามารถเดี่ยวกราวในที่ต้องใช้ ความสามารถทางดนตรีเป็นอย่างสูงได้ จากนั้นสมัครเป็นศิษย์ครูสอนวง ฆ้อง ผู้มีฝีมือทางฆ้องวงเป็นเลิศจนมีฝีมือเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนักดนตรี ไทยที่มีความสามารถสูงคนหนึ่งของไทย โดยเฉพาะทางด้านปี่พาทย์ และ เครื่องสาย นายพินิจสามารถบันทึกได้ทั้งโน้ตไทย โน้ตสากล และโน้ต ตัวเลข มีผลงานการประพันธ์เพลงประเภทต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก เช่น เพลงโหมโรงเสภาเพลงเถา เพลงเดี่ยว เพลงชุด และการที่มีความสามารถ ทั้งด้านการบรรเลง การบันทึกโน้ตสากล โน้ตตัวเลข ทำให้สามารถ ถ่ายทอดเพลงไทยในเชิงหลักวิชาการได้เป็นอย่างดี ได้รับการยอมรับจาก นักดนตรีไทยทั่วไปว่า เป็นปรมาจารย์ ทางดนตรีไทยคนหนึ่งสร้างสรรค์ ผลงานไว้มากมาย เป็นอาจารย์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยของ มหาวิทยาลัยมหิดล สอนในระดับปริญญาโท สาขาดนตรีศึกษาและสาขา ดนตรีวิทยา”

เบื้องหลังการสั่งสมประสบการณ์จนเกิดองค์ความรู้ของครูพินิจนั้น มีครูดนตรีผู้ถ่ายทอด ความรู้ให้หลายท่านด้วยกัน โดยผู้วิจัยได้จำแนกออกตามช่วงชีวิตของครูพินิจในแต่ละช่วง รายชื่อครู ดนตรีผู้ถ่ายทอด พร้อมข้อมูลประกอบตัวบุคคลและสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ดังนี้

ตารางที่ 1 ครูดนตรีที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ช่วงชีวิต	รายนามครูดนตรี ผู้ถ่ายทอด	ข้อมูลประกอบ
วัยเด็กอายุ 9 ปี (2483) ขณะอยู่บ้านที่ พระนครศรีอยุธยา	นายหลา ทรัพย์มุข	- นักดนตรี บ้านพิตตะเพียน อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา - คนสำคัญคนแรกที่ทำให้ครูพินิจ สนใจใน ดนตรีไทย - เป็นผู้ถ่ายทอดเพลงสืวนกลาง เภา ให้กับ ครูพินิจ
	หลวงพิพร (ไม่ทราบ นามสกุล)	- ครูดนตรีท่านแรกที่จับมือต่อทางฆ้องเพลง สาธการและเพลงปี่พาทย์
	นายผัน กองโชค	- ศิษย์ดนตรีของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) - เป็นผู้จับมือตีตะโพนให้ครูพินิจ
	นายยอด พูลสมบัติ	- นักดนตรีตำบลบ้านใหม่วังนวม อำเภอ มหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา - เป็นผู้ต่อเพลงต่าง ๆ เพิ่มเติมให้กับครูพินิจ
วัยเด็ก อายุ 10- 12 ปีครึ่ง (2484 - 2486) ขณะ เดินทางไปเรียน ที่ กรุงเทพมหานคร	ขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถาว์ สิ้นธนาคร)	- นักดนตรีสังกัดหมวดดุริยางค์สากล แผนก ละครและสังคีต กองศิลปวิทยาการ กรม ศิลปากร กระทรวงธรรมการ (พ.ศ. 2478 - 2480) - เป็นผู้แนะนำให้ครูเรียนดนตรีสากล และให้ พักอาศัยอยู่ที่บ้านด้วย
	พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร)	- ครูผู้สอนไวโอลิน และทฤษฎีดนตรีตะวันตก กรมศิลปากร ให้กับครูพินิจ

วัยรุ่น อายุ 13 - 17 ปี (2487 - 2491) ขณะหลบภัย สงครามโลกครั้งที่ 2	นายทวน อ่อนละมูล	- นักดนตรี ตำบลบ้านแห อำเภออ่างทอง จังหวัดอ่างทอง - ผู้สอนดนตรีไทยเพิ่มเติมให้กับครูพินิจ โดย คณณันครูเป็นนักดนตรีประจำวงบรรเลง ช้องวงใหญ่
วัยรุ่น อายุ 18 ปี (2492) จนกระทั่งเข้ารับ ราชการในกอง การสังคีต กรุงเทพมหานคร	นายเจ็ก อ่อนละมูล นายพริ้ง ดนตรีรส	- ครูทวน และครูเจ็ก อ่อนละมูล เป็นผู้พาครู พินิจ ไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูพริ้ง ดนตรีรส ที่กรุงเทพมหานคร - ข้าราชการกรมศิลปากร นักดนตรีในวง เจ้าพระยาธรรมจริยณบดี (ม.ร.ว.ปุ้ม มาลา กุล) - ผู้ฝึกการบรรเลงฆ้องวงเล็ก ระนาดเอกเหล็ก และระนาดเอกให้กับครูพินิจ อย่างจริงจัง ตามลำดับ - เป็นผู้ถ่ายทอดเพลง/ร้องรำทำให้กับครูพินิจ - เป็นผู้พาครูพินิจ ไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครู สอน วงฆ้อง
วัยรุ่น - วัย ผู้ใหญ่ อายุ 18 - 32 ปี (2492 - 2506)	นายช่อ อากาศโปรง นายเชื้อ ดนตรีรส นายช่วย นุชพิจารณ์ นายบุญช่วย ชิตท้วม	ศิษย์ดนตรีคนหนึ่งของนายพุ่ม โตสง่า เป็นผู้ ถ่ายทอดเพลงเรื่องเวสสุกรรมให้กับครูพินิจ ศิลปินแห่งชาติ ปี 2542 เป็นผู้ถ่ายทอดเพลง เรื่องกระนะ ให้กับครูพินิจ บิดาของนายสมพงษ์ นุชพิจารณ์ (เครื่องหนัง) ศิลปินดนตรีที่มีชื่อเสียง มีความสนิทสนมกับ นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล สำนักบ้าน พาทยโกศล เป็นผู้ถ่ายทอดเพลงเรื่องมอญ แปลง เพลงเรื่องสี่เกลอ เพลงเรื่องเขมรใหญ่ ให้กับ ครูพินิจ

นายบุญยงค์ เกตุคง	ศิลปินแห่งชาติ ปี 2534 เป็นผู้เพลงช้าเพลงเร็วเรื่อง พญาโคก เพลงเรื่องขอมดำดิน เพลงเรื่องต้นเพลงยาว เพลงเรื่องสารถี ให้กับครูพินิจ
นายเผือก นักระนาด	ข้าราชการกรมศิลปากร นักดนตรีวงลดาวัลย์
นายพลบ ข้าประเสริฐ	บิดาของนายสมภพ ข้าประเสริฐ
นายฟุ้งฉ่ำ วิจิตร	นักดนตรี คลองขนาท จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
นายมนตรี ตราโมท	ข้าราชการกรมศิลปากร ศิลปินแห่งชาติ ปี 2528
นายสังัด ยมะคุปต์	ข้าราชการกรมพิพาทย์หลวง และนักดนตรีวงบูรพาภิรมย์
นายสนิท ลัดดาอ่อน	นักดนตรีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถ่ายทอดเพลงเรื่อง สรรเสริญพระบารมี ให้กับครูพินิจ
นายสมบัติ (ไม่ทราบนามสกุล)	ศิษย์ดนตรีของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
นายสมปอง แจ่มจรีส	บุตรนายเปล่ง แจ่มจรีส และนักดนตรีสังกัดวงดนตรีกรุงเทพมหานคร
นายสมาน ทองสุโชติ	รับราชการกรมประชาสัมพันธ์ นักดนตรีประจำวงบางบัวทอง และวงดุริยางค์
นายสว่าง มะลิทอง	นักดนตรีบ้านตะลุง จังหวัดลพบุรี ถ่ายทอดเพลงเรื่องอาเฮีย เพลงมหาฤกษ์ (เก่า) ให้กับครูพินิจ
นายสุ่ม ดนตรีเจริญ	เป็นผู้ต่อเพลงมอญให้กับครูพินิจ
นายสอน วงษ์อ่อง	- นักดนตรีวงเจ้าพระยาธรรมิกราชบดี (ม.ร.ว. บุ้ม มาลากุล) ข้าราชการกองการสังคีต และอาจารย์ดนตรีไทยกรมศิลปากร - เป็นผู้ต่อเพลงเตี๋ยระนาดเอก เตี๋ยระนาดทุ้ม และเตี๋ยฆ้องวงใหญ่ ให้กับครูพินิจ

นางสอาด กาจณผลิน	นักร้อง บุตรีของหมื่นคนธรรพประสิทธิสาร (แตะ กาญจนผลิน) และข้าราชการในวงดนตรี กรมตำรวจ
นายสำรวย แก้วสว่าง	ข้าราชการครู วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง เป็นเพื่อนร่วมวงเดียวกันกับครูพินิจ
นายสำราญ ศรีประพันธ์	นักดนตรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
นายไสว ตาตะวาทิต	ศิษย์ดนตรีคนหนึ่งของนายพุ่ม โตสง่า
นายเหียน (ไม่ทราบนามสกุล)	นักดนตรี บ้านพิตตะเพียน อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
นายเฮียง (ไม่ทราบนามสกุล)	นักดนตรี บ้านขวาง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
แม่ครูลุ่ม อิศรางกูร ณ อยุธยา	นักร้องเพลงไทยได้รับยกย่องว่าร้องเพลงหุ่นกระบอกได้ดีที่สุด มีผลงานบันทึกแผ่นเสียงเพลงไทยไว้จำนวนมาก
เรืออากาศเอกโองการ กลีบขึ้น	กองดุริยางค์ทหารอากาศ นักดนตรีวงบางคอแหลม

1.2 ผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีผลงานด้านดนตรีทั้งด้านการประพันธ์เพลงและด้านวิชาการดนตรี ซึ่งสามารถจัดตามประเภทได้ดังนี้

1.2.1 ผลงานด้านการประพันธ์เพลง สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลงานการประพันธ์เพลงของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ประเภทเพลง	ปีที่แต่ง	ชื่อเพลง
เพลงหน้าพาทย์	พ.ศ. 2554	ตระพระสยามเทวาธิราช
(จำนวน 3 เพลง)	พ.ศ. 2555	ตระลาสังเวท ออกด้วยลา
	พ.ศ. 2555	เพลงเสมอพญาวานร
เพลงเถา	พ.ศ. 2509	เพลงกบเต้น
(จำนวน 29 เพลง)	พ.ศ. 2525	เพลงกรรแสงสวาท

เพลงเถา

พ.ศ. 2525	เพลงเกาทัฬห
พ.ศ. 2525	เพลงขิมกลาง
พ.ศ. 2526	เพลงจำปาทองเทศ
ไม่ทราบปีที่แต่ง	เพลงช่อลูกหว้า
พ.ศ. 2525	เพลงทยอยมอญ
พ.ศ. 2525	เพลงทองย่อน
พ.ศ. 2525	เพลงเทพประสาท
พ.ศ. 2525	เพลงไทยรำลึก
พ.ศ. 2526	เพลงนเรศชนช้าง
ไม่ทราบปีที่แต่ง	เพลงปรีทูปับแสง
ไม่ทราบปีที่แต่ง	เพลงปิ่นสยาม
พ.ศ. 2525	เพลงพญาลำพอง
พ.ศ. 2521	เพลงพม่าชมเดือน
พ.ศ. 2524	เพลงเพราะสำเนียง
พ.ศ. 2526	เพลงมอญจับดาบ
พ.ศ. 2518	เพลงมอญแปลง
พ.ศ. 2526	เพลงโยนดาบ
พ.ศ. 2539	เพลงร่วมฉัตร
ไม่ทราบปีที่แต่ง.	เพลงลาวกระแต
พ.ศ. 2519	เพลงลาวสมเด็จ
พ.ศ. 2521	เพลงแว่นทอง
พ.ศ. 2514	เพลงสดาขงแปลง
พ.ศ. 2529	เพลงสร้อยมยุเรศ
พ.ศ. 2519	เพลงสิงโตเล่นหาง
พ.ศ. 2521	เพลงหงส์ร้อน
พ.ศ. 2519	เพลงหนีเสือ

	พ.ศ. 2526	เพลงอิเหนาแปลง
เพลงโหมโรง	พ.ศ. 2537	เพลงโหมโรงกราวใน
(จำนวน 9 เพลง)	พ.ศ. 2531	เพลงโหมโรงกรุงเทพมหานคร
	พ.ศ. 2539	เพลงโหมโรงกาญจนภิเษก
	พ.ศ. 2517	เพลงโหมโรงเทพเวหา
	พ.ศ. 2526	เพลงโหมโรงเทพเวหน
	พ.ศ. 2543	เพลงโหมโรงนเรศวร
	พ.ศ. 2540	เพลงโหมโรงมหิตลานุสรณ์
	พ.ศ. 2535	เพลงโหมโรงมหาราชินี
	พ.ศ. 2532	เพลงโหมโรงร่มเกล้า
เพลงระบำ		เพลงระบำเก็บขยะ
(จำนวน 6 เพลง)		เพลงระบำขลุ่ย
		เพลงระบำนาฏบงกช
		เพลงระบำรวมไทย
		เพลงระบำสี่ภาค
		เพลงระบำหาปลา
เพลงเดี่ยว		เพลงแขกมอญบางช้าง 3 ชั้น
ทางเดี่ยวระนาด		เพลงทำนน้ำ 2 ชั้น
เอก		
(จำนวน 5 เพลง)		เพลงนารายณ์แปลงรูป 3 ชั้น
		เพลงแป๊ะ 3 ชั้น
		เพลงมหาชัย 2 ชั้น
ทางเดี่ยวระนาดทุ้ม		เพลงต๋อยรูป 3 ชั้น
(จำนวน 4 เพลง)		เพลงแป๊ะ 3 ชั้น
		เพลงมหาชัย 2 ชั้น
ทางเดี่ยวฆ้องวง		เพลงต๋อยรูป 3 ชั้น
ใหญ่		

(จำนวน 5 เพลง)

เพลงนารายณ์แปลงรูป 3 ชั้น

เพลงพองน้ำ 2 ชั้น

เพลงมหาชัย 2 ชั้น

เพลงสุดสงวน 3 ชั้น

ทางเดี่ยวฆ้องวง

เพลงกราวใน 3 ชั้น

เล็ก

(จำนวน 5 เพลง)

เพลงเชิดนอก 3 ชั้น

เพลงพองน้ำ 2 ชั้น

เพลงมหาชัย 2 ชั้น

เพลงม้าย่อง 3 ชั้น

นอกจากนี้ครูพินิจได้ประพันธ์เพลงชุดตามรอยพระยุคลบาท จำนวน 23 เพลง (ยกเว้น เพลงมหาฤกษ์) ดังนี้

1) เพลงสักการะ	13) เพลงยางเหนือ
2) เพลงดอกไม้ทอง	14) เพลงหงส์พลัดฟ้า
3) เพลงมหาฤกษ์ (เพลงทำนองของเดิม)	15) เพลงเงินจาม
4) เพลงทรงเสด็จ	16) เพลงเชียงล้าน
5) เพลงพนมไพร	17) เพลงแกวกุมการ
6) เพลงลำลับปลา	18) เพลงกระบอกไม้
7) เพลงก่องข้าว	19) เพลงฉิ่งฉับกรับโหม่ง
8) เพลงลายโปง	20) เพลงโกร่งเกราะเคาะไม้
9) เพลงแถนผู้ไท	21) เพลงย่าหอกลอง
10) เพลงพาทยฆ้อง	22) เพลงผีเสื้อและดอกไม้
11) เพลงดีหนังวังช้าง	23) เพลงหาดทรายแก้ว
12) เพลงกะหรั่งตะวันตก	24) เพลงสิบเก้าเจ้าฟ้า

1.2.2 ผลงานด้านการเรียบเรียง

ครูพินิจได้นำเพลงที่มีโครงสร้างคล้ายกันมาเรียบเรียงเป็นเพลงเรื่องประเภทเพลงซ้ำ เช่น เพลงซ้ำเรื่องดอกไม้เงิน เพลงเรื่องประเภทเพลงนางหงส์ จำนวน 31 เรื่อง ดังนี้

-
1) เพลงเรื่องกล่อมনারี	17) เพลงเรื่องพระทอง
2) เพลงเรื่องกัลยาเยี่ยมห้อง	18) เพลงเรื่องพิรุณสร้างฟ้า
3) เพลงเรื่องแขกมอญบางช้าง	19) เพลงเรื่องภิรมย์สุรางค์
4) เพลงเรื่องแขกลพบุรี	20) เพลงเรื่องแมลงภู่ทอง
5) เพลงเรื่องแขกสาหร่าย	21) เพลงเรื่องมุล่ง
6) เพลงเรื่องจีนลั่นถัน	22) เพลงเรื่องราโค
7) เพลงเรื่องจีนแส	23) เพลงเรื่องวิเวกเวหา
8) เพลงเรื่องต้นบรเทศ	24) เพลงเรื่องสร้อยมยุเรศ
9) เพลงเรื่องถอนสมอ	25) เพลงเรื่องแสนสุดสวาท
10) เพลงเรื่องทะเลบัว	26) เพลงเรื่องแสนเสนาะ
11) เพลงเรื่องเทพนิมิต	27) เพลงเรื่องออกทะเล
12) เพลงเรื่องเทพริญจวน	28) เพลงเรื่องอาถรรพ์
13) เพลงเรื่องเทพรำพึง	29) เพลงเรื่องอาแป๊ะ
14) เพลงเรื่องธรณีกันแสง	30) เพลงเรื่องอาหนู
15) เพลงเรื่องนางหงส์เรื่องใหญ่	31) เพลงเรื่องอาเฮีย
16) เพลงเรื่องบังใบ	

1.2.3 ผลงานด้านการประพันธ์ท่วงเพลงไทย

ครูพินิจได้ประพันธ์ท่วงเพลงไทยหลายเพลง ได้แก่

-
1) เพลงกรรแสงสวาท	5) เพลงมอญจับดาบ
2) เพลงอิเหนาแปลง	6) เพลงเชิญชวนรักษาความสะอาด
3) เพลงลาวสมเด็จ	7) เพลงอนุรักษ์ธรรมชาติ
4) เพลงหงส์ร่อน	8) เพลงอำนวยพร (ประพันธ์ท่วง ขึ้นอยู่กับโอกาสต่าง ๆ ที่ทำการแสดง)

1.2.4 ผลงานด้านบทความวิชาการในวารสารเพลงดนตรี

ครูพินิจมีผลงานบทความลงตีพิมพ์ในวารสารเพลงดนตรี ได้แก่

1) บทความเรื่อง ปี่พาทย์บ้านนอก	9) บทความเรื่อง ปี่พาทย์ประโคนศพ
2) บทความเรื่อง ปี่พาทย์หาหิน	10) บทความเรื่อง ปี่พาทย์โหมโรงกลางวัน
3) บทความเรื่อง ปี่พาทย์ประชัน วง	11) บทความเรื่อง ปี่พาทย์ชุดเพลงเรื่อง นางหงส์
4) การฝึกหัดระนาดเอกแบบโบราณ	12) พินิจเพลงเดี่ยว
5) ระนาดเอก	13) ไปฟังปี่พาทย์กลับได้ไปประชัน
6) ครูปี่พาทย์จังหวัดอ่างทอง	14) รสมือ ฝีมือ
7) ระนาดมีครูต้องสู้เขา	15) เรื่องของปี่พาทย์
8) เรื่องระนาดเอก	16) ครูสำรวจปะทะครูเผือด

1.2.5 ผลงานบันทึกโน้ตเพลง ทั้งระบบโน้ตไทยและโน้ตสากล

ครูพินิจมีผลงานการบันทึกโน้ตเพลงที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ได้แก่

1) โน้ตเพลงมุลบทดุริยางค์	8) หนังสือโน้ตเพลงซอฮู้
2) โน้ตเพลงพินิจเพลงประโคน	9) หนังสือโน้ตเพลงจะเข้
3) โน้ตเพลงโหมโรงเสภา	10) หนังสือโน้ตเพลงฝึกหัดตีทุ้ม
4) โน้ตเพลงพรรณนาเพลงเรื่อง	11) หนังสือโน้ตเพลงรากฐานสำเนียงพื้นบ้าน
5) โน้ตเพลงเบื้องต้นฝึกฝนซิม	ซานเมือง เล่ม 1
6) หนังสือโน้ตเรียบเรียง เพลง	12) หนังสือโน้ตเพลงรากฐานเพลงไทย เล่ม 2
ไทย เล่ม 1 – 2	13) หนังสือโน้ตเพลงหลักสูตรปฏิบัติดนตรี
7) หนังสือโน้ตเพลงซอด้วง	ไทยประเภทเสภา

จากการศึกษาประวัติและผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่า ครูพินิจเป็นผู้มีองค์ความรู้ดนตรีรอบด้านทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ มีผลงานทางการประพันธ์เพลง และผลงานบทความวิชาการมากมาย ส่งผลให้ได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พ.ศ.2540

ตอนที่ 2 การถ่ายทอดดนตรีไทย

ดนตรีไทย เป็นศิลปะประจำชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่า ประเทศของเรามีความเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน (สุดจิตต์ ดุริยประณีต อ้างถึงใน สุรพล สุวรรณ, 2549) การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกบทเพลงเดี่ยววนกขม้นของครูพินิจ ฉายสุวรรณ

ศิลปินแห่งชาติ จำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายทอดดนตรีไทยในอดีตและปัจจุบัน การสอนและการบรรเลงระนาดเอก และทฤษฎีทางการศึกษาซึ่งเป็นกรอบขององค์ประกอบทางการศึกษา ดังนี้

2.1 การถ่ายทอดดนตรีไทย

การถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรี ถือว่าเป็นวัฒนธรรมดนตรีอย่างหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ เพราะเป็นการจรรโลงไว้ซึ่งระเบียบ ประเพณี ที่สืบทอดต่อกันมา ทำให้เกิดเอกลักษณ์ในการสืบทอด วัฒนธรรมดนตรีของสังคม (บุษกร สำโรงทอง, 2549) ดนตรีไทยเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการสั่งสม ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง แต่เดิมวิชาซึ่พดนตรีไทยมีการสืบทอดอยู่ในกลุ่ม ผู้ปฏิบัติดนตรีสามกลุ่มคือ กลุ่มดนตรีชาวบ้าน ชาววัด และชาววัง มีความผูกพันกันเป็นรูปสามเหลี่ยม เสมือนที่มั่งคั่งแห่งศาสตร์และวัฒนธรรม ในแต่ละกลุ่มต่างก็มีครู มีวิธีการเรียนการสอน มีการ จัดระบบการเรียน การฝึกหัดเป็นของตนเอง (สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัด ทบวงมหาวิทยาลัย, 2538)

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ (2552) กล่าวว่า การหัดปีพาทย์ของนักดนตรีต่างจังหวัดสมัยก่อนที่ถือ ปฏิบัติกันมา มีกฎระเบียบกำหนดไว้ โดยผู้ปกครองเป็นผู้นำบุตรหลานไปฝากตัวต่อครูดนตรี เพื่อ ขอให้รับเป็นศิษย์ ไม่ใช่ว่ากระทำโดยผู้เรียนฝากตนเองต่อครู สำหรับการรับศิษย์คนใดคนหนึ่งของครู นั้น มีการพิจารณาอย่างรอบคอบคือ พิจารณาความประพฤติของพ่อแม่เด็ก ในด้านอุปนิสัยใจคอ ความเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อนบ้าน ตลอดจนพฤติกรรมไม่พึงประสงค์บางอย่างเช่น พฤติกรรม เกเร อันธพาล นักเลงหัวไม้ ลักขโมย ฯลฯ การพิจารณาอีกส่วนหนึ่งอยู่ที่ลักษณะของเด็ก ว่ามีความ พร้อม สามารถรับการฝึกได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาว่ามีความพร้อม มีความเหมาะสม และรับบุคคลนั้น เป็นศิษย์แล้ว บุคคลนั้นย่อมประสบความสำเร็จในชีวิตนักดนตรีปีพาทย์ กรณีที่ครูจำใจต้องรับเด็ก ด้วยความเกรงใจ เด็กนั้นก็ย่อมยากที่จะไปสู่ความสำเร็จในความเป็นนักดนตรีที่ดี

สมัยก่อนนั้นการเรียนดนตรีไทยจะมีพิธีการจับข้อมือหรือจับมือเป็นพิธีกรรมสำคัญ ยึดถือ ปฏิบัติกันมาแต่ครั้งโบราณ แสดงถึงการมอบตัวหรือฝากตัวเป็นศิษย์ของครู นิยมทำกันในวันพฤหัสบดี เพราะถือว่าเป็นวันครู สิ่งของที่ศิษย์ต้องเตรียมสำหรับใช้ในวันจับข้อมือ ได้แก่ 1) ดอกไม้จำนวน 7 สี (หรือไม่น้อยกว่า 3 สี) 2) ธูปหอม 1 แหวน 3) เทียนหนัก 1 บาท จำนวน 1 เล่ม 4) หมากพลูจำนวน 7 คำ (หรือไม่น้อยกว่า 3 คำ) 5) บุหรี่จำนวน 7 มวน (หรือไม่น้อยกว่า 3 มวน) 6) กล้วยแพรง (กำเล็ก) จำนวน 1 กำ 7) ผ้าขาว จำนวน 1 ผืน 8) ขันล้างหน้า (ขนาดกลาง) จำนวน 1 ใบ 9) เงินกำนัล 6 สลึง (ปัจจุบันครูบางท่านอาจกำหนด 6 บาท 12 บาท 24 บาท)

การจับข้อมือ กระทำด้วยวิธีการที่ครูรับเครื่องบูชาจากศิษย์ ครูทำการบูชาพระรัตนตรัย บูชา ครูดนตรี จากนั้นจึงจับข้อมือศิษย์ให้ตีเครื่องดนตรีเป็นปฐมฤกษ์ เครื่องดนตรีที่ครูนิยมใช้จับข้อมือ

ศิษย์ดี คือ ตะโพนหรือฆ้องวงใหญ่ การจับมือ “ตะโพน” เป็นการเริ่มต้นเรียนดนตรีของนักดนตรีต่างจังหวัด ครุนิยมเริ่มการฝึกหัดด้วยการกระทำพิธีจับมือศิษย์ เหตุผลที่เลือกตะโพน เพราะครูดนตรีถือว่าครุตะโพนเป็นครุใหญ่ในวงปี่พาทย์ ดังนั้นนักดนตรีจึงไม่ตีตะโพนเล่นเพื่อความสนุกสนานคะนองโดยไร้เหตุผล ทั้งยังห้ามคนทั่วไปตีตะโพนเล่นด้วย ครูโบราณอธิบายไว้ว่าตะโพนเป็นจตุรรมของครูเป็นครุใหญ่ มีความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ใดก็ตามที่ไม่เชื่อถือและตีเล่น อาจจะประสบความเป็นไปต่าง ๆ นานา โดยไม่สามารถหาสาเหตุที่เกิดขึ้นได้ สิ่งดีที่ได้รับจากการจับมือตะโพน ครูโบราณให้เหตุผลว่า เมื่อศิษย์ที่เรียนดนตรีและผ่านการจับมือตะโพนแล้ว เมื่อจะฝึกเรียนดนตรีชนิดใด ๆ ก็สามารถเรียนต่อไปได้โดยไม่ต้องจับมืออีก ส่วนการจับมือตะโพนก็ไม่ได้หมายความว่าศิษย์คนนั้นต้องเรียนตะโพน เพราะเชื่อและถือว่า การจับมือตะโพนเป็นสิริมงคลที่พึงได้รับ จากนั้นศิษย์สามารถไปฝึกเรียนฆ้องวงใหญ่ เพลงสาธุการ เพลงอื่น ๆ ในชุดโหมโรงเย็นต่อไปได้

สำหรับการจับมือตีฆ้องวงใหญ่ เริ่มต้นเมื่อครุกระทำพิธีบูชาครูแล้ว ครูให้ศิษย์กล่าวคำตามครู ให้ศิษย์เข้าไปนั่งกลางวงของฆ้องวงใหญ่ ศิษย์กราบที่ฆ้อง 3 ครั้ง ระหว่างนั้นครุนั่งหรือยืนอยู่ด้านหลังศิษย์ ครูให้ศิษย์แบมือทั้งสองจากนั้นจึงส่งไม้ตีฆ้องให้จับ ครูให้ศิษย์ยกมือขึ้นจับพร้อมทั้งบอกให้รำลึกถึงครูอาจารย์ปัจจุบันและที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อขอพรจากท่าน ให้เกิดสติปัญญา ความทรงจำไม่หลงลืม จากนั้นครุจับมือศิษย์ให้ตีทำนองขึ้นต้นของเพลงสาธุการ 1 วรรค จำนวน 3 ครั้ง แล้วให้ศิษย์ตีทบทวน ศิษย์กราบอีกครั้งจึงเสร็จขั้นตอนพิธีจับมือ

หากพิจารณาการศึกษาวิชาการดนตรีไทยในอดีตจะพบว่า มีลักษณะการถ่ายทอดเป็นระบบตัวต่อตัว หรือแบบมุขปาฐะ (Oral Tradition) โดยเน้นวิชาการด้านปฏิบัติเป็นสำคัญ ดังนั้นการศึกษาวิชาการดนตรีไทยจึงเป็นไปในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ทั้งเชิงวิชาการภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎีควบคู่กันไป โดยที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเอกเทศ (บุญช่วย โสวัตร, 2539) การถ่ายทอดดนตรีไทยนิยมใช้หลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การชี้แนะ คือให้ทำตามทีครูลัง 2) การท่องจำโดยที่ไม่มีการบันทึกเป็นโน้ต 3) ยึดมั่นในจารีตประเพณี หลักสำคัญ 3 ประการนี้ ยังคงถือปฏิบัติจนกระทั่งปัจจุบัน ด้านแหล่งการเรียนรู้ที่ตัวครูเป็นสำคัญ ครูดนตรีไทยจึงเป็นเหมือนที่รวมศิลปะทางดนตรีไว้มากมาย (สัจด์ ภูเขาทอง อ้างถึงใน อุทัย ศาสตรา, 2553) การเรียนการสอนดนตรีไทยสมัยนั้น ลูกศิษย์จะอาศัยอยู่ที่บ้านครู กล่าวคือ กิน นอน และเรียนอยู่ที่บ้านของครูตลอดระยะเวลาการเรียนดนตรีไทย (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2542)

การเรียนการสอนดนตรีไทย ครูมนตรี ตราโมท (2540) กล่าวว่า ถ้าจะให้ได้ผลจริง ๆ แล้ว ครูควรจะดูอุปนิสัยของศิษย์ก่อน ว่ามีนิสัยดนตรีหรือไม่อย่างไร หากไม่มีหัดดนตรีอยู่แล้ว ฝึกหัดอย่างไร ก็อาจไม่เท่าที่ควรจะเป็น ถ้าเลือกผู้ที่มีนิสัยดนตรีอยู่แล้วมาฝึก การสอนการเรียนก็จะสะดวกและรวดเร็วขึ้น หากศิษย์มีเชาว์ที่ดี อุตสาหะ พยายามด้วยความรักเรียนจริง และมีมือดี กล่าวคือธรรมชาติของมือและร่างกายดี สิ่งนี้ล้วนเป็นตามธรรมชาติของแต่ละคน การจะประสบ

ผลสำเร็จทางด้านดนตรีได้ ผู้เรียนจะต้องเหมาะกับเครื่องดนตรีนั้น ๆ และขยันหมั่นฝึกฝน ครูผู้เป็นคนพิจารณาการเลือกเครื่องดนตรีเป็นสิ่งที่สำคัญ อาจเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า “คนนั้นดีซอด้วง คนนี้ดีจะเข้ คนนั้นเป่าปี่ดี คนนี้ดีระนาดดี” จะสังเกตเห็นว่าคนเหล่านั้นไม่ได้ดีหรือเหมาะกับเครื่องดนตรีทุกชนิด ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมชาติของแต่ละบุคคล ที่สร้างมาให้คนนั้นมีมือหรือกำลัง และนิสัย เหมาะกับเครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ การเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้ทุกสิ่ง แต่การที่จะปฏิบัติต้องอาศัยธรรมชาติของร่างกายประกอบด้วย หากเลือกเครื่องดนตรีได้ถูกต้องกับธรรมชาติแล้ว ครูผู้สอนต้องสอนให้ลูกศิษย์เป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งมนตรี ตราโมท (2540) และสงบศึก ธรรมวิหาร (2542) กล่าวถึงหน้าที่ของครูที่สอนภาคปฏิบัติไว้ ดังนี้

- 1) ผู้เรียนต้องฝึกทำนองให้ถูกต้องตามแบบแผนของการใช้เครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ ว่าควรนั่งขัดสมาธิหรือนั่งพับเพียบ และต้องมีท่าทางอกผายไหล่ผึ่ง
- 2) ท่าทางการจับเครื่องดนตรีต้องถูกลักษณะ เช่น การจับไม้ระนาดเอกสามารถจับได้หลายลักษณะ คือ จับแบบปากกา จับแบบปากไก่อ จับแบบปากนกแก้ว
- 3) สอนจากง่ายไปหายาก ระยะเริ่มต้นควรสอนให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีให้ได้เสียงที่มีคุณภาพโดยยังไม่ต้องบรรเลงเป็นเพลง เช่น สอนให้ตีตะจะเข้สายเปล่าทั้งสามสาย หรือสี่สายสายเปล่าโดยยังไม่ต้องลงนิ้ว จากนั้นจึงให้ไล่เสียงเรียงกันและข้ามกันเสียงเป็นระยะ ๆ ต่อไปในการจำพวกเครื่องดีด สี ควรมีการฝึกโสตประสาทให้รู้จักการเทียบเสียงแล้วต่อเพลงสั้น ๆ ง่าย ๆ เช่น ต้นเพลงฉิ่ง จระเข้หางยาว แล้วจึงต่อเพลงที่ยากขึ้น ตามลำดับความสามารถของศิษย์ ส่วนการฝึกหัดตีปี่พาทย์ตามแบบโบราณจะต้องฝึกหัดฆ้องวงใหญ่ก่อน เพื่อให้เรียนรู้ทำนองหลัก โดยครูจะจับมือให้ตีเพลงสาธุการ และต่อเพลงโหมโรงเย็น ขณะเดียวกันควรสอนให้รู้จักจังหวะฉิ่งไปด้วยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจจังหวะของเพลงอย่างถูกต้อง
- 4) สังเกตความสามารถผู้เรียนกับเครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ ว่า เหมาะสมกันหรือไม่ หากพิจารณาแล้วว่า ไม่เหมาะสมควรเปลี่ยนเครื่องดนตรีให้แก่ผู้เรียน เช่น ผู้เรียนตีปี่พาทย์ เมื่อฝึกหัดตีฆ้องวงใหญ่ได้พอสมควรแล้ว และครูผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนจะตีระนาดเอก หรือเป่าปี่ หรือตีระนาดทุ้มได้ดี ควรเปลี่ยนเครื่องดนตรีตามที่สังเกตเห็น เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาต่อยอดได้อย่างเต็มศักยภาพ
- 5) สอนทำนองเพลงที่หลากหลายให้รู้ว่า ทำนองเพลงสามารถแปรทำนองได้หลายลักษณะ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเปรียบเทียบความยากง่ายของทำนองว่าแตกต่างกันอย่างไร จากนั้นจึงสอนให้เหมาะสมกับฝีมือ เชาวปัญญาและความสามารถของผู้เรียน
- 6) สำหรับเพลงเดี่ยวควรสอนให้เมื่อผู้เรียนมีฝีมือการปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นพอสมควรแล้ว และครูผู้สอนควรถ่ายทอดทางเพลงเดี่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล

หลักการสอนปฏิบัติดนตรีไทยที่กล่าวมานั้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2545) ตามที่ท่านสังเกตเห็นในการเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบันหลายประการ คือ

- 1) การสอนผู้เรียนที่เริ่มเรียนดนตรี ต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ควรสอนผู้เรียนด้วยความเข้าใจและมีใจรัก ไม่บังคับหักโหมในเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนเครื่องดนตรีบางประเภทผู้สอนต้องพิจารณาด้วยว่าเหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้เรียนหรือไม่
- 2) สำหรับเครื่องดนตรีที่ใช้ต้องเป็นเครื่องดนตรีที่เสียงไม่เพี้ยน เสียงเพราะ และรูปร่างสัดส่วนดี ไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง แต่ต้องเลือกให้เหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่ อาจจะใช้เครื่องธรรมดาเพื่อฝึกหัดก่อน เมื่อเล่นได้ดีในระดับหนึ่งแล้วจึงใช้ของที่ดีขึ้นได้
- 3) การฝึกฟังเสียงของผู้เรียน ควรจะมีการหัดเล่นทายเสียงกับเครื่องดนตรี เช่น ระนาด หรือฆ้องวง ที่ได้เทียบเสียงไว้ถูกต้อง หากไม่มีการฝึกฟังเสียงแล้วอาจส่งผลเสียต่อการบรรเลงรวมวงได้
- 4) การสอนให้ผู้เรียนหัดร้องเพลงไทยนั้น ควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เล็กลง จะทำให้ผู้เรียนร้องได้แม่นยำ ตรงเสียง ดีกว่าการฝึกเป็นกลุ่มใหญ่ และควรมีเครื่องดนตรีบรรเลงคลอไปด้วยขณะฝึกร้อง เพราะจะทำให้ฝึกได้ง่ายขึ้น
- 5) ความชัดเจนในการขับร้อง ควรกดดันให้ผู้เรียนร้องเพลงให้ออกเสียงคำในภาษาให้ถูกต้องชัดเจนทั้งพยัญชนะ และสระสั้นยาว คำเป็นคำตาย เมื่อผู้เรียนร้องไม่ถูกต้อง ครูควรรีบแก้ไข เมื่อฝึกหัดร้องควรมีเครื่องดนตรีคลอให้เพื่อให้หูชินกับเสียงดนตรี เมื่อขับร้องได้ตรงเสียงแม่นยำดีแล้ว จึงลดเสียงดนตรีให้เบาและไม่บรรเลงคลอในที่สุด เพื่อให้สามารถขับร้องแบบไม่มีเครื่องดนตรีประกอบได้
- 6) การเลือกเพลงที่จะบรรเลงเป็นเรื่องสำคัญมาก ควรเลือกให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน ถึงแม้จะบรรเลงเพลงง่าย ๆ แต่สามารถบรรเลงได้ดี ฟังแล้วจะประทับใจมากกว่าบรรเลงเพลงยาก ๆ แต่บรรเลงไม่ดีเท่าที่ควร เพราะฝีมือยังไม่ถึงเพลง ยังไม่รู้เทคนิคเพียงพอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของครูผู้สอนที่จะต้องพิจารณาว่า ผู้เรียนมีฝีมือในระดับใด
- 7) วงมหาดุริยางค์ควรมีการเทียบเสียงเครื่องดนตรีก่อนบรรเลง แนวคิดวงดนตรีลักษณะนี้เป็นของหลวงประดิษฐไพเราะ แต่ท่านทำไม่สำเร็จเนื่องจากท่านต่อเพลงให้ลูกศิษย์คนหนึ่งแบบหนึ่งและอีกคนหนึ่งก็อีกแบบหนึ่ง ภายหลังครูประสิทธิ์ ถาวร ได้ทำสำเร็จ โดยเทียบเสียงของเครื่องดนตรีทุกเครื่องให้เท่ากัน และปฏิบัติเหมือนกันทั้งหมด
- 8) ท่าทางขณะบรรเลงดนตรีเป็นเรื่องสำคัญ ต้องสอนให้ท่าทางถูกต้องเหมาะสม นั่งหลังตรงเป็นสง่า มีบุคลิกดี ผู้เรียนควรฝึกหน้ากระจกเพื่อดูท่าทางตนเอง ถ้าเป็นผู้เรียนระนาดเอกจะสามารถแก้ไขการนั่งหลังไม่ตรง และการตีระนาดมือไม่เท่ากันได้

9) ปลุกฝังให้รักและรักษาเครื่องดนตรี จะต้องสอนให้ผู้เรียนมีใจรักเครื่องดนตรี ถือว่าเป็นของมีครูบาอาจารย์ ก่อนและหลังการฝึกหรือบรรเลงต้องไหว้อย่างเคารพ ไม่เดินข้ามเครื่องดนตรีและรู้จักบำรุงรักษาเครื่องดนตรีอยู่เสมอ

10) การให้เคารพครูดนตรีเป็นสิ่งที่ผู้เรียนที่ไม่ควรละเลย และสิ่งที่ควรจะเน้นเป็นพิเศษคือ การปฏิบัติต่อเครื่องดนตรีและต่อครูผู้ให้ความรู้ ตามขนบธรรมเนียมไทยนั้น เมื่อจะเรียนหนังสือหรือศิลปวิทยาการต่าง ๆ ผู้เรียนจะต้องรำลึกถึงครูตั้งแต่โบราณที่สร้างสรรค์ประสิทธิ์ประสาทวิชาที่ได้สั่งสอนสืบทอดกันมาจนถึงเราทุกวันนี้ ต้องมีความกตัญญูคุณ ครูดนตรีกับศิษย์จะมีความผูกพันกัน ครูจะเมตตาคอยช่วยเหลือเกื้อกูลศิษย์ ศิษย์จะมีครูเป็นที่พึ่ง คอยแนะนำแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ประเพณีไทยในข้อนี้เป็นความงามทางวัฒนธรรมที่ไม่มีชาติใดเสมอเหมือน ในระยะแรกเริ่มผู้เรียนอาจจะไม่รู้คุณค่าของการเคารพนบไหว้ครู ในการเรียนดนตรีไทย อาจจะต้องสอดแทรกด้วยการเล่าถึงครูดนตรีในอดีตบ้าง ส่วนพิธีไหว้ครูนั้นควรมีการอธิบายก่อนเข้าพิธีเพื่อเป็นความรู้และความเข้าใจให้ทราบถึงเหตุผลในการไหว้ครู

การเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบัน มีการบรรจุหลักสูตรเข้าในสถาบันการศึกษา ครูผู้สอนยังคงเป็นทั้งครูและนักดนตรีไทยผู้มีฝีมืออย่างเดิม แต่มีการบันทึกการเรียนการสอน โน้ตเพลง ตำรา และบทความต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยนั้น มีการจัดไว้สำหรับแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2538) ดังนี้

1) ระดับอนุบาล เป็นการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยเพื่อวางรากฐานสำหรับวิชาการดนตรีไทยในด้านจังหวะ โสตทักษะ และระเบียบวินัยแห่งนิสัยการดนตรี

2) ระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยเพื่อเป็นพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรีขั้นเตรียมการ โดยเน้นทักษะด้านกายภาพ และทักษะด้านการใช้เครื่องดนตรี

3) ระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อไปประกอบอาชีพในระดับที่เหมาะสมได้

4) ระดับอุดมศึกษา ในระดับปริญญาตรีนั้น มุ่งให้มีความรู้ในวิชาชีพเฉพาะสาขาชั้นวิเคราะห์วิชาการที่เกี่ยวข้อง รู้จักจำแนกความเป็นเหตุผลเชิงวิชาการอย่างสมเหตุสมผล สำหรับเกณฑ์ในระดับนี้ ให้ศึกษาความเป็นไปได้จากประสบการณ์ ในระดับปริญญาโท ให้มีความรอบรู้ลุ่มลึกตามลักษณะแห่งวิชาเอกที่กำหนดในแต่ละสาขาโดยกระบวนการศึกษาวิจัย ในระดับปริญญาเอก ให้การศึกษาดนตรีไทยโดยใช้กระบวนการวิจัย เพื่อการค้นคว้าและเสาะแสวงหาแนวทางสำหรับการก่อให้เกิดวิวัฒนาการเชิงวิชาการ และทักษะที่ลุ่มลึกเชิงปรัชญาสุนทรียศาสตร์

นอกจากนี้ การเรียนการสอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษาหลายแห่งไม่ได้เป็นหลักสูตรเป็นเพียงกิจกรรมของนักศึกษา และยังเป็นกิจกรรมของผู้ที่สนใจอีกด้วย ซึ่งการเรียนการสอนดนตรีไทยเช่นนี้ ก็จะมีแนวทางในการกำหนดการเรียนการสอน กล่าวคือ มีการกำหนดเป็นตารางสอนกำหนด

วิธีการฝึกหัดวิธีเริ่มหัดแก่ผู้ที่ยังไม่เคยเรียนดนตรีมาก่อนเช่น ทำนอง การจับไม้ ทำพนักนิ้ว ทำสือขอ เป็นต้น การกำหนดเพลง ควรกำหนดนับตั้งแต่เพลงแรกที่หัด เช่นถ้าเป็นเครื่องสาย ก็มักจะนิยมเพลงจะเข้หางยาว และเพลงแป๊ะ ถ้าเป็นปี่พาทย์ก็มักใช้เพลงสาธการ ส่วนเพลงต่อจากนั้น ถ้าใช้เพลงแบบโบราณอาจทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย เพราะยังฟังไม่ออกว่ามีความไพเราะอย่างไร จึงใช้วิธีต่อเพลงที่คุ้นเคยกับหูก่อนจนกว่าผู้หัดใหม่จะชินกับเพลงมากพอสมควร แล้วจึงจะย้อนไปหัดเพลงตามชนบ ที่จะเป็นการปูพื้นฐานทางดนตรีไทยให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงในการเรียนการสอนควรมีสึงแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ (บุญเสริม ภู่อาลี, 2524 อ้างถึงใน สงบศึกธรรมวิหาร, 2542)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดดนตรีไทย วิเคราะห์ได้ว่า การถ่ายทอดดนตรีไทยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ครูผู้ถ่ายทอด ผู้เรียนหรือศิษย์ หลักการ วิธีการ ขั้นตอนการเรียนตั้งแต่ก่อนจับเครื่องดนตรีกระทั่งเป็นดนตรี การถ่ายทอดดนตรีไทยในอดีตนั้นเป็นแบบมุขปาฐะ เรียนแบบตัวต่อตัว ผู้เรียนที่เรียนปี่พาทย์ทุกคนต้องเริ่มจากเรียนฆ้องวงใหญ่ก่อน นับตั้งแต่สาธการ โหมโรงเข้า โหมโรงเย็น หลังจากที่ผ่านมาขั้นตอนต่าง ๆ แล้ว กระทั่งครูเห็นว่าสามารถเล่นเครื่องอื่นได้แล้ว ครูจะเป็นผู้เลือกเครื่องดนตรีให้ตามธรรมชาติบุคลิกหรือความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคน เมื่อผู้เรียนได้เรียนการปฏิบัติเครื่องดนตรีนั้น ๆ จนกระทั่งสามารถปฏิบัติได้ดีและชำนาญระดับหนึ่งแล้ว ครูผู้สอนสามารถถ่ายทอดบทเพลงเดี่ยวให้กับผู้เรียนได้ตามดุลยพินิจและความเหมาะสม

2.2 ทฤษฎีทางการศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. อลิซาเบธ สไตเนอร์ (Elizabeth Steiner) ได้ให้ความหมายของการศึกษาสั้น ๆ ไว้ว่า การศึกษาเป็นการเรียนรู้จากการแนะนำด้วยความตั้งใจ และได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการศึกษา 4 ประการ (Steiner, 1988; ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555) คือ

1) ครูหรือผู้สอน (Teacher) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดมาก บุคลิกภาพ และความสามารถของผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดีและรู้จักเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ (สุพิน บุญชูวงศ์, 2532 อ้างถึงใน อารณ ใจเที่ยง, 2553) ผู้สอนจะต้องถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ความรู้ และทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการสอนที่ดีย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี (อารณ ใจเที่ยง, 2553) สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ที่กล่าวไว้ในข้อความตอนหนึ่งในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร พ.ศ.2523 ว่า

“...หน้าที่ของครูนั้นเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการปลูกฝังความรู้ ความคิดและจิตใจแก่เยาวชน เพื่อที่จะให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี และมีประสิทธิภาพของประเทศชาติในกาลข้างหน้า ผู้เป็นครูจึงจัดไว้ว่าเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้างสรรค์บ้านดลอนาคตของชาติบ้านเมือง...”

นอกจากนี้คุรุสภา ยังได้กำหนดจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2556 ไว้ 9 ข้อ ด้วยกัน คือ

หมวดที่ 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง

1) ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

หมวดที่ 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

2) ต้องรักและศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นครูที่ดีขององค์กร

หมวดที่ 3 จรรยาต่อผู้เรียน

3) ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

4) ต้องส่งเสริมให้การเรียนรู้ ทักษะ และนิสัย ที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5) ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

6) ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญ ทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

7) ต้องเป็นผู้ให้ด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งโดยมิชอบ

หมวดที่ 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

8) พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

หมวดที่ 5 จรรยาบรรณต่อสังคม

9) พึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การเรียนการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกนั้นเกี่ยวข้องกับตัวผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะคอยสังเกตว่าผู้เรียนแต่ละคนมีสติปัญญา ความสามารถเป็นอย่างไร เพื่อถ่ายทอดบทเพลงและลักษณะการบรรเลงให้เหมาะสมกับผู้เรียนคนนั้น ๆ ซึ่งแนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualize Instruction) โดยหลักการให้ความสำคัญกับผู้เรียนแต่ละคนที่มีภูมิหลัง สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด แบบการเรียนรู้ ความสนใจ และความต้องการไม่เหมือนกัน การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับภูมิหลังของผู้เรียน ลักษณะของผู้เรียน และสนองความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและพัฒนาไปตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละบุคคล (ทิตินา แคมมณี, 2552)

2) ผู้เรียนหรือนักเรียน (Student) เป็นองค์ประกอบสำคัญเท่ากับผู้สอนความสำเร็จในการศึกษาจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้เรียน ผู้สอนจึงควรเป็นผู้แนะแนว แนะนำ และจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด (สุพิน บุญชูวงศ์, 2532 อ้างถึงใน อภรณ์ ใจเที่ยง, 2553) สจัต อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของตัวผู้เรียนไว้ว่า การรู้จักผู้เรียนจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้สอน คือ ช่วยในการกำหนดจุดประสงค์การสอน ช่วยในการกำหนดเนื้อหาสาระ ช่วยในการแบ่งกลุ่มผู้เรียน และช่วยให้ผู้สอนรู้ว่าในระหว่างการเรียนการสอนสมควรจะได้ช่วยเหลือผู้เรียนกลุ่มใด หรือคนใดเป็นพิเศษ เพื่อจะทำให้สามารถเรียนรู้ได้ทันผู้อื่น ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ความสามารถทางสติปัญญา ผู้เรียนแต่ละคนจะมีความสามารถทางสติปัญญาไม่เหมือนกัน บางคนมีความสามารถในการคิดคำนวณ บางคนมีความสามารถในด้านภาษา สังคม ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น ผู้เรียนคนไหนมีความสามารถในวิชาใดก็ย่อมจะสามารถเรียนได้ดีในวิชานั้น ๆ ผู้สอนจะทราบความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนได้จากการใช้แบบทดสอบความสามารถทางการเรียนและจากการศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสมหรือผลการเรียนที่ผ่านมา 2) อัตราการเรียน กล่าวคือ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้หรือเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้มากน้อยและรวดเร็วเพียงใด วิธีการที่จะทราบอัตราการเรียนหรือทักษะการเรียนของผู้เรียน สามารถทำได้โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะในการเรียน เช่น ทางดนตรีใช้วัดทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรี และใช้วิธีการประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของผู้เรียนว่าแต่ละคนมีอัตราการเรียนอย่างไร 3) ลักษณะการเรียน เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ ความเอาใจใส่ ความมานะอดทน และความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน ผู้สอนจำเป็นต้องรู้ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนว่า คนไหนพอจะเรียนด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องควบคุม และคนไหนจำเป็นต้องช่วยเหลือหรือเอาใจใส่เป็นพิเศษ ถ้าหากผู้สอนทราบข้อมูลของตัวผู้เรียนก็จะทำให้สะดวกในการแบ่งกลุ่มผู้เรียนหรือช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง การที่จะทราบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะการเรียนเป็นอย่างไร อาจเก็บข้อมูลได้โดยการสังเกตพฤติกรรม หรือสอบถามจากผู้ที่เคยสอนผู้เรียนคนนั้น ๆ มาก่อน เพื่อประกอบพิจารณาได้ 4) ประสบการณ์เดิม เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้

ได้ดีและรวดเร็วขึ้น ถ้าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่ดีก็ย่อมสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน เนื่องจากความสัมพันธ์ของความรู้เดิมและความรู้ใหม่ จะทราบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้เดิมเป็นอย่างไร สามารถทำได้โดยสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติหรือผลจากการทดสอบก่อนเรียน (สังัด อุทรานันท์ อ้างถึงใน อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553) สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช กล่าวไว้เมื่อ ปี พ.ศ.2524 (ทิตนา เขมมณี, 2552) ว่า

“...ลักษณะของการศึกษาหรือการเรียนรู้นั้นมีอยู่สามลักษณะ ได้แก่ เรียนรู้ตามความคิดของผู้อื่นอย่างหนึ่ง เรียนรู้ด้วยการขบคิดพิจารณาของตนเอง ให้เห็นผลอย่างหนึ่ง กับการเรียนรู้จากการปฏิบัติฝึกฝนจนประจักษ์ผล และเกิดความคล่องแคล่วชำนาญอีกอย่างหนึ่ง การเรียนรู้ทั้งสามลักษณะนี้ จำเป็นต้องกระทำไปด้วยกันให้สอดคล้องและอุดหนุนให้ส่งเสริมกันจึงจะช่วยให้เกิดความรู้จริง พร้อมทั้งความสามารถที่จะนำมาใช้การต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้...”

3) สาร (Content) ได้แก่ ระบบการจัดสาระหลักสูตรเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและดนตรีศึกษา ด้านสาระดนตรีทางทฤษฎีดนตรี ประกอบด้วย องค์ประกอบดนตรีและวรรณคดีดนตรี ด้านสาระดนตรีทางทักษะปฏิบัติ ประกอบด้วย การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่าน และการสร้างสรรค์ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555) การเลือกเนื้อหาสาระที่นำมาสอน จำเป็นต้องคำนึงถึงความยากง่ายให้พอเหมาะสมควรกับความสามารถของผู้เรียน และให้มีความต่อเนื่องกับความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน หากสาระที่สอนมีความง่ายเกินไป ก็ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้ หากสาระ มีความยากเกินไป จะทำให้ยากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนต้องพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาสาระ และพิจารณาว่าเป็นเนื้อหาประเภทใด 1) ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา 2) ความคิดรวบยอดและหลักการ 3) การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะ ทางกาย 5) เจตคติและค่านิยม ในการสอนแต่ละครั้งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของประเภทความรู้ที่นำมาสอนว่า จะให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไรบ้าง (สังัด อุทรานันท์ อ้างถึงใน อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

4) บริบทการถ่ายทอดหรือสถานการณ์ของการเรียนรู้หรือการเรียนการสอน (Context หรือ Position for learning) ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องของการเรียนรู้หรือการเรียนการสอน เช่น เทคนิควิธีสอน สถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ

ในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก มีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์ทางด้านการสอน กล่าวคือ หลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนการถ่ายทอด (นิพนธ์ กล้ากลุ่มจิตร, 2556) โดยหลักการสอนสามารถอธิบายได้ว่า เป็นแนวคิดหรือสาระที่ผู้สอนยึดถือปฏิบัติในการสอนดนตรีไทย เช่น หลักการสอนดนตรีของรองศาสตราจารย์อรรณ บวรจศิลป์ มีจุดมุ่งหมายของการสอนดนตรี

คือ การพัฒนาการรับรู้ด้านดนตรี และความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างหรือองค์ประกอบดนตรี เพื่อนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะดนตรีในชีวิตประจำวัน โดยหลักการจะเน้นเรื่องทักษะดนตรี ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ และการอ่าน และโครงสร้างหรือองค์ประกอบของดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ อารมณ์เพลงและลีลา โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ วิธีการสอน คือ วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีในลักษณะการเรียนรู้เป็นกลุ่มและการเรียนเดี่ยว เช่น ครูผู้สอนใช้วิธีการสาธิตเครื่องดนตรีให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตและจดจำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เห็นและได้ฟัง จากนั้นผู้เรียนจึงเลียนแบบครูผู้สอน โดยการปฏิบัติตามให้ใกล้เคียงกับครูผู้สอนมากที่สุด โดยผู้สอนจะมีการชี้แนะ อธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงข้อดีข้อเสียในการปฏิบัติของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไข รวมถึงครูผู้สอนควรมีการบรรยายความรู้ต่าง ๆ ร่วมด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเป็นความรู้และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนดนตรีต่อไป (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2558) เทคนิคการสอน คือ กลวิธีที่ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพหรือทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการบรรเลงได้ดียิ่งขึ้น เช่น การใช้สื่อหรือการใช้คำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น (ทศนา เขมมณี, 2552)

สถานที่ในการจัดการสอนหรือการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนควรจัดเตรียมความพร้อมของสถานที่ให้เรียบร้อย เหมาะสมกับการเรียนการสอนดนตรี เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงคุณภาพของเครื่องดนตรี กล่าวคือเป็นเครื่องดนตรีที่เสียงตรงไม่เพี้ยน มีความแข็งแรง และถูกต้องตามสัดส่วนของเครื่องดนตรีนั้น ๆ การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไฟล์เสียง ถือเป็นสื่อการสอนที่สำคัญในการเรียนดนตรี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการฟัง หรือสามารถเปิด ทบทวนได้ เมื่อผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองหรือระหว่างการฝึกซ้อมด้วยตนเอง การใช้โน้ตเพลง ควบคู่ไปกับการฟังเพลงหรือทบทวนเพลงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำเพลงได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องระมัดระวัง ไม่ควรใช้การอ่านโน้ตมากเกินไป ในขณะที่ปฏิบัติเครื่องดนตรี เนื่องจากจะทำให้ขาดความคล่องตัวในขณะบรรเลง ในการวัดและประเมินผล หลังจากที่ได้ดำเนินการสอนเรียบร้อยแล้ว ควรมีการวัดและประเมินผลตัวผู้เรียน จากการสังเกตจากการปฏิบัติของผู้เรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร สิ่งใดควรปรับปรุงแก้ไข สิ่งใดที่สามารถต่อยอดไปได้ ผู้สอนจำเป็นต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนไว้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนในการเรียนการสอนครั้งต่อไปได้อย่างถูกต้องและดียิ่งขึ้น (พินิจ ฉายสุวรรณ อ่างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552; ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2558; อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

กล่าวได้ว่า หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไป กระบวนการทางการศึกษาก็จะไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธ์ สุทธจิตต์ กล่าวว่า ทฤษฎีของ ดร. สไตเนอร์ เน้นสาระที่สัมพันธ์กับจิตวิญญาณในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องพุทธิปัญญา มีการแบ่งเป็นเชิงคุณภาพ

เชิงปริมาณ และเชิงการกระทำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกับจิตใจและความคิดอย่างมาก (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

สรุปการศึกษาในตอนที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดดนตรีไทย มีขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติต่อกันมาอย่างเป็นระบบ ครูผู้สอนมีการถ่ายทอดส่งต่อความรู้ให้ลูกศิษย์โดยมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาครูตัวผู้สอน ผู้เรียน สารเนื้อหา และบริบทของการถ่ายทอด ผู้วิจัยเห็นว่าองค์ประกอบนี้สามารถนำไปใช้ในการศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกและการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

3.1 การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอก

การถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ความรู้ และทักษะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการบรรเลงระนาดเอกเกี่ยวข้องกับตัวผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนต้องคอยสังเกตผู้เรียนแต่ละคนในเรื่องสติปัญญา และความสามารถของผู้เรียนว่าสามารถที่จะรับได้มากน้อยเพียงใด (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

ระนาดเอกเปรียบเหมือนพระเอกของวง กล่าวคือ มีหน้าที่เป็นผู้นำวงปีพาทย์ไม้แข็ง ปีพาทย์ไม้ نرم ปีพาทย์ผสมเครื่องสาย ปีพาทย์มอญ ปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ และวงมโหรี ระนาดเอกสามารถสร้างความไพเราะนุ่มนวล อ่อนหวาน และความเพลิดเพลินตลอดจนลีลาอันวิจิตร (ถาวร ศรีม่วง, 2530) การฝึกเรียนระนาดเอกแบบดั้งเดิม ถ้าผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานการปฏิบัติฆ้องวงใหญ่ มาก่อน ครูดนตรีโบราณจะไม่สอนให้เด็ดขาด เพราะเป็นวิธีการที่ผิดขั้นตอนของการเรียนปีพาทย์ (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์, 2552) ผู้เรียนทุกคนจะต้องเริ่มฝึกตีฆ้องวงใหญ่ก่อนเป็นอันดับแรก โดยเริ่มจากพลงสาธุการ โหมโรงเช้า และโหมโรงเย็นตามลำดับ เพื่อให้รู้จักและเข้าใจลักษณะของมือฆ้อง เพื่อเป็นหลักในการบรรเลงเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ ต่อไปได้ ในการเลือกผู้เรียนคนใดมีความเหมาะสมหรือสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีชิ้นอื่นได้นั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอนเป็นผู้พิจารณาเอง (สำราญ เกิดผล อ้างถึงใน พรชัย ผลนิโครธ, 2554) หากครูผู้สอนพิจารณาผู้เรียนแล้วว่าสามารถเป็นคนระนาดเอกได้ จึงจะเริ่มฝึกหัดระนาดเอกให้ผู้เรียนต่อไป มีนักวิชาการดนตรี นามแฝงว่า ไม้ระนาดก้านทอง (อนุสรณ์งานศพเฉลิม บัวทั้ง, 2533) ได้กล่าวถึงการฝึกหัดระนาดเอกไว้ดังนี้

- 1) การพิจารณาคัดเลือกผู้เรียนระนาดเอก ควรพิจารณาจากผู้ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ มีกล้ามเนื้อแขนและข้อมือที่แข็งแรง เพราะจะเป็นผู้ที่สามารถฝึกหัดระนาดเอกได้ดี
- 2) ไม้ตีที่ใช้ในการฝึกหัดระนาดเอก เริ่มแรกควรใช้ไม้ نرم ก้านทำจากไม้ไผ่ ไม่ควรใช้ไม้ ก้านเหล็ก และควรให้น้ำหนักเหมาะสมกับกำลังของผู้เรียนตามช่วงอายุ
- 3) ฝืนระนาดเอกที่ใช้ฝึก ควรใช้ฝืนไม้ไผ่จะดีกว่าฝืนไม้ชิงชัน เพราะต้องใช้กำลังในการไล่มือมากกว่า

4) วิธีการฝึกควรใช้ผ้าคลุมหรือผ้าห่มปูทับพื้นระนาดเอก เพื่อเป็นการเพิ่มกำลัง การออกแรงตีของข้อและแขน สร้างทักษะความสามารถหรือความชำนาญในการจดจำระดับเสียง จดจำตำแหน่งของลูกระนาด รวมถึงเป็นการลดเสียงเพื่อไม่ให้ดังรบกวนผู้อื่น

5) วิธีการนั่งบรรเลงให้นั่งตรงกึ่งกลางของพื้นระนาดเอก ควรนั่งขัดสมาธิ เพราะเป็นการนั่งแบบมีฐานกว้างมั่นคงกว่าการนั่งพับเพียบ เหมาะสม และคล่องตัว ขณะบรรเลงหากรางระนาดขยับสามารถใช้เท้าช่วยบังคับไม่ให้เคลื่อนที่ได้ (บุษกร บินทสันต์, 2554 อ้างถึงใน อุทัย ศาสตรา 2553)

6) วิธีการจับไม้ระนาดเอก มี 4 แบบ ได้แก่

6.1) จับแบบปากนกแก้ว โดยปลายนิ้วชี้จะจิกกดลงกับก้านไม้ ข้อดีของการจับไม้ลักษณะนี้ คือ ใช้ตีสะดวกดี แต่มีข้อเสียที่ตีสะดวกได้เสียงเล็ก ไม่หนักแน่น ตีกระพือหรือเน้นเสียงตอนจบเพลงได้ยาก หากนิ้วชี้งอมาก ๆ จะไม่มีกำลัง

6.2) จับแบบปากกา โดยนิ้วชี้จะเหยียดออกไปมากกว่าแบบปากนกแก้ว เหมาะสำหรับผู้ฝึกหัดเริ่มแรกใช้ดีมาก ตีกระพือเสียงได้ดีกว่าแบบปากนกแก้ว แต่มีข้อเสียคือถ้าตีเร็วหรือตีปลายมือตอนจบเพลง เสียงระนาดจะไม่โปร่ง หัวไม้ระนาดจะกดกับพื้นทำให้ความกังวานของเสียงลดลง

6.3) จับแบบปากไก่ นิ้วชี้จะเหยียดมากกว่าแบบปากนกแก้ว แต่สั้นกว่าแบบปากกา ปลายนิ้วชี้ข้อที่ 1 และ 2 จะงอทับกับไม้ เสียงระนาดจะโต นุ่ม ไม่แข็งกร้าวอย่างแบบปากกา แต่กระพือได้ง่ายกว่าเพราะปลายนิ้วชี้มีส่วนทับไม้มากกว่า ปลายไม้ระนาดจะติดตัวได้ดี

6.4) จับแบบปากเป็ด นิ้วชี้จะเหยียดยาวกว่าการจับแบบอื่น ๆ ปลายนิ้วชี้จะยาวกว่านิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้จะทับกับก้านมากกว่าทุกแบบทำให้ไม่มีบทบาทในการใช้กำลัง เสียงจึงไม่โปร่ง ตีสะดวกได้ไม่ตึง

การจับไม้ระนาดต้องให้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือสัมผัสกัน ไม่ว่าจะจับไม้ตีแบบใด ที่สำคัญที่สุดต้องคว่ำมือ และไม่ตะแคงหรือหงายมือตี (สำราญ เกิดผล, 2554; พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน พรชัย ผลนิโครธ, 2553)

7) วิธีการตีระนาดเอก มี 3 แบบ (อนุสรณ์งานศพเฉลิม บัวทั้ง, 2533) ได้แก่

7.1) ตีข้อ ลักษณะการตีข้อเหมือนกับการกวักมือ จะใช้กำลังเพียงปลายนิ้วมือถึงข้อมือเท่านั้น เวลาตีซ้ำ ๆ เสียงจะดัง แต่พอตีเร็วขึ้นเสียงจะเบาลง การตีข้อจะปวดเมื่อยที่ข้อมือ แต่ถ้าสามารถตีระบายข้อหรือโยกเพียงได้ครั้งเดียว ความเมื่อยก็จะหายไปสามารถตีต่อไปได้อีก

7.2) ตีแขน ลักษณะการตีแขน คือ ตีทั้งแขนจากข้อมือจนถึงข้อศอกจะต้องแข็งตลอดลำแขน ตีช้าเสียงจะดัง แต่ถ้าตีเร็วเสียงจะลดลง หากต้องการให้เสียงดังตลอดจะต้องใช้กำลังมาก ทำให้ตัวสั่น การตีทั้งแขนจะปวดตรงข้อพับแขน ข้อศอก หัวไหล่ และจะปวดหรือเจ็บหน้าอก

7.3) ตีครึ่งข้อครึ่งแขน คือการตีข้อผสมแขน ศรีษะจะสั่นน้อยกว่าการตีแขน เวลาตีจะใช้ข้อมือที่อ่อนไหวได้ไปจนถึงกล้ามเนื้อข้อศอก เวลาเร็วจะเกร็งตั้งแต่ข้อมือ ข้อศอก จนถึงหัวไหล่ แต่ข้อมือก็ยังสั่นได้ ไม่แข็งไปตลอดแขน การตีครึ่งข้อครึ่งแขนจะปวดข้อมือ ข้อพับแขนและหัวไหล่ แต่ถ้าหากฝึกซ้อมต่อไปเรื่อย ๆ จะหายปวด เป็นเช่นนี้สลับกันไปจนไม่ปวดเมื่อยอีก

8) วิธีการฝึกตีกลวิธีพิเศษ (อนุสรณ์งานศพเฉลิม บัวทั้ง, 2533)

8.1) การกรอ คือ การตีสลับมือกันด้วยความเร็ว เพื่อต้องการเสียงที่ความยาว โดยต้องตีมือซ้ายก่อนและหมดด้วยมือขวา เสียงมือซ้ายและมือขวาต้องเท่ากัน ความเร็วหรือความละเอียดของมือทั้งสองก็ต้องเท่ากัน โดยการกรอระนาดมี 6 แบบด้วยกัน คือ 1) เสียงกรอด ปลายไม้ระนาดกดต่ำ เสียงระนาดไม่ทันได้กังวาน 2) เสียงดังกังวาน ปลายไม้จะยกสูงกว่าเสียงกรอด มีความกังวานมากกว่า 3) เสียงโกร่งหรือกราว ปลายไม้จะยกสูงกว่าทั้ง 2 แบบ เสียงจึงดังเกินไป 4) กรอมือซ้ายดัง เสียงที่ได้จะไม่คมชัด 5) กรอมือขวาดัง เสียงที่ได้จะกร้าว แบบโลดโผน 6) กรอมือขวาโยกหรือกรอโยกทั้งสองมือ เสียงที่ได้จะกระฉอกเป็นคลื่น

8.2) การร่ว คือ การตีมือซ้ายและขวายู่ลูกเดียวหรือเสียงเดียว โดยตีมือซ้ายก่อนและหมดด้วยมือขวา หัวไม้ระนาดมือซ้ายอยู่ด้านนอก และหัวไม้ระนาดทั้งสองชิดกัน ร่วให้อยู่ตรงกลางพื้นเสียงที่ได้จะมีความไพเราะ การร่วมีหลายรูปแบบ คือ 1) ร่วลูกเดียวหรือเสียงเดียว 2) ร่ว 2 ลูก หรือ 2 เสียง มือซ้ายเป็นเสียงหลัก หรือขวาเป็นเสียงกระทบ 3) ร่ว 3 ลูก หรือ 3 เสียง มือขวาเป็นเสียงหลักมือซ้ายเป็นเสียงร่วม 4) ร่วมือซ้ายยืนเสียงมือขวาเหวี่ยงไป และเหวี่ยงกลับ หรือมือขวายืนเสียงมือซ้ายเหวี่ยงไปเหวี่ยงกลับเป็นลูกกระทบซ้ายกระทบขวา หรือเสียงกระทบซ้ายกระทบขวา 5) ร่ว มือซ้ายยืนเสียง มือขวาแยกไปดำเนินกลอน มือขวายืนเสียง มือซ้ายแยกไปดำเนินกลอน เสียงยืนเป็นเสียงร่วมบางทีเรียก ร่วฉีก ถ้าเป็น 2 ช่วงของเสียงเช่น โดต่ำ โดกลาง โดสูง เรียกร่วถ่าง ถ้าตีพื้นเฉย ๆ เรียกตีถ่าง ไม่ควรตีเกิน 2 ช่วงของเสียง 6) การร่วเหวี่ยงมือซ้ายและขวา เช่น มือซ้ายตี โด กับซอล มือขวารับ ซอลกับโดสูง เพื่อให้ยากยิ่งขึ้น จึงใช้วิธีตีไขว้แขน โดยเอามือซ้ายตีซอล มือขวาเหวี่ยงเสียงโดคู่ หรือมือขวาตีซอล มือซ้ายเหวี่ยง เสียงโดคู่แปด 7) ร่ว 4 ลูก 5 ลูก 6 ลูก หรือมากกว่า เป็นการร่วที่เพิ่มความยากขึ้น กล่าวคือเสียงตกที่มือขวา เสียงร่วมที่มือซ้าย

8.3) การสะบัด คือ การตี 3 เสียง หรือ 3 ลูกติดต่อกันอย่างรวดเร็ว หรือจะสะบัด 2 ลูก 3 ครั้งก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม การสะบัดที่ดีต้องสะบัดให้พอดีกับจังหวะ ไม่เร็วหรือช้ากว่าจังหวะ ซึ่งเสียงของการสะบัดกับการตีพื้นจะต้องเท่ากัน

8.4) การสะเดาะ คือ การตีเสียงเดียว 3 ครั้ง อย่างรวดเร็ว เสียงจะต้องดังเท่ากัน ทั้ง 3 ครั้ง ไม่ช้าไม่เร็ว และพอดีกับจังหวะ ซึ่งเสียงสะเดาะกับเสียงพื้นต้องดังเท่ากัน

การฝึกบรรเลงระนาดเอกนั้น ครูพินิจ ฉายสุวรรณ (2553) กล่าวไว้จากการสัมภาษณ์ของ นายพรชัย ผลนิโครธ ว่าการฝึกบรรเลงระนาด จำเป็นต้องไล่ระนาดเพื่อให้ได้กำลัง โดยการไล่ระนาด แบบโบราณ มีการจับเวลาในการไล่ระนาดหลายวิธี ในสมัยก่อนนั้นไม่มีนาฬิกา จะใช้จุดธูปจับเวลา จนกว่าธูปจะหมดดอก ใช้การนับเที่ยวเพลงหรือเอาน้ำใส่กระบอกที่เจาะรูไว้ให้น้ำไหลจนกว่าน้ำจะ ไหลออกหมด ถ้ายังตีได้เวลานานก็จะทำให้ได้กำลังมากขึ้นไปด้วย เมื่อใกล้หยุดจึงค่อย ๆ เพิ่ม ความเร็วให้มากที่สุด ใช้กำลังทั้งหมดที่มีอยู่ตีให้สุดมือ จนถึงทอดลงจบเพลง หลังจากนั้นจึงเปิดผ้า คลุมออกและตีเพลงเดี่ยวต่าง ๆ เพื่อให้มือเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และเป็นการฝึกซ้อมเพื่อให้ แก่ไขจุดบกพร่องในเทคนิคการบรรเลงต่าง ๆ เช่น สะบัด สะเดาะ ขยี้ รัว คาบลูกคาบดอก เป็นต้น โดยประโยชน์ที่ได้จากการไล่ระนาด ได้แก่ 1) น้ำหนักมือทั้งสองข้างเท่ากัน 2) เสียงระนาดดัง สม่ำเสมอ 3) มีความแม่นยำ แม่นเสียง 4) มีกำลังเพิ่มมากขึ้น และ 5) เกิดความคล่องตัวในการตี

3.2 การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

วิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกเป็นการบรรเลงที่ใช้กลวิธีพิเศษนอกเหนือไปจากการบรรเลง แบบธรรมดา เป็นการบรรเลงที่แสดงถึงความสามารถของผู้บรรเลงและภูมิปัญญาของผู้คิดประดิษฐ์ ทางเดี่ยวนั้น การบรรเลงเพลงเดี่ยวนั้นอาจบรรเลงโดยไม่มีเครื่องกำกับจังหวะหรือมีเครื่องกำกับ จังหวะร่วมบรรเลงด้วยก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545) เพลงเดี่ยวนั้นเป็นบทเพลงที่มีลีลาการบรรเลง 2 ลักษณะ คือ บรรเลงตีเก็บตามปกติ และบรรเลงด้วยกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ในเพลงแต่ละเพลงนั้นจะมี ที่ท่อนก็ตาม มักจะบรรเลง 2 เที่ยว เที่ยวแรกจะบรรเลงตีเก็บตามปกติ และเที่ยวที่สองจะบรรเลงด้วย กลวิธีพิเศษต่าง ๆ โดยยึดทำนองซ้องเป็นหลัก (Principle melody) ซึ่งมีวิธีการแปรทำนองในแบบ ต่าง ๆ โดยไม่ซ้ำกัน (ปัญญา รุ่งเรือง, 2546)

มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตันต์ (2523) รวมถึง ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2513) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายในการบรรเลงเพลงเดี่ยว ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1) ทำนองเพลงที่บรรเลง หรือเรียกว่า ทาง ต้องมีความไพเราะเหมาะสมกับชนิดของ เครื่องดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นระนาดเอกจะใช้ทางเก็บและทางรัวขยี้เป็นการดำเนินทำนอง อย่างสำคัญ เช่น ในเพลงท่อนเดียวกัน อาจบรรเลงถึง 4 เที่ยว เช่น เพลงพญาโศก เป็นต้น เริ่มต้น เที่ยวแรกตีเป็นทางเก็บธรรมดาแต่ใช้ลูกที่สูงขึ้นเป็นพิเศษ พอขึ้นเที่ยวที่สองจะการใช้การรัวคาบลูกคาบ ดอกหรือเก็บบ้างรัวบ้าง เที่ยวที่สามใช้การรัวขยี้ไปตลอดทั้งท่อน ส่วนเที่ยวที่สี่กลับมาเก็บอีกครั้งหนึ่ง แต่ใช้ลูกพิเศษต่างออกไปจากเที่ยวแรก เพราะเที่ยวสุดท้ายในการดำเนินแนวทำนองจะมีความเร็ว มาก เห็นได้ว่าการอวดทางหรือวิธีการดำเนินทำนองพิเศษเป็นเรื่องของความสลับซับซ้อน

2) ผู้บรรเลงต้องมีความแม่นยำในเนื้อเพลงและแนวจังหวะ ทั้งทำนองข้องและทำนองกลวิธีพิเศษ

3) อวดฝีมือในการบรรเลงของผู้บรรเลงว่าเหมาะสมกับทางเพียงใด ดุริยกิจผู้ประพันธ์เพลงเดียวจะหาทางของเพลงที่ดำเนินลีลาได้อย่างไพเราะเหมาะสม เพลงเดียวบางเพลงจะมีทางบรรเลงหลายทาง ซึ่งแต่ละทางมีความไพเราะเป็นเอกลักษณ์แตกต่างกัน

การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าผู้เรียนเหมาะสมที่จะต่อเพลงเดี่ยวแล้วหรือไม่ โดยครูประสิทธิ์ ถาวร (2529) กล่าวว่า ผู้บรรเลงเพลงเดี่ยวต้องใช้เวลาฝึกนานพอควรเพราะมีความยาก ต้องใช้ทั้งพรสวรรค์และพรแสวง สิ่งสำคัญต้องมีกำลังข้อดี สุขภาพดี และความเพียรพยายามที่ดี เพื่อให้เกิดผล 4 ประการ คือ แม่นหู แม่นตา แม่นใจ และแม่นยำ ซึ่งการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก มีกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ในการบรรเลงดังต่อไปนี้ (สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2538)

1) ตีเก็บคู่แปด คือ การตีสองมือพร้อมกันเป็นคู่แปด อาจเป็นการดำเนินทำนองหรือไม่เป็นทำนองก็ได้

2) ตีกรอ คือ การตีคู่ต่าง ๆ สองมือสลับกันอย่างละเอียดด้วยน้ำหนักสองมือประมาณกัน โดยต้องตีมือซ้ายลงก่อนมือขวา

3) ตีสะบัด คือ การตีคู่แปด 3 ครั้ง ห่างเท่ากันโดยเร็ว ให้เสียงเคลื่อนที่เป็นคู่เสียงต่าง ๆ เช่น สะบัดสองเสียง สะบัดสามเสียง สะบัดข้ามเสียงทั้งขาขึ้นและขาลง

4) ตีสะเดาะ คือ การตีสะบัดขึ้นเสียงคู่แปด 3 ครั้ง ห่างเท่า ๆ กันโดยเร็ว

5) ตีรว คือ การตีสลับมืออย่างละเอียด โดยมือซ้ายลงก่อนมือขวาคลายกับการกรอต่างกันตรงลักษณะการดำเนินทำนอง เช่น รวลูกเดียว รวเป็นคู่ต่าง ๆ ตีรวขึ้นรวลง รวขึ้น คือ รวจากต่ำไปหาสูง รวลง คือ รวจากสูงไปหาต่ำ

6) รวคาบลูกคาบดอก คือ การตีรวเป็นทำนอง เป็นวรรคตอน ประโยคต่อด้วยการตีเก็บทำนองเป็นวรรคตอน ประโยค ตามทำนองเพลง โดยจะไม่ตีเป็นทำนองเพลงที่ซ้ำกันกับการตีรว ทั้งนี้ยกเว้นกรณีเป็นทำนองซ้ำกัน

7) รวเป็นทำนอง (รวพื้น) คือ การดำเนินทำนองด้วยวิธีการรวโดยตลอดทั้งท่อน

8) ตีขยี้ คือ การตีเสียงให้ถี่กว่าตีเก็บเป็นสองเท่า

9) ตีกวาด คือ การใช้ไม้ระนาดระโดยเร็วหรือช้าไปบนผืนระนาดในลักษณะต่าง ๆ

10) ตีเก็บคู่สับหก คือ การตีที่ซ้ายขวาแยกห่างกันในเสียงเดียวกันเป็นสองช่วงคู่แปด

11) ตีถ่างมือ (ตีเก็บผสมแยก) คือ วิธีตีเก็บคู่แปด ผสมแยกเสียง

การตีเดี่ยวระนาดเอกที่น่าฟัง เสียงควรจะเท่ากันทั้งหมด ยกเว้นแต่จะมีการกระซิบ (ไม้ระนาดก้านทอง อ้างถึงใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายเฉลิม บัวทั้ง, 2533) การบรรเลง

เดี่ยวระนาดเอกจะมีการใช้สำนวนกลอนในการบรรเลง ผู้บรรเลงระนาดให้เข้าถึงศิลปะการใช้กลอนนั้น ต้องศึกษาให้เกิดความเข้าใจ กลอนระนาดเอกเปรียบได้ดังการใช้คำพูด คือพูดให้คนมีความเข้าใจว่าผู้พูดนั้นพูดเรื่องอะไร ประโยคของคำพูด ตลอดจนถึงย่อคำกระแสเสียงนั้นมีความนุ่มนวลมีสาระมากน้อยเพียงใด มีความชัดเจนหรือไม่ ดังนั้นผู้บรรเลงระนาดให้มีสำนวนกลอนที่ดีนั้น ต้องเป็นผู้แม่นยำทำนองซ้อง เมื่อบรรเลงมีการยึดลูกซ้องเป็นหลัก ใช้กลอนระนาดกลมกลืนกับทำนองซ้องเสมอ หากผู้บรรเลงระนาดไม่แม่นยำทำนองซ้อง เมื่อแปรเป็นทางระนาด ผลของทำนองเพลงที่ออกมาย่อมทำให้กลอนเพลงไม่ไพเราะ ไม่น่าฟัง และการบรรเลงต้องดีให้ชัดเจน สะอาด ดีไปตามอัตราจังหวะ ทำนองของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552; เดชนคงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560) ด้านบทเพลงสำหรับการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก บุญช่วย โสวัตร (2531) กล่าวว่า ครูดนตรีไทยสมัยโบราณได้เรียบเรียงวางรูปแบบไว้อย่างเป็นแบบแผน สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถในเชิงสำนวนกลอน ได้แก่ เพลงที่ใช้หน้าทับ ประปรก เช่น พญาโศก แขกมอญ สารถิ นกขมิ้น อาเฮีย ต่อยรูป เป็นต้น
- 2) กลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถในด้านความคล่องแคล่วในการบรรเลง ได้แก่ เพลงประเภทหน้าทับลาวหรือหน้าทับสองไม้ เช่น ลาวแพน จีนขิมใหญ่ เป็นต้น
- 3) กลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถของการเป็นผู้แม่นยำจังหวะ ได้แก่ เพลงที่ให้อิสระในการดำเนินทำนองที่ไม่อยู่ในอำนาจของการควบคุมจังหวะ และอยู่ในอำนาจของการควบคุมจังหวะ เช่น เชิดนอก ทอยเดี่ยว เป็นต้น
- 4) กลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถในเชิงอดทน ได้แก่ เพลงที่มีลูกโยนมากหรือ เป็นเพลงที่มีความยาวมาก เช่น พญาโศกเถา กราวโน เป็นต้น

เพลงเดี่ยวระนาดเอกที่นิยมบรรเลง คือ เดี่ยวสารถิ สามชั้น เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้นเป็นเพลงที่มีลักษณะของการทวนซ้ำสำนวนกลอนของทำนองเพลงในช่วงท้ายของทุกท่อน เป็นการเปิดโอกาส ให้มีการดำเนินทำนองของสำนวนเพลงแสดงไหวพริบของนักประพันธ์ในการบรรเลงไม่ให้ซ้ำกัน (พิชิต ชัยเสรี, 2548) เพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น เป็นเพลงหนึ่งที่มีศิลปะความงามสมบูรณ์แบบ (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552) นิยมนำมาบรรเลงเดี่ยว เป็นเพลงท่อนเดียว มีความสลับซับซ้อนในการดำเนินทำนองที่มีการเปลี่ยนทางเสียงภายในท่อน ถึงแม้จะมีเพียงท่อนเดียวแต่ลักษณะเสียง สำนวนเพลง และทางจะมีการเปลี่ยนเกือบตลอดเวลา (ประชากร ศรีสาคร, 2556; อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2513) เพลงลาวแพน เป็นเพลงที่แต่งขึ้นสำหรับการบรรเลงเดี่ยวโดยเฉพาะ (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์ อ้างถึงใน สานนท์ อนันตสาคร, 2554) เป็นเพลงที่ใช้ฝึกการกรอเสียง กระทบเสียง ฝึกความคล่องแคล่วของผู้บรรเลงได้ดี (สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561) เชิดนอกเป็นเพลงที่ควบคุมโดยจังหวะลอย (วิรัช สงเคราะห์, 2554) ที่ให้อิสระในการดำเนินทำนอง ฝึกเรื่องของ

จังหวะฝึกการตีรัวได้ดี (สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561) เพลงกราวโน เป็นเพลงเดี่ยวชั้นสูง แสดงกิริยาไปมาของยักษ์เกิดจากเพลงหน้าพาทย์ มีการโยนมาก แต่ละโยนเสียงลูกตกจะลงไม่ซ้ำกันเลย มีมากถึง 6-7 โยน และยาว ใช้เวลาในการบรรเลงนาน ต้องใช้กำลังในการตีมาก ฝึกความอดทนสูง (อุทิศ นาคสวัสดิ์ อ้างถึงใน อาทิตย์ ผ่องร้อน, 2556) ทอยยเดี่ยว เป็นเพลงเดี่ยวชั้นสูงสุด (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550) สำคัญควบคู่กันมากับกราวโน เป็นเพลงที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับเชิดนอก เมื่อบรรเลงในพิธีเรื่อยมาจนถึงกราวโน ต่อจากนั้นท้ายที่สุดจะบรรเลงทอยยเดี่ยวปิดท้าย

สำหรับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ท่านกล่าวว่าเพลงเดี่ยวที่สำคัญของระนาดเอกนั้น ไม่ใช่กราวโนหรือเพลงทอยยเดี่ยว แต่เป็น สารถี แขกมอญ และพญาโศก เนื่องจากว่าหากผู้เรียนสามารถบรรเลงเดี่ยวสารถี เดี่ยวแขกมอญ และเดี่ยวพญาโศกได้ดีแล้ว ก็สามารถบรรเลงเดี่ยวกราวโน และทอยยเดี่ยวได้ตัวเอง เพราะโครงสร้างเพลงทอยยเดี่ยวจะมีความคล้ายคลึงกันกับเชิดนอก ส่วนเดี่ยวพื้นฐานของระนาดเอกนั้นคือ ลาวแพน และ เชิดนอก ลาวแพนจะเป็นเพลงที่ฝึกกรอ ฝึกความคล่องของมือ ส่วนเชิดนอกเป็นการฝึกตีรัว สำหรับครูพินิจแล้ว หากจะต่อกราวโนหรือทอยยเดี่ยวให้ลูกศิษย์ ผู้เรียนคนนั้นต้องผ่านการเรียนเพลงเชิดนอก และลาวแพนเสียก่อน (ชำนาญ ส่วยคำข้าว, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2560; เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560; สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

ตอนที่ 4 แนวคิดและหลักการสอนทักษะดนตรี

แนวคิดและหลักการสอนทักษะดนตรีเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอนดนตรี ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาทักษะความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยนำเสนอหลักการทั่วไปในการสอนดนตรีและการสอนทักษะดนตรีรวมถึงทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

4.1 หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี

ผู้สอนดนตรี มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจในหลักการสอนดนตรี เพราะถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนการสอนดนตรี ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางดนตรีอย่างเป็นลำดับขั้นตอนอย่างถูกต้อง โดยหลักการทั่วไปในการสอนดนตรีมีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่ 1) การสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับเสียงก่อนที่จะแนะนำหรือสอนเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางดนตรี 2) ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีทุกประเภท 3) สาระดนตรีและกิจกรรมควรจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และ 4) กิจกรรมที่จัดในการเรียนการสอนดนตรีควรมีความหลากหลายต่าง ๆ กันไป (ณรุทธ์

สุทธจิตต์, 2558) ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ มีความคล้ายคลึงกับหลักการจัดการสอนดนตรีของระบบเพสตารอสซี่ (Abeles, Hofter, and klotman อ้างถึงใน ฌรุต สุธจิตต์) ดังนี้

- 1) สอนให้รู้จักเสียงก่อนสัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนการร้องก่อนเรียนเกี่ยวกับการเขียนโน้ต หรือชื่อของตัวโน้ต
- 2) แนะนำให้ผู้เรียนสังเกตและฟังเสียงตลอดจนลองเลียนแบบเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยิน เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนความแตกต่าง และผลที่เกิดจากเสียง ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และมีส่วนในกิจกรรมด้วยตนเอง อันเป็นการดีกว่าการอธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้ผู้เรียนฟัง ซึ่งผู้เรียนไม่ได้รับประสบการณ์อย่างเต็มที่ และมีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม
- 3) สอนสิ่งต่าง ๆ ทีละอย่าง ได้แก่ จังหวะ ทำนอง และลีลาของดนตรีโดยมีการสอนการปฏิบัติควบคู่กันไป ก่อนที่ผู้เรียนจะเรียนรู้และปฏิบัติบทเรียนที่เป็นผลรวมขององค์ประกอบดนตรีในระดับที่มีความยากมากขึ้น
- 4) ในการฝึกปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนควรปฏิบัติได้เป็นอย่างดีในแต่ละขั้นตอน ก่อนก้าวไปฝึกการปฏิบัติที่ยากขึ้นต่อไป
- 5) ควรใช้วิธีการอุปนัย (induction) ในการสอน คือการให้ตัวอย่างฝึกปฏิบัติ และค่อยสรุปเป็นหลักการและทฤษฎี
- 6) ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ และฝึกปฏิบัติในเรื่องของคุณภาพของเสียงและประยุกต์สิ่งที่ได้รับกับดนตรี
- 7) การสอนชื่อตัวโน้ตควรให้มีความสัมพันธ์กับบทเพลงที่ใช้ประกอบการเรียน

4.2 หลักการสอนทักษะดนตรี

การสอนทักษะดนตรีแต่ละเครื่องมือ มีเทคนิควิธีสอนหรือกลวิธีสอนแตกต่างกันไป ตามความเฉพาะของเครื่องมือนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม หลักการสอนทั่วไปที่ควรคำนึงถึง และเป็นหลักการที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการสอนทักษะดนตรีแต่ละประเภทนั้นสามารถกล่าวได้ว่ามีความเหมือนกัน หรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ หรือนำไปพัฒนาให้เหมาะสมกับการสอนทักษะดนตรีเฉพาะเครื่องมือต่อไป (ฌรุต สุธจิตต์, 2555)

การสอนทักษะดนตรี มีเทคนิคการสอนแตกต่างกันไปตามเครื่องมือ นั้น ๆ หลักการทั่วไปในการสอนทักษะดนตรีมีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ (ฌรุต สุธจิตต์, 2558) ดังนี้

- 1) เสียงก่อนสัญลักษณ์ (สัญลักษณ์ก่อนเสียงใช้ได้เมื่อเรียนรู้จนเข้าใจสัญลักษณ์อย่างดีแล้ว) ดนตรีเป็นเรื่องของเสียง การเรียนทักษะดนตรีควรเริ่มต้นด้วยการฟังเสียงเข้าใจในเสียงและจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี
- 2) ความถูกต้องและความไพเราะ ดนตรีเป็นเรื่องของคุณภาพ ทักษะดนตรีจึงเป็นเรื่องของความถูกต้องและความไพเราะควบคู่กันไปเสมอ

3) ความมีดนตรีการ ทักษะดนตรีเป็นเรื่องของความรู้ในเชิงปฏิบัติที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ความมีดนตรีการ (Musicianship) เป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้การเล่นดนตรีมีคุณภาพ

4) ทักษะการฝึกซ้อม การฝึกซ้อมอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการพัฒนาทักษะการเล่นดนตรี

5) ทักษะการแสดง ดนตรีเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความงดงามของเสียงการแสดง ดนตรีจึงควรคำนึงถึงคุณภาพให้มากที่สุด

6) การประเมินผลตนเอง นักดนตรีที่ดี จำเป็นต้องประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างตรงความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงและพัฒนาฝีมือตนเองให้ก้าวหน้าต่อไป

7) การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะ การแก้ไขปรับปรุงเป็นเรื่องต้องใช้เวลา และอยู่บนรากฐานของความรู้และความสามารถและศักยภาพส่วนบุคคล

การสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะปฏิบัติเครื่องมือ ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) มีความสอดคล้องกับรูปแบบแนวคิดการพัฒนาทักษะของซิมป์สัน (Instruction Model Based on Simpson's Processes for Psycho Motor Skill Development) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow's Instruction model for Psychomotor Domain) และรูปแบบการเรียนการสอนทักษะของเดวิส (Davies's Instructional Model for Psychomotor Domain) โดยผู้วิจัยอธิบายเป็นตาราง (ทศนา แหมมณี, 2552) ดังนี้

ตารางที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

ขั้น กระบวนการ การเรียน การสอน	นักวิชาการ		
	ซิมป์สัน (Simpson, 1972)	แฮร์โรว์ (Harrow, 1972)	เดวิส (Davies, 1971)
ขั้นที่ 1	ขั้นการรับรู้ (Perception) เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ	ขั้นการเลียนแบบเป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนสังเกตการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ ซึ่งผู้เรียนย่อมจะรับรู้ หรือ สังเกตเห็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้ไม่ครบถ้วน	ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยการ

		<p>แต่อย่างน้อยผู้เรียนจะสามารถบอกได้ว่า ขั้นตอนหลักของการกระทำนั้น ๆ มีอะไรบ้าง</p>	<p>สาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบทักษะหรือการกระทำที่สาธิตให้ผู้เรียนดูนั้นจะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินไปนัก ก่อนการสาธิตควรควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต</p>
<p>ขั้นที่ 2</p>	<p>ขั้นการเตรียมความพร้อม (readiness) เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อม เพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะทำการเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้นๆ</p>	<p>ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง เมื่อผู้เรียนได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้ผู้เรียนลงมือทำโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น ผู้เรียนอาจลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอน หรือทำตามคำสั่งที่ผู้สอนเขียนไว้ในคู่มือก็ได้ การลงมือปฏิบัติตามคำสั่ง แม้ผู้เรียนจะไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ประสบการณ์ในการลงมือทำและค้นพบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการ</p>	<p>สาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะ ทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมด ให้เป็นทักษะย่อย ๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามไปทีละส่วนอย่างช้า ๆ</p>

		เรียนรู้และการปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์	
ขั้นที่ 3	ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided response) เป็นขั้นที่ให้	ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ (Precision) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้อง	ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย โดยไม่มีการสาธิต หรือมีแบบอย่าง
	โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก (trial and error) จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง	ฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ ทำได้ถูกต้องแม่นยำ ตรง พอดี สมบูรณ์แบบ คล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่น ด้วยความมั่นใจ	ให้ดู หากติดขัดจุดใด ผู้สอนควรให้คำชี้แนะช่วยแก้ไข จนกระทั่งผู้เรียนทำได้ จากนั้นจึงปฏิบัติทักษะย่อยส่วนอื่น ๆ ต่อไป ทำเช่นนั้นเรื่อยไป จนกระทั่งครบทุกส่วน
ขั้นที่ 5	ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ (Complex overt response) เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง	ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (naturalization) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้นอย่างสบาย ๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติ โดยไม่รู้สึกรว่าต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อย ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย	ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะ ที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ต้นจนจบและฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถ

			ปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ ได้ อย่างชำนาญ
ขั้นที่ 6	ขั้นการปรับปรุงและ ประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุง ทักษะหรือการปฏิบัติ ของตนให้ดียิ่งขึ้น และ	-	-
ขั้นที่ 7	ประยุกต์ใช้ทักษะที่ตน ได้รับการพัฒนา ในสถานการณ์ต่าง ๆ ขั้น การคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียน สามารถปฏิบัติหรือกระทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ที่ หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติ จะเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำหรือปรับการ กระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ ตนต้องการ	-	-

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการสอนทักษะดนตรี และทฤษฎีการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะพิสัย แสดงให้เห็นว่า ต้องมีลำดับขั้นตอนในการสอนหรือถ่ายทอดให้ผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้น มีการให้ผู้เรียนสังเกต คิด ปฏิบัติตาม และฝึกฝนจนเกิดความเป็นธรรมชาติกระทั่งเกิดความชำนาญในที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความสำคัญที่ครูผู้สอนต้องคำนึงเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถพัฒนาทักษะปฏิบัติได้ตามความสามารถของตน โดยทฤษฎีการเรียนการสอนที่เน้นทางด้านทักษะพิสัย ผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎีของเดวิส มีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกมากที่สุด กล่าวคือ ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและรวดเร็วขึ้น (Davies, 1971)

4.3 การประเมินผลทักษะดนตรี

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุธงจิตต์ (2558) กล่าวว่า การประเมินผลทักษะดนตรีเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติโดยตรง โดยสามารถทำได้สองลักษณะตามประเภทของการปฏิบัติ คือ 1) การปฏิบัติเดี่ยว เช่น การประเมินทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นรายบุคคล และ 2) การปฏิบัติกลุ่ม เช่น การประเมินทักษะปฏิบัติการบรรเลงรวมวง การประเมินผลทักษะดนตรีควรมีการประเมินผลเกี่ยวกับทักษะการฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่าน และการสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะการฟังและการสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่สามารถวัดผลได้โดยการใช้ข้อทดสอบต่าง ๆ เพราะเป็นทักษะที่สามารถแสดงออกได้โดยการเขียนบรรยาย หรือการทำข้อทดสอบหลังจากการฟังเพลง และการสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการประพันธ์ สามารถวัดได้โดยการให้ผู้เรียนประพันธ์คล้ายกับการเขียนเรียงความได้นอกเหนือไปจากการวัดการสร้างสร้างสรรค์เชิงทักษะ เช่น การสร้างสรรค์ทำทางประกอบเพลง การเล่นเครื่องประกอบจังหวะ ประกอบทำนอง หรือการแต่งเติมทำนอง เป็นต้น

ในการเรียนการสอนดนตรี สามารถใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ได้อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นการประเมินตามพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ โดยเน้นการประเมินความสามารถของผู้เรียน การปฏิบัติงานของผู้เรียนในสถานการณ์จริงหรือใกล้เคียงความเป็นจริง โดยให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจและทักษะการคิดที่ซับซ้อนและบูรณาการความรู้และทักษะเข้าด้วยกัน โดยวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง แบ่งออกเป็น 4 วิธี (ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2558) ได้แก่

1) การสังเกต (observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล คุณลักษณะ พฤติกรรม การปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน และสามารถติดตามความก้าวหน้าได้อย่างถูกต้อง

2) การสัมภาษณ์ (interview) ช่วยให้ได้รายละเอียดและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเชิงลึก นิยมใช้ร่วมกับการสังเกต นอกจากนี้การสัมภาษณ์ยังช่วยให้การเชื่อมโยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และความเข้าใจของผู้เรียนง่ายขึ้นด้วย

3) การประเมินการปฏิบัติงาน (performance assessment) เป็นการประเมินโดยการทดสอบทักษะและความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยประเมินผ่านการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงสภาพจริง

4) การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน (portfolio assessment) แฟ้มสะสมผลงาน คือ สิ่งที่ใช้บรรจุหลักฐาน หรือผลงานที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถ เจตคติ ทักษะ

ประเมินตามสภาพจริงจากแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งสะท้อนผลสัมฤทธิ์ ทักษะ พัฒนาการ และ ความก้าวหน้าของผู้เรียน อันเป็นผลจากการเรียนรู้ที่เกิดในสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นกระบวนการที่สามารถนำไปใช้กับการประเมินทักษะ ดนตรีได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีพัฒนาการด้านทักษะดนตรีไม่เท่ากัน ดังนั้นการ ประเมินแบบอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่มอาจไม่สามารถประเมินผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เช่น ผู้เรียนสองคนที่ เรียนเดี่ยวระนาดเอกพร้อมกัน คนหนึ่งอาจตีรวคาบลูกคาบดอกได้อย่างคล่องแคล่ว โดยใช้เวลา ฝึกซ้อมเพียงไม่นาน ส่วนอีกคนหนึ่งต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมนานมาก จึงจะตีรวคาบลูกคาบดอกได้ดี ทั้งนี้เพราะพื้นฐานผู้เรียนนั้นไม่เท่ากัน โดยคนหนึ่งอาจเคยเรียนระนาดและผ่านการฝึกฝน รวมถึงเคย ได้ยินได้ฟังเพลงเดี่ยวมาอย่างต่อเนื่องมากกว่า 3 ปี ส่วนอีกคนหนึ่งเคยเรียนระนาดเพียง 1 ปี และไม่เคยมีประสบการณ์การฟังเพลงเดี่ยวมาก่อน จึงทำให้ไม่คุ้นเคยกับบทเพลง ดังนั้นการเรียนปฏิบัติ ระนาดเอกครูผู้สอนจึงสามารถใช้การประเมินผลตามสภาพจริงในการประเมินทักษะ โดยใช้การ สังเกต เพราะจะทำให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้จริงที่สุด

ตอนที่ 5 รูปแบบคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

การสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ เพื่อให้คู่มือมีรูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้

คู่มือ หมายถึง เอกสารที่ให้รายละเอียดในการดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้คู่มือเป็น แนวทางในการปฏิบัติสิ่งนั้นให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2556) ซึ่งมี องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ คำชี้แจงการใช้ เนื้อหาสาระ การจัดเตรียมสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินการ และกระบวนการ วิธีการ หรือกิจกรรม คู่มือแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) คู่มือครู คือ เอกสารที่ให้คำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอน มักใช้คู่กับ เอกสารตำราเรียน มีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ คำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระความรู้ที่ใช้อยู่ การเตรียมการสอน กระบวนการจัดกิจกรรมการสอน การวัดและประเมินผล ความรู้เสริม ปัญหาและ ข้อเสนอแนะ แหล่งข้อมูลอ้างอิง เป็นต้น

2) คู่มือผู้เรียน คือ เอกสารที่ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ ศึกษาควบคู่ไปกับเอกสารตำราเรียน หรือสื่ออื่น ๆ มีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ คำชี้แจงการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะ ข้อเสนอแนะ และ แหล่งเรียนรู้ศึกษาเพิ่มเติม เป็นต้น

3) คู่มือทั่วไป คือ เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ผู้คนทั่วไปมีความ สนใจ สามารถดำเนินการ เรียนรู้ และฝึกฝนเรื่องนั้น ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น คู่มือ

การเลี้ยงลูก คู่มือการทำอาหาร คู่มือการรักษาสุขภาพ คู่มือการจัดสวน เป็นต้น มีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ คำชี้แจงการใช้คู่มือ การจัดเตรียมสิ่งจำเป็นที่ต้องใช้ดำเนินกิจกรรม เนื้อหาสาระ กระบวนการ ความรู้เสริม แบบฝึกปฏิบัติ ปัญหาและคำแนะนำ แหล่งข้อมูลอ้างอิง เป็นต้น

จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและองค์ประกอบของคู่มือ ทำให้สามารถกำหนดรูปแบบของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ได้ส่วนประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- 1) คำชี้แจงในการใช้คู่มือและการเตรียมความพร้อมของผู้ศึกษาก่อนใช้คู่มือ
- 2) เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย ความเป็นมาในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก จุดมุ่งหมายในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก และบทเพลงสำหรับไล่ระนาดเอก บทเพลงเดี่ยวที่สำคัญที่ใช้สอนตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
- 3) ขั้นตอนการถ่ายทอด และการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ประกอบด้วย
  - ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน
  - ขั้นที่ 2 ทำนองและการจับไม้ระนาดเอก
  - ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและทำนองระนาดเอก
  - ขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก
- 4) การประเมินผล
- 5) แหล่งอ้างอิง/แหล่งข้อมูล

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

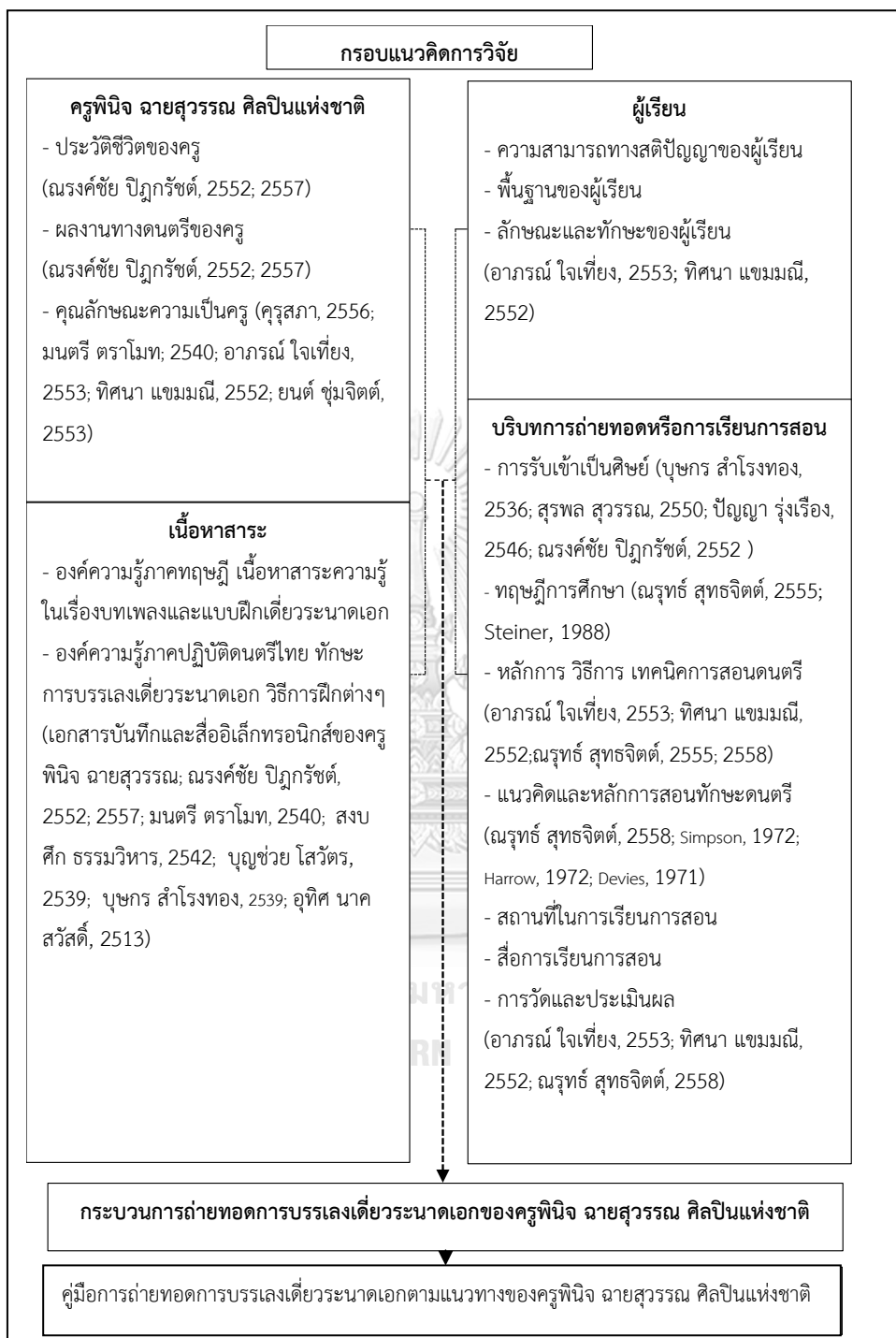
การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการศึกษาจากทฤษฎีการศึกษาของศาสตราจารย์ ดร.อลิซาเบธ สไตเนอร์ (Elizabeth Steiner) (Steiner, 1988) ได้แก่ ด้านผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และบริบทของการถ่ายทอด ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้

ด้านครูผู้สอน หรือครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยศึกษาประวัติชีวิตและผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัธช์, 2552) คุณลักษณะความเป็นครู (ทิตนา แชมมณี, 2552; มนตรี ตราโมท, 2540; อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553) ด้านผู้เรียน เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน พื้นฐานของผู้เรียน ลักษณะและทักษะของผู้เรียน (ทิตนา แชมมณี, 2552; อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553) ด้านเนื้อหาสาระ ได้แก่ องค์ความรู้ทางภาคทฤษฎีในเรื่องบทเพลงและแบบฝึกทักษะเดี่ยวระนาดเอก องค์ความรู้ภาคปฏิบัติดนตรีไทย ทักษะ

การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก วิธีการฝึกต่าง ๆ (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552; พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550; บุญช่วย โสวัตร, 2539; ปัญญา รุ่งเรือง, 2546; สำราญ เกิดผล อ้างถึงใน พรชัย ผลนิโครธ, 2554; มนตรี ตราโมท, 2540; สงบศึก ธรรมวิหาร, 2542; สงัด ภูเขาทอง, 2539; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2546; สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2538; หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560; อนุสรณ์งานศพเฉลิม บัวทั้ง, 2533; อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2513) และด้านบริบทของการถ่ายทอดหรือการเรียนการสอน ประกอบด้วย การรับเข้าเป็นศิษย์ (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552; บุษกร สำโรงทอง, 2549; ปัญญา รุ่งเรือง, 2546; สุตจิตต์ ดุริยประณีต อ้างถึงใน สุรพล สุวรรณ, 2549) ทฤษฎีการศึกษา (Steiner, 1988; ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2555) หลักการวิธีการ เทคนิคการสอนดนตรี (ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2555, 2558; ทิศนา แคมมณี, 2552; อารมณ์ ใจเที่ยง, 2553) แนวคิดและหลักการสอนทักษะดนตรี (Davies, 1971; Harrow, 1972; Simpson, 1972; ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2558) สถานที่ในการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล (ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2558; ทิศนา แคมมณี, 2552; อารมณ์ ใจเที่ยง, 2553)

ผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ และนำผลการวิเคราะห์มาสร้างเป็นคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นการศึกษาในเชิงดนตรีศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีหลักการแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 5 การสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 ประวัติและผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
- 1.2 การถ่ายทอดดนตรีไทยและทฤษฎีทางการศึกษา
- 1.3 การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกและการเดี่ยวระนาดเอก
- 1.4 แนวคิดและหลักการสอนทักษะดนตรี

ขั้นที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยตรง แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี

2.2 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี

2.3 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์
- 3.3 สร้างแบบสอบถามกลุ่มลูกศิษย์
- 3.4 ตรวจสอบเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
- 3.5 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ข้อมูลจากเอกสารและจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- 3.6 นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มข้อมูล (clustering) และประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างข้อสรุป (สุรางค์ จันทวานิช, 2551)

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ใช้การตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง มีภาพและตารางประกอบการอธิบาย และนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ขั้นที่ 5 การสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

แผนภาพที่ 2 กรอบการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนของการวิจัยแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดและแนวทางการทำวิจัย สามารถแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ประวัติและผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ได้แก่ ประวัติครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ และผลงานของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 2 การถ่ายทอดดนตรีไทย ได้แก่ การถ่ายทอดดนตรีไทย และทฤษฎีทางการศึกษา

ตอนที่ 3 การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอก การเดี่ยวระนาดเอก ได้แก่ การถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกและการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ตอนที่ 4 แนวคิดและหลักการสอนทักษะดนตรี ได้แก่ หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี หลักการสอนทักษะดนตรี การประเมินผลทักษะดนตรี

ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสามารถแบ่งได้ดังนี้

2.1 กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี

2.2 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี

2.3 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว ให้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องในองค์ประกอบของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ประกอบด้วย ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหาสาระ และด้านบริบทในการถ่ายทอด จากองค์ประกอบดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลที่ต้องการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 ด้านผู้สอน เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับประวัติชีวิตและคุณลักษณะความเป็นครูของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ประเด็นที่ 2 ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหาสาระ และด้านบริบทในการถ่ายทอด เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ตารางที่ 4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ชื่อ-นามสกุล	การประกอบอาชีพ
กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้าน	1. ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช	นักวิจัยอาวุโสบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)
	2. ดร.กฤษฎี เลเกษกุล	อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะไทย สาขาวิชาศิลปการดนตรีและการแสดง คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อย่างต่อเนื่อง เป็น ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี	3. นายดิณณภพ ถนอมธรรม	ครูสอนดนตรีให้กับผู้พิการทางสายตา
	4. ผศ.เดชน์ คงอิม (เอกพลีษฐ์ พชรกุลสงวงศ์)	อาจารย์ประจำภาควิชาสาขาวิชา ดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม
กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการ ถ่ายทอดการบรรเลง เดี่ยวระนาดเอกจากครู พินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปิน แห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริ ยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็น ระยะเวลา 1 – 6 ปี	1. นางสาวปานหทัย สุนทรธส	อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
	2. นายพลณัท อ้วนนันท์กุล	จูนเนอร์ เปียโน
	3. นายณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย	ข้าราชการครูดนตรีไทย โรงเรียนเทศบาล ปลูกปัญญาในพระอุปถัมภ์ฯ จังหวัดภูเก็ต
	4. นายถิรวุฒิ ธีรรัตนางกูร	ประกอบการอิสระ ใน จ.ระนอง
	5. นายณัฐวุฒิ สุชนไพบูรณ์	นักดนตรีสากลอิสระ
	6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชชาณัฐ ตุ้จินดา	อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัย การดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา
	7. สาธิต ดอนฉิมพลี	ครูดนตรีโรงเรียนผ่องสุวรรณ และเปิด โรงเรียนสอนดนตรีของตนเอง
	8. นายณภัทร วงศ์วุฒิ	ผู้จัดการฝ่ายขายที่ Wacker Neuson
	9. ภาณุวัฒน์ รอดสุพรรณ	ครูดนตรีบ้านดนตรีครูซซ์ (กระทุ่มแบน) / และเปิดโรงเรียนสอนดนตรีของตนเอง
	10. นางสาวรัชชศึกษา เกลาพิมาย (ผู้วิจัย)	นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / ข้าราชการครูดนตรี โรงเรียนวัดยางแขวนอยู่
	11. เทวฤทธิ์ เลิศวนิชกิจกุล	วิศวกรเสียง (Sound Engineer) มาลิ้นท์ทาวเวอร์
	12. นายทวีศักดิ์ กลิ่นพะยอม	โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสามพราน
	13. นราธิป จุฬานนท์	วิศวกรเสียง (Sound Engineer)
	14. นายกิตติกร จันทร์ศรี	ข้าราชการครูดนตรีไทย สังกัด สพฐ.
	15. วาทีต จินดาวัฒน์	นักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต สาขาการ ท่องเที่ยว
	16. ดิณณภพ ถนอมธรรม	รับสอนดนตรีไทยอิสระ/สอนดนตรีไทย ให้กับผู้พิการทางสายตา
	17. นำภาค ศรีบัณฑิตมงคล	นักขोजิน นักออกแบบเสียง นักประพันธ์ เพลงและผู้อำนวยการผลิตดนตรีให้กับ

		Melocity Composers Collective และ เป็นนักออกแบบ เสียงให้กับบริษัทอนิเมชั่น Creativa ที่ ประเทศออสเตรเลีย และดำรงตำแหน่ง อาจารย์พิเศษสาขาเทคโนโลยีดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
	18.ศุภิช พันธ์ทอง	ข้าราชการครูดนตรีไทย โรงเรียนปทุมคงคา สมุทรปราการ
	19.ชวิน เต็มสิทธิโชค	นักประพันธ์และผู้อำนวยการผลิตดนตรีที่ Melocity Composers Collective และ เป็นครูสอนวิชาเปียโน, ทฤษฎีดนตรี, นัก บรรเลงเปียโนประกอบที่สถาบัน Kawai Music School และเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ ประสานเสียงศาลาเยาวชนน้อมน้อยน้อย
กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการ ถ่ายทอดการบรรเลง เดี่ยวระนาดเอกจากครู พินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปิน แห่งชาติ ที่วงดนตรีไทย เทศบาล กรุงเทพมหานคร เฉพาะ ช่วงระยะเวลาหนึ่ง	1. นายสุวรรณ โตล้ำ	ดุริยางคศิลป์ใน กองการสังคีต กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารต่าง ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ และการเรียนการสอนและการฝึกบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก โดยวิเคราะห์ตีความเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขอบเขตและรูปแบบของแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามขอบเขตและรูปแบบที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ชีวิตประวัติของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ และการถ่ายทอดหรือการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ขั้นที่ 3 นำเสนอแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง ความตรง ความครบถ้วนตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1.2 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semistructured) โดยจะมีข้อความให้เป็นแนวทางในการตอบ ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมประเด็นปลีกย่อยที่เกี่ยวข้องกับข้อความหลักได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดกรอบประเด็นคำถามหรือแนวการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นที่ 2 ร่างประเด็นคำถามหรือแนวการสัมภาษณ์ โดยในตอนแรก 1 เป็นข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) คำถามปลายปิด ประกอบด้วยคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่งานในปัจจุบัน สถานที่ทำงาน และวุฒิการศึกษา และตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semistructured) มุ่งศึกษาในประเด็นขององค์ประกอบของการถ่ายทอดซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านครูผู้ถ่ายทอด 2) ด้านนักเรียน 3) เนื้อหาสาระ 4) บริบทอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบในการถ่ายทอด โดยสัมภาษณ์ลูกศิษย์ที่เรียนระนาดเอกกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ อย่างต่อเนื่องและได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ขั้นที่ 3 นำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง ความถูกต้อง และความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นที่ 4 ปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

3.1.3 แบบสอบถาม

แบบสอบถามใช้สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี และ 2) กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง กล่าวคือเป็นผู้ที่เคยมาขอเรียนหรือเคยเรียนกับครูเฉพาะบางเพลงเท่านั้น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม ด้วยแบบสอบถามที่มีการสร้างข้อคำถามเป็นลักษณะคำถามปลายปิด (closed-ended question) เป็นคำถามที่ผู้วิจัยเตรียมคำตอบให้ผู้ตอบได้เลือกตอบ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิด ประกอบด้วยคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่งานในปัจจุบัน สถานที่ทำงาน และวุฒิการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามปลายปิด โดยมีตัวเลือกตอบ มีข้อคำถามทั้งหมด 27 ข้อ มุ่งศึกษาในประเด็นขององค์ประกอบของการถ่ายทอด ประกอบไปด้วย 1) ด้านครูผู้ถ่ายทอด รวม 4 ข้อ 2) ด้านผู้เรียน รวม 7 ข้อ 3) ด้านเนื้อหาสาระ รวม 3 ข้อ และ 4) บริบทอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบในการถ่ายทอด รวม 13 ข้อ ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถเล่าอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในแต่ละข้อในส่วนที่เว้นว่างไว้ในช่องอื่น ๆ

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 แบบ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบบสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยนำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้อง ให้ตรงกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีเกณฑ์คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.2.1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและการสอนดนตรีไทย ดำเนินการสอนมาต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

3.2.2 เป็นผู้มิประสพการณ์ด้านดนตรีไทยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3.2.3 เป็นผู้มีผลงานทางด้านวิชาการและเป็นที่ยอมรับของวงการดนตรีไทย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (item content validity) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อว่า มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการเก็บข้อมูลหรือไม่ โดยพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และให้คะแนนเป็นดังนี้

+1 = เห็นด้วย แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 = ไม่เห็นด้วย แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

หลังจากนั้น จึงนำผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ในการเก็บข้อมูล โดยใช้สูตร (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551) ดังนี้

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

ΣR คือ ผลรวมของคะแนนผลการตัดสินข้อคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยมีเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ ดังนี้

ถ้า $IOC > 0.5$ ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับจุดประสงค์

ถ้า $IOC \leq 0.5$ ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จะใช้เกณฑ์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

จากผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (item content validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสรุปได้ว่า ข้อคำถาม/ประเด็นการวิเคราะห์เอกสารทุกข้อ/ทุกประเด็น มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเก็บข้อมูล (สามารถศึกษาผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้จาก ภาคผนวก ค) แสดงว่า เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลเอกสาร บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสอบถามกลุ่มลูกศิษย์

3.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาจัดกลุ่มข้อมูล (clustering) แล้วประมวลข้อมูลเข้าด้วยกันเพื่อสร้างข้อสรุป (สุรางค์ จันทวานิช, 2551)

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ใช้การตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง มีภาพและตารางประกอบการอธิบาย และนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ขั้นที่ 5 สร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จากการศึกษา วิเคราะห์ เรียบเรียงเป็นเอกสารอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

5.1 ปกคู่มือ

5.2 คำนำ

5.3 คำชี้แจงในการใช้คู่มือและการเตรียมการที่จำเป็น

5.4 สารบัญ

5.5 เนื้อหาสาระ

5.5.1 ความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

5.5.2 จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

5.5.3 โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

5.5.4 การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

5.5.5 รูปแบบเพลงเดี่ยวระนาดเอก

5.6 ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ทำนั้บรรเลงและการจับไม้ระนาดเอก

ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและการดำเนินทำนองระนาดเอก

ขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

4.1 ฝึกกำลังการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

4.2 ฝึกกลวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

5.7 การวัดและประเมินผล

5.8 แหล่งอ้างอิง/ แหล่งข้อมูล

ในการสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดรูปแบบของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จากนั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นมา

ของการคิดประดิษฐ์ การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก บทบาทหน้าที่และโอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก วัฒนธรรมการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ ตีความข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ในขั้นตอนการสอนและการฝึกการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เนื้อหาสาระที่ปรากฏในกระบวนการสอน วิธีการวัดและประเมินผลของครูพินิจ ฉายสุวรรณ และสร้างข้อสรุปเพื่อเรียบเรียงเป็นคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ขั้นที่ 3 เรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ตามรูปแบบของคู่มือที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความถูกต้องของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ บทเพลงและแบบฝึกการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำมาเขียนเป็นคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ฉบับสมบูรณ์ และนำข้อมูลทั้งหมดที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ วิเคราะห์ ตีความ เรียบร้อยแล้วมาสรุป อภิปรายผล เรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ตารางที่ 5 แผนการดำเนินการวิจัย

กิจกรรม/ ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน						
	2560				2561		2562
	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.- ธ.ค.	ม.ค.- มิ.ย.	
ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	→						
ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	→	→					
ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือในการวิจัย			→	→			
ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล					→	→	
ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ							→

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยว ระยะเวลาของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระยะเวลาของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 2 คู่มือการถ่ายทอดทักษะการบรรเลงเดี่ยวระยะเวลาเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระยะเวลาของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระยะเวลาของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านครูผู้สอน นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตัวตนของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยนำเสนอภูมิหลังด้านดนตรีไทย สามารถแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านการเรียนดนตรีไทย และด้านประสบการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติที่สำคัญของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเลิศด้านดนตรีไทย ด้านคุณลักษณะความเป็นครูโดยผู้วิจัยวิเคราะห์จากเอกสารและแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.2 ด้านผู้เรียน นำเสนอเกี่ยวกับลักษณะในการบรรเลงระยะเวลาของลูกศิษย์แต่ละคนที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระยะเวลาจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์และสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

1.3 ด้านเนื้อหาสาระ นำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ปรากฏในการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระยะเวลาของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งครอบคลุมถึงบทเพลงต่าง ๆ ที่ครูพินิจใช้ในการฝึกและถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ตลอดจนความรู้และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระยะเวลาที่ผู้เรียนได้รับจากการถ่ายทอดของครูพินิจ ฉายสุวรรณ

1.4 ด้านการถ่ายทอด นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ 1) การรับเข้าเป็นศิษย์ 2) หลักการวิธีการ และเทคนิคการสอนการบรรเลงเดี่ยวระยะเวลา 3) สถานที่และสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านครูผู้สอน (ครูพิณิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ)

1.1.1 ภูมิหลังด้านดนตรีไทย

ที่มา: ภูมิพงศ์ คัมวงษ์ (ช่างภาพ)

ภาพที่ 2 ครูพิณิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

1.1.1.1 ด้านครอบครัว

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับชีวประวัติของครูพิณิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์, 2552; หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพิณิจ ฉายสุวรรณ, 2560) ผู้วิจัยเรียบเรียงและนำเสนอเกี่ยวกับภูมิหลังด้านครอบครัวของครูพิณิจได้ดังนี้

ครูพิณิจ ฉายสุวรรณ เกิดที่ตำบลบ้านนา อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2474 ตรงกับปีมะแม แต่ข้อมูลบันทึกตามทะเบียนราษฎร ระบุว่า เกิดวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2474 เป็นบุตรคนสุดท้องของนายย้อย ฉายสุวรรณ (ภายหลังได้บวชเป็นพระตลอดชีวิต) และนางถนอม ฉายสุวรรณ (สกุลเดิม แม้นทอง) มีพี่สาวคนโตชื่อลออ ฉายสุวรรณ เสียชีวิตเมื่ออายุได้เพียง 4 ปี

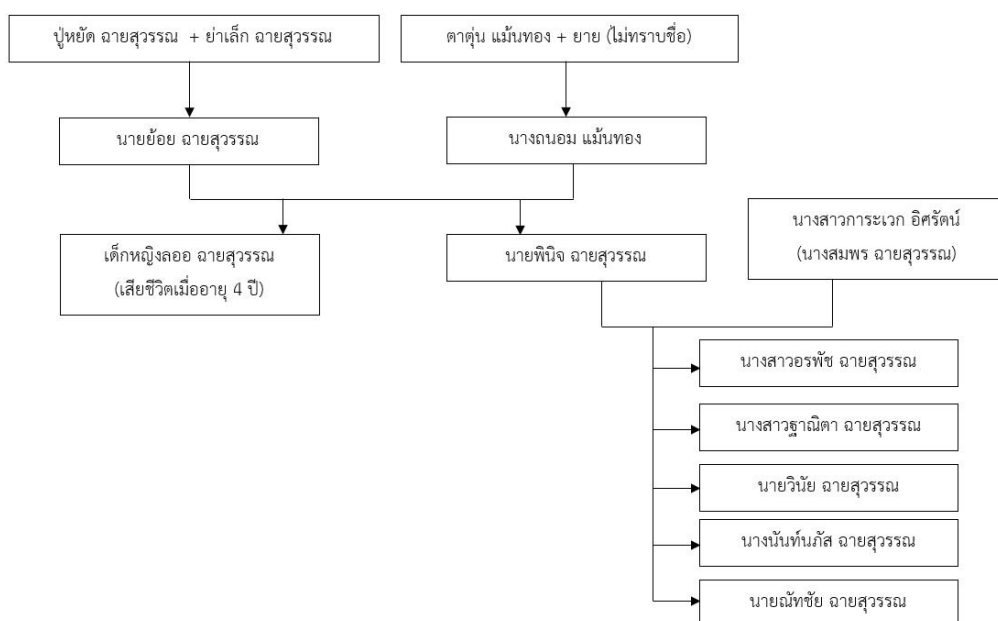
จากการศึกษาถึงต้นตระกูลของครูพิณิจ ฉายสุวรรณ พบว่า ครูพิณิจมีคุณปู่ชื่อ หยัด ฉายสุวรรณ และคุณย่าชื่อ เล็ก ฉายสุวรรณ พื้นฐานทางครอบครัวมีอาชีพเป็นชาวนา ในภายหลังคุณพ่อของครูพิณิจได้บวชเป็นพระตลอดชีวิต ส่วนคุณตาของครูพิณิจชื่อ ตุ่น แม้นทอง และคุณยาย (ไม่ทราบชื่อ) แม้นทอง ครอบครัวของท่านยึดอาชีพเป็นชาวนาเช่นกัน

เมื่อปี พ.ศ. 2495 ครูพิณิจ ฉายสุวรรณ ได้สมรสกับนางสาวการะเวก อิศรัตน์ (ชื่อปัจจุบัน คือ นางสมพร ฉายสุวรรณ) มีบุตรธิดาด้วยกัน 5 คน ได้แก่

1) นางสาวอรพัช ฉายสุวรรณ ข้าราชการบำนาญ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
 2) นางสาวฐานิตา ฉายสุวรรณ ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขวาง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อดีตพนักงานธนาคารกรุงไทย

- 3) นายวินัย ฉายสุวรรณ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว
 4) นางนันทน์ภัส ฉายสุวรรณ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว
 5) นายณัฏชัย ฉายสุวรรณ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว

จากการศึกษาภูมิหลังด้านครอบครัวของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ผู้วิจัยสามารถสรุปสายตระกูลของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงการสืบสายตระกูลของครูพินิจ ฉายสุวรรณ

จากข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังด้านครอบครัวของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เห็นได้ว่า สายตระกูลของครูพินิจ ฉายสุวรรณ มาจากครอบครัวที่มีรากฐานเป็นเกษตรกรหรือชาวนา ไม่ได้เป็นสายตระกูลนักดนตรีไทย แต่ด้วยครูพินิจมีใจรักและสนใจทางด้านดนตรีไทย คุณพ่อและครอบครัวจึงสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพินิจได้เดินทางในสายดนตรีอย่างที่ตั้งใจ ดังจะกล่าวในด้านถัดไป

1.1.1.2 ด้านดนตรีไทย

จากการศึกษาพบว่า เส้นทางสายดนตรีของครูพินิจมีจุดเริ่มต้นมาจากความสนใจเสียงดนตรีในงานโกนจุกของตนเองเมื่อตอนอายุ 9 ปี ดังที่ครูพินิจเล่าว่า

“เด็ก ๆ ครูเลี้ยงวัวควายตามภาษา หน้าไถไถนา ตกเย็น เอาควายลงน้ำ แล้วเอาฟางให้มันกิน ลูกเล็กเด็กแดงสามวันดีสี่วันไข้ เขาจะปั้นตุ๊กตาไว้ ผมทรงต่าง ๆ ให้เด็กจับ ผมเกละ ผมเปีย หรือผมโก๊ะ ครูจับได้ตุ๊กตา ผมเปียก็ไว้เปียกลางหัว กำหนดโกนผมจุกเกล้าขบมิงงานคืนกับวัน หาลิเก สีนวล กัน สถิต มาแสดง ปี่พาทย์วงครุฑลา ทรัพย์มุข มาทำเพลงประกอบ พิธี ต้นเหตุอยู่ที่ครุฑลาฝากเครื่องดนตรีไว้ที่บ้าน เพราะเสร็จงานแล้วท่าน ต้องข้ามไปทำปี่พาทย์ต่ออีกตำบล จำได้ระนาดผืนไผ่บ่ง นึกสนุกอย่างไร ไม่ทราบไปคลี่มาซิงดี ไม่ดีไม่มีก็ใช้ไม้ปั้งปลาเสียบหลอดด้าย พ่อมาได้ยิน เขาเห็นว่ามีเขาวัวปัญญา ไม่นานก็ซื้อวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ให้หัด”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

เห็นได้ว่า ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีความสนใจเสียงดนตรีไทยตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะระนาดเอกเป็นพิเศษ ด้วยความต้องการเล่นระนาดเอกจึงคิดหาสิ่งของใกล้เคียงมาประดิษฐ์ทำเป็นไม้ระนาด นับได้ว่าครูพินิจมีพื้นฐานความเฉลียวฉลาดและใฝ่เรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็ก และหลังจากนั้นไม่นานขณะที่คุณพ่อของครูพินิจได้บวชเป็นพระ ท่านเป็นพระนักเทศน์ประจำอยู่ที่วัดร้าง ตำบลบ้านรี อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง มีครั้งหนึ่งได้รับกิจนิมนต์ให้ไปเทศน์ในงานศพที่ตำบลโก่งธนู จังหวัดลพบุรี ท่านได้พบกับวงปี่พาทย์ของนายเต๊ะที่บรรเลงอยู่ในงาน คุณพ่อจึงได้สอบถามและจัดซื้อเครื่องดนตรีของนายเต๊ะให้ครูพินิจได้ฝึกหัด ดังที่ครูพินิจเล่าว่า

“ตอนนั้นพ่อบวช พ่อเป็นนักเทศน์ มีงานหนึ่งไปเทศน์ที่ตำบลโก่งธนู งานศพ งานนั้นมีปี่พาทย์พ่อเขาก็ถามพวกปี่พาทย์ว่า มีที่ไหนเขาขายเครื่อง บ้างอยากจะซื้อ ก็พอดี ปี่พาทย์ที่ทำอยู่ในงานนั้นเขาจะขายพอดี ปี่พาทย์วงนายเต๊ะ บ้านโก่งธนู เขาก็บอกขายทันที ตกลงขายกันในงานนั้นแหละ ตกลงซื้อกัน วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ราคา 210 บาท เครื่องดนตรีมีครบ มีระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซ้องวงใหญ่ ซ้องวงเล็ก ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก ตะโพน กลอง 210 บาท ก็แพงอยู่ ตอนนั้นข้าวเหนียวละ 8 บาท ปี

พาพทย์หนึ่งชั่ววูบ 3 เกรียน เมื่อตกลงซื้อขายกันเรียบร้อย พ่อก็ว่าจ้าง
เรือแจวให้มาส่งที่บ้านทันที ”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

ต่อมาในปีเดียวกัน พ.ศ. 2483 ครูพินิจได้เริ่มเข้าเรียนหนังสือสายสามัญที่โรงเรียน
วัดรุ่ง (วิบูลย์วิทยาการ) ซึ่งตั้งอยู่ที่เดียวกันกับวัดรุ่ง มีผู้สอนหนังสือเป็นพระ เณร และครู ส่วนการ
เรียนปีพาทย์นั้นได้จับมือตะโพนกับครูผัน กองโชค และได้เรียนปฏิบัติกับหลวงพิพรที่บ้าน หลวงพิพร
นั้นเป็นพระบวชอยู่ที่วัดโก่งธนู ภายหลังคุณพ่อครูพินิจซึ่งเป็นพระอยู่ขณะนั้น ได้เชิญหลวงพิพรมา
ประจำอยู่ที่วัดรุ่งเพื่อที่จะสอนปีพาทย์ให้กับครูพินิจได้สะดวกยิ่งขึ้น ดังที่ครูพินิจเล่าว่า

“กลางวันก็เรียนหนังสือ พอช่วงเย็นเลิกเรียนหนังสือแล้วก็มาเรียนปี
พาทย์ หลวงพิพรเป็นคนสอนให้ สอนที่วัดรุ่งนั่นแหละ พอเริ่มเรียนปี
พาทย์ พอต่อไหมโรงเย็นจบซักเกิดความสนใจในปีพาทย์มากกว่าเรียน
หนังสือ...”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

ด้านการเรียนหนังสือสายสามัญ ครูพินิจใช้เวลาเพียงไม่กี่ปีก็สามารถเรียนจบชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 เร็วกว่าเพื่อนคนอื่นในชั้น ดังที่ครูพินิจเล่าว่า

“ตามธรรมดา 9 ขวบนั้น เขาเข้าเกณฑ์แล้ว ครูเข้าชั้นเตรียม เมื่ออยู่ชั้น
เตรียมเนื้อหาหลักสูตร ครูก็ได้เรียนรู้ไว้หมดแล้ว ก็ได้ขึ้นชั้นประถม 1 เมื่อ
อยู่ชั้นประถม 1 ก็เรียนรู้ได้ไวจนเรียนได้ระยะหนึ่งไม่ถึงเทอมก็ได้ขึ้นชั้น
ประถม 2 เรียนชั้นประถม 2 ได้ไม่ถึงปีก็ได้ขึ้นชั้นประถม 3 เรียนประถม
3 อยู่ปีหนึ่ง ก็ขึ้นชั้นประถม 4 การที่ขึ้นชั้นไปในแต่ละชั้นเป็นเพราะว่าครู
ที่สอนเขาเห็นว่าสอนอะไร เนื้อหาอะไรเราก็เรียนรู้ได้หมด เมื่อเรียนอยู่
ชั้นประถม 4 ตอนนั้นเกิดสงครามอินโดจีนขึ้น เขายกชั้น ไม่ต้องสอบ รุ่น
เดียวกันที่จบกันในปีไม่ได้รับใบสุทธิ จะเรียนต่อหรือสมัครอะไรต้องมาขอ
กันภายหลัง”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

เมื่อจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครูพินิจนำเครื่องดนตรีกลับมาไว้ที่บ้าน ได้เริ่มเรียนปี่พาทย์และออกรับงานอย่างจริงจังกับครูเหียนและครูท่านอื่น ๆ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของครูหลาทรัพย์มุข ดังที่ครูพินิจเล่าว่า

“พอเอาเครื่องกลับมาไว้บ้าน ก็ได้เรียนกับครูเหียน ครูเหียนเป็นลูกศิษย์ของครูหลาทรัพย์มุข เรียนไปด้วยก็รับงานไปด้วย เมื่อรับงานมากก็อาศัยบรรดาครูที่มาสอนเป็นนักดนตรีบรรเลงในงานที่รับ ครูที่สอนมีเพื่อนฝูงหรือลูกศิษย์ครูเดียวกันก็ชักนำกันมาร่วมบรรเลง มีครูเหียน ครูเอียง ครูยอด เป็นนักดนตรีหลักของวง คนปี่คือ อาขาวครอก พ่อเขาเรียกอาขาวครอก คนกลองชื่อ ลุงแหง”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

ระยะเวลาผ่านไปประมาณหนึ่งปี พ.ศ. 2484 ครูพินิจอายุได้ 10 ปี เป็นช่วงที่ได้เรียนปี่พาทย์และติดตามครูไปบรรเลงในงานต่าง ๆ ขณะนั้นมีประกาศจากทางวิทยุโฆษณาว่ามีการเปิดรับสมัครนักเรียนดนตรีเข้าเรียนที่กรมศิลปากร ครูพินิจเกิดความสนใจ จึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ พร้อมด้วยครอบครัว โดยมีความหวังจะได้เรียนปี่พาทย์ตามที่ตนสนใจ ตามที่ครูพินิจเล่าว่า

“ตอนนั้นสมัยจอมพล ป. น้ำสาวของเขาอยู่อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง เขาฟังรายการวิทยุของกรมโฆษณาการ ประกาศว่ากรมศิลปากรเขารับสมัครนักเรียนดนตรี ในความเข้าใจของน้ำสาว เขาก็เข้าใจว่าเป็นปี่พาทย์ ก็มาบอกพ่อกับแม่เพื่อจะพาไปสมัครเรียน พ่อแม่ก็ให้น้ำสาวพาลงมาสมัคร ให้เงินมา 14 บาท มีเสื้อมา 2 ตัว กางเกง 2 ตัว และผ้าขาวม้าผืนหนึ่ง ตอนนั้นขึ้นเรือแดง สายแก้วนิลภาพ ขึ้นเรือที่ทำเรือจังหวัดอ่างทอง เวลาบ่าย 2 โมง มาถึงท่าเตียนที่กรุงเทพฯ ในตอนตีห้าของเช้าวันรุ่งขึ้น จากนั้นก็ขึ้นรถมาที่อนุสาวรีย์หลักสี่ สามี่ของน้ำสาวเป็นตำรวจอยู่ที่หลักสี่ มาพักอยู่ที่บ้านของน้ำที่บางเขนอยู่หนึ่งคืน จากนั้นในวันรุ่งขึ้น น้ำเขยและน้ำสาวได้พาไปสมัครเรียนที่กรมศิลปากร พอถึงกรมศิลปากร เข้าไปหาเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่บอกว่า ไม่ได้รับสมัครนักเรียนดนตรีไทย รับสมัครแต่ดนตรีสากล เมื่อไม่ได้ก็จะกลับ ตอนที่เดินกลับจากประตูกกรมศิลปากรด้าน

พระพิฆเนศ ก็มาเจอพ่อขุนสมาน แกล้งถามว่า มายังไง จะไปไหนกัน
 น้ำชายได้ตอบว่า พามาสมัครเรียนปีพาทย์ แต่เขารับสมัครแต่ดนตรีสากล
 ก็เลยจะกลับบ้าน พ่อขุนสมานถามต่อว่า แล้วบ้านอยู่ไหน น้ำชายตอบว่า
 อยู่อยุธยา พ่อขุนสมานแกล้งนิ่งไปพักหนึ่งแล้วแกล้งตัดความพูดกลับมาว่า
 ไหน ๆ มาแล้วมันขึ้นล่องลำบาก ก็เรียนซะเลย ดนตรีสากลก็เหมือนกันนะ
 แหละ ถ้าเราอ่านโน้ตได้ อะไรได้ เพลงไทยเยอะเยอะไป น้ำชายก็หันมาถาม
 ว่าจะเอาอย่างไร ก็เลยตัดสินใจ เมื่อไหน ๆ มาแล้วก็ตัดสินใจเรียน พอ
 ตัดสินใจเรียนแล้วก็ยังไม่รู้ว่าจะไปพักอยู่ที่ไหน ที่แรกคิดว่าจะไปพักอยู่
 บ้านน้ำเขยที่บางเขนแต่ก็เดินทางมาเรียนไม่สะดวก พ่อขุนสมานแกล้งชวน
 ให้ไปพักอยู่บ้านด้วยกัน ก็เลยได้ไปพักที่บ้านพ่อขุนสมาน อยู่ที่บ้านนก
 ขมิ้น แถวซอยบ้านช่างหล่อ พ่อขุนสมานไม่มีลูกชาย มีลูกสาว 3 คน มีชื่อ
 สมร อู๊ด แป้ว เมื่อเข้าไปอยู่ก็เหมือนเป็นลูกคนที่ 3 เพราะอายุมากกว่าลูก
 สาวคนเล็กที่ชื่อแป้ว”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ว่า นางสาวของครูพินิจเข้าใจผิดเรื่องการประกาศรับ
 สมัครเข้าเรียน โดยในความเป็นจริงแล้วทางกรมศิลปากรไม่ได้รับสมัครนักเรียนปีพาทย์ แต่รับสมัคร
 นักเรียนวงจุลตรียางค์สากล ในวันนั้นครูพินิจได้พบกับขุนสมานเสียงประจักษ์จากวันนั้นครูพินิจ
 ตัดสินใจจะสมัครเป็นนักเรียนวงจุลตรียางค์สากล กรมศิลปากร โดยมีขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา
 สินธุนาคร) เป็นผู้พาไปสมัคร ในการสมัครเรียนดนตรีสากลครั้งนั้น ครูพินิจได้เลือกไวโอลินเป็นเครื่อง
 ดนตรีเอกด้วยเหตุผลอะไรก็ไม่ทราบ ตามที่ครูพินิจเล่าว่า

“...เมื่อสมัครเข้าเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต่อมาก็มาเลือกเครื่องดนตรีที่
 จะต้องใช้เรียนและฝึกปฏิบัติ เลือกเรียนไวโอลิน ตอนนั้นก็ไม่รู้เหมือนกัน
 ว่าทำไมถึงเลือกไวโอลิน เมื่อครูพระเจนมาตรวจว่าใครเลือกอะไร เรียน
 อะไรกันมั่ง ครูพระเจนก็ถามมาเรื่อยไฉนเรียนอะไร พอมาถึงครู ครูพระ
 เจนถามว่า ไฉ่เปียกนี้เลือกเรียนอะไรละ ก็ตอบไปว่า เลือกไวโอลินครับ
 ครูพระเจนตอบกลับมาคำหนึ่งว่า ัง มาไว้ในภายหลังว่าทำไมไม่เลือกเรียน
 เปียโน”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

สำหรับการเรียนดนตรีสากลในกรมศิลปากร ครูพินิจได้เรียนปฏิบัติไวโอลินและฝึกเขียนโน้ตดนตรีสากลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลารวม 4 ปี ทำให้เข้าใจเรื่องจังหวะของโน้ตอย่างถ่องแท้ ส่งผลให้ครูพินิจได้บันทึกโน้ตเพลงไทยเป็นโน้ตสากลไว้มากมาย เพื่อเป็นประโยชน์แก่วงการศึกษาดนตรีไทย โดยครูพินิจได้เล่าถึงช่วงชีวิตที่อยู่กับขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สีนธนาคร) ว่า

“...สำคัญตรงที่ความเอาใจใส่ของพ่อขุนสมานฯ เพราะกลับจากกรมศิลปากรทุกเย็น ท่านไม่ให้เรารู้ว่า ตามธรรมดา เข้าชั้นกินข้าวเสร็จ ต้องหยิบไวโอลินไปหลังสวน สมัยก่อน แถวเจริญพาศน์ ฝั่งธนฯ บ้านท่านเป็นสวนทั้งนั้น ปัจจุบัน คือซอยบ้านช่างหล่อใกล้ศิริราชนั่นแหละ ครูเข้าสวนคนเดียว กับแบบฝึกหัดหนึ่งเล่ม อ่านโน้ตสัไวโอลินคล่องแล้วต้องคิดให้ขึ้นใจ จบเล่มเก่าขึ้นเล่มใหม่ เขียนหมดแล้วต้องวนเขียน ซ้ำอย่างนี้ทุกวัน เขียนไม่เขียนเปล่า ต้องร้องออกเสียงเป็น ตัวโน้ตให้ได้ด้วย อันนี้ภาคบังคับ เหตุที่ไม่ลืมโน้ตสากลถึงทุกวันนี้ก็เพราะพ่อขุนสมานฯ ท่าน”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

ขณะครูพินิจเรียนอยู่ในปีที่ 4 ได้เกิดเหตุสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น คุณพ่อและคุณแม่เป็นห่วงจึงเดินทางมารับกลับบ้านที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และไม่ให้กลับมากรุงเทพมหานครอีก ทำให้ครูพินิจต้องยุติการเรียนที่กรมศิลปากร ตามที่ครูพินิจเล่าว่า

“ในปีที่ 4 นี้ เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 พ่อเลิกเรียนต้องเตรียมตัวเก็บเสื้อผ้าเตรียมขนมเพื่อที่จะเข้าสวน สมัยนั้นตั้งแต่ซอยเจริญพาสไปจนถึงวัดวิเศษฐการเป็นสวนทั้งนั้น เวลาที่ระเบิดตอนกลางวันตรงหน้าพิพิธภัณฑฯ จะเป็นที่หลบเพราะถ้ามียี่สิบคัตก็ลี้ภัยอยู่ ตรงนั้นเวลาที่มีการทิ้งระเบิดสมพงษ์กับลำรวาย จะคอยวิ่งไปดู ทำตัวเหมือนพวกนักข่าวแล้วจะคอยมารายงาน ระเบิดลงที่ไหน เป็นยังไงบ้าง มีใครเป็นอะไรบ้าง ตายไม่ตาย ช่วงนั้นระเบิดลงทั้งกลางวันและกลางคืน แม่ลงมารับตั้งแต่มาเข้าเรียนก็ไม่ได้ส่งข่าวกลับไปทางบ้านเลย เมื่อแม่มาหา ก็ได้บอกให้ขึ้นไปเยี่ยมบ้านบ้าง พอขึ้นไปบ้านที่อยุธยา ทางพ่อกับแม่ก็ไม่ให้ลงมาอีก ไม่ให้สตาจค์ก็ไม่ว่างจะลงมายังไง ไอ้ตอนที่แม่มารับกลับขึ้นไปอยู่บ้านตอนนั้น พอดีที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามพอดี สงครามยุติแล้ว แต่พ่อกับแม่ก็ไม่ให้ลงมาอีก”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

เมื่อกลับมาอยู่บ้าน ครูพินิจได้เริ่มต้นเรียนวิชาดนตรีปีพาทย์อีกครั้ง โดยเริ่มเรียนจากฆ้องวงใหญ่ แต่ด้วยความห่างหายจากดนตรีไทยไปนาน ทำให้ครูพินิจลืมเพลงโหมโรงจนเกือบหมด ครูยอด พูลสมบัติ จึงทวนให้ใหม่ตั้งแต่ต้น หลังจากนั้นได้ไปเรียนกับครูหลา ทรัพย์มุข โดยการเรียนกับครูหลา นอกจากเรียนดนตรีแล้ว ต้องทำไร้เถาะและเลี้ยงควายให้ท่านด้วย ตามที่ครูพินิจเล่าว่า

“พอกลับไปก็เริ่มเรียนปีพาทย์ใหม่ โหมโรงแทบจะลืมหมด มีครูยอดมาทวนให้ใหม่ ตอนที่เรียนคราวนี้มีเพื่อนร่วมรุ่นที่หัดด้วยกัน มี ลูกของลุง ชื่อ เบิก แม้นทอง สุจินต์ เพ็ญพ้ง มีศักดิ์เป็นหลาน แต่รุ่น ๆ เดียวกันแหละ ตอนกลับมาเรียนใหม่ครั้งนี้มาเรียนกับครูทวน แต่ก่อนที่จะไปเรียนกับครูทวน ไปเรียนกับครูหลา ทรัพย์มุขก่อน ใช้เวลาอยู่ปีครึ่ง ไปเรียนหน้าไถ หน้าเกี้ยว เมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จก็ต้องอยู่กับครูก่อน มีหน้าที่เลี้ยงควาย ครูหลามีควาย 12 ตัว มีนาเป็น 100 ไร่ วันพระครูหลาจะไม่สอน ไปเรียนอยู่กับครูหลาต่อเพลงมา 3 เพลง มีอาเฮีย อาหนู อาภู อาเฮียกับอาหนูยังจำได้อยู่ แต่อาภูดันลืม...”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต่อมาเมื่ออายุได้ 14 ปี ครูหลา ทรัพย์มุข ได้ย้ายไปอยู่กับลูกสาวที่จังหวัดพิจิตร ครูพินิจจึงไปหาครูทวน อ่อนละมูล และครูเจ็ก อ่อนละมูล เพื่อฝากตัวเป็นศิษย์และเรียนกับท่าน ครูทั้งสองเป็นพี่น้องกันและเป็นนักดนตรีปีพาทย์ที่มีชื่อเสียงในตำบลบ้านแห อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง เมื่อครูทั้งสองรับเป็นศิษย์ ท่านได้ให้ครูพินิจฝึกฆ้องวงเล็กและระนาดเอกอยู่ระยะหนึ่งก่อน แล้วจึงฝึกระนาดเอกให้ภายหลัง เพราะเครื่องดนตรีสองชิ้นนี้ มีการดำเนินทำนองคล้ายกับระนาดเอก ครูทวนและครูเจ็กต้องการฝึกครูพินิจให้รู้จักสังเกตวิธีการบรรเลงของคนระนาดเอกว่าปฏิบัติอย่างไรตามที่ครูพินิจเล่าว่า

“...พอครูหลาย้ายไปอยู่กับลูกสาวที่พิจิตรก็หันมาหาครูทวน อ่อนละมูล เริ่มตีฆ้องเล็กก่อน เมื่อตีฆ้องเล็กมาได้ระยะหนึ่ง ก็ได้เปลี่ยนมาตีระนาดเล็ก ตอนนั้นครูเจ็กเป็นคนระนาดเอกอยู่ ที่ไปตีระนาดเล็กเพื่อเป็นการ

เรียนรู้ว่าระนาดเอกเขาทำยังไงเวลาขึ้นเพลงหรือการตีต่าง ๆ เขาทำ
อย่างไร อย่างเวลาสวดมนต์เย็นฉันเข้าก็จะได้ตีระนาดเอกเหล็กเพลงไหม
โรง เมื่อเริ่มตีรับลิเกจะต้องต่อเพลงที่จะใช้รับลิเก ราชนิเกิง ตะลุ่มโปง
หงส์ทอง สองไม้ โขน ตอนนั้นยังดันสดไม่เป็นจะตีอะไรต้องต่อหมด พอ
เข้าใจแล้วตีจนคล่องแล้ว เพลงไหนจนครูเขาจะต่อให้ก็จะคอยจำไว้ พอได้
เพลงจนสมควรแล้วครูได้ให้ขึ้นมาตีระนาดเอก...”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

(ที่มา : หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ)

ภาพที่ 3 ครูเจ็ก อ่อนละมุล

เห็นได้ว่า เมื่อครูพินิจฝึกบรรเลงฆ้องวงเล็กและระนาดเอกเหล็กได้ดีแล้ว ครูทวน
และครูเจ็กจึงฝึกระนาดเอกให้กับครูพินิจเป็นลำดับถัดไป โดยเริ่มตั้งแต่พื้นฐาน ตามที่ครูพินิจเขียนใน
บันทึกว่า

“เมื่อผู้เรียนได้ฝึกหัดระนาดเอกเหล็กเป็นเวลาพอสมควร (ประมาณ 2-3 ปี)
ประกอบกับครูพิจารณาเห็นว่า พอจะมีไหวพริบสติปัญญาและความ
ฉลาด มีความเข้าใจในขั้นตอนของงานประเภทต่าง ๆ ในเรื่องของชุดสว
มนต์เย็นฉันเข้า แล้ว ครูจึงเลื่อนให้ผู้เรียนขึ้นไปตีระนาดเอกรับผิดชอบใน
การควบคุมการบรรเลงต่อไป...การฝึกหัดตีระนาดในระยะเบื้องต้น ครูจะ

เน้นการจับไม้เป็นอันดับแรก ต่อไปก็ตีให้ถูกคู่แปดและต้องตีให้เต็มเสียง เรื่องการจับไม้คงไม่มีปัญหา เพราะได้ฝึกจับมาตั้งแต่เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่ ถึงจะมีปัญหาบ้างก็ตอนที่ตีเท่านั้น เพราะทำนองเพลงทุก ๆ เพลงระนาด ต้องตีคู่แปดเป็นหลักเบื้องต้น การตีคู่แปดของผู้ฝึกหัดระนาดเอก ระยะแรก อาจตีคู่เก้าบ้าง คู่เจ็ดบ้างเป็นธรรมดา แต่เมื่อฝึกหัดไปเป็น ระยะเวลาไม่นานวันนานเดือนเข้า การตีก็จะไม่พลาดคู่และเกิดความแม่นยำ มากขึ้น สิ่งสำคัญที่ครูจะคอยกำกับดูแลเป็นพิเศษมีอยู่ 5 ข้อ คือ หนึ่งตี มือซ้ายมือขวาให้พร้อมกัน สองตีให้เต็มเสียงของระนาด สามตีอย่าให้แรง เกินไป หรือเบาเกินไป สี่ตีให้เสียงดังเท่ากันตั้งแต่ขึ้นเพลงจนกระทั่งจบ บทเพลง ห้าตีอย่าให้เสียงกระฉอกคล้ายกับเสียงรถไฟวิ่ง คือ ถ้าตีมือซ้าย กับมือขวาไม่พร้อมกัน เสียงจะดังออกเป็นเสียงกะเลียง กะเลียง แทนที่เสียง ต้องออกมาเป็นเต็ง เต็ง”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

ครูพินิจได้เรียนระนาดเอกกับครูทวนและครูเจ็กอย่างจริงจังเป็นระยะเวลา 2 ปี ครูทั้งสองถ่ายทอดเพลงพิธีกรรมทางศาสนาให้กับครูพินิจ ได้แก่ เพลงโหมโรงเย็น โหมโรงเช้า โหมโรง กลางวัน เพลงช้า เพลงเร็ว เพลงลงसरง เพลงฉิ่งพระฉันท์ เพลงกราวรำ เพลงชุดทำขวัญ และเพลงชุด นางหงส์ รวมถึงเพลงประกอบละคร ลิเก จนครบหลักสูตรตามแบบฉบับของท่าน ครูทั้งสองก็เห็นแวว ว่าครูพินิจสามารถเป็นคนระนาดเอกที่ดีได้ จึงพาเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อฝากตัวเป็นศิษย์เรียนระนาด เอกกับครูพริ้ง ดนตรีรส หรือที่ครูพินิจเรียกว่า “พ่อพริ้ง” ผู้เป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งวงดนตรีไทย กรุงเทพมหานคร และเป็นหัวหน้าวงคนแรก ครูพริ้งได้ให้ครูพินิจพักอาศัยอยู่ด้วยกันที่บ้านดำรงรักษ์ ผ่านฟ้า โดยมีแม่ยายของครูพริ้งชื่อว่า สีน ครูพินิจเรียกว่า คุณยาย เป็นผู้ตัดสินใจในการรับคนเข้ามา อยู่ในบ้านดนตรีรส ตามที่ครูพินิจเล่าว่า

“แม่ยายพ่อพริ้ง ยายสินเป็นคนรับ ถ้าคุณยายไม่รับก็คงไม่ได้อยู่หรอก พ่อ พริ้งมีลูกอยู่ 2 คน ที่จริงมีหลายคนแต่ว่าเสียชีวิตไปหมดเหลืออยู่เพียง 2 คน มีสมนึก ดนตรีรส กับสมบัติ ดนตรีรส เป็นนักดนตรีด้วยกันทั้งคู่ สมนึกมือไม้ดีตีระนาดเอกดี สมบัติตีเปิงดี ตีตระระนาดทุ้มดี นิลยดีเป็น ครูสอนหนังสือ เมื่อเข้าไปอยู่กับสมนึก นอกจากเรียนปี่พาทย์ต่อ เพลงแล้วมีหน้าที่ในบ้าน คือ ซักผ้า รีดผ้าแล้วก็ทำกับข้าว ตอนแรก ๆ คุณยายสินจะคอยบอกให้ไปจ่ายตลาดว่าวันนี้จะทำอาหารอะไร จะต้อง

ซื้ออะไรบ้าง พอต่อมาจ่ายเองได้ คุณยายสินบอกว่าจะทำอาหารอะไร
เท่านั้น ที่ได้ฝีมือมากี่ริตผ้า เมื่อก่อนต้องลงน้ำข้าว ไม้จั่นไม่เรียบ ใช้
ใบตองสดนาบเวลาไฟร้อนจัด ๆ พอต่อมา 1 – 2 ปี เสนาะ อยู่โพธิ์ทอง
จังหวัดอ่างทอง เป็นญาติกับพ่อพริ้งเข้ามาอยู่ด้วย ก็ต่อเพลงให้บ้าง ก็เลย
แบ่งหน้าที่ซักผ้ากับรีดผ้าให้ เหลือจ่ายตลาดกับทำกับข้าว เพื่อนร่วมรุ่น
ตอนนั้น นอกจากลูก ๆ ของพ่อพริ้งกับเสนาะแล้ว มีล้นบ้านอยู่โพธิ์ทอง
อีกคน แต่ล้น มา ๆ ไป ๆ ไม่ได้อยู่ประจำ เพลงแรกที่ได้ออกกับพ่อพริ้ง
เป็นเพลงแรกก็มุล่งกับพันธุ์ฝรั่ง ต่อกับลูก ๆ ครู ตอนนั้นฉลาดหัวไว ไม่ว่า
จะต่อเพลงอะไร ทั้งเพลงเถา เพลงเรื่อง เพลงทางพื้นหรือเพลงเดี่ยว บางที
พ่อพริ้งต่อให้ลูก ๆ อยู่ข้างบนเขายังไม่ได้ เราได้แล้ว การที่เราหัวไวนี้
ใคร ๆ เขาก็ไม่เบื่อ อย่างครูเชื้อ พอเขากลับจากบ้านท่านครู ก็จะมาแฉต่อ
เพลงให้เป็นประจำ ในช่วงปีแรก ๆ เป็นคนขี้อ้อนเล็ก คนระนาดเอกของ
บ้านมีครูเชื้อ ครูสำรวย แก้วสว่าง มาเริ่มเป็นคนระนาดก็เมื่อบวชแล้ว ”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

เห็นได้ว่า นอกจากเรียนดนตรีแล้ว ครูพินิจยังต้องรับผิดชอบหน้าที่งานในบ้านด้วย
ครูพินิจได้ใช้ชีวิตและเรียนเพลงต่าง ๆ ทั้งเพลงทางพื้นและเพลงเดี่ยวจากครูพริ้งมากมาย จนกระทั่ง
ถึงเดี่ยวกราวใน ครูพริ้งผิดผ่อนไม่ต่อเพลงให้ครูพินิจสักที ตามที่ครูพินิจเล่าว่า

“พอถึงกราวในพ่อพริ้งก็ผิดเดี่ยวว่า ๆ อาทิตย์ก็แล้ว สองอาทิตย์ก็แล้ว
เดือนก็แล้ว สองเดือนก็แล้ว จนแม่ทรัพย์แกลงจะลงสาร แยกบอกพ่อพริ้ง
ว่า ไม่มีเวลาจะไปฝากกับครูสอนโน่น ให้ครูสอนเขาต่อ พ่อพริ้งก็เลยพาไป
ต่อกับครูสอน ไปต่อกับท่านที่บ้าน เมื่อก่อนบ้านท่านอยู่ตรงข้างหอสมุด
ไปต่ออยู่สองสามวันก็จบ”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

ภาพที่ 4 ครูพริ้ง ดนตรีธ

ภาพที่ 5 ครูสอน วงฆ้อง

(ที่มา : หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ)

หลังจากต่อเตี้ยกราวในกับครูสอน วงฆ้อง จบแล้ว ก็ได้ต่อเพลงทยอยเดี่ยว และ เพลงเดี่ยวอื่น ๆ เป็นเพลงถัดไป นอกจากครูสอน วงฆ้อง จะมีความสามารถในการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ เป็นเลิศแล้ว ท่านยังสามารถต่อเพลงเดี่ยวระนาดเอกได้ทุกเพลง โดยครูพินิจได้เล่าถึงช่วงเวลาที่ยังเรียน กับครูสอนว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“เวลาสะบัดแกต่มือเดียว ลูกพื้นแกตีสองมือ ลูกขยี้ใช้สองมือตีแบบฆ้อง ครูต่อไม่ช้า วันแรกก็จบสามชั้น วันที่สองก็จบสองชั้น วันที่สามก็ทบทวน แล้วก็ต่อชั้นเดียว”

“ครูสอนแกได้หมด คนระนาดจะได้เดี่ยวอะไรแกก็ได้หมด แล้วก็ได้อย่างไม่ มีการตกแต่งอะไร ครูท่านต่อมายังไงท่านก็ได้ไว้อย่างนั้น ทางเจ้าคุณครู เสนาะ ครูสอนท่านจำแม่น มีเยอะที่ไปต่อกับครูสอน ไม่ใช่แต่ฆ้อง มี ทั้งนั้น ระนาด ปี่ ระนาดนี้ได้ทุกเดี่ยวแหละ”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

เห็นได้ว่า การเรียนเพลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจในช่วงนี้ จะมีครูพริ้ง ดนตรีรส และครูสอน วงฆ้อง เป็นผู้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวให้ทุกเพลงตามที่ครูพินิจกล่าว โดยเพลงเดี่ยวที่ได้ต่อนั้น ครูพริ้งและครูสอน ได้รับการถ่ายทอดมาจากพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) โดยตรง สอดคล้องกับที่ลูกศิษย์ครูพินิจกล่าวว่า

“ครูพริ้ง ดนตรีรส ส่งให้ครูไปเรียนเดี่ยวกับครูสอน วงฆ้อง แล้วก็ไม่ได้เรียนแต่เดี่ยวฆ้องใหญ่เท่านั้น เรียนระนาดทุ้มก็เรียน เรียนระนาดเอกก็ต่อจากครูสอน รวมถึงครูเชื้อ ดนตรีรส ด้วย เรียนทุ้มกับครูแสวง โสภา เพราะฉะนั้น ครูพินิจก็จะเรียนเพลงกับคนในวงดนตรีรส วงที่ครูพริ้ง ดนตรีรส เป็นนักระนาดประจำวง สรุปก็คือ เป็นวงลูกศิษย์พระยาเสนาะดุริยางค์”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์ 24 พฤษภาคม 2560)

จากการสืบค้นพบว่า ครูพริ้ง ดนตรีรส และครูสอน วงฆ้อง เป็นลูกศิษย์ใกล้ชิดฝีมือดีของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ตามที่พิชิต ชัยเสรี กล่าวไว้ว่า

“... การศึกษาวิชาสามัญของครูพริ้งนั้น เริ่มที่โรงเรียนวัดใหม่บางกระบือ จนอ่านออกเขียนได้ก็เลิกเรียน ครั้นสิ้นบุญบิดา พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ซึ่งเป็นเพื่อนกับบิดา จึงได้พามากรุงเทพฯ เลี้ยงไว้เหมือนหนึ่งเป็นลูก พร้อมทั้งสั่งสอนวิชาความรู้ทางดนตรีให้เป็นอันมาก นับว่าเป็นผู้มีฝีมือเป็นเลิศในทางปี่พาทย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระนาดเอก และกลองมลายู การติระนาดของครูพริ้ง ได้รับการยกย่องจากนักดนตรีทั่วไปทั้งในน้ำมือ น้ำเสียง ทางและปฏิภาณไหวพริบ ”

“...วิชาดนตรีของครูสอนนั้น เริ่มต้นกับครูทอง ฤทธิธรม ครูปี่พาทย์ในละแวกบ้าน ครั้นต่อมาได้เป็นศิษย์ของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) เจ้ากรมปี่พาทย์หลวงในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเนื่องด้วยครูสอนเป็นคนมีไหวพริบปฏิภาณและความเฉลียวฉลาดแม่นยำมั่นคงยิ่งนัก จึงได้วิชาความรู้ทางดนตรีจากพระยาเสนาะ ฯ มากที่สุด มีเป็นหลายครั้งที่พระยาเสนาะ ฯ บอกเพลงให้ครูสอนแล้ว มอบหมายให้เป็นผู้สอนนักดนตรีคนอื่น ๆ ต่อไปอีกทอดหนึ่ง”

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ครูพินิจได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวต่าง ๆ มาจากบรมครูที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักดนตรีชั้นเลิศ โดยองค์ความรู้ต่าง ๆ มีการสืบทอดต่อกันมาเป็นรุ่น ๆ จวบจนปัจจุบัน

(ที่มา : หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ)

ภาพที่ 6 ครูบุญยงค์ เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ และครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. 2506 ครูพินิจได้ทดลองงานอยู่ที่วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร เป็นเวลา 1 ปี ต่อมา พ.ศ. 2507 เมื่ออายุ 33 ปี ได้บรรจุเป็นข้าราชการวิสามัญ นักดนตรีไทยวงเทศบาลกรุงเทพมหานคร ในช่วงนี้ครูพินิจได้ต่อเพลงกับครูบุญยงค์ เกตุคง ซึ่งเป็นนักระนาดรุ่นพี่ไว้มากมาย ท่านเป็นรุ่นพี่ที่ครูพินิจนับถือเหมือนครูที่เคารพรักท่านหนึ่ง ตามที่ ดร. กฤษณ์ เล็กะกุล ลูกศิษย์ครูพินิจกล่าวว่า

“ครูได้เล่าเรื่องครูบุญยงค์ เกตุคง บรมครูดนตรีไทยที่ครูรักมากคนหนึ่ง ครูได้บอกว่า สมัยนั้นครูบุญยงค์มีชื่อเสียงมาก มีแต่คนอยากเป็นลูกศิษย์ครู ครูมีลูกศิษย์มากมาย... สมัยตอนเช้าทำงานสำนักงานกองสวัสดิการสังคมหรือกรุงเทพมหานครนั้น ครูพริ้งได้ฝากครูกับครูบุญยงค์ไว้ ครูได้เอาขัน ดอกไม้ ธูปเทียน ไปกราบเป็นลูกศิษย์ครูบุญยงค์อย่างพร้อมสรรพด้วยความเคารพครูจากใจ”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

ครูพินิจได้เล่าถึงการเรียนเพลงเดียวกับครูบุญยงค์ เกตุคง โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า

“ช่วงหลังต่อได้ยวระนาดกับท่านมาก เพราะเพลงหมู่เริ่มอิมตัว แรก ๆ ยังไม่มุ่งเดี่ยว ไม่รู้จะไปเดี่ยวประชันกับใคร พญาโคกหกชั้นย้อนเกล็ด เวลาไล่ท่านว่า อย่าตีเดี่ยวสองเที่ยว พญาโคกต้องตีขึ้นลงแบบวัวล้อมคอก ระนาดรุ่นนั้น พอตกพญาโคก ก็เกรงกันว่าเราทนกว่า ต่อพญารำพึงห้าเที่ยวไปตีที่สังคีตศาลา โหมโรงเทพเวหา พม่าห้าท่อนทางครูบุญช่วย ชิตท้วม เดี่ยวร่ำร้องพญารำพึง เดี่ยวแรกไม่ขอตีข้างวัดข้างวา ตีแล้วต้องตีถึงถิ่น เมื่อก่อนยังบอกท่าน คือนั่นว่า พญารำพึงทางนี้ขอสงวนเฉพาะตัว ขึ้นหัวเพลงให้เหมือนใครคนอื่นเหมือนกันไม่ว่า แต่เนื้อในดำเนินทำนองห้ามเหมือน เพราะมองการณ์ไกลข้างหน้าอนาคต”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ว่า หลังจากทีครูพินิจได้เรียนเพลงหมู่หรือเพลงบรรเลง รวมวงกับครูบุญยงค์ได้เยอะพอสมควรแล้ว ก็ได้เรียนเดี่ยวต่าง ๆ เช่น เพลงเดี่ยวพญาโคกหกชั้นย้อนเกล็ด เดี่ยวพญารำพึง ซึ่งเป็นทางที่ครูบุญยงค์ประดิษฐ์ขึ้นใหม่เพื่อครูพินิจโดยเฉพาะ โดยลูกศิษย์ของครูพินิจได้เล่าเพิ่มเติมเกี่ยวกับเพลงเดี่ยวที่ครูพินิจต่อจากครูบุญยงค์ว่า

“ส่วนใหญ่ที่เรียนกับครูบุญยงค์ จะเป็นเพลงที่เขาคิดให้ใหม่ พวกเดี่ยวพญารำพึง เดี่ยวม้าย่อง เดี่ยวม้ารำ เดี่ยวม้าสะบัดกีบ....”

(ดิณณภพ ถนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“...ถามว่า เรียนระนาดกับครูหลายท่าน ก็ไม่เหมือนครูบุญยงค์ เพราะครูบุญยงค์ช่างคิดลูกยาก ๆ ”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

“ครูพินิจ เคยเล่าว่า เดี่ยวพญารำพึง ครูบุญยงค์ทำให้ครูเป็นพิเศษ ตอนนั้นครูบุญยงค์ทำเงินแลให้ครูบุญยัง และไม่ให้ใครเหมือน ห้ามทำให้ใคร

เหมือน แกก็เลยขอมั่ง จั๊นขอเพลงสิ และห้ามทำให้ใครเหมือนนะ ครูบุญ
ยงค์ก็เลยทำพญารำพึงให้ ”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“เดี๋ยวพญารำพึงเหมือนครูเขาจะตั้งลัทธิจะกันว่า ครูบุญยงค์เขาบอกว่า
ห้ามไปต่อให้ใคร ถ้าไม่สมควรได้ อย่าไปต่อให้ใคร แล้วครูพินิจเขาก็ขอ
เหมือนกันว่า ถ้าพี่ยงค์ไปต่อให้คนอื่น ก็อย่าเอาทางนี้ ให้ไปอีกแบบนึง
ห้ามเอาอย่างนี้เหมือนกัน ”

(ณัฐวิทย์ บุญมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

นอกจากจะต่อเพลงกับครูบุญยงค์แล้ว ยังได้เรียนรู้เรื่องการประพันธ์เพลงไทยจาก
ท่านด้วย โดยอาจารย์เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์เขียนเล่าในหนังสือ โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า

“ความหมกมุ่นกังวลในเรื่องเพลงของครูบุญยงค์นั้น เล่ากันว่า ครั้งหนึ่งที่
ไปงานปีพาทย์แล้วต้องนอนค้างคืนเพื่อทำต่อในเช้าวันรุ่งขึ้น คืนนั้นครูก็
ดื่มเหล้านั่งทำเพลงแล้วคุยกับพวกนักดนตรีภายในวงไปจนถึงตีตื้น แล้ว
ก็เลยมึนหลับไปในวงปีพาทย์ อีกด้านหนึ่งของวงก็มีครูพินิจ ฉายสุวรรณ
เมาหลับพับอยู่เช่นกัน พอใกล้สว่างตอนเช้ามีตึกมีคนได้ยินเสียงครูบุญ
ยงค์กับครูพินิจส่งเสียงเถียงกันดัง ๆ พอลุกขึ้นมาดูก็เห็นว่า ครูบุญยงค์
นั้นนอนละเมอพูดออกมาว่าเพลงนั้นมันต้องมีทำนองอย่างนี้ ๆ จังหวะ
ต้องเป็นอย่างโน้น ๆ ข้างครูพินิจเองก็ตะโกนออกมาเรื่องเพลงเหมือนกัน
แต่เป็นคนละเพลง พูดทำนองคล้าย ๆ กัน ถ้าไม่ลุกขึ้นดูก็นึกว่าสองคน
กำลังถกเถียงกันเรื่องเพลง ไม่รู้ว่าที่จริงนั้นนอนละเมอด้วยกันทั้งคู่”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

ครูพินิจเล่าเพิ่มเติมถึงครูบุญยงค์และเหตุที่ทำให้ครูพินิจได้เริ่มต้นประพันธ์เพลงว่า

“เรียกว่าลนทมากแล้วก็ทะเลาะกันมากที่สุด บางทีโดนตำหนิ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ
แต่ถึงจะโกรธอย่างไรท่านก็ต่อเพลงให้ตามปกติ ถ้าวันไหนไม่หาไปงาน

เช่นอัดเสียงหรือมีงานนอกแล้วไม่บอก วันนั้นจะรู้ทันทีว่า ครูโกรธ ยก
ย่องครูบุญยงค์ท่านอย่างหนึ่ง อย่างเราต่อเพลงที่ท่านแต่งสองคนกับ
มณเฑียร สมานมิตร ปรีक्षाว่าลูกนั้นลูกนี้ไม่ดี ท่านเปลี่ยนให้ใหม่ทันที
คือดีแล้วไม่ถือโกรธ ครั้งหนึ่งท่านเคยถาม ทำไมเอ็งไม่แต่งเพลงบ้าง รุ่ง
เดียวกับเอ็งเขาแต่งเพลงกันได้แล้ว พูดอย่างนั้นเราก็รับฟัง ย้ำอีกสองสาม
ครั้งเป็นอันว่าต้องแต่ง เพลงแรกคือโหมโรงเทพเวหาตีที่สังคีตศาลา เพลง
ที่สองสดา漾ค์ คนฟังบ่อยเข้าก็ติดตลาด...”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ว่า ครูพินิจและครูบุญยงค์มีความสนิทสนมกันมาก
ครูทั้งสองเป็นทั้งพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน ครูและศิษย์ที่มีความจริงใจต่อกัน แม้จะถูกติเรื่องทางเพลง
ครูบุญยงค์ก็รับฟังความคิดเห็นจากลูกศิษย์ และแก้ไขให้ใหม่โดยทันที

จากข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีของครูพินิจ ฉายสุวรรณ สรุปได้ว่า ครูพินิจ มีความ
สนใจดนตรีไทยโดยเฉพาะระนาดเอกตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากการได้ยินเสียงวงปี่พาทย์
บรรเลงในงานโกนจุกของตนเอง สิ่งสำคัญที่ทำให้ครูพินิจได้เรียนรู้ดนตรีปี่พาทย์ตามความสนใจของ
ตนเอง คือมีคุณพ่อและครอบครัว เป็นผู้สนับสนุนให้ได้เดินตามฝัน โดยคุณพ่อได้จัดซื้อเครื่องดนตรีปี่
พาทย์เครื่องใหญ่ให้สำหรับฝึกหัดกับหลวงพี่พรและครูเหียน การเรียนดนตรีได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง
และพัฒนาอย่างรวดเร็วจนกระทั่งสามารถออกรับงานบรรเลงกับวงของครูผู้สอนได้ ด้วยความขยัน
และความมุ่งมั่นนี้ ทำให้น้าสาวได้พาไปสมัครเรียนที่กรมศิลปากร หวังให้เป็นนักเรียนปี่พาทย์ แต่
กลับต้องผิดหวังเพราะความเข้าใจผิดคิดว่ากรมศิลปากรจะรับนักเรียนปี่พาทย์ แต่แท้จริงแล้วทางกรม
ศิลปากรรับสมัครเฉพาะนักเรียนวงจุลศรียาญค์สากลเท่านั้น ถึงอย่างไรก็ตาม ด้วยคำพูดของขุนสมาน
เสียงประจักษ์ (เถา สินธุนาคร) ในวันนั้น ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ต่าง ๆ ของการเรียนดนตรีสากล
สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับครูพินิจในภายภาคหน้าได้ ครูพินิจจึงตัดสินใจเรียนที่กรมศิลปากรเป็น
ระยะเวลา 4 ปี ท่านได้เรียนไวโอลินและการบันทึกโน้ตสากลอย่างเข้มข้น แต่แล้วก็เกิดสงครามโลก
ครั้งที่ 2 ขึ้น ทำให้ต้องกลับไปอยู่บ้านที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และยุติการเรียนที่กรมศิลปากร จุด
นี้ทำให้ครูพินิจได้เริ่มเรียนปี่พาทย์ที่ตนรักใหม่อีกครั้งกับครูดนตรีหลายท่าน ได้แก่ ครูยอด พูลสมบัติ
ครูหลา ทรัพย์มุข ครูทวน อ่อนละมุล ครูเจ๊ก อ่อนละมุล โดยการเรียนดนตรีสมัยนั้น ไม่เพียงเรียนวิชา
ดนตรีอย่างเดียว แต่ต้องมีหน้าที่ทำนา ทำไร่ เลี้ยงวัว เลี้ยงควายให้ครูด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา
ของการเรียนดนตรีสมัยนั้น ครูพินิจได้เรียนเพลงพิธีกรรมทางศาสนา เพลงประกอบละครและลิเก
โดยเริ่มจากฆ้องวงใหญ่ก่อน แล้วจึงเรียนฆ้องวงเล็ก ระนาดเอกเหล็ก และระนาดเอก ตามลำดับ

ขณะที่เรียนระนาดเอกกับครูเจ็กและครูทวนได้ดีในระดับหนึ่ง ครูทั้งสองเห็นแว้วว่าสามารถเป็นคนระนาดที่ดีได้ ครูทวนจึงพาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูพริ้ง ดนตรีรส ลูกศิษย์ใกล้ชิดของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) โดยได้ไปอาศัยอยู่กินนอนที่บ้านของท่าน และมีหน้าที่รับผิดชอบงานในบ้านด้วย ครูพินิจได้เรียนเพลงทางพื้นและทางเดียวกับครูพริ้งไว้ทุกเพลง เว้นแต่กราวโน และทยอยเดี่ยว ยังไม่ได้ต่อ เนื่องจากช่วงนั้นท่านไม่ค่อยมีเวลามากนัก ครูพริ้งจึงพาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับเพื่อนร่วมวงคนสนิทของท่าน คือ ครูสอน วงฆ้อง ซึ่งเป็นลูกศิษย์คนสำคัญของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) อีกเช่นกัน ครูสอนได้ถ่ายทอดกราวโนและทยอยเดี่ยว รวมถึงเพลงเดี่ยวอื่น ๆ ทุกเพลงให้กับครูพินิจด้วย ต่อมาปี พ.ศ. 2507 ครูพินิจได้บรรจุเป็นข้าราชการวิสามัญ นักดนตรีไทยวงเทศบาลกรุงเทพมหานคร มีครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้เพลงต่าง ๆ ให้ รวมถึงเพลงเดี่ยวหลายเพลงที่ครูบุญยงค์ทำขึ้น ได้แก่ เดี่ยวม้าย่อง เดี่ยวม้ารำ เดี่ยวม้าสะบัดกีบ เดี่ยวพญาโศกหกชั้น ย้อนเกล็ด และที่ครูพินิจชอบเป็นพิเศษคือเดี่ยวพญารำพึง เพราะขอให้ครูบุญยงค์ทำทางให้ โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังได้ประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับการประพันธ์เพลงจากครูบุญยงค์อีกด้วย สืบเนื่องให้ในขณะที่ครูพินิจยังมีชีวิตอยู่ท่านได้สร้างผลงานประพันธ์ไว้จำนวนมาก

ในส่วนของการเรียนเพลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ แสดงให้เห็นว่า ครูพินิจต้องผ่านการฝึกฝนเครื่องดนตรีทุกชิ้นในวงปีพาทย์มาอย่างเข้มข้น แล้วจึงจะฝึกระนาดเอกได้ เมื่อได้เรียนระนาดเอกแล้วก็ต้องดำเนินไปตามขั้นตอนแบบโบราณ กล่าวคือต้องเรียนเพลงต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่ขั้นแรกไล่ไปจนครบหลักสูตร ไม่มีการข้ามขั้นมาเรียนเพลงเดี่ยวได้เลย อย่างเช่นปัจจุบัน กว่าจะได้เรียนเพลงเดี่ยวก็เป็นช่วงที่ท่านได้สั่งสมความรู้ประสบการณ์มามากแล้วจากการเรียนบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ สรุปได้ว่า ครูพริ้ง ดนตรีรส และครูสอน วงฆ้องเป็นผู้ถ่ายทอดหลัก เพลงเดี่ยวที่ได้ต่อจากครูทั้งสองท่านคือเดี่ยวสำคัญทั้งหมด ได้แก่ เดี่ยวสารถี เดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวพญาโศก ลาวแพน เข็ดนอก กราวโน ทยอยเดี่ยว และเดี่ยวอื่นนอกเหนือจากนี้ เช่น เดี่ยวต่อยุรูป เดี่ยวนารายณ์แปลงรูป เดี่ยวมุล่ง เดี่ยวนกขมิ้น เดี่ยวดอกไม้ไทร เดี่ยวสุรินทราหู เดี่ยวสุดสงวน เป็นต้น ส่วนเพลงเดี่ยวที่รับการถ่ายทอดจากครูบุญยงค์ เกตุคง จะมีเพลงที่เหมือนกับครูพริ้งและครูสอน แต่แตกต่างกันที่ทางเพลง เพลงเดี่ยวที่ได้ต่อกับครูบุญยงค์เพียงท่านเดียว เช่น เดี่ยวพญาโศกหกชั้น ย้อนเกล็ด เดี่ยวม้าย่อง เดี่ยวม้ารำ เดี่ยวม้าสะบัดกีบ เดี่ยวพญารำพึง เป็นต้น อีกทั้งครูพินิจยังได้รับการถ่ายทอดเดี่ยวสารถี จากครูเชื้อ ดนตรีรส และกราวโนจากครูบุญช่วย ชิตท้วม อีกด้วย แสดงให้เห็นว่า ครูพินิจได้รวบรวมองค์ความรู้ทางเพลงเดี่ยวจากครูหลายท่านไว้จำนวนมาก

1.1.1.3 ด้านประสบการณ์ทางดนตรี

จากการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ทางดนตรีของครูพินิจ ฉายสุวรรณ เริ่มต้นจากการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ประจำวงของครูเหียน ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของครูหลา ทรัพย์มุข จนกระทั่งสามารถ

ออกรับงานกับวงของครูผู้สอนได้ ต่อมาเมื่อมาเรียนกับครูทวน และครูเจ็ก อ่อนละมุล ก็ได้รับหน้าที่เป็นคนร้องวงเล็กและระนาดเอกเหล็กประจำวง โดยรับบรรเลงตามงานพิธีกรรมทางศาสนา งานศพ ลีเก และละคร เรียกได้ว่าครูพินิจเป็นผู้มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับดนตรีปี่พาทย์เป็นอย่างมาก ต่อมาเมื่อมาอยู่กับครูพริ้ง ดนตรีรส ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้เป็นคนร้องวงเล็กประจำวงก่อน ถัดมาเป็นระนาดเอกเหล็กตามลำดับ จนกระทั่งในยุคที่มีครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นหัวหน้าวง ครูพินิจได้รับตำแหน่งเป็นคนระนาดเอกประจำวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ท่านได้เรียนรู้แนวทางการบรรเลงเครื่องดนตรีปี่พาทย์อย่างแตกฉาน ผ่านประสบการณ์การบรรเลงในเวทีต่าง ๆ มากมาย โดยประสบการณ์ที่น่าสนใจ คือ การประชันปี่พาทย์กับวงต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึง 3 เหตุการณ์สำคัญที่มีการประชันเดี่ยวร่วมด้วย โดยครูพินิจเขียนเล่าไว้อย่างน่าสนใจว่า

“ครูเชื้อจัดเครื่องมอญไปช่วยงานศพพ่อครูช่อ อากาศโปรง ที่วัดพระพิเรนทร์ งานนั้นคนเครื่องผู้ใหญ่แข็ง ๆ ทั้งนั้น นอกจากเรา้องเล็กคนเดียวที่ยังเด็ก คน้องตั้งเพลงก็ไม่นึกถึงคน้องเล็ก จำได้เพลงมะละแหม่มยังไม่ได้ต่อ ชั่วตกชั้นเดียวครูเชื้อยังให้เดี่ยวรอบวง ปีตั้งต้นเราฟังทำนองเที่ยวแรกออก ที่นี้ฟังระนาดอีกเที่ยวก็แม่นลิ ตก้องวงใหญ่คิดทาง้องวงเล็กเสร็จ สวมรับจาก้องนิกอย่างไรมัทราบเที่ยวกลับได้ไขว่เลย ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เพลง คุณครูนั่งฟังอยู่ในงาน ท่านว่าคน้องเล็กไม่ได้เพลง แต่ทำไมตกเดี่ยวมันแม่น ถามหากับครูเชื้อว่าเด็กคนนี้ใคร ครูเชื้อว่าลูกบุญธรรมอาพริ้ง คุณครูพูดคำเดียว ไก่จะบินสำคัญที่คนเลี้ยง”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่า แม้ครูพินิจจะเป็นผู้ที่มีอายุน้อยที่สุดในวง แต่ก็สามารถบรรเลงร่วมวงกับครูชั้นผู้ใหญ่ที่มีฝีมือกล้าแกร่งได้ ความเฉลียวฉลาด และความมีปฏิภาณไหวพริบที่ดี ทำให้ครูพินิจคิดทำนองเดี่ยว้องวงเล็กได้อย่างรวดเร็วทั้ง ๆ ที่ไม่เคยได้เพลงมาก่อน จนได้รับคำชมจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ว่า “คน้องเล็กไม่ได้เพลง แต่ทำไมตกเดี่ยวมันแม่น” และยังกล่าวประโยคที่น่าประทับใจอีกว่า “ไก่จะบินสำคัญที่คนเลี้ยง”

ต่อจากนั้นในปีหนึ่ง ได้มีการจัดงานไหว้ครูดนตรีไทยที่บ้านบาตรซึ่งเป็นสำนักของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นับว่าเป็นงานใหญ่ประจำปีที่หลายคนรอคอย มักจะมีนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงจากบ้านบาตรและจากที่อื่น ๆ ไปร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก ในช่วงเวลา กลางคืนหลังจากเสร็จพิธีการไหว้ครูแล้ว จะมีการบรรเลงถวายมือในลักษณะของการประชันวงปี

พาทยหลายวง หนึ่งในนั้นมีครูพินิจร่วมอยู่ด้วย ซึ่งความเป็นจริงแล้วครูพินิจตั้งใจจะไปฟังปีพาทยเท่านั้น ไม่ได้คิดจะไปบรรเลงถวายมือหรือประชันกับใคร แต่กลับต้องประชัน ตามที่ครูพินิจเล่าว่า

“มีอยู่ปีหนึ่งข่าวลือว่าวงดนตรีรสจะเข้าไปที่บ้านคุณครูงานไหว้ครู พี่สำรวย แก้วสว่าง เขาไปรับอาสาจะตีเอง ครูต่อเป็นคนปรับเพลงให้จัดคนให้ พอใกล้ถึงงาน พี่สำรวยแกล้งไม่ไป ครูต่อแกล้งโหม่บอกอ้าวมันมาหลอกต่อเพลงนี้หว่า แต่ครูไม่รู้เรื่องกับเขาหรอกไม่ได้ไปตีกับเขาด้วย และเพราะว่าไม่รู้เนียแหละ พอถึงวันไหว้ครู พงษ์เขาชวนไปฟังปีพาทยบ้านคุณครู พอใกล้เข้าไปเขาบอกว่า อ้าวมาแล้ววงดนตรีรส เรากับพงษ์ก็งัวอะไร เขาถามว่ามากี่คนละ ก็มาสองคนนี่แหละจะมาฟัง จำไม่ได้ใครเขาพูด เขาบอกไม่ได้ต้องตีวงนี้ สองคนก็สองคน ดีก็ดี อุทัย แก้วละเอียด เขาจัดคนให้ มีอุทัย มีเบ้ม พงษ์ตีสองหน้า ครอบวงแหละ วงอื่นเขาซ้อมเขาเตรียมเพลงกันไว้หมดแล้ว ผู้พันเหนาะเขาไหมโรงชุมชุมเทวราช อีกวงวงบางบัวทองวงกาหลง พ่อคุณภู มีป้อม เขาก็เตรียมของเขามา พอเรามองหน้าแล้วไม่มีอะไรก็ไหมโรงไอยเรศก็แล้วกัน พม่าห้าท่อนตีกันไม่ได้ก็เอาพม่าเห่ เถานี่แหละแทน วงผู้พันเหนาะเขาครูช่อดีซ้อง...”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าพัง, 2550)

“...ก่อนที่จะขึ้นเพลงไหมโรงไอยเรศต้องร่ำประลองเสภาก่อน ถึงตอนที่จะเริ่มตีร่ำประลองเสภาก็นึกถึงคำที่ครูเชื้อ ดนตรีรส ท่านสอนเอาไว้ว่า ถ้าเขาตีเสียงบนลงมา เราอย่าไปตีอย่างเขา ให้ตีเสียงล่างขึ้นไป และตบท้ายด้วยตีเสียงบนลงมา...”

“ผืนระนาดที่ผู้เขียนใช้ตีเป็นผืนระนาดไม้ไผ่ ชื่อจำปา ลูกใหญ่มาก เสียงดี ทราบภายหลังว่าเป็นผืนคู่มือของคุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ ...พอถึงเพลงที่ 3 เป็นการเดี่ยวเพลงแขกมอญ 3 ชั้น ดีทางพ่อพริ้ง พอเดี่ยวแขกมอญของวงที่ 1 จบ เริ่มวงที่ 2 รู้สึกว่ามีใครมาสะกิดลิข้างพอนหันไปดูก็รู้ว่าผู้ที่สะกิดนั้นคือ คุณไก่อ่ สืบสุด ดุริยประณีต คุณไก่อ่ยืนไม้ระนาดเอกมาให้แล้วพูดว่า ลองไม้ไก่อ่ไหม อาจจะดีกว่าคู่ที่ตีก็ได้ ก็รับไม้ระนาดมาจับดูเป็นไม้ที่ดีมาก แต่ก้านอ่อน ก็บอกกับคุณไก่อ่ไปว่า ไม้ก้านอ่อนตีไม่ได้ พอตีวงที่ 2 เดี่ยวแขกมอญจบ ผู้เขียนจึงเดี่ยวระนาดเอกเพลงแขกมอญ

เหมือนกัน แต่ทางที่ผู้เขียนตีเป็นทางเดี่ยวท่อนละหนึ่งเที่ยวเท่านั้น แต่วง
ที่ 1 และ 2 เขาเดี่ยวท่อนละสองเที่ยว พอผู้เขียนตีเดี่ยวจบคุณครูฯ ท่านก็
เดินมาพูดให้นักดนตรีวงที่ 3 ฟังว่า ทางเดี่ยวแขกมอญท่อนละหนึ่งเที่ยวนี้
เขาไว้ดีกับปีคนละเที่ยว...สุดท้ายมีความปลื้มใจเป็นที่สุดที่คุณครูหลวง
ประดิษฐ์ไพเราะท่านพูดว่า ระนาดรางนี้ร่ำเสภาเขาเอาตัวรอดได้”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ว่า เจตนาของครูพินิจคือต้องการไปฟังคนอื่นบรรเลง
เท่านั้น แต่กลับต้องประชันโดยไม่ทันได้ตั้งตัว การประชันถวายเป็นคือนั้น มีอยู่ด้วยกัน 3 วง ได้แก่ วง
ของครูเสนาะ หลวงสุนทร วงบางบัวทอง และวงของครูพินิจในนามบ้านดนตรีรส ซึ่งได้ใช้เพลงประชัน
ดังนี้ 1) โหมโรงไอยเรศ 2) พม่าเห่ ถา และ 3) เดี่ยวแขกมอญ สามชั้น ท่อนละเที่ยวทางของครูพริ้ง
ดนตรีรส การประชันครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความพร้อมความสามารถของครูพินิจ ที่สามารถแก้ไข
ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังได้รับคำชมจากครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
ว่า “ระนาดรางนี้ร่ำเสภาเอาตัวรอดได้ดี” ซึ่งเป็นคำพูดที่ครูพินิจรู้สึกปลื้มใจเป็นอย่างมาก

ครูพินิจไม่ได้เรียนกับหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยตรง แต่ก็ยอมรับ
ว่า ตนถือเป็นศิษย์ทางเพลงสำนักบ้านบาตรผ่านการถ่ายทอดของครูพริ้งและครูเชื้อ ดนตรีรส รวมถึง
เพื่อนนักดนตรีที่เป็นศิษย์บ้านบาตรก็ได้ชวนให้ไปฝากตัวเป็นศิษย์กับท่าน (หนังสือที่ระลึกงาน
พระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560) ดังที่ครูพินิจเล่าว่า

“...กล่อมจะให้ไปอยู่กับคุณครูให้ได้ เราก็ไม่ได้ไป เพราะตามธรรมดาครู
เชื่อก็มารดอเพลงให้อยู่แล้ว พ่อพริ้งก็เป็นลูกศิษย์คุณครู แต่พ่อพริ้งก็เคย
พาไปฝาก แต่ไม่ได้ไปเรียนกับท่าน”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง, 2550)

อีกหนึ่งการประชันที่น่าประทับใจ คือ การประชันกับนักระนาดยอดฝีมืออย่างนาย
ไก่อ สืบสุด ดุริยประณีต ในงานศพที่วัดเชิงท่า โดยอาจารย์เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์ นักดนตรีปี่พาทย์
และนักวิชาการดนตรีไทยกล่าวไว้ว่า

“แน่นอนว่าคนที่เคยขับเคี่ยวมากับนายไก่อในอดีตนั้น ย่อมไม่ใช่มีระนาด
ชั้นพื้น ๆ ที่มีอยู่ดาษดื่นมากมายในปัจจุบัน ล้วนแล้วแต่กลายเป็นครูคน

สำคัญของสถาบันดนตรีมีชื่อเสียงลือต่อมาแทบทั้งสิ้น และในบรรดานี้ก็มี
ครูพินิจ ฉายสุวรรณ แห่งวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร (วงเทศบาล)
รวมอยู่ด้วยคนหนึ่ง... ครูพินิจคนนี้มีสายเลือดชาวบ้านทุ่งมหาธาตุ ออยุธยา
อายุมากกว่านายไก่อ่ 4 ปี ด้านฝีมือก็ถือว่ากล้าแข็งพอตัวไม่กลัวใคร ใน
อยุธยา อ่างทอง ลพบุรี สิงห์บุรี แก่ก็ประชันจนลือลั่นมาแล้วตลอดทุ่ง ลัง
สมความรู้จากครูต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ทางหัวเมืองและกรุงเทพฯ ไว้มากทีเดียว
กระบวนเพลงเดี่ยวและเพลงหมู่ก็นับได้ว่าสื่อนายไก่อ่ได้...”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

เหตุการณ์ในวันนั้น ครูพินิจได้เขียนเล่าไว้อย่างละเอียดว่า

“งานที่ร่วมประชันนี้เป็นงานศพ ซึ่งมีครูสำรวย แก้วสว่าง เป็นผู้รับงาน ครู
สำรวย แก้วสว่าง ท่านเขียนจดหมายฝากญาติมาบอกว่า รับงานไว้ที่วัด
เชิงท่า เป็นงานศพ กำหนด 1 วัน 1 คืน งานนี้มีปีพาทย์ 2 วง อีกวงหนึ่ง
เป็นวงที่เดินทางมาจากจังหวัดลพบุรี พอถึงวันงาน ผู้เขียนก็มาถึงที่วัดเชิง
ท่าตามกำหนดเวลาที่นัดหมายไว้ ก็พอดีที่เครื่องของครูสำรวย แก้วสว่าง
และนักดนตรีมาถึง ทางฝ่ายวงปีพาทย์ของจังหวัดลพบุรีก็มาถึงด้วยกัน
พอดี และแต่ละวงก็จัดการตั้งเครื่องเป็นปีพาทย์มอญทั้ง 2 วง ได้เวลาซัก
ศพขึ้นสู่ศาลาการเปรียญ แต่ละวงก็ตีเพลงยกศพพร้อมกัน จากนั้นก็ลัด
กันตีระโคมไปตามหน้าที่ แต่พอใกล้เวลา 11 โมง พระลงฉันทเพล ก็มีพวก
ปีพาทย์ที่รู้จักขอบพอกันมากระซิบบอกว่า วงลพบุรีหาปีพาทย์มาจาก
กรุงเทพฯ 1 ชุด ครบวง คนตีระนาดเอกเป็นยอดระนาดแห่งประเทศไทย
คือ นายสีบสุด ดุริยประณีต หรือคุณไก่อ่ ซึ่งเป็นระนาดครบเครื่อง มีทั้ง
ไหว ทั้งคล้อง เบรียวหวาน มันเค็ม พร้อมทุกลักษณะของระนาด ผู้เขียน
รู้ตัวดีว่าสู้เขาไม่ได้ แต่จำเป็นจะต้องสู้เพื่อศักดิ์ศรีของครูและตัวของเรา
เอง พอตีพระลงฉันทเพล ยอดระนาดของไทยก็มาถึงพอดี ก็ท้าทายด้วยการ
เดี่ยวลาวแพนตอนพระฉันท จากนั้นก็ลัดกันตีระโคมกันไปตามระเบียบ
จนได้เวลารำค่ำเป็นหน้าที่ของวงผู้เขียน แต่ตอนที่ตีเพลงรำค่ำ ครู
สำรวยแก้วสว่าง มาแนะนำให้ตีแบบยั่วเหยให้คู่ต่อสู้มีอารมณ์โกรธ ใน
รูปแบบของการประชัน คือ เวลารำรำค่ำให้ตีขยี้ก่อนที่จะรับพร้อมกัน

พอเข้าทำนองเนื้อก็ให้ขี้ไปจนจบ จะแทรกสลับไปด้วยก็ดี ผู้เขียนก็ปฏิบัติตาม การแนะนำของครูสำรวจ แก้วสว่าง เป็นคำแนะนำที่ได้ผลมาก พอวงผู้เขียนติยาคำจบ ทางวงลพบุรีก็ยาคำบ้าง แต่ก็ตีไปได้ประมาณครึ่งเพลงก็หยุด พร้อมกับตีเพลงเดี่ยวทยอยเดี่ยว พอจบแล้ว ผู้เขียนก็ตีเพลงเดี่ยวทยอยเดี่ยวตอบโต้ จบเพลงทยอยเดี่ยว คุณไก่อ ก็เดี่ยวเพลงกราวใน เถา ผู้เขียนก็ตีเพลงเดี่ยวกราวในตอบโต้ไปเช่นกัน พอถึงเพลงเดี่ยวพญาโคก คุณไก่อเห็นว่าตัวเองมีความไหวเหนือกว่า จึงพูดทำให้นักดนตรีที่ร่วมวงมาบอกกับผู้เขียนว่าให้ตีต่อกันคนละเที่ยว ผู้เขียนก็ตอบไปทันที ตกลงกันว่าเที่ยวที่ 1 คุณไก่อตี เที่ยวที่ 2 ผู้เขียนตี โดยตีติดต่อกันไปเหมือนตีคนเดียว การที่คุณไก่อชวนตี หรือว่าทำติดต่อกันอย่างนี้ คงเข้าใจผิดคิดว่าผู้เขียนจะถอดใจไม่สู้ ถึงแม้ว่าความไหวจะไหวไม่ทันก็ไม่นับอุปสรรค ถ้าถอดใจแล้วระนาดไหวก็ยอมแพ้ยกราชชาวลบ้านจะดีกว่า แต่ผู้เขียนไม่กลัว เพราะเราถือว่าเราก็ศิษย์มีครู เรียนรู้ชั้นเชิงในการสู้รบโต้ตอบมาพอสมควร การตีเดี่ยวต่อยต่อเที่ยวนี้ คุณไก่อปราบนักระนาดหลายคนแล้ว ส่วนมากคู่ต่อสู้จะยอมแพ้ในเรื่องของความไหว แต่ผู้เขียนไม่กลัว ซึ่งจะตีกลับไปสักขณะใดก็ได้ทั้งนั้น ในเมื่อคุณไก่อเห็นว่าการเดี่ยวต่อเที่ยวต่อเที่ยว ผู้เขียนไม่หนีแต่กลับสู้มัน จึงเปลี่ยนวิธีที่จะเอาชนะโดยการตีเดี่ยวตวงกัน ว่าใครจะมีเดี่ยวได้มากน้อยกว่ากัน ในคืนนั้นเริ่มตีด้วยกัน เรียกว่าตัวต่อตัว จากเวลาประมาณ 2 ทุ่ม ถึง 6 โมงเช้า จำได้ตีเดี่ยวตอบโต้ไปประมาณ 23 เที่ยว ดังนี้ 1) ทยอยเดี่ยว 2) กราวใน 3) ลาวแพน 4) แยกมอญ 5) พญาโคก 6) สารถี 7) ต่อยรูป 8) นารายณ์แปลงรูป 9) อาหนู 10) อาเฮีย 11) ทะแย 12) นกขมิ้น 13) ดอกไม้ไทร 14) ม้าย่อง 15) ลมพัดชายเขา 16) แยกมอญบางช้าง 17) จระเข้หางยาว 18) เต่ากินผักบั้ง 19) เป๊าะ 20) ชิมเล็ก 21) สุรินทราหู 22) ชิมใหญ่ 23) เชิดนอก พอจบเพลงเชิดนอก เสียงตะโพนทั้ง 2 วง ก็ดังแข่งกัน ต่างก็ตีเพลงประจำวัดพร้อมกัน จบเพลงประจำวัดต่างก็รุกเดินออกจากวงมาคุยกันกลางศาลา นั่งล้อมวงโดยมีสุราเมี่ยงกับโชดาสลึงห์เป็นลักขีพยาน คุยกันสนุกสนานโดยที่ไม่มีเรื่องประชันมาเกี่ยวข้อง”

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ว่า ครูพินิจเป็นคนใจสู้ ไม่กลัวใคร เพราะถือว่าตนเป็นศิษย์มีครู แม้รู้ว่าอาจจะสู้ยากไปไม่ได้ก็ตาม การประชันในครั้งนั้นใช้เวลายาวนานมาก ซึ่งเริ่มตั้งแต่มื้อกลางวันของวันหนึ่งข้ามวันจนถึงเวลาหกโมงเช้าของอีกวันหนึ่ง เป็นการประชันที่ตีเพลงเดี่ยวทั้งหมด 23 เคี้ยว เรียกได้ว่า ต่างคนต่างนำวิชาความรู้ออกมาสู้กันอย่างดุเดือดที่สุด เมื่อเสร็จสิ้นการประชันแล้ว นักระนาดทั้งสองก็มานั่งคุยกันฉันเพื่อน ไม่มีการถือโทษโกรธกันแต่อย่างใด นับได้ว่าเป็นนิสัยของนักดนตรีที่ดีอย่างยิ่ง

สรุปได้ว่า ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ผ่านประสบการณ์ทางดนตรีมาอย่างต่อเนื่อง โดยประกอบอาชีพนักดนตรีตั้งแต่ยังเด็ก ผ่านเวทีงานแสดงดนตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทองมาหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นการบรรเลงดนตรีประกอบลิเก ประกอบละคร และพิธีกรรมทางศาสนา กระทั่งได้เข้ามาศึกษาวิชาความรู้ในกรุงเทพมหานคร จนมีฝีมือดีสามารถร่วมวงกับครูชั้นผู้ใหญ่ได้ ครูพินิจผ่านประสบการณ์การประชันมาหลายรูปแบบ ทั้งแบบเวทีงานวัดและงานในสำนัก แสดงให้เห็นว่า มีการไต่เต้าทางประสบการณ์ในโลกดนตรีไทยอย่างกว้างขวาง

บรรเลงระนาดเอกแสดงฝีมือที่วัดเชิงท่า อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

(ที่มา : หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ)

ภาพที่ 8 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ

บรรเลงระนาดเอก 2 ราง

ภาพที่ 7 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ

บรรเลงระนาดเอกแสดงฝีมือที่วัดเชิงท่า

จ. ลพบุรี

1.1.2 ด้านคุณลักษณะความเป็นครู

จากการศึกษาพบว่า ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีความสามารถในการปฏิบัติเดี่ยวระนาดเอกเป็นเลิศ ซึ่งครูสามารถปฏิบัติเพลงเดี่ยวระนาดเอกได้ทุกเพลงตั้งแต่เพลงเดี่ยวขั้นต้นจนกระทั่งเดี่ยวขั้นสูง ดังคำประกาศเกียรติคุณศิลปินแห่งชาติ ที่กล่าวว่า

“นายพินิจ ฉายสุวรรณ ได้แสดงฝีมือดีระนาดจนเป็นที่ประจักษ์ว่ามี
ความสามารถเป็นเลิศ ครูทวนจึงนำไปฝากเป็นศิษย์ครูพริ้งดนตรีรส ครู

ระนาดเอกของกรมศิลปากร จนสามารถเดี่ยวกราวในที่ต้องใช้
ความสามารถทางดนตรีเป็นอย่างสูงได้ จากนั้นสมัครเป็นศิษย์ครูสอนวง
ฆ้อง ผู้มีฝีมือทางฆ้องวงเป็นเลิศจนมีฝีมือเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนักดนตรี
ไทยที่มีความสามารถสูงคนหนึ่งของไทย โดยเฉพาะทางด้านปี่พาทย์ เป็น
ปรมาจารย์ ทางดนตรีไทยคนหนึ่งสร้างสรรค์ผลงานไว้มากมาย”

ครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พ.ศ. 2548 อาจารย์
ผู้ทรงคุณวุฒิและวิทยุติ รุ่นร่ำรกราวเดียวกันกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ผู้ร่วมสอนและถ่ายทอดวิชา
ดนตรีไทยที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวถึงครูพินิจผู้เป็นเพื่อนที่ร่วมวิชาชีพว่า

“อาจารย์พินิจ ฉายสุวรรณ เป็นนักดนตรีไทยที่ไม่เพียงแต่ มีฝีมือในการ
บรรเลงดนตรีอย่างเป็นเลิศเท่านั้น หากแต่ยังมีความ ‘เป็นดนตรี’ อย่าง
ลึกซึ้งอีกด้วย ซึ่งความ ‘เป็นดนตรี’ นี้ ใช่ว่าจะมีได้หรือเกิดขึ้นกับนัก
ดนตรีทุกๆ คน ต้องอาศัยการพินิจพิจารณาและสั่งสมภูมิความรู้
มากพอควร หากนักดนตรีไทยท่านใดมี ‘ความเก่ง’ และ ‘ความเป็น’
เกิดขึ้นในคนคนเดียว ท่านผู้นั้นก็จะหาผู้ใดมาเสมอเหมือนได้ยากยิ่ง
ดังเช่นครู อาจารย์โบราณในอดีตที่มีเกิดขึ้นหลายต่อหลายท่าน และ
ปัจจุบันหนึ่งในนั้นคือ อาจารย์พินิจ ฉายสุวรรณ”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

สอดคล้องกับลูกศิษย์ของครูพินิจที่ได้เล่าถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ครูพินิจมีความเป็นเลิศในการ
บรรเลงเดี่ยวระนาดเอกว่า

“ด้วยตัวเขา ครูเขาเป็นคนขยัน แล้วก็ พุดกว้าง ๆ คือ เขาเก่ง เป็นคนที่ชอบ
เครื่องดนตรีนี้ ครูใส่ใจ ขยันซ้อม ขยันค้นคว้ามาก เก็บเกี่ยวตลอด”

(ดิณณภพ ถนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“สติปัญญาครูปราดเบื่อง บอกไม่ได้เลยว่าเขาจะไปไหนต่อ เขาหัวไว คิดอะไร
ได้เร็วมาก”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“ครูเป็นคนหนึ่งที่ทันกระนาด เรียกมือร่อน เล่นอย่างหนึ่งของครูพินิจ คือ
เป็นคนช่างจำ จำไว้ในสมอง ไม่ว่าจะเป็เพลง ชื่อเพลง คนนั้นต้อย่างนี้
คนนี้อย่างนั้น ครูคนนั้น อาคนนีบอกให้ต้อย่างนั้น อย่างนี้ แกช่างจำ
แล้วก็หาเพลง หาความรู้ไม่หยุด”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ครูพินิจเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อมทักษะ
การบรรเลงระนาดเอก และเฝ้าศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ครูพินิจมีสติปัญญาและไหวพริบที่ดี ส่งผลทำ
ให้ครูสามารถจำเพลงได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ สามารถคิดประดิษฐ์ทำนองกลอนระนาดและกลวิธี
ได้หลากหลาย ดังที่นายณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย (2561) ได้เล่าอธิบายความรู้สึกที่มีต่อทางเพลงเดียวกับที่ครู
พินิจสร้างสรรค์ไว้ว่า

“...ความรู้สึกที่ คิดว่าทางเดียวส่วนใหญ่ของครูหลายท่านที่ที่เคยฟังมา ก็
จะเรียบนะ ถ้าเป็นเดียวทางของครูหลวงประดิษฐ์ เขาจะเรียบ แต่ถามว่า
หนทางกลอนมันก็มีอีกแบบหนึ่ง คมแบบว่า ดีไม่เร็วก็เพราะ แต่ถ้าเป็น
แนวทางของครูบุญยงค์ ครูพินิจ ดีเร็ว ก็โคตรคมเลย...คือมันเป็นระนาด
แนวใหม่อีกยุคหนึ่ง ถ้าพูดง่าย ๆ คือเราสามารถมองออกว่า เดี่ยวที่เป็นของ
ครูทำเอง ครูคิดอะไรอยู่ หรือว่าใจครูมัน แหมมันยังสู้ ยังนักเลง มี
ลวดลายแพรวพราว มันจะเป็นอีกเรื่องอีกแบบหนึ่งเลย ถ้าเป็นของครูบุญ
ยงค์เนี่ย เขาจะเป็นผู้ใหญ่มาก สุขุม ถึงเขาจะมีกนกเยอะ จะลายเยอะ แต่
ว่ามันก็ยังเป็นเชิงระนาดผู้ใหญ่ แต่ครูพินิจระนาดวัยรุ่นเลย”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

ภายในตัวของครูพินิจมีความเป็นศิลปินและครูในคนเดียวกัน กล่าวคือ เก่งทางด้าน
ฝีมือการบรรเลงและเก่งทางด้านการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งลูกศิษย์ของครูได้กล่าวถึงความเป็นตัวตนของ
ครูพินิจว่า

“ประทับใจในตัวครูทั้ง 2 อย่าง ทั้งความเป็นศิลปินและความเป็นครูในตัวครู ความเป็นศิลปิน ก็คือเป็นผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการของป๊อปปูล่าทั้งปฏิบัติและหลักวิชาการ ในด้านความเป็นครู ก็คือให้ บอก ถ่ายทอด สอน บางคนอาจได้รับการถ่ายทอดหรือสอนในเรื่องของชีวิตความเป็นอยู่ด้วย อย่างครูเนี่ย ครูก็เคยบอกหลาย ๆ อย่าง ในส่วนที่ หลักวิชาการในการบรรเลง ซึ่งจริง ๆ มันก็เอามาเป็นได้มั่ง 2 อย่าง ทั้งศิลปินนักปฏิบัติและครู ก็คือ ครูเนี่ย เรียนรู้จาก เท้าที่ลื่นเกิดแล้วก็ฟัง แล้วก็ถามด้วย หรือว่าครูเขาเล่ามาเอง เรียนรู้จากครูดนตรี ที่เป็นรุ่นพี่ รุ่นอา รุ่นพ่อ รุ่นต่าง ๆ ที่เหนือครูขึ้นไป จนว่าเป็นชั้นครูอะมาก ได้รับการถ่ายทอดจากท่านเหล่านั้นเยอะมาก”

“ครูเขาดีไหมดีมากเลยนะ เราดีไม่ทันหรอก ดูลี 80 กว่าแล้ว ยังไหวอยู่เลย”

(เดชน์ คงอ้อม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

“ครูมีความคล่องตัว และวิธีการของครูเราเข้าใจง่าย แต่มันขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของแต่ละคนแต่ว่าการอธิบายของครูจะเข้าใจง่าย แล้วครูก็ไม่ได้พูดอย่างเดียว ครูจะดีให้ดู ปฏิบัติให้ดู แล้วก็อธิบายสัดส่วนเพลงว่าเป็นท่อนอย่างนั้นะ วิธีการสามารถดีไปในอีกรูปแบบนึงได้ หรือพลิกเพลง ครูจะเปิดช่องให้เราคิดต่อได้ นี่คือนิยามของครู”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

“เมื่อได้พบกันในแต่ละครั้ง หากได้พูดคุยกัน ครูพินิจจะมีความเป็นกันเองเปรียบเสมือนคุณปู่หรือคุณตาคนนึง ที่จะคอยชี้แนะแนวทางต่าง ๆ ในการเล่นดนตรีรวมถึงการใช้ชีวิต ครูเป็นคนอารมณ์ขัน มีคุณธรรม และในเรื่องของการทำงานไม่ว่าจะเล่นดนตรีซ้อมดนตรีหรือขณะบันทึกโน้ตเพลงครูจะเอาจริงเอาจังอยู่เสมอ จึงไม่แปลกใจเลยที่ครูจะมีลูกศิษย์ลูกหาที่มีคนให้ความเคารพมากมาย”

(ภาณุวัฒน์ รอดสุพรรณ, 2561)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครูพินิจมีการเก็บเกี่ยวความรู้และประสบการณ์จากครูหลายท่าน แม้ว่าคนที่ครูขอวิชาความรู้ด้วยจะมีศักดิ์เป็นอา เป็นรุ่นพี่ หรือรุ่นต่าง ๆ ครูพินิจจะนับว่าบุคคลเหล่านั้นคือ “ครู” ผู้นำยกย่อง การได้รับการถ่ายทอดจากครูท่านต่าง ๆ ทำให้ครูพินิจเรียนรู้ซึมซับวิธีการถ่ายทอด จนสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาถ่ายทอดให้ลูกศิษย์เข้าใจได้อย่างละเอียด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนอง คลังพระศรี อดีตประธานแขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก หนึ่งในคณาจารย์นักวิชาการที่เติบโตมาพร้อมการทำงานร่วมกับครูพินิจและครูดนตรีไทยอาวุโสท่านอื่น ๆ ในวิทยาลัยแห่งนี้ เล่าถึงความเป็นตัวตนของครูพินิจในด้านหนึ่งว่า

“ผมชื่นชมหัวใจสุภาพบุรุษของครูพินิจ แม้ในยุคที่ดุริยางค์จะสอนดนตรีไทยสายฝั่งธน โดยครูสำราญ เกิดผล ครูกาหลง ฟังทองคำ แนนอนว่าถ้ามองในเชิงพื้นที่ หากครูพินิจไม่เปิดทางแบ่งปันให้ในฐานะที่ตนมาก่อน ลองนึกถึงครูสำราญกับครูกาหลงว่าจะคิดอย่างไร แต่นี่ทุกคนเห็นได้ชัดว่าครูพินิจรับได้ ท่านดำเนินชีวิตทำงานตามปกติ มีความสุขรักใคร่กลมเกลียวมากกับครูสำราญ ต่างให้เกียรติเคารพเรียกกันและกันว่า ครู แม้ในอดีตท่านทั้งสองจะเคยประชันกันมาก่อนก็ตาม ฉะนั้น ภาพที่ครูพินิจน้อมตัวไหว้ครูสำราญในฐานะที่ตนอาวุโสน้อยกว่า ผมว่ายังอยู่ในใจทุกคน”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ว่าครูพินิจเป็นครูที่มีใจเปิดกว้าง ให้เกียรติและเคารพครูท่านอื่น ๆ เสมอ แม้จะเคยอยู่กันคนละสายมาก่อนก็ตาม แต่สำหรับครูพินิจแล้วท่านไม่เคยคิดแบ่งแยกฝั่งใด ๆ หากแต่ยอมรับและเปิดรับด้วยความเต็มใจ แสดงให้เห็นถึงความเป็นครูที่งดงาม ดังที่ลูกสาวของครูได้เล่าถึงความรักและความตั้งใจของครูพินิจว่า

“พ่อเป็นคนมุ่งมั่นตั้งใจในการถ่ายทอด ในการสอน ให้ความรู้เต็มที่มาก ไม่เก็บและก็ไม่หวงวิชา แต่ว่าอยู่ที่ว่าใครสามารถที่จะรับได้แค่ไหน เพราะพ่อจะถ่ายทอดให้เต็มที่อยู่แล้ว ความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความอดทน สอนเด็กมันสอนยากกว่าผู้ใหญ่ มันเหนื่อยมาก แต่ท่านก็สอนด้วยความรัก ความตั้งใจจริง ๆ ที่จะสอน ก็สอนได้มาตลอด”

(นันทน์ภัส ฉายสุวรรณ, สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2561)

นอกจากครูพินิจจะเป็นนักดนตรีและครูดนตรีที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติแล้ว ครูยังเป็นนักประพันธ์เพลงที่ได้รับการยกย่องในวงการดนตรีไทยอย่างกว้างขวาง โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ได้กล่าวยกย่องเชิดชูเกียรติครูพินิจ โดยมีคำประกาศเกียรติคุณศิลปินแห่งชาติ ความว่า

“นายพินิจ ฉายสุวรรณ สามารถบันทึกได้ทั้งโน้ตไทย โน้ตสากล และโน้ตตัวเลข มีผลงานการประพันธ์เพลงประเภทต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก เช่น เพลงโหมโรงเสภาเพลงเถา เพลงเดี่ยว เพลงชุด และการที่มีความสามารถทั้งด้านการบรรเลง การบันทึกโน้ตสากล โน้ตตัวเลข ทำให้สามารถถ่ายทอดเพลงไทยในเชิงหลักวิชาการได้เป็นอย่างดี...”

(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540)

แม้กระทั่งยามดึก ครูยังคงใช้เวลาไปกับการท่องบ่นเพลง และแต่งเพลงอยู่ตลอด ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“ครูเป็นคนชอบหาเพลง หาความรู้ไม่หยุด ตอนที่สอนอยู่ด้วยกันกับครูนั่งอยู่ห้องเดียวกัน เคยรู้ว่า ครูนอนแล้วตื่นมาตอนดึก ๆ สองยาม ตีหนึ่ง ครูจะลุกขึ้นมาบันทึกโน้ต หรือว่าแต่งเพลง อันนี้อีกอย่างหนึ่งของครูว่าได้อะไรมาแล้ว จะจดบันทึกไว้เป็นโน้ต แล้วก็ถ้าเห็นว่าควรจะเอาออกบรรเลง ก็ต่อให้คนรอบข้าง ลูกศิษย์ โดยสมัยที่อยู่วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ครูจะเอาออกบรรเลง ครูจะมีคำหนึ่งว่า เราเอาออกใช้ก่อน ได้มาแล้ว เราต้องเอาออกใช้ก่อน เพลงอะไรก็ได้แล้วแต่”

(เดชน์ คงอ้อม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

จากการวิเคราะห์ด้านคุณลักษณะความเป็นครู สามารถสรุปได้ว่า ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีทักษะความสามารถในการบรรเลงระนาดเอกเป็นเลิศ สามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวชั้นสูงได้อย่างคล่องแคล่วแม่นยำ จนเป็นที่ยอมรับของนักดนตรีไทยอย่างกว้างขวาง การเป็นผู้มี

ความมานะมุ่งมั่น ขยันฝึกซ้อม และเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูพินิจมีความเป็นเลิศในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนด้วยความรัก ความเมตตา และแบ่งปันพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ให้กับเพื่อนร่วมอาชีพ แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีที่น่ายกย่องเชิดชูเป็นอย่างมาก

1.2 ด้านผู้เรียน

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดดนตรีไทยในหน่วยงานและวิทยาลัยดนตรี จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และวิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง โดยในปี พ.ศ. 2524 ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานครต่อจากครูบุญยงค์ เกตุคง ต่อมาหลังจากเกษียณอายุราชการ ในปี พ.ศ. 2539 - 2558 ได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย อาจารย์ประจำแขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก และได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ (ครูอาวุโส) ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2556 ได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง อีกทั้งตลอดระยะเวลาการทำงานให้กับหน่วยงานและสถาบันแล้ว นอกเวลาราชการครูได้ถ่ายทอดดนตรีไทยให้กับผู้ที่มาเรียนกับครูที่บ้านด้วย

ผู้เรียนในแต่ละสถาบันจะได้รับการถ่ายทอดเพลงประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามบริบทและความต้องการของหน่วยงานหรือสถาบันนั้น ๆ โดยผู้เรียนที่ได้รับการถ่ายทอดทั้งเพลงบรรเลงรวมวงและการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จะเป็นผู้เรียนในวงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร ผู้เรียนในวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และผู้เรียนที่บ้านกับครู ส่วนผู้เรียนในวิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง จะได้รับการถ่ายทอดเพลงบรรเลงรวมวงจากครูพินิจเพียงอย่างเดียว โดยจะเน้นไปที่การสอนเพลงเรื่องเป็นหลัก ไม่เน้นการสอนเพลงเดี่ยว ซึ่งผู้เรียนสามารถนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับด้านผู้เรียนในแต่ละสถาบันได้ดังนี้

1) **ผู้เรียนในวงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร** ครูพินิจจะถ่ายทอดเพลงบรรเลงรวมวงให้กับทุกเครื่องดนตรี เนื่องจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของวงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานครนั้น คือการบรรเลงและขับร้องเพลงไทยในพระราชพิธี รัฐพิธี และงานพิธีต่าง ๆ นอกจากนี้ก็เป็นการบรรเลงและขับร้องเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของดนตรีไทยสำหรับประชาชน

ส่วนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกนั้น ครูได้ถ่ายทอดให้กับนักระนาดเอกประจำวงฝีมือชั้นยอด คือ นายภูริ วังษ์เชื้อ ต่อมาเดือนเมษายน พ.ศ. 2536 นายภูริเสียชีวิตลง นายदनัย มุ่งเยียวยา จึงขึ้นมารับตำแหน่งระนาดเอกประจำวง และได้รับการถ่ายทอดทั้งเพลงบรรเลงรวมวง และเพลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจไว้มาก แต่น่าเสียดายที่ในปี พ.ศ. 2559 นายदनัย มุ่งเยียวยา ได้จากไปด้วยโรคหัวใจ ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“दनัย มุ่งเยียวยา คนระนาดที่เคยมาแสดงที่วิทยาลัยตอนนั้น...ก็เสียชีวิตแล้ว
ป่วยเป็นโรคหัวใจอยู่หลายปี”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

“คนระนาดสำคัญที่เคยเรียนกับครู คือ ครูอืด ครูภูริ ก็เสียชีวิตหมดเลย”

(ดิณณภพ ธนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“ครูภูริ วังษ์เชื้อ นี่ก็เสียไปแล้ว ครูพินิจเขาบั่นเลยแหละ ตอนครูพินิจ
เป็นหัวหน้าวง ครูภูริเขาก็มีผลงานเยอะนะ ตีออกอากาศด้วย ตีอัดให้
ของจุฬา ตีอัดให้ครูประสิทธิ์ ประชันวัดพระพิเรนทร์ด้วยในนามของ กทม.
ก็ครูภูริสร้างชื่อเลย ในสมัยที่ครูพินิจเขาอยู่ พอครูภูริเสีย ก็จะมีอาอืด
दनัย ขึ้นมา แต่ตอนนี้ก็เสียชีวิตไปแล้ว”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

“พี่อืดนี้สุดยอดเลย พี่อืดเล่าให้ฟังว่า เขาไปขอครูต่อเตี้ยนภขมัน บอกครู
ขอให้สุดยอดเลยนะ พี่อืดเล่าให้ฟัง มันนานแล้ว แล้วพี่อืดไม่อยู่แล้ว ไม่มี
คนยืนยัน แต่เคยคุยกัน แกทำให้ยิ่งกว่านี้อีกนะ ครูตีได้ แต่พี่อืดตีไม่ได้
ขนาดนั้นยังทำไม่ได้ ไม่ใช่ทางที่เห็นในยูทูบนะ พี่อืดเขาไปบอกว่าครูเอา
ให้มันสุดยอดเลยนะ แกก็ทำให้ แต่สุดท้ายทางที่ สุดยอดจริงๆ แกก็ไม่ได้
ถึงเท่าที่ครูพินิจตี แต่ก็แค่นั้นเราฟังมันก็สุดยอดแล้ว...”

(สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ได้กล่าวถึงพื้นฐานของนายกฐิน วงษ์เชื้อ ว่า
 “กฐิน วงษ์เชื้อ เขามีดีมาพอสมควร เรามาทบรวมความฉลาดให้เขาทีหลัง...”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

เห็นได้ว่า นายกฐิน วงษ์เชื้อ เป็นนักระนาดเอกที่มีผลงานการแสดงเป็นเลิศ เป็นลูกศิษย์คนสำคัญของครูพินิจคนหนึ่ง สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและหน่วยงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตานักดนตรีไทยทั้งวงการ และนายदनัย มุ่งเยียวยา เป็นนักระนาดฝีมือฉกาจผาดโผนสามารถรับการถ่ายทอดทางเดียวระนาดเอกที่อยู่ในระดับยากมากได้เป็นอย่างดี ทั้งสองท่านเป็นคนที่ครูพินิจหมายมั่นปั้นมือเอาไว้ แต่น่าเสียดายที่ทั้งคู่เสียชีวิตลงหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลของผู้เรียนสองท่านนี้ได้เพียงบางส่วนตามรายละเอียดที่กล่าวไว้ข้างต้นเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีลูกศิษย์ในวงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานครอีกท่านหนึ่ง คือ นายสุวรรณ โตล้ำ ท่านเป็นดุริยางคศิลปิน กองการสังคีต กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงเดียวระนาดเอกจากครูพินิจเอาไว้ แต่ก็ไม่มากนัก เนื่องจากท่านไม่ใช่คนระนาดเต็มตัว ท่านเป็นลูกศิษย์ของครูช่อ อากาศโปรง มาก่อน และครูช่อได้พามาฝากตัวเป็นศิษย์กับครูพินิจให้ต่อเพลงเดียวบางเพลง ดังที่นายสุวรรณ โตล้ำ (2561) เล่าว่า

“ระนาดเอกก็ไม่ได้เรียนเต็มทีหรอกนะ ไม่ได้เป็นคนระนาดเอกเต็มตัวอะไร
 หรอกครับ ได้ต่อกับท่านบ้าง ส่วนมากจะตีฆ้อง ตีทุ้ม เครื่องมืออื่นชะ
 มากกว่า...ต่อเพลงเดียวกับท่านตั้งแต่ก่อนเข้าทำงาน กทม. ตั้งแต่ พ.ศ.
 2520 ต่อที่ห้องชั้น 3 ห้องทำงานที่ กทม. ตอนนั้นครูบุญยงค์ ครูบุญยัง
 เกตุคง ก็ยังอยู่ คือ ต่อเดี่ยวแขกมอญก่อน แล้วก็เดี่ยวสารถิ ส่วนเดี่ยว
 เป๊ยะ มาต่อตอนได้เข้าทำงานแล้ว เดี่ยวเป๊ยะนี่ครูกิดทางขึ้นเองนะ ทางไม่
 เหมือนกับทางอื่น อย่างแขกมอญ สารถิครูเขาก็ไม่ได้บอกนะทางใคร แต่
 ฟังแล้วก็จะคล้ายกับสายคุณครู... คือผมมาเจอกับครูพินิจก็ตอนโตแล้ว
 เรามีพื้นฐานมาเยอะแล้ว กับครูก็คือต่อเพลงอย่างเดียว คือ เดี่ยว 3 เพลง
 นั้น แล้วก็เพลงเถา เพลงเรื่อง เพลงอะไรที่ใช้งาน ...ก่อนหน้าที่จะมาเรียน
 ได้ต่อเดี่ยวพญาโคก ต่อยรูป อาเฮีย มาก่อนแล้วจากครูช่อ ผมจะได้ต่อ
 จากครูพินิจน้อยไปนิด ด้วยความที่เป็นคนฆ้อง ไม่ได้เป็นคนระนาดเต็ม
 ตัว พวกครูอี๊ด ดนัย จะได้อะไรที่มากกว่า เขาคนระนาดเลย”

(สุวรรณ โตล้ำ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2561)

เห็นได้ว่า นายสุวรรณ โตล้ำ เป็นผู้เรียนที่มีพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกมามากพอสมควรสามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวพญาโศก เดี่ยวต่อยุบ เดี่ยวอาเฮีย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากครูช่อ อากาศโปรงก่อนหน้าที่จะมาต่อเพลงกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ในการมาเรียนเพลงเดียวกับครูพินิจ เป็นเพียงการต่อเพลงในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ไม่ได้มีความต่อเนื่อง จึงได้เพลงเดี่ยวระนาดไว้ไม่มากนัก โดยเดี่ยวที่ต่อกับครูพินิจ ได้แก่ เดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวสารถิ และเดี่ยวแปะ นอกนั้นส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาทำงานที่กรุงเทพมหานคร ท่านรับหน้าที่บรรเลงฆ้อง และระนาดทุ้มเป็นหลัก จะต่อเพลงเถา เพลงเรื่อง และอื่น ๆ ที่ต้องใช้บรรเลงรวมวงมากกว่า

สรุปได้ว่า ลูกศิษย์ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ในวงดนตรีไทยเทศบาล กรุงเทพมหานคร มีผู้ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครู 3 ท่าน ได้แก่ นายกลิน วงษ์เชื้อ (เสียชีวิต) นายदनัย มุ่งเหยียวยา (เสียชีวิต) และนายสุวรรณ โตล้ำ ทั้งสามท่านเป็นผู้มีพื้นฐานความสามารถในการบรรเลงระนาดเอกมามากพอสมควรจากการเรียนจากครูท่านเดิม เมื่อมาเรียนกับครูพินิจจึงสามารถต่อยอดการบรรเลงในระดับสูงขึ้นต่อไปได้

2) ผู้เรียนในวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล การเรียนการสอนภาคทักษะปฏิบัติดนตรีไทย ครูพินิจทำหน้าที่สอนนักเรียนระดับเตรียมอุดมดนตรี และนักศึกษาระดับปริญญาตรีในรายวิชาปฏิบัติระนาดเอก (Private) และปฏิบัติรวมวง (Ensemble) ในช่วงแรกของการสอนปฏิบัติระนาดเอก ครูจะเน้นเพลงบรรเลงรวมวง หลายปีต่อมาครูจึงสอนเพลงบรรเลงรวมวงสลับกับเพลงเดี่ยวระนาดเอกให้กับผู้เรียน เนื่องด้วยบริบทของวิทยาลัยเน้นสอนเพลงเดี่ยวในวิชาปฏิบัติเครื่องมือเอกให้กับผู้เรียนทุกเครื่องมือ วิทยาลัยแห่งนี้จึงมีผู้ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จำนวนหลายท่าน ซึ่งปัจจุบันหลังจากผู้เรียนสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยแล้ว ทุกคนต่างมีหน้าที่การงานกระจายกันอยู่ในหลายพื้นที่ ทำให้มีความยากลำบากในการเก็บรวบรวมข้อมูล อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ใช้ความพยายามเพื่อรวบรวมรายชื่อผู้เรียนให้ได้มากที่สุดเท่าที่สามารถกระทำได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปรายชื่อผู้เรียนที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลไว้ดังนี้

ตารางที่ 11 รายชื่อนักเรียน นักศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ชื่อ-นามสกุล	การประกอบอาชีพ
1. นางสาวปานหทัย สุนทรธส	อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา
2. นายพลณัท อ้วนนันทกุล	JUNENOR PEYNO
3. นายณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย	ข้าราชการครูดนตรีไทย โรงเรียนเทศบาลปลูกปัญญาในพระ อุปถัมภ์ฯ จังหวัดภูเก็ต
4. นายถิรภูมิ ธีรรัตนากูร	ประกอบการอิสระ ใน จ.ระนอง
5. นายณัฐวุฒิ สุธนไพบูรณ์	นักดนตรีสากลอิสระ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชชาณัฐ ตู จินดา	อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
7. สาธิต ดอนนิมพลี	ครูดนตรีโรงเรียนผ่องสุวรรณ และเปิดโรงเรียนสอนดนตรีของ ตนเอง
8. นายณภัทร วงศ์วุฒิ	ผู้จัดการฝ่ายขายที่ Wacker Neuson
9. ภาณุวัฒน์ รอดสุพรรณ	ครูดนตรีบ้านดนตรีครูซซ์ (กระทู้แบบน) / และเปิดโรงเรียน สอนดนตรีของตนเอง
10. นางสาวรัชชิสญา เกลาพิมาย (ผู้วิจัย)	นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / ข้าราชการครูดนตรี โรงเรียนวัด ยางแขวนอู่
11. เทวฤทธิ์ เลิศวนิชกิจกุล	วิศวกรเสียง (Sound Engineer) มาลีนนท์ทาวเวอร์
12. นายทวีศักดิ์ กลิ่นพะยอม	โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสามพราน
13. นราธิป จุฬานนท์	วิศวกรเสียง (Sound Engineer)
14. นายกิตติกร จันทร์ศรี	ข้าราชการครูดนตรีไทย สังกัด สพฐ.
15. วาทีต จินดาววัฒน์	นักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต สาขาการท่องเที่ยว
16. ดิณณภพ ถนอมธรรม	รับสอนดนตรีไทยอิสระ/สอนดนตรีไทยให้กับผู้พิการทาง สายตา

17. นำภาค ศรีบัณฑิตมงคล	นักชอจีน นักออกแบบเสียง นักประพันธ์เพลงและ ผู้อำนวยการผลิตดนตรีให้กับ Melocity Composers Collective และเป็นนักออกแบบ เสียงให้กับบริษัทอนิเมชั่น Creativa ที่ประเทศออสเตรเลีย และดำรงตำแหน่งอาจารย์พิเศษสาขาเทคโนโลยีดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
18. ศุภชัย พันธุ์ทอง	ข้าราชการครูดนตรีไทย โรงเรียนปทุมคงคา สมุทรปราการ
19. ชวรินทร์ เต็มสทธิโชค	นักประพันธ์และผู้อำนวยการผลิตดนตรีที่ Melocity Composers Collective และเป็นครูสอนวิชาเปียโน, ทฤษฎี ดนตรี, นักบรรเลงเปียโนประกอบที่สถาบัน Kawai Music School และเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการวงประสานเสียงศาลาเยาวชน สวณน้อยน้อย

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่า ผู้เรียนที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก จากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ผู้วิจัยสามารถ รวบรวมได้ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 19 คน จากการศึกษาพบว่า ผู้เรียนทุกคนมีพื้นฐานทักษะ การบรรเลงระนาดเอกก่อนจะมาเรียนกับครูพินิจไม่ต่ำกว่า 3 ปี สามารถบรรเลงเพลงโหมโรง เพลง เรื่อง เพลงเถา เพลงหน้าพาทย์ รวมถึงบางคนสามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวระนาดเอกได้แล้ว การเข้ามา เรียนกับครูพินิจจะมีผู้ที่เรียนกับครูตั้งแต่ 1 ปี จนถึง 6 ปี ส่วนใหญ่ได้ต่อเพลงเดี่ยวหลัก คือ เพลงเชิด นอก ลาวแพน เดี่ยวสารถิ เดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวพญาโศก และเดี่ยวอื่น ๆ เพิ่มเติมตามดุลยพินิจของครู คือ เดี่ยวลมพัดชายเขา เดี่ยวแป๊ะ เดี่ยวอาหนู เดี่ยวนกขมิ้น เดี่ยวต่ออยู่รูป เดี่ยวนารายณ์แปลงรูป เดี่ยวหกบท เดี่ยวสุดสงวน เดี่ยวสุรินทรอาหุ เดี่ยวม้ารำ เดี่ยวม้าย่อง เดี่ยวดอกไม้ไทร เดี่ยวจินจิมใหญ่ เดี่ยวพญารำพึง อีกทั้งผู้เรียนบางคนได้เรียนถึงกราวโน และทยอยเดี่ยว จากจำนวนลูกศิษย์ข้างต้นนี้ จะมีลูกศิษย์จำนวน 2 ท่าน ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มลูกศิษย์ด้วยกันว่าเป็นผู้เก็บเกี่ยวความรู้จากครู พินิจไว้ได้มากที่สุด เป็นผู้สืบทอดปณิธานปณิธานไหวพริบดี และมีฝีมือการบรรเลงที่โดดเด่นมาก คือ นาย ณัฐวิทย์ บุญมีไชย และนายติณณภพ ถนอมธรรม ตามที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“...ต้องที่ตั้ม ณัฐวิทย์เลย รายนั้นเขาได้อะไรจากครูเยอะมาก ๆ เพลงเดี่ยว เขาเก็บไว้เยอะ รู้สึกรู้สีกจะได้เดี่ยวพญารำพึงไว้ด้วยนะ เพลงที่ครูบุญยงค์ทำ ให้ครูพินิจ พี่ตั้มเขาหัวไว ฝีมือดี”

(พิชานันท์ ตูจิงดา, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2561)

“...ถามเจ้าตั้มได้ ครูพินิจเขาให้เพลงไว้มากพอสมควร สติปัญญาดี ก่อนลา
กลับภูเก็ทก็ต่อทยอยเดี๋ยวด้วย...เจ้าหม้ออีกคน ไปต่อกับครูตลอด”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

“หม้อนี้คลั่งครูพินิจเลยละ เรียนรู้ไว้มาก ๆ เป็นคนหัวไว มือดี เก็บไว้มรด
แหละ ไปต่อบ้านครูด้วยหนี เห็นไปตลอดเลย ถามจากหม้อจะได้อะไร
เยอะเลยละ”

(ภาณุวัฒน์ รอดสุพรรณ, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2560)

“หม้อหัวไว มันเร็ว ครูต่อไรมารับได้หมด ฟันหัวยังไม่ไวเท่า”

(สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

นายณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย ข้าราชการครู โรงเรียนเทศบาลปลูกปัญญาในพระอุปถัมภ์ฯ
จังหวัดภูเก็ต ได้เรียนรณาดเอกกับครูพินิจตั้งแต่เข้ามาศึกษาในระดับปริญญาตรีปีที่ 1 ราว พ.ศ.
2548 จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2551 เป็นลูกศิษย์ที่มีความโดดเด่นทางด้านการบรรเลงระนาด
เอกเป็นอย่างมาก เมื่อมีงานแสดงในวิทยาลัย ลูกศิษย์ท่านนี้จะได้รับหน้าที่เป็นผู้บรรเลงระนาดเสมอ
นายณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย (2561) ได้เล่าถึงลักษณะของผู้เรียนหลายคนที่มาเรียนกับครู รวมถึงพื้นฐาน
ทักษะการบรรเลงระนาดเอกของตนเองว่า

“คนที่มาเรียนกับครู ไม่เคยเจอแบบไม่เป็นอะไรเลยนะ ส่วนใหญ่ก็มีทักษะ
การตีระนาดกันมาก่อนแล้ว บางคนเคยได้เพลงเดี่ยวมาบ้างแล้ว บางคนยัง
ไม่เคยได้ ผมได้ตั้งแต่ประถมมาบ้าง เพลงเสภา เพลงหน้าพาทย์ เพลงมอญ
ที่ได้มาหมด เดี่ยวพวก เข็ดนอก ลาวแพน คือเคยได้ยินได้ฟังมาบ้างแล้ว
พอได้มาบ้างในระดับนี้ แต่ที่นี้ไปเรียนกับครู ก็คือ ขอนะ ๆ ไม่ได้ว่าครู
ต่อให้ คือเราก็ขอเพลงนี้ เพลงนั้น เพลงที่ยังไม่ได้”

“พวกเข็ดนอก ลาวแพน พี่พอได้มาบ้างแล้วละ ก็ซ้อม ๆ ที่ต่อกับครูมี ดอกไม้ไทร พญาโคก 3 ชั้น 6 ชั้น ต่อยรูป พญารำพึง กราวใน ทยอยเดี่ยว ม้าย่อง ม้ารำ บางเพลงในนี้ก็ได้มาก่อนแล้วเราก็กามาถามมือว่ามันถูกไหม ทยอยเดี่ยว หลังจากจบปี 4 แล้ว จะกราบลาไปภูเกิดแล้ว ก็คือขอ สุดท้าย จริง ๆ ตั้งชั้นเลย ขอเลย ทยอยเดี่ยว ทยอยเดี่ยว โครงสร้างก็จะคล้ายเข็ดนอก ครูเขาก็จะให้ซ้อมเข็ดนอกก่อน ให้รู้ให้ละเอียด”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

นายดิณณภพ ฅนอมธรรม เรียนระนาดเอกกับครูพินิจมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 ขณะเรียนอยู่ในระดับเตรียมอุดมดนตรี (ม.4-6) หลังจากนั้นเมื่อเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ยังคงติดตามไปเรียนที่บ้านครูพินิจอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งก่อนครูเสียชีวิต นายดิณณภพ ฅนอมธรรม (2561) ได้เล่าถึงทักษะการบรรเลงระนาดเอกของตนเองว่า

“ผมเรียนกับครูตั้งแต่อยู่ ม.4 ไปต่อเพลงที่บ้านครูอยู่ตลอด ก็เรียนเรื่อยมา ประมาณ 6 ปี ...ผมมีทักษะมาก่อน เรียนระนาดมาก่อน พอได้มาแล้ว ได้เพลงพื้นฐานแล้ว เช่น โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น แล้วก็เพลงเถา สุดสงวน อาหนู กล่อมনারี เพลงเรื่องสร้อยสน พระรามเดินดง จริง ๆ มีมากกว่านี้ ก่อนมาเรียนกับครูก็เคยได้เพลงเดี่ยวมาก่อนเพลงหนึ่ง เพื่อเอามาสอบเข้า มหิดล เพลงเดี่ยวพญาโคก 3 ชั้น ยังไม่ได้เดี่ยวอย่างอื่นเลย”

“เรียนกับครูแล้วก็ต่อเดี่ยวสารถิ์ แขนกมอญ ลาวแพน เข็ดนอก ภิรมย์สุราง พวกเพลงกลุ่มสองไม้ ทยอยเดี่ยว กราวใน ได้เดือนหงายกลางป่าด้วย แต่ ยังต่อไม่จบเพลงมันยาก มันลงเสียงเดียว ยากต่อการคิด แปรห้องลงเสียง ลาอยู่ 6-7 ครั้ง หมายถึงใน 4 หน้ะ มันยาก ”

(ดิณณภพ ฅนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสามารถรวบรวมรายชื่อลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการ บรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลได้จำนวน 19 ท่าน ในจำนวนนี้มีนักระนาด 2 ท่าน คือ นายณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย และนายดิณณภพ ฅนอมธรรม ได้รับการยอมรับว่ามีความโดดเด่นทางด้านฝีมือการบรรเลงระนาดเอก

และมีสติปัญญาไหวพริบดี สามารถรับความรู้ต่าง ๆ ที่ครูพินิจถ่ายทอดให้ได้อย่างรวดเร็ว นายณัฐวิทย์มีพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกมาก่อนแล้ว สามารถบรรเลงเพลงเสภา เพลงหน้าพาทย์ เพลงมอญ รวมถึงเพลงประเภทอื่น ๆ ได้ อีกทั้งสามารถบรรเลงเชิดนอก และลาวแพนได้บ้างแล้ว เมื่อมาเรียนกับครูพินิจได้ต่อเดี่ยวดอกไม้ไหว เดี่ยวพญาโศก สามชั้น เดี่ยวพญาโศก หกชั้น เดี่ยวต่อयरูป เดี่ยวพญารำพึง เดี่ยวม้าย่อง เดี่ยวม้ารำ กราวโน และทยอยเดี่ยว ส่วนนายติณณภพ ฅนอมธรรม เป็นผู้เรียนที่มีทักษะการบรรเลงระนาดเอกมาในระดับหนึ่งเช่นกัน สามารถบรรเลงเพลงได้หลายประเภท รวมถึงมีประสบการณ์การบรรเลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้นมาก่อนที่จะเข้าเรียนที่มหิดล เมื่อมาเรียนกับครูพินิจได้ต่อเพลงเดี่ยวสารถิ เดี่ยวแขกมอญ ลาวแพน เชิดนอก เดี่ยวภิรมย์สุรางค์ เดี่ยวเดือนหงายกลางป่า ทยอยเดี่ยว กราวโน และเดี่ยวที่อยู่ในกลุ่มสองไม้

3) ผู้เรียนในวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง วิทยาลัยดนตรีแห่งนี้เป็นแห่งสุดท้ายที่ครูพินิจได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ในการเรียนการสอนครูพินิจทำหน้าที่สอนในรายวิชาบรรเลงรวมวง ไม่เน้นการสอนเพลงเดี่ยวให้กับผู้เรียน ดังที่ครูชำนาญ แก้วสว่าง (2560) ครูดนตรีไทยประจำวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง เล่าว่า

“การสอนที่นี้ครูเขาจะไม่ต่อเดี่ยวนะ แกจะต่อเพลงเรื่อง เขาบอกขอต่อเพลงเรื่องนะ ไม่ต่อเดี่ยว เขาบอกว่าเพลงเรื่องเป็นต้นกำเนิดของเพลงต่าง ๆ ก็คือเพลงเรื่อง เพลงเถา แล้วค่อยเพลงเดี่ยว เช่นเพลงเรื่องนกขมิ้น แล้วก็ไปนกขมิ้น เถา แล้วก็ไปเดี่ยวนกขมิ้น พญาโศก ก็เป็นเรื่องก่อนเถา และเดี่ยว แกบอกเพลงเรื่องมันเป็นรากฐานให้มันคง แกเลยต่อเพลงเรื่อง”

(ชำนาญ แก้วสว่าง, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2560)

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่า ผู้เรียนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จะไม่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เนื่องจากการเรียนการสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ครูพินิจเน้นการสอนเพลงเรื่องเป็นหลัก เหตุผลเพราะว่าเพลงเรื่องเป็นเพลงรากฐานของเพลงเถา และเพลงเดี่ยว ครูจึงมีความต้องการให้ผู้เรียนได้วางรากฐานอย่างมั่นคงก่อนที่จะเรียนรู้เพลงประเภทอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ได้ทำการศึกษาตัวผู้เรียนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองด้วยเหตุผลดังกล่าว

4) ผู้เรียนที่บ้านครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้เรียนกับครูที่บ้านมีไม่มากนัก เนื่องจากครูพินิจได้ใช้เวลาถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ตามสถาบันเป็นส่วนใหญ่ ในการถ่ายทอดที่บ้านครูจะไม่ได้ตั้งตนเป็นสำนักดนตรี หากมีลูกศิษย์ต้องการมาขอต่อเพลง ครูก็มีความยินดีที่จะถ่ายทอดให้เสมอ สำหรับการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกและเดี่ยวระนาดเอกนั้น จะมีลูกศิษย์ใกล้ชิดจำนวน 4 ท่าน ที่ได้รับการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 6 ปี โดยลูกศิษย์ท่านแรกเป็นลูกศิษย์ที่เรียนกับครูที่บ้านเพียงอย่างเดียวมาโดยตลอด คือ ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช ส่วนอีก 3 ท่าน เป็นลูกศิษย์จากวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ติดตามมาเรียนที่บ้านกับครู ได้แก่ ดร.กฤษณ์ เล็กะกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดชน์ คงอิม (เอกพลิชฐ์ พชรกุลสงวงศ์) และนายติณณภพ ฅนอมธรรม ลูกศิษย์ทั้ง 4 ท่านนี้เป็นผู้ที่คอยติดตามครู ประณินบัติครูอยู่ตลอด เมื่อมีการแสดงดนตรีหรืองานต่าง ๆ ครูพินิจจะไว้นื้อเชื่อใจให้ลูกศิษย์กลุ่มนี้ทำงานด้วยเสมอ

ลูกศิษย์ที่มาเรียนกับครูที่บ้านตั้งแต่ช่วงแรก ๆ รวาม พ.ศ. 2536 คือ ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช ปัจจุบันทำงานเป็นนักวิจัยอาวุโสบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ลูกศิษย์ท่านนี้มีพื้นฐานการเรียนดนตรีไทยกับครูภูธร วังษ์เชื้อ มาก่อน เมื่อครูภูธรเสียชีวิต คุณแม่จึงพามาฝากตัวเป็นศิษย์กับครูพินิจ โดย ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช (2561) ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

“เริ่มแรกพี่เรียนกับครูภูธร วังษ์เชื้อ เป็นครูที่ กทม. พอครูเสียชีวิต พ.ศ.2536 แม่ก็เอามาฝากครูพินิจ ตอนอายุประมาณ 15 – 16 ปี เริ่มแรกเรียนกับครูพินิจ เรียนฆ้อง แล้วก็มาเรียนระนาด ต่อเพลงเถา เพลงเรื่อง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเดี่ยว จะใช้เวลาหลังเลิกเรียนวันไหนที่ไม่มีเรียนพิเศษ และในวันเสาร์อาทิตย์ที่ว่างตรงกันกับครู”

“เพลงเดี่ยวช่วงแรกครูไล่ให้พี่นะ ก็มี 1) ลาวแพน 2) เชิดนอก 3) ดอกไม้ไทร 4) สารถี 5) แยกมอญ 6) พญาโคก ก่อนกราวใน รู้สึกจะทะเลาะ 7) กราวใน ทอยเดี่ยวครูมาให้ตอนหลัง ช่วง ปี 2541 มั้ง ต้องดูที่จดบันทึกไว้ แต่ว่า ทอยเดี่ยวครูเป็นคนเอ่ยปาก แต่เดี๋ยวก่อนหน้านี้ ครูก็เป็นคนต่อไล่ให้ตามนี้ หมดจากกราวใน ครูก็จะบอกว่า เป็นเดี่ยวนอกหลักสูตร ก็แล้วแต่ว่าไง บางทีก็ได้ขออาเฮีย อาหนู แป๊ะ เพราะแป๊ะเนี่ย จะเก็บทางครู สุดสงวน นกขมิ้น...”

(สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่า ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช ได้เรียนการบรรเลงระนาดเอกกับครูพินิจมาอย่างต่อเนื่อง โดยเรียนตั้งแต่เพลงเถา เพลงเรื่อง เพลงหน้าพาทย์ จนกระทั่งเพลงเดี่ยว ซึ่งเพลงเดี่ยวที่ได้รับการถ่ายทอดนั้น ได้แก่ ลาวแพน เชิดนอก เดี่ยวดอกไม้ไพร เดี่ยวสารถิ เดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวพญาไศก กราวโน ทวยอยเดี่ยว เดี่ยวอาเฮีย เดี่ยวอาหนู เดี่ยวแป๊ะ เดี่ยวสุดสงวน เดี่ยวนกขมิ้น นับได้ว่า ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช เป็นผู้เรียนที่ครูพินิจสามารถเห็นพัฒนาการการบรรเลงระนาดเอกได้อย่างชัดเจน

ดร.กฤษฎี เลกะกุล อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปไทย สาขาวิชาศิลปการดนตรีและการแสดง คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นลูกศิษย์ใกล้ชิดของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ตั้งแต่เป็นนักศึกษาปริญญาตรีปี 1 รุ่นแรก (พ.ศ.2541) ของแขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ลูกศิษย์ท่านนี้เป็นผู้เรียนเครื่องมือนอกปี ใน แต่ได้เรียนการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ และระนาดเอกกับครูพินิจด้วย เนื่องจากสมัยนั้นวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ยังไม่มีครูสอนปีใน ครูพินิจจึงให้ ฝึกฆ้องวงใหญ่แทน อีกทั้งได้กล่าวถึงการเรียนฆ้องว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนปีในภายหลัง โดยครูพินิจได้ถ่ายทอดการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ให้ตั้งแต่เพลงสองชั้น เพลงสาธุการ กระทั่งจบเพลงชุดโหมโรงเย็น ในระหว่างการเรียนอยู่ที่มหิดล ดร.กฤษฎี ได้ไปช่วยครูพินิจสอนดนตรีให้กับเด็กในหมู่บ้านสัมมากรที่ครูพินิจอยู่ทุกวันเสาร์อาทิตย์เป็นประจำ หลังจากที่เด็กนักเรียนกลับไปแล้ว ครูพินิจมักจะต่อเพลงทั้งทางฆ้องและระนาดให้อยู่เสมอ รวมถึงได้ถ่ายทอดเดี่ยวระนาดเอกให้ด้วย ดังคำเล่าว่า

“จริง ๆ พี่เป็นคนปิ่นะ เครื่องมือนอกปี แต่ตอนเรียนตอนนั้นยังไม่มีครูสอนปี ครูพินิจเลยเรียกให้มาตีฆ้อง พี่เรียนฆ้องจนสามารถเล่นแทนคนอื่นได้ ถ้าวางขาดคน ส่วนระนาดครูต่อสาธุการให้พี่จนจบ...มีอยู่วันหนึ่งที่มหิดลพวกครูเขาไปประชุมกัน แล้วตอนนั้นพี่ก็ลองจับไม้แข่งไล่ระนาดดู ซ้อมอยู่ห้องซ้อม ดีไปลิบ ยี่ลิบรอบ ก็ดีไป พอจบ...คือห้องซ้อมตอนนั้นมันก็ได้บู๊ไป เสียงมันก็ดังไปทั่ววิทยาลัย ตอนนั้นครูก็บอก เออ ดีแล้ว ๆ ไล่ดี ครูก็พูดแบบนี้ ครูบอกให้ตีต่อไป แต่ด้วยความที่พี่เป็นคนปิ่น อยู่วิทยาลัยพอมีงานเข้ามา ก็ต้องจับปีบ้าง จับฆ้องบ้าง โอกาสที่จะจับระนาดมันน้อยกว่าคนอื่น มันก็เลยทำให้พี่ไม่ได้เป็นคนระนาดโดยสมบูรณ์...แต่ตอนไปที่บ้านครูเนี่ย ครูก็บอกเอามาตีไอนี่หน่อยซิ คืออยู่วิทยาลัยต่อฆ้องต่อปี อยู่บ้านครูถึงจะได้ต่อเดี่ยวระนาด...ครูก็ไล่เลยนะ เอ้า เชิดนอก คนที่ไม่เคย

ตีระนาด พอมาตีเชิดนอก มันก็ดูยากดูขัด ๆ แต่ตีไปตีมาจบได้แล้วมันดี มันมีทั้งเทคนิคโน้มนี่ มันก็เหมาะสม แล้วมันก็มีตัวพักเยอะ รัวขึ้น รัวลง แล้วครูก็จะให้ฟังว่าลูกรว เรารวชัดไหม คมไหม อันนี้เป็นขั้นตอนที่พี่สังเกต ครูให้เพลงนี้เป็นเพลงเดี่ยวเพลงแรก ได้รว สะบัดสะเดาะ ส่วนมาก ครูเขาจะไม่พูดว่าเพลงที่ต่อคือเพลงอะไร จบครูก็ต่อลาวแพนให้ มีเทคนิค เยอะขึ้น พี่รู้สึกว่ายากกว่าเชิดนอก ความไหวความเร็วต้องมีขึ้นมากหน่อย ไป ๆ มา ๆ ก็ต่อจนจบ ครูบอกให้ตีต่อไป เดี่ยวดอกไม้ไทร ทางพระยา เสนาะครูบอกให้เก็บไว้ ครูจะให้พี่ในฐานะที่เก็บรักษา ในฐานะที่พี่ไม่ได้ เป็นคนระนาดก็เก็บไปได้ พี่ไม่ใช่ระนาดไหว ครูอยากให้เก็บทางไว้ แล้ว ครูก็เรียกให้พี่ไปต่อทยอยเดี่ยว คือครูมีแง่คิดว่าถ้าเราตีเชิดนอกได้ ก็ตี ทยอยเดี่ยวได้ ครูบอกเพลงนี้ต้องเรียนแบบปากต่อปากเรียนกับครู โดยตรงมันถึงจะได้ ครูบอกตัวเพลงมันไม่สำคัญเท่ากลวิธี ครูพูดประมาณ นี้วิธีการที่สำคัญที่สุด ครูก็เอาสองหน้ามาตีให้ฟัง ต้องอย่างนี้ ๆ นะ บอก เป็นจุด ๆ ไป ครูก็บอกพี่ว่าเพลงนี้ให้เพราะรัก ต่อไปจะให้ใครก็ให้คนที่ เรารัก พูดแค่นี้พี่ก็เข้าใจ ...ทยอยเดี่ยวที่ต้องต่อ 2 – 3 ครั้งถึงจะจบ ไม่ เหมือนหมึกกับพี่แอมป์เขาหัวไวกว่าพี่ ครูเขาจะต่อให้พี่แบบวันนี้ครั้งหนึ่ง วันนี้เท่านี้พอ ค่อย ๆ ไป...”

(กฤษฎี เลกะกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่า ดร.กฤษฎี เลกะกุล เป็นผู้เรียนที่ไม่ได้เป็นคนระนาดเอกโดยตรง โดยพื้นฐานเป็นคนเครื่องมือนอกปี่ใน และครูพินิจให้ฝึกบรรเลงฆ้องวงใหญ่มาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ลูกศิษย์ท่านนี้มีพื้นฐานทักษะการบรรเลงเครื่องปี่พาทย์มากพอสมควร ต่อมาครูพินิจให้ฝึก ระนาดเอกตั้งแต่เริ่มต้นโดยต่อเพลงสาธุการเป็นอันดับแรก ดร.กฤษฎี ขยันฝึกซ้อมไล่ระนาด เมื่อมา ช่วยครูสอนดนตรีที่บ้าน ครูจึงถ่ายทอดเพลงต่าง ๆ รวมถึงเดี่ยวระนาดเอกให้ด้วย โดยได้ต่อเพลงเชิดนอก ลาวแพน เดี่ยวดอกไม้ไทร เดี่ยวนกขมิ้น ทยอยเดี่ยว ซึ่ง ดร. กฤษฎี เลกะกุล (2561) กล่าวว่า ครูพินิจถ่ายทอดไว้ในฐานะที่ต้องการเก็บรักษาทางเอาไว้ไม่ให้สูญหาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดชน์ คงอ้อม (เอกพลสิทธิ์ พชรกุลศลพงศ์) อาจารย์ประจำสาขาวิชา ดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นลูกศิษย์ใกล้ชิดของครูพินิจ ฉาย สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติตั้งแต่เข้ามาทำงานเป็นอาจารย์ประจำที่มหิดล โดยเคยดำรงตำแหน่งเป็นอดีต

หัวหน้าภาควิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล จึงมีโอกาสได้ร่วมงานกับครูพินิจมาโดยตลอด อีกทั้งติดตามครูมาเรียนที่บ้านอยู่เสมอ อาจารย์ท่านนี้เป็นคนระนาดเอกโดยตรง มีฝีมือการบรรเลงเป็นเลิศ ได้รับการถ่ายทอดเพลงจากครูพินิจไว้มากมาย โดยเฉพาะเพลงเดี่ยวที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นเพลงเดี่ยวชั้นสูงคือ กราวใน เถา และทยอยเดี่ยว ตามที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดชน์ คงอิม (เอกพลสิทธิ์ พชรกุลพงศ์) เล่าว่า

“ส่วนใหญ่คนที่มาเรียนกับครูถึงขั้นเพลงเดี่ยว คือคนที่มีความพื้นฐานในการตีระนาดเอกมาพอสมควรแล้ว อย่างครู ครูพินิจก็ต่อยอดเลย กราวใน เถา ทยอยเดี่ยว เดี่ยวอื่นจะถามเป็นบางลูก เพราะเรามาไกลแล้ว...แต่ทยอยเดี่ยวจะต่อกับครู ครูเขาบอกก่อนเลยว่าให้ไปฝึกเขตนอกมาก่อนก่อนที่จะต่อทยอยเดี่ยว เพราะโครงสร้างมันคล้ายกันใจ ...ตอนต่อทยอยเดี่ยวอดเสี่ยงไว้ด้วยตอนต่อกับครูเลย รายละเอียดเยอะ เพราะมันมีเรื่องของจังหวะ สองหน้ามาเกี่ยวข้องด้วย ครูเขาจะบอกเป็นจุด ๆ ไปเลยนะ ต้องอย่างนี้ ๆ...”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดชน์ คงอิม (เอกพลสิทธิ์ พชรกุลพงศ์) เป็นผู้เรียนที่มีประสบการณ์และทักษะการบรรเลงระนาดเอกอยู่ในระดับสูง เห็นได้จากการต่อเพลงกราวใน เถา และทยอยเดี่ยวกับครูพินิจเป็นอันดับแรก อย่างไรก็ตามก่อนจะต่อเพลงทยอยเดี่ยว ครูพินิจมีการให้ฝึกซ้อมเพลงเขตนอกมาก่อน ซึ่งถือเป็นเพลงเดี่ยวพื้นฐานที่ครูพินิจให้ความสำคัญมากเนื่องจากมีโครงสร้างเพลงคล้ายกับทยอยเดี่ยว

นายดิณณภพ ถนอมธรรม เป็นลูกศิษย์รุ่นหลังที่มีความใกล้ชิดกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ดังที่กล่าวไปแล้วในส่วนของผู้เรียนในวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ลูกศิษย์ท่านนี้เป็นผู้เก็บเกี่ยวความรู้จากครูไว้มาก เรียนระนาดเอกกับครูพินิจที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ.2554 ขณะเรียนอยู่ในระดับเตรียมอุดมดนตรี (ม.4-6) จนกระทั่งไปศึกษาต่อที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ในระดับปริญญาตรี ก็ยังคงติดตามมาเรียนกับครูที่บ้านเป็นประจำไม่ขาดช่วง ตามที่นายดิณณภพ ถนอมธรรม (2561) เล่าว่า

“ผมเรียนกับครูตั้งแต่อยู่ ม.4 ไปต่อเพลงที่บ้านครูอยู่ตลอด ก็เรียนเรื่อยมา ประมาณ 6 ปี ...ผมมีทักษะมาก่อน เรียนระนาดมาก่อน พอได้มาแล้ว ได้เพลงพื้นฐานแล้ว เช่น โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น แล้วก็เพลงเถา สุดสงวน อาหนู กล่อมณารี เพลงเรื่องสร้อยสน พระรามเดินดง จริง ๆ มีมากกว่านี้ ก่อนมาเรียนกับครูก็เคยได้เพลงเดี่ยวมาก่อนเพลงหนึ่ง เพื่อเอามาสอบเข้า มหิดล เพลงเดี่ยวพญาโคก 3 ชั้น ยังไม่ได้เดี่ยวยังอื่นเลย”

“เรียนกับครูแล้วก็ต่อเดี่ยวสารถิ์ แขกมอญ ลาวแพน เข็ดนอก ภิรมย์สร้าง พวกเพลงกลุ่มสองไม้ ทอยเดี่ยว กราวใน ได้เดือนหงายกลางป่าด้วย แต่ ยังต่อไม่จบเพลงม้นยาก มั่นลงเสียงเดียว ยากต่อการคิด แปรห้องลงเสียง ลาวอยู่ 6-7 ครั้ง หมายถึงใน 4 หน้าละ ม้นยาก ”

(ติณณภพ ธนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่า นายติณณภพ ธนอมธรรม เป็นผู้เรียนที่มีทักษะการบรรเลงระนาดเอกมาก่อนที่จะสอบเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยสามารถบรรเลงเพลงได้หลายประเภท รวมถึงมีประสบการณ์การบรรเลงเดี่ยวพญาโคก สามชั้นมาก่อน เพื่อนำมาใช้สอบเข้าที่มหิดล เมื่อมาเรียนกับครูพินิจได้ต่อเพลงเดี่ยวสารถิ์ เดี่ยวแกกมอญ ลาวแพน เข็ดนอก เดี่ยวภิรมย์สร้างค์ เดี่ยวเดือนหงายกลางป่า ทอยเดี่ยว กราวใน และเดี่ยวที่อยู่ในกลุ่มสองไม้ ดังที่กล่าวไปแล้วในส่วนของผู้เรียนในวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

จากข้อมูลด้านผู้เรียนทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้เรียนที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นนักดนตรีของวงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เป็นนักเรียน นักศึกษา ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งปัจจุบันเป็นศิษย์เก่าที่ต่างมีหน้าที่การงานกระจายกันอยู่ในหลายพื้นที่ และผู้เรียนที่เป็นลูกศิษย์ใกล้ชิดที่มาเรียนกับครูที่บ้าน ส่วนผู้เรียนที่วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง ครูพินิจเน้นการสอนเพลงบรรเลงรวมวงเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกให้กับผู้เรียน สำหรับผู้เรียนที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ จะเป็นผู้ที่มีทักษะการบรรเลงระนาดเอกมาในระดับหนึ่งแล้ว กล่าวคือมีประสบการณ์การเรียนระนาดเอกมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี สามารถบรรเลงเพลงได้หลายประเภท เช่น เพลงโหมโรง เพลงเรื่อง เพลงเถา เพลงหน้าพาทย์ เป็นต้น การเรียนเพลงเดียวกับครูพินิจ ผู้เรียนต้องมีทักษะการบรรเลงในระดับกลางถึงระดับสูงเท่านั้น จึงจะ

สามารถเรียนเพลงเดี่ยวได้ หากเป็นผู้เรียนที่เรียนระนาดกับครูพินิจตั้งแต่เริ่มต้นก็ต้องผ่านการฝึกตามลำดับขั้นตอน จึงจะสามารถบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้

1.3 ด้านเนื้อหาสาระ

จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาสาระของการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ทำนองและการจับไม้ระนาดเอก 2) วิธีการไล่ระนาดเอก 3) การฝึกกลวิธีเดี่ยวต่าง ๆ ผ่านบทเพลง

1.3.1 ทำนองและการจับไม้ระนาดเอก

ทำนองและการจับไม้ เป็นพื้นฐานสำคัญของการบรรเลงระนาดเอก ทำนองที่ถูกต้องเปรียบได้กับฐานที่มั่นคง การจับไม้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะส่งผลต่อคุณภาพเสียงที่ดี ดังที่ครูพินิจกล่าวว่า

“ทำนองและการจับไม้เป็นพื้นฐานที่ผู้ตีระนาดได้ฝึกหัดมาตั้งแต่ระยะเริ่มต้นอยู่แล้ว เป็นพื้นฐานสำคัญที่ครูจะต้องคอยกำกับดูแลเมื่อผู้เรียนตีต้องไม่ตะแคงมือตี หรือหงายมือตี ควรจะอยู่ในลักษณะคว่ำมือ ”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

เรื่องทำนองการบรรเลง ครูพินิจให้นั่งขัดสมาธิราบตามปกติทั่วไป ลำตัวตรงเป็นธรรมชาติตามสรีระของร่างกาย ไม่ฝืนเกร็งเพราะจะทำให้มีผลเสียต่อการบรรเลง ดังที่นายดิณณภพ ถนอมธรรม (2561) กล่าวว่า

“ครูพินิจเขาจะกลาง ๆ ทำทางทำนองก็ปกติทั่วไป ให้ดูเป็นธรรมชาติ ไม่เกร็ง อะไรที่มีผลต่อการบรรเลงครูเขาจะบอก”

เรื่องการจับไม้ครูพินิจจะเน้นให้คว่ำมือในขณะที่บรรเลง แต่จะไม่กำหนดให้ผู้เรียนต้องจับแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น เพราะแต่ละคนมีความถนัดในการจับไม้เหมือนกันซึ่งจะส่งผลให้เกิดรสมือที่แตกต่างกัน ดังที่ครูพินิจกล่าวว่า

“สิ่งที่ได้ประสบผ่านหูผ่านตามา การจับไม้จะจับอย่างหนึ่งอย่างใดก็สุดแล้วแต่ มีแต่การตีของแต่ละคนจะตีมือหนัก (แรง) มือเบา (ค่อย) และ

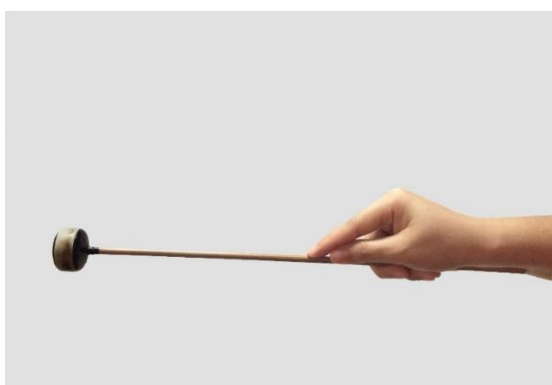
เสียงยาว เสียงสั้น ที่กล่าวมานี้เกิดจากธรรมชาติของมือแต่ละคน และจะ
โยงเจาะลึกถึงอุปนิสัยด้วย การกำหนดหลักสูตรจะให้แต่ละคนเป็นไปตาม
หลักเกณฑ์นั้น ๆ ไม่ได้ เพราะแต่ละคนต่างกัน”

“ไม่ควรยึดการจับไม้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่ควรอนุโลมให้เป็นไป
ตามธรรมชาติของแต่ละท่าน”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

เห็นได้ว่า ครูพินิจไม่ได้กำหนดตายตัวว่าผู้เรียนจะต้องจับไม้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเท่านั้น
มีการอนุโลมให้จับตามที่ถนัด ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานการคว่ำมือดี สำหรับหลักของการจับไม้ระนาดครู
พินิจได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนโดยประมาณ คือ จับเพียงหนึ่งส่วนเหลือช่วงปลายไม้ไว้หนึ่งส่วน หรืออาจ
ยาวกว่าที่จับได้บ้างเล็กน้อย ถ้าไม่ให้อยู่ในลักษณะคว่ำมือ ก้านไม้ที่อยู่ตรงกลางอุ้งมือทั้งสองข้าง ส่วน
นิ้วก้อย นิ้วกลางและนิ้วนาง ใช้ปลายข้อของนิ้วกดแนบอยู่ข้างล่างของไม้ดี เมื่อจับไม้ดีเรียบร้อยแล้ว
ให้นำมือทั้งสองข้างมาเทียบกัน เพื่อวัดระยะการจับไม้ให้เท่ากัน ซึ่งวิธีการจับไม้ระนาดเอก มี 3 วิธี
หลัก ๆ ดังนี้

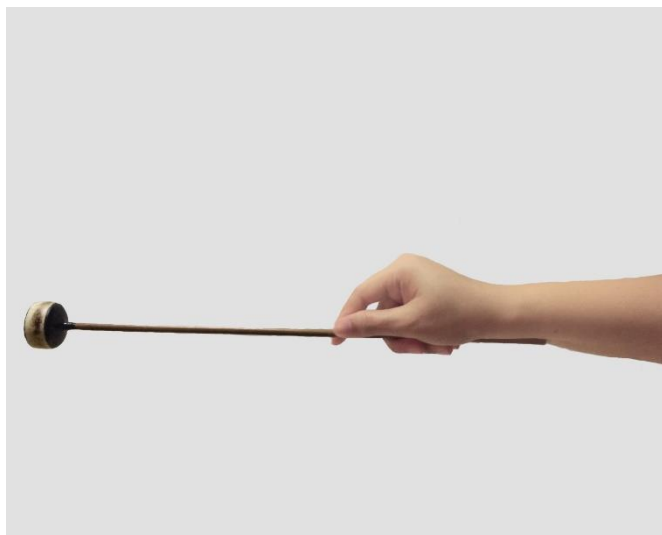
1) การจับไม้ระนาดเอกแบบปากกา เป็นการจับไม้ในลักษณะให้ไม้ระนาดเอกอยู่ตรง
ร่องระหว่างอุ้งมือ โดยนิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยต้องสัมผัสกับก้านไม้ระนาด นิ้วหัวแม่มือเหยียด
ตรงขนานกับไม้ระนาดเอก และนิ้วชี้วางลงบนก้านไม้ระนาดเอก โดยไม่จิกเล็บลงไปบนก้านไม้ แต่เป็น
การวางหรือสัมผัสลงบนก้านไม้ โดยให้ปลายนิ้วชี้จรดลงพอดีกับปลายนิ้วโป้ง

(ที่มา : นางสาวรัชชศึกษา เกลาพิมาย)

ภาพที่ 9 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากกา

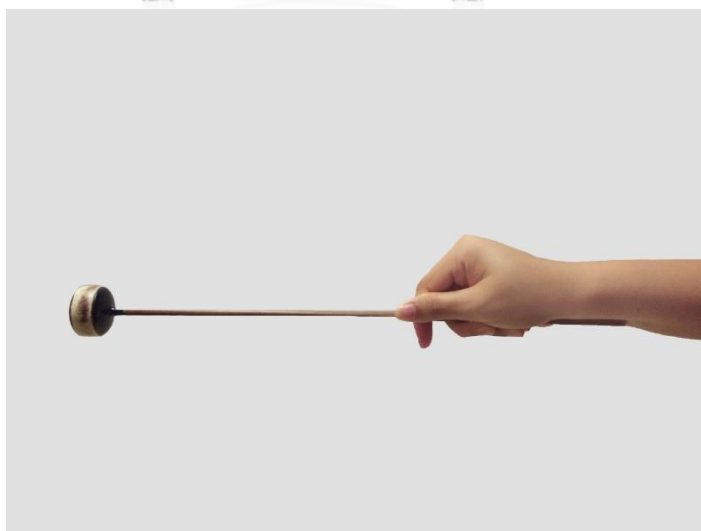
2) การจับไม้ระนาดเอกแบบปากไก่ เป็นลักษณะการจับที่มีพื้นฐานมาจากการจับแบบปากกา แตกต่างตรงปลายนิ้วชี้เลื่อนต่ำลงมาทางด้านข้างของก้านไม้ระนาดเอกเล็กน้อย

(ที่มา : นางสาวรัชศิษฎา เกลาพิมาย)

ภาพที่ 10 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากไก่

3) การจับไม้ระนาดเอกแบบปากนกแก้ว เป็นลักษณะการจับไม้ที่มีพื้นฐานมาจากการจับแบบปากกาและปากไก่ แต่นิ้วชี้จะเลื่อนต่ำลงมามากกว่าปากไก่ ประมาณหนึ่งข้อนิ้วชี้

(ที่มา : นางสาวรัชศิษฎา เกลาพิมาย)

ภาพที่ 11 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากนกแก้ว

1.3.2 วิธีการไล้ระนาดเอก

สิ่งสำคัญที่ผู้เรียนระนาดเอกควรปฏิบัติเป็นประจำ คือ การไล้ระนาด เพื่อให้เกิดกำลังในการบรรเลง โดยเฉพาะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกต้องอาศัยความคล่องตัวและความแม่นยำเป็นอย่างมาก ซึ่งครูพินิจยึดถือและปฏิบัติมาโดยตลอด ตามที่บันทึกไว้ นายสุวรรณ ลูกสาวครูพินิจเล่าว่า

“...ตั้งแต่พวกเราจำความได้จะได้ยินเสียงไล้ระนาดของพ่อเป็นประจำทุกเช้า-เย็น บางครั้งนั่งมองพ่อไล้มือจนเสร็จ ซึ่งใช้เวลาแต่ละครั้งนานพอควร พ่อบอกเสมอว่า การที่จะเป็นนักดนตรีที่ดีได้นั้น นอกจากใจรักแล้วยังต้องมีความขยันอดทนไม่น้อย นอกจากพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตัวเองแล้ว เราต้องมีพรแสวง”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ นายสุวรรณ, 2560)

เห็นได้ว่า ครูพินิจมีความขยันฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ โดยจะไล้มือเป็นประจำทั้งเช้าและเย็น ซึ่งครูพินิจได้กล่าวถึงการไล้ระนาดและประโยชน์ของการไล้ระนาดไว้ดังนี้

“การจับเวลาในการไล้ระนาดมีหลายวิธี สมัยก่อนไม่มีนาฬิกา ใช้จุดธูปจับเวลาจนกว่าธูปจะหมดดอก ใช้การนับเที่ยวเพลงหรือเอาน้ำใส่กระบอกที่เจาะรูไว้ให้น้ำไหลจนกว่าน้ำจะไหลออกหมด ถ้ายังได้ระยะเวลานาน ๆ ก็จะทำให้ได้กำลังมากขึ้นไปด้วย เมื่อใกล้หยุดจึงค่อย ๆ เพิ่มความเร็วให้ได้มากที่สุด ใช้กำลังทั้งหมดที่มีอยู่ทำให้สุดมือ จากนั้นทอดลงจบเพลง หลังจากนั้นจึงเปิดผ้าคลุมออกและตีเพลงเดี่ยวต่าง ๆ เพื่อให้มือเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการฝึกซ้อมเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องในเทคนิคการบรรเลงต่าง ๆ เช่น สะบัด สะเดาะ ขยี้ รัว คาบลูกคาบดอก เป็นต้น”

“ประโยชน์ที่ได้รับจากการไล้ระนาด มีดังนี้ 1) น้ำหนักมือทั้งสองข้างเท่ากัน 2) เสียงระนาดดังสม่ำเสมอ 3) มีความแม่นยำ ลูกแม่นยำเสียง 4) มีกำลังเพิ่มมากขึ้น 5) เกิดความคล่องตัวในการตี”

(สำราญ เกิดผล อ้างถึงใน พรชัย ผลนิโครธ, 2554)

เห็นได้ว่า การไล่ระนาดเป็นระยะเวลานาน ๆ จะทำให้ได้กำลังที่มากขึ้น โดยขณะไล่ระนาดควรใช้ผ้าคลุมผืนระนาดเพื่อเพิ่มความหนืดในการตี อีกทั้งเป็นการลดเสียงรบกวน หากไล่ระนาดเป็นประจำอย่างถูกต้อง จะส่งผลให้คุณภาพเสียงมีน้ำหนักที่ดังสม่ำเสมอ มีกำลังในการบรรเลงเพิ่มมากขึ้น และมีความแม่นยำในการตี เมื่อไล่ระนาดเสร็จแล้วให้เปิดผ้าคลุมออกและตีเพลงเดี่ยวหรือฝึกกลวิธี การเดี่ยวต่าง ๆ เพื่อให้มือเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น สำหรับการใช้ส่วนของแขนในการไล่ระนาดอย่างถูกต้อง สามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังที่ครูพินิจกล่าวว่า

“ส่วนที่ 1 การใช้กำลังจากหัวไหล่ ขณะเริ่มไล่ระนาดให้ใช้กำลังจากหัวไหล่ลงไป หรือเรียกว่า ตีทั้งแขน โดยเริ่มจากซ้ำ ๆ ก่อน ส่วนที่ 2 การใช้กำลังโดยการทิ้งหัวไหล่ไปอยู่ที่ข้อศอกกับข้อมือ เมื่อไล่ระนาดไปได้สัก ระยะความเร็วจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นอัตโนมัติ โดยที่เราไม่ได้ฝืนแรง ดังนั้นควรใช้กำลังโดยใช้ส่วนที่ 2 เพราะมีความเหมาะสมกับความเร็ว ส่วนที่ 3 การใช้กำลังจากข้อมือ เมื่อไล่ระนาดได้นานสักระยะ ข้อมือจะเริ่มร้อน การใช้กำลังเริ่มอยู่ตัว ให้ผ่อนกำลังไปที่ข้อมือทั้งหมด ส่วนที่ 4 การผ่อนกำลังไปที่ปลายนิ้ว เมื่อผู้เรียนไล่จนใกล้ครบกำหนดเวลา หรือใกล้สุดกำลัง ให้อ่อน ๆ เพิ่มความเร็วให้ได้มากที่สุด ผ่อนกำลังไปอยู่ที่ปลายนิ้ว ยกไม้ต่ำ เพื่อไม่ให้เสียงขาดหาย ใช้กำลังทั้งหมดตีให้สุดมือ หรือสุดปลายมือ จากนั้นทอดลงจบเพลง”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์, 2552)

บทเพลงสำหรับไล่ระนาดที่ครูพินิจใช้ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนที่มีน้ำหนักมือไม่เท่ากัน หรือยังไม่เคยมีประสบการณ์ด้านการบรรเลงเดี่ยวมาก่อน ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงมุล่ง ขึ้นเดียว และเพลงทะแย สามชั้น ซึ่งเป็นเพลงที่มีการตีเก็บคู่แปดเป็นหลักเหมาะสมกับการไล่ระนาด ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้การใช้กล้านี่อย่างถูกต้อง และการสร้างเสียงระนาดที่มีคุณภาพเมื่อไล่ระนาดด้วยสองบทเพลงนี้ไปเรื่อย ๆ อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนเพลงเดี่ยว ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจกล่าวว่า

“ถ้าครูเขาดูแล้ว มื่อยังไม่เรียบ เสียงยังไม่โปร่ง เขาจะเริ่มที่มุล่งนะ บาง คนก็ทะแย ”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

“...ต่อมุล่งก่อนนะ พอต่อจบ ตอนนั้นครูก็ต่อลาวแพนให้”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“ก่อนต่อเดี่ยว ผมต่อทะเล หลังจากที่ผมต่อทะเลแล้ว ก็ต่อเดี่ยวเลยนะ”

(ดิณณภพ ธนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

นอกจากนี้ครูพินิจแนะนำให้ใช้เพลงอื่น ๆ ที่มีการตีเก็บคู่แปดเป็นหลักมาใช้ในการไล่ระนาดด้วย เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างกำลังแขนแล้ว ยังเป็นการทบทวนเพลงควบคู่ไปด้วยทางหนึ่ง (พิชชาณัฐ ตูจินดา, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2561)

1.3.3 การฝึกกลวิธีเดี่ยวต่าง ๆ ผ่านบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า ครูพินิจให้ผู้เรียนฝึกกลวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกผ่านบทเพลงเดี่ยวที่ต่อ โดยการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงบทเพลงเดี่ยวที่สำคัญ จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงเชิดนอก เพลงลาวแพน เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น และเพลงเดี่ยวพญาโคก สามชั้น ซึ่งเป็นเพลงเดี่ยวสำคัญที่ผู้เรียนระนาดเอกควรปฏิบัติได้ ตามที่ครูพินิจเล่าให้ดร.สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช ฟังว่า

“เดี่ยวที่สำคัญของระนาดไม่ใช่กราวในหรือทยอยเดี่ยว แต่เป็นเดี่ยวสารถิ แขกมอญ พญาโคก ถ้าตีสารถิ แขกมอญ พญาโคกได้ดีแล้ว ก็ตีกราวใน ทยอยเดี่ยวได้ตัวเอง”

“ครูให้ความสำคัญกับลาวแพน เชิดนอก แขกมอญ พญาโคก สารถิ อะไรพวกนี้มากนะ ครูจะบอกว่ากลอนพวกนี้มันลึกซึ้ง กราวในนี่เอาความไหว ความอืด ทยอยเดี่ยวก็โครงสร้างคล้ายเชิดนอก แต่ครูบอกวัดความคม ความเฉียบความขาด ก็พวกสารถิ พญาโคก แขกมอญ”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

ส่วนเพลงเชิดนอกและเพลงลาวแพนครูพินิจจัดให้เป็นเพลงเดี่ยวพื้นฐานของระนาดเอก ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“สิ่งที่ครูบอกพี่ ครูบอกว่า คนขนาดพื้นฐาน เดี่ยวลาวแพนกับเชิดนอก ต้องให้ได้ เพราะเหมือนกับว่าลาวแพน ครูก็มาฝึกกรอ ฝึกหวาน ตีกระทบ อะไรอะไรพวกนี้ให้ ลาวแพนฝึกกรอ เชิดนอกฝึกกรวี่เหวี่ยง คาบลูกคาบ ดอก พอลาวแพนเสร็จ ก็เชิดนอก แล้วก็ต่อไล่ทะเลาะแยให้อีก ฝึกกลอนให้เรา แดกฉาน”

(สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“ระนาด ส่วนมากครูเคยบอกนะว่า จำได้ว่า ควรต่อเชิดนอก เพราะมันมีรัว ให้รัวฝึกข้อ ฝึกกรวี่ไว้ แล้วก็จะมีสับดั่งอะไรบ้าง มีขยี้ จริง ๆ ถ้าถามว่าอะไรมันยากง่าย อะไรควรเรียนก่อน มันยากทุกเพลงแหละเดี๋ยวอะ แต่ ถ้าจะให้เอาไปฝึกที่ครูให้ฝึกเลย ใช้เชิดนอก แล้วก็เดี๋ยวก็ควรจะได้เดี๋ยวหลัก ๆ คือ เดี่ยวสารถี แคมมอญ พญาโคก”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

เห็นได้ว่า เพลงเดี่ยวที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จำนวน 5 เพลง มีความเหมาะสมในการฝึกกลวิธี การเดี่ยวแตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดของเพลงได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 6 วิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของแต่ละเพลง

เพลงเดี่ยว	ลักษณะของเพลง	กลวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก
1. เชิดนอก	เป็นเพลงที่แต่งขึ้นสำหรับเดี่ยว โดยเฉพาะ อยู่ในกลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถของการเป็นผู้แม่นยำในจังหวะ ควบคุมโดยจังหวะลอย ให้อิสระในการดำเนินทำนองที่ไม่อยู่ในอำนาจของการควบคุมจังหวะ ครูพินิจถือว่าเป็นเดี่ยวพื้นฐานที่สำคัญของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เนื่องจากเป็นเพลงที่มีกลวิธีการตีรัวเสียงเป็นส่วนใหญ่ เหมาะสำหรับการฝึกตีรัว ฝึกน้ำหนักมือให้ละเอียดและดังสม่ำเสมอ	จับ 1 จับ 2 และจับ 3 - สะบัด - สะเดาะ - ขยี้ - รัวลูกเดียว - รัวเป็นคู่ต่าง ๆ - เก็บ * กลวิธีที่ปรากฏในเพลงส่วนใหญ่จะ ใช้การตีรัวเสียงค่อนข้างมากในทุก ๆ จับ ซึ่งต้องรัวเสียงให้ต่อเนื่องกันโดย เสียงไม่ขาดและดังสม่ำเสมอ และ บางช่วงต้องรัวเสียงให้ขาดขึ้นอยู่กับ ประโยคเพลง
2. ลาวแพน	เป็นเพลงที่แต่งขึ้นสำหรับการบรรเลงเดี่ยวโดยเฉพาะ จัดอยู่ในกลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถในด้านความคล่องแคล่วในการบรรเลง เป็นอีกหนึ่งบทเพลงที่ครูพินิจจัดว่าเป็นเพลงเดี่ยวระนาดเอกพื้นฐาน เหมาะสมกับการฝึกหัดมือ ฝึกกรอ ฝึกรัว ฝึกกระทบเสียง ฝึกความคล่องของมือ	ลาวแพน = กรอ สะบัด สะเดาะ ขยี้ รัวลูกเดียว ตีเดินทำนองเป็นคู่ต่าง ๆ รัวขึ้น รัวกระทบเสียง รัวทำนอง ลาวสมเด็จ = เก็บ รัวเป็นคู่ต่าง ๆ สะบัด สะเดาะ รัวลูกเดียว รัวกระทบเสียง รัวขึ้น รัวทำนอง ลาวแพนน้อย = รัวลูกเดียว รัวกระทบเสียง รัวทำนอง สะเดาะ สะบัด รัวคาบลูกคาบดอก ขุ่มลาวแพน = ดำเนินทำนองเป็นคู่แปดและผสมเป็นคู่ต่าง ๆ กรอ รัวลูกเดียว สะบัด

		<p>*เพลงลาวแพนจะมีการใช้มือซ้ายและมือขวาในการดำเนินทำนองในลักษณะ</p> <p>คล้ายมือฆ้องเป็นส่วนใหญ่ และมีการตีเสียงเป็นคู่ต่าง ๆ เช่น คู่แปด คู่สี่ คู่สาม คู่ห้า เป็นต้น มีการรัวลูกเดียว รัวกระทบเสียงค่อนข้างมาก</p>
3. เตี้ยว สารถิ สาม ชั้น	<p>เป็นเพลง 3 ท่อน มีลักษณะของการทวนซ้ำสำนวนกลอนของทำนองในช่วงท้ายของทุกท่อน เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองอ่อนหวานซาบซึ้ง แสดงความสามารถเชิงสำนวนกลอน</p>	<p><u>ท่อนที่ 1</u></p> <p>เตี้ยว 1 = ขยี้ สะบัด</p> <p>เตี้ยว 2 = รัว คาบลูกคาบดอก</p> <p><u>ท่อนที่ 2</u></p> <p>เตี้ยว 1 = เก็บ</p> <p>เตี้ยว 2 = รัว คาบลูกคาบดอก</p> <p><u>ท่อนที่ 3</u></p> <p>เตี้ยว 1 = เก็บ</p> <p>เตี้ยว 2 = รัวทำนอง</p> <p>* ในแต่ละท่อนและแต่ละเตี้ยวจะสลับการดำเนินทำนองต่างกัน เช่น เตี้ยวหนึ่งเก็บเตี้ยวหนึ่งรัว หรือเตี้ยวหนึ่งขยี้ สะบัด เตี้ยวหนึ่งรัว โดยเพลงนี้มีการกวาดในตอนลงจบ</p>

4. เดี่ยวแขกมอญ สามชั้น	<p>เป็นเพลงที่มี 3 ท่อน มีลักษณะของการทวนซ้ำสำนวนกลอนของท่านองเพลงในช่วงท้ายของทุกท่อน เป็นการเปิดโอกาสให้มีการดำเนินท่านองของสำนวนเพลงแสดงไหวพริบของนักประพันธ์ในการบรรเลงไม่ให้ซ้ำกัน</p>	<p><u>ท่อนที่ 1</u> เที้ยว 1 = ขยี้ สะบัด เที้ยว 2 = รัว คาบลูกคาบดอก</p> <p><u>ท่อนที่ 2</u> เที้ยว 1 = เก็บ เที้ยว 2 = รัว คาบลูกคาบดอก</p> <p><u>ท่อนที่ 3</u> เที้ยว 1 = เก็บ เที้ยว 2 = รัวท่านอง</p> <p>* ในแต่ละท่อนและแต่ละเที้ยวจะสลับการดำเนินท่านองต่างกัน เช่น เที้ยวหนึ่งเก็บเที้ยวหนึ่งรัว หรือเที้ยวหนึ่งขยี้ สะบัด เที้ยวหนึ่งรัว</p>
5. เดี่ยวพญาโศกสามชั้น	<p>เพลงเดี่ยวพญาโศกนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว มีความสลับซับซ้อนในการดำเนินท่านองที่มีการเปลี่ยนทางเสียงภายในท่อน ถึงแม้จะมีเพียงท่อนเดียวแต่ลักษณะเสียงหรือสำนวนเพลงและทางเสียงจะมีการเปลี่ยนอยู่เกือบตลอดเวลา เป็นเพลงที่แสดงความสามารถในเชิงสำนวนกลอน</p>	<p><u>เที้ยว 1</u> = สะบัด ขยี้ <u>เที้ยว 2</u> = รัว คาบลูกคาบดอก <u>เที้ยว 3</u> = รัวพื่น <u>เที้ยว 4</u> = เก็บ</p> <p>* ในแต่ละท่อนและแต่ละเที้ยวจะสลับการดำเนินท่านองต่างกัน เช่น เที้ยวหนึ่งเก็บเที้ยวหนึ่งรัว หรือเที้ยวหนึ่งขยี้ สะบัด เที้ยวหนึ่งรัว</p>

จากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ 1) ทำนองและการจับไม้ระนาดเอก 2) วิธีการไล่ระนาดเอก 3) การฝึกกลวิธีเดี่ยวต่าง ๆ ผ่านบทเพลง ที่ปรากฏในกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 7 เนื้อหาสาระในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

บทเพลง	ความรู้	ทักษะ
เพลงมุล่ง ชั้นเดียว เพลงทะแย สามชั้น เพลงเชิดนอก เพลงลาวแพน เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น เพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะการจับไม้แบบปากกา - ลักษณะการนั่งบรรเลงระนาดเอก - วิธีการไล่ระนาดเอก โดยใช้ส่วนแขน 4 ส่วน เพื่อให้ได้คุณภาพเสียงที่ดี มีกำลังมากขึ้นและคล่องตัวมากขึ้น - วิธีการสะเคาะ - วิธีการสับ - วิธีการขยี้ - วิธีการร่ำลูกเดียว - วิธีการร่ำขึ้น - วิธีการร่ำเป็นคู่ต่าง ๆ - วิธีการร่ำทำนอง - วิธีการร่ำคาบลูกคาบดอก - วิธีการร่ำกระทบเสียง - วิธีการกวาด 	<ul style="list-style-type: none"> - การจับไม้ระนาดอย่างถูกต้องเหมาะสม - การนั่งบรรเลงระนาดเอกอย่างถูกต้องเหมาะสม - การไล่ระนาดเอก โดยใช้ส่วนแขน 4 ส่วน เพื่อให้ได้คุณภาพเสียงที่ดี มีกำลังมากขึ้นและคล่องตัวมากขึ้น - การสะเคาะอย่างคมชัด - การสับอย่างคมชัด - การขยี้ให้มีความชัดเจน - การร่ำลูกเดียวและร่ำขึ้นอย่างละเอียด โดยเสียงต่อเนื่องกัน - การร่ำเป็นคู่ต่าง ๆ อย่างแม่นยำ - การร่ำทำนองอย่างต่อเนื่อง - การร่ำคาบลูกคาบดอก - การร่ำกระทบเสียงโดยเสียงไม่ขาด

1.4 ด้านบริบทอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของการถ่ายทอด

1.4.1 การรับเข้าเป็นศิษย์

การถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรี ถือว่าเป็นวัฒนธรรมดนตรีอย่างหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ เพราะเป็นการจรรโลงไว้ซึ่งระเบียบ ประเพณี ที่สืบทอดต่อกันมา ทำให้เกิดเอกลักษณ์ในการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีของสังคม (บุษกร สำโรงทอง, 2549) ดนตรีไทยเป็นดนตรีที่ถ่ายทอดกันมาแบบมุขปาฐะ เรียนแบบตัวต่อตัว ดังนั้นครูและศิษย์จึงมีความสัมพันธ์กันโดยตรง องค์ความรู้จะอยู่ที่ตัวครู พิธีกรรมฝากตัวเป็นศิษย์จึงมีความสำคัญอย่างมาก นับว่าเป็นการแสดงถึงความเคารพอ่อนน้อมต่อครู ผู้ที่จะประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ จากการศึกษาพบว่า สมัยของครูพินิจการจะเรียนเพลงเดี่ยวได้ต้อง

ผ่านกระบวนการฝึกฝนตั้งแต่ขั้นต้นไล่เรียงไปถึงขั้นสูงตามลำดับของโบราณ หากผู้เรียนจะขอเรียนเพลงเดียวโดยไม่ได้รับการฝึกตามลำดับขั้นที่ถูกต้อง ครูจะไม่รับเป็นศิษย์และไม่ต่อเพลงให้เด็ดขาดตามที่ครูพินิจแล้วว่า

“คนระนาดที่เรียนเพลงแต่ละประเภทจนถึงกระทั่งเรียนเพลงเดี่ยว จะต้องผ่านการศึกษาท่วงทำนองเพลงมามากพอสมควร ประเภทที่เพิ่งเริ่มเรียนแล้วมาขอเรียนเพลงเดี่ยวเลยนั้นเป็นการเรียนที่ไม่ถูกต้อง ถ้าผู้เรียนมุ่งหวังทั้งฝีมือและวิชาความรู้ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมดนตรี ผู้เรียนจะต้องเรียนไปตามขั้นตอนที่ครูโบราณกำหนดหลักเอาไว้”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

สำหรับพิธีกรรมการมอบตัวเป็นศิษย์เพื่อเรียนตามลำดับขั้นของโบราณ จะใช้ขั้นเป็นสื่อนำในการเรียน ซึ่งครูพินิจกล่าวไว้ว่าก่อนจะเรียนเพลงเดี่ยวระนาดเอกผู้เรียนต้องผ่านการเรียนมาแล้ว 5 ขั้น หรือต้องทำพิธียกครูด้วยกันจำนวน 5 ขั้น ดังคำกล่าวไว้ว่า

“ชั้นใบที่ 1 จะเป็นขั้นที่ผู้ฝึกหัดเรียนปีพาทย์นำไปให้ครู เพื่อมอบตัวเป็นศิษย์ตามประเพณี ถือเป็นหลักขีพยานที่ครูจะรับเป็นศิษย์โดยสมบูรณ์ถูกต้อง ชั้นใบที่ 2 เมื่อผู้เรียนปีพาทย์เรียนจบเพลงชุดโหมโรงเย็น โหมโรงเช้าแล้ว ครูจะกำหนดวันยกครู เพื่อต่อเพลงตระหงั่วปากคอก ตระमारละม่อม และตระปลายพระลักษมณ์ ชั้นใบที่ 3 ชั้นขอจับมือต่อเพลงชุดโหมโรงกลางวัน ครูจะจับมือต่อเพลงกระบองกันให้ผู้เรียน ครูบางท่านจับมือด้วยเพลงเสมอข้ามสมุทร ซึ่งเพลงกระบองกันกับเพลงเสมอข้ามสมุทรมีความศักดิ์สิทธิ์เท่าเทียมกัน ชั้นใบที่ 4 ชั้นขอจับมือต่อเพลงหน้าพาทย์พิธีไหว้ครู ครูจะจับมือด้วยเพลงดำเนินพราหมณ์ จบเพลงดำเนินพราหมณ์ครูจะต่อเพลงพราหมณ์เข้า เพลงพราหมณ์ออก เพลงเสมอเถร เพลงเสมอสามลา เพลงบาทสกุณี เพลงตระเชิญ เพลงตระสันนิบาต เพลงคุกพาทย์ เพลงเสมอमार เพลงเสมอเข้าที่ เพลงพราหมณ์ออก เพลงโปรยข้าวตอก เพลงนั่งกิน เพลงเช่นเหล้าฯ ชั้นใบที่ 5 ชั้นจับมือต่อเพลงองค์พระพิราพ โบราณจะต้องมีพิธีทางศาสนาสดมณต์เย็นฉันทเข้า และจัดตั้งเครื่องสังเวยกระทำพิธีบูชาครูองค์พระพิราพ กระทำพิธีเช่นเดียวกับจับ

มือต่อเพลงตระหง่านปากคอก แต่ปัจจุบันนี้ ผู้ที่ขอจับมือต่อเพลงองค์
พระพิราพจะอาศัยขอจับมือตามสถาบัน ตามสำนักตามบ้านที่จัดกระทำ
พิธีไหว้ครู เพราะเครื่องเช่นเครื่องสังเวณีพร้อม แต่ก็ไม่ถูกต้องนัก”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

เห็นได้ว่า การเรียนปีพาทย์ในสมัยก่อน นักเรียนต้องผ่านการเรียนอย่างเข้มข้นแล้วจึงจะ
เรียนชั้นที่ 6 ได้ คือชั้นมอบตัวเป็นศิษย์เพื่อขอต่อเพลงเดี่ยว และชั้นที่ 7 เป็นชั้นที่นำขานมาบูชาครู
เพื่อขอเรียนเพลงเดี่ยว ตามที่ครูพินิจกล่าวว่า

“ชั้นที่ 6 เป็นชั้นที่มอบตัวเป็นศิษย์เพื่อขอต่อเพลงประเภทเดี่ยว เป็นชั้นที่
ครูผู้สอนเบื้องต้นพาไปมอบตัวเป็นศิษย์แก่ครูผู้ที่จะถ่ายทอดเพลงเดี่ยว
เท่านั้น ไม่รวมถึงการต่อเพลงเดี่ยว การที่เราจะไปขอต่อเพลงเดี่ยวจากครู
อีกท่านหนึ่ง ครูผู้สอนประจำท่านนั้นจะต้องนำไปฝาก ไม่ใช่เราพอใจเราก็
ไปด้วยตนเอง แม้แต่เราจะเตรียมชั้นที่ถูกต้องตามที่โบราณกำหนด ครู
ท่านนั้น ๆ ก็จะไม่ยอมรับเราเป็นศิษย์ ตัวเราอาจจะถูกตำหนิว่าขาดความ
เคารพนับถือครู ตัวเราก็จะเสียความรู้สึก เสียความตั้งใจ และจะฝังจิตฝัง
ใจไปจนชั่วชีวิต ”

“ชั้นที่ 7 เป็นชั้นที่ขอเรียนเพลงเดี่ยว เป็นชั้นที่ผู้เป็นศิษย์นำมาบูชาครู
เพื่อขอเรียนเพลงเดี่ยวโดยตรง เพลงเดี่ยวแต่ละเพลงนั้นมีค่ากำหนดแต่ละ
เดี่ยวอาจจะไม่เท่ากัน เรียกว่า เงินบูชาครู จำนวน 106 บาท
โดยประมาณ”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

เมื่อมาถึงยุคของครูพินิจที่ต้องเป็นผู้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวให้กับลูกศิษย์ พบว่า มีความแตกต่าง
ไปจากขนบโบราณ เนื่องด้วยดนตรีเข้ามาอยู่ในระบบการศึกษา จึงทำให้ขนบประเพณีมีการ
ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ตามที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“เรื่องไหว้ครู ฝากตัวเป็นศิษย์ เราทำตามพิธีของวิทยาลัยอยู่แล้ว ส่วนเรื่อง
เรียนเพลงเดี่ยวก็น่าจะมีพิธีกรรมอะไร ครูก็ต่อให้ในช่วงเรียน ครูเขาต่อ
ให้ ในวิชาเรียนไพรเวท ในความเข้าใจของครูก็คือ เรียนไพรเวท มันเรียน
คนเดียว เขาก็เลยสอนเพลงเดี่ยวให้ จะมีอยู่เพลงหนึ่ง คือ กราวโน มีการ

ยกครู ยกครูเสร็จแล้วก็เอา ชัน ดอกไม้ ธูป เทียน ไปทำบุญ ทำบุญให้ครู บุญช่วย ชิตท้วม ทางที่ครูเขาต่อ แล้วเราต่อ แค่ว่าเตรียมขันธ์มาแล้วก็ไหว้ ไม่ได้ถึงกับว่าต้องนั่งสวดอะไร แต่บางที่ก็มีนะ ถือกัน ต้องตั้งหัวหมูเลย แต่ครูเขาไม่ได้ถึงขนาดนั้น ครูบอกเหมือนเป็นการระลึกถึงคนที่เขาต่อให้ ว่า ถ้ายทอดแล้วก็ ความเชื่อ ให้ไปทำบุญต่อกับคนที่เขาให้มา ตอนทำบุญ ก็คือใส่บาตรธรรมดา ก็เอาเงินใส่ เหมือนผมจะต่อกราวในให้ใคร ก็ต้อง ทำบุญให้ครูพินิจ เป็นทอด ๆ ไป เงินที่ครูเขากำหนดบางครั้งอาจจะ 106 บาท ผมใส่ 106 บาท”

(ดิณณภาพ ถนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“ไหว้ครูก็ไหว้ครูประจำปีของวิทยาลัยอยู่แล้ว พอเข้ามาเรียนก็ไม่ได้มีการ ยกขันแล้ว ก็เรียนกันเลยในวิชาไพรเวท แต่ตอนต่อกราวในต้องยกขันด้วย แต่เพลงอื่น ๆ ไม่มี ก็คือมีขัน เงิน 106 บาท ดอกไม้ ธูป เทียน อะไรก็ปกติ แล้วก็เมื่อตอนหลังจากจบปี 4 จะกราบลาครูกลับภูเกิดแล้ว ขอต่อทยอย เดี่ยว ก็เห็นว่ามันสุดท้ายจริง ๆ อ. เดชนเขาก็เออ ให้มันเถอะ ก็คือ ทยอย เดี่ยวนี้ ครูก็ทวงนะ เพราะว่าตอนนั้นไม่มีคนที่ได้ แต่ละคนต่อทาง เหมือนกันหมด เป็นทางดั้งเดิมเลย ครูก็เลยเห็นว่า ถ้าอย่างนั้นก็ตั้งขึ้นมา แล้วก็เงิน 106 บาท แล้วก็ต่อเดี่ยวนั้นเลย”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

เห็นได้ว่าผู้เรียนกับครูในสถาบันการศึกษา จะยึดว่าพิธีไหว้ครูดนตรีไทยคือการแสดงความเคารพต่อครูและเป็นการมอบตัวเป็นศิษย์อยู่แล้ว ดังนั้นเวลาเรียนเพลงเดี่ยวจึงไม่มีพิธีกรรมอะไร เว้นแต่มีเพลงเดี่ยวบางเพลงอย่างกราวใน หรือทยอยเดี่ยว ครูพินิจจะให้ลูกศิษย์ทำพิธีกรรมเพื่อแสดงความระลึกถึงครูผู้ถ่ายทอด โดยการนำขัน ดอกไม้ ธูป เทียน มาทำพิธียกครู จากนั้นให้นำไปทำบุญ และนำเงินใส่ 106 บาท ซึ่งเงินจำนวนนี้มีความเป็นมาจากรื่องราวที่ครูพินิจเขียนเล่าว่า

“คุณครูหลวงประดิษฐไพเราะท่านได้ฝันว่ามีครูเทวดามาต่อเพลงเดี่ยวกราวในให้ เมื่อท่านตื่นขึ้นมาท่านก็จำเพลงเดี่ยวกราวในที่ฝันว่าครูเทวดามาต่อให้ไว้ได้จนจบทั้งเพลง คุณครูฯ จึงนำเรื่องมาเล่าให้ลูกศิษย์ฟัง ในนั้นมีลูกศิษย์เอกด้านระนาดอยู่หลายคน มีครูเผือก นักระนาด ครู

ประสิทธิ์ ถาวร ครูพิมพ์ นักระนาด ครูรวม พรหมบุรี และครูบุญยงค์ เกตุคง คุณครูได้พูดจาเปรย ๆ ให้ครูช่อ อากาศโปร่ง ครูสมภพ ขำประเสริฐ และบรรดาลูกศิษย์อีกหลายคนฟังว่า กราวในทางเทวดานี้เลือกคนดี ไม่ใช่ดีได้ทุกคน ต้องดีให้ถึงเพลง ครูช่อ อากาศโปร่งได้เสนอคุณครูว่า อย่างเมื่อ นักระนาด ก็ทั้งไหวทั้งคล่อง พอจะถ่ายทอดเพลงกราวในทางเทวดาให้ได้ไหม คุณครูฯ ท่านตอบว่าไม่ได้ พ่อประสิทธิ์ก็ไม่ได้ จะได้อยู่คนเดียวคือ พ่อยงค์ เกตุคง เท่านั้น ถึงจะดีได้ถึงเพลง... วันต่อมาครูบุญยงค์จึงเข้าไปพบ ซึ่งท่านก็บอกจุดประสงค์และความปรารถนาดีของท่านให้ครูบุญยงค์ทราบ โดยเฉพาะเพลงเดี่ยวกราวในทางที่คุณครูฯ ฟังนี้ นอกจากพ่อยงค์จะไม่มีใครดีได้ถึงทาง แต่ต้องบูชาครูเป็นเงิน 106 บาท ตามที่ครูได้รับปากไว้ต่อครูเทวดาว่าจะต่อหรือถ่ายทอดกราวในนี้ให้กับศิษย์คนใด จะต้องบูชาครูด้วยเงิน 106 บาท...”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ว่า การบูชาครูด้วยเงินจำนวน 106 บาท มีที่มาที่ไปจากความฝันของคุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ และเกิดเป็นความเชื่อที่ถือปฏิบัติมาจนปัจจุบัน จากการฝันของท่านคุณครูฯ ในครั้งนั้น ครูบุญยงค์ก็ไม่ได้ต่อเอาไว้ เพราะว่าค่าเงินจำนวน 106 บาทในสมัยนั้นถือว่าแพงมาก เพลงกราวในทางเทวดา จึงไม่มีใครได้รับการถ่ายทอดได้เลย แต่ความเชื่อเรื่องเงินบูชา แม้จะไม่ใช้ทางเทวดา ครูหลายท่านก็ได้นำมาปฏิบัติตามเมื่อต้องถ่ายทอดเพลงเดี่ยวขึ้นสูงให้แก่ลูกศิษย์

สำหรับลำดับการถ่ายทอดแบบโบราณของครูพินิจ จะมีปรากฏให้เห็นกับผู้เรียนกับครูที่บ้านดังที่ ดร.สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช เล่าว่า

“ก่อนหน้าที่จะเรียนกับครูพินิจ พี่เรียนกับครูภูนิท ตอนมีงานไหว้ครูที่บ้านครูสมพล มันเทศ ที่ไร ครูพินิจจะเป็นคนมาทำพิธีให้ พี่ได้จับมือตั้งแต่สาธุการ ตรี ระบองกัน แล้วก็ไปจับองค์พระเลย พี่ไม่ได้จับบาทสกุณี ตอนครูภูนิทเสีย แม่เป็นคนพาไปฝากตัวกับครูพินิจ ครูเอ่ยปากรับเป็นศิษย์และบอกว่า ว่างเมื่อไรก็มาต่อเพลง จนปี 2536 มีโอกาสได้เข้าไปเรียนกับครูจริง ๆ ที่บ้านล้มมากร เรียนหลังเลิกเรียน หรือเสาร์อาทิตย์ที่ว่างตรงกันกับครู ตอนที่มาเรียนกับครู ก็คือทำเหมือนโบราณทั่วไป หมายถึงตอนที่ฝากตัวเป็นศิษย์นะ ก็เข้าไปกราบ ดอกไม้ ชัน ฐูปเทียน แล้วก็ส่วนต่อหน้าพาทย์อะไรก็เหมือนกัน ก็ทำตามขั้นตอน เพลง

เดี่ยว ทอยเดี่ยวมียกครุณะ อันนี้ครูเรียกให้พี่ไปต่อ เอาชั้นใส่ 106 บาท
ผ่านมาหลายปีละ เท่าที่จำได้ เอาชั้น เอาดอกไม้ แล้วก็กำลงไปให้ครู
เหมือนเราจับมือ แล้วก็เท่านั้น แล้วครูก็ต่อให้”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

จากข้อมูลการรับเข้าเป็นศิษย์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนเพลงเดี่ยวในยุคของครูพินิจจะมีขั้นตอนพิธีกรรมตามประเพณีโบราณ โดยต้องมีผู้ปกครองหรือครูผู้สอนเดิมพาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูที่ต้องการต่อเพลงเดี่ยวด้วยเท่านั้น ห้ามไปขอเรียนด้วยตนเอง ซึ่งครูพินิจได้ยึดปฏิบัติกับลูกศิษย์ที่เรียนที่บ้านกับครู ต่างจากการเรียนการสอนดนตรีในระบบการศึกษา จะยึดว่าพิธีไหว้ครูดนตรีไทยประจำปีของสถาบันถือเป็นพิธีแสดงความเคารพและการมอบตัวเป็นศิษย์อยู่แล้ว ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวคิดนี้ไม่ได้ผิดหลักนัก เพราะการเรียนการสอนดนตรีได้เปลี่ยนสถานะจากระบบบ้านเข้ามาในระบบการศึกษา ดังนั้นพิธีกรรมจึงมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

1.4.2 สถานที่ในการถ่ายทอด

จากการศึกษาพบว่า ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกให้กับผู้เรียนในหน่วยงานและสถาบันจำนวนสองแห่ง รวมถึงที่บ้านครูดด้วย แต่สำหรับสถานที่ในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจนั้น มี 4 แห่ง เนื่องจากบ้านของท่าน มี 2 หลัง ซึ่งในอดีตท่านพักอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านสัมมากร ย่านบางกะปิ และได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านศิลปินแห่งชาติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภายหลัง ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.4.2.1 กองการสังคีต (วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร)

กองการสังคีต (วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร) ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 111 ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 2 อาคารธานินทร์พรรัตน์ ชั้นที่ 17 ถนนมิตรไมตรี เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร เป็นสถานที่ที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เคยปฏิบัติงานเป็นนักดนตรีและหัวหน้าวงตั้งแต่ พ.ศ.2506 ถึง พ.ศ. 2534 ท่านได้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวระนาดเอกให้กับนายกลีวัน วงษ์เชื้อ (เสียชีวิต) นายदनัย มุ่งเยี่ยมยา (เสียชีวิต) และนายสุวรรณ โตล่า โดยนายสุวรรณ โตล่า ได้เล่าถึงตอนที่ตนเองเคยได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวกับครูพินิจว่า

“...ต่อเพลงเดี่ยวกับท่านตั้งแต่อ่อนเข้าทำงาน กทม. ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ต่อที่
ห้องชั้น 3 ห้องทำงานที่ กทม. ตอนนั้นครูบุญยงค์ ครูบุญยัง เกตุคง ก็ยัง
อยู่ คือ ต่อเดี่ยวแถมมอญก่อน แล้วก็เดี่ยวสารถิ ส่วนเดี่ยวเป๊าะ..”

(สุวรรณ โตล้ำ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2561)

1.4.2.2 บ้านสัมมาร

บ้านสัมมาร ตั้งอยู่เลขที่ 244/66 ถนนรามคำแหง เขตบางกะปิ (เขตสะพานสูงในปัจจุบัน) กรุงเทพมหานคร เป็นบ้านหลังเก่าที่ครูพินิจพำนักอยู่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2548 โดยบ้านหลังนี้เป็นสถานที่หนึ่งที่ครูพินิจใช้สอนดนตรีไทยให้กับเด็กในหมู่บ้านและลูกศิษย์ที่มีความใกล้ชิดกัน โดย ดร.สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช เล่าว่า

“พี่เรียนกับครูที่บ้านสัมมาร ตอนนั้นเริ่มเรียนจริง ๆ เดือนมิถุนายน 2536 เรียนหลังเลิกเรียน แล้วก็เสาร์อาทิตย์ที่มีเวลาวางตรงกันกับครู”

“แม่พาไปฝากตัวกับครูพินิจ ตอนอายุประมาณ 15 – 16 ปี เริ่มแรกเรียนกับครูพินิจ เรียนฆ้อง แล้วก็มาเรียนระนาด ต่อเพลงกับครูทั้งเพลงหมู่ เพลงเดี่ยว”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

บ้านสัมมารเป็นบ้านหลังแรกที่ครูพินิจซื้อไว้หลังจากบรรจุเข้าทำงานเป็นนักดนตรีวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครได้ 3 ปี ครูพินิจใช้เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีไทยทั้งปี่พาทย์และเครื่องสายให้กับเด็กในหมู่บ้าน โดยมี ดร. กฤษณ์ เลเกกุล ซึ่งสมัยนั้นเป็นนักศึกษาของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้ช่วยสอนดนตรีให้กับเด็กทุกสัปดาห์ (หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

1.4.2.3 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ครูพินิจได้รับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของวิทยาลัยแห่งนี้ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 หลังจากนั้น 2 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำแขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก และ พ.ศ. 2558 ได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ (ครูอาวุโส) ของวิทยาลัย ซึ่งรวมเป็นระยะเวลาราว 20 ปี ที่ครูพินิจได้ถ่ายทอดความรู้ดนตรีไทยให้กับนักเรียน นักศึกษาในที่แห่งนี้ สำหรับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้เริ่มขึ้นประมาณ พ.ศ. 2548 เรื่อยมาจน พ.ศ. 2558 ตามที่หลักสูตรมีการกำหนดให้สอนบรรเลงเดี่ยวในรายวิชาปฏิบัติเครื่องมือเอก ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“ตอนเรียนกับครู เรียนชั้นสาม ที่ห้องครู เรียนไพรเวทเป็นเวลา 2 ชั่วโมงหลัก ๆ แต่ว่ามันจะมีตอนที่ว่า ถ้าไปชะงักแล้วมันไม่มีใคร ก็จะได้อีกซักหน่อย เหมือนอย่างนั้น เหมือนแอบลักเวลา รอ ถ้ายังไม่มีใครมาเรียน ก็เอาลักหน่อย ไปนั่งคุย หรือไปนั่งถามอะไรซักหน่อย”

(ณัฐวิทย์ บุญมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

“เรียนเดียวกับครู เรียนที่มหิดลในวิชาไพรเวท ก็เรียนในห้องนั้นแหละที่เราเรียนกันชั้นสาม มีห้องพร้อม เครื่องดนตรีพร้อม ช่วง ม.4 ถึง ม.6 เหมือนเรียนไพรเวท 3 ชั่วโมง ผม วิน เหนือ เข้าไปเรียนด้วยกันเลย ก็จบไพรเวทเข้าพร้อมกันรวด...”

(ดิณณภพ ฅนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

เห็นได้ว่า ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในรายวิชาปฏิบัติ เครื่องมือเอก เป็นเวลา 2 – 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรืออาจมากกว่านั้น แล้วแต่การปรับเวลาระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งจะเป็นลักษณะการเรียนตัวต่อตัว หรืออาจมีการปรับเรียนเป็นกลุ่ม เพื่อจะได้มีคาบเพิ่มมากขึ้น

1.4.2.4 บ้านศิลปินแห่งชาติ

บ้านศิลปินแห่งชาติ คือ บ้านของครูพินิจตั้งอยู่ที่ 109/1-4 หมู่ 3 ตำบลบางขวาง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บริเวณบ้านมีพื้นที่กว้างขวาง มีบ้านหลังหนึ่งใช้เป็นสถานที่ในการถ่ายทอดดนตรีโดยเฉพาะ ลูกศิษย์จากมหิดลที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ นายดิณณภพ ฅนอมธรรม และอาจารย์เดชน์ คงอิม จะแวะเวียนไปต่อเพลงกับครูพินิจอยู่เป็นประจำ ดังคำเล่าว่า

“ผมไปเรียนกับครูที่บ้านด้วย เรียนในห้องที่จัดงานไหว้ครู ผมก็ได้เรียนเพลงเรื่องเพลงอะไรที่นอกเหนือจากเพลงเดี่ยวด้วย เพลงทยอยเดี่ยวก็ได้ ต่อที่บ้านครู ต่อคนเดียว เขาบอกจะต่อให้ ในชีวิตที่เขาต่อเพลงนี้ให้ ผมเป็นคนี่ 5 ผมรู้ว่ามี 2 คนที่ได้ คืออาจารย์เดชน์ กับพี่แอมป์ แล้วก็พี่ตั้ม พี่บ๊อบ รวมเป็น 5 คน มีคนที่ 6 หรือเปล่าไม่รู้ละ อาจจะมีมากกว่านี้ อันนี้ไม่แน่ใจ ”

(ดิณณภพ ถนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“ทยอยเดี่ยวครูโทรศัพท์ตามให้ไปต่อ หลังจากทีครูไม่สบายอยู่ช่วงหนึ่ง แล้ว
ฟื้นขึ้นมาดี โทรศัพท์มาบอกว่า วางให้มาหาหน่อย ให้ไปบ้านที่อยุธยา
ตอนนั้นทำงานด้วยกันที่มิดิลแล้ว แต่ว่าครูพักฟื้นอยู่ที่บ้าน”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สถานที่ที่ครูพินิจใช้ในการถ่ายทอดการ
บรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ได้แก่ บ้านสมากร กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหิดล และบ้านศิลปินแห่งชาติที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสถานที่ทั้งสามแห่งนี้ มีสิ่ง
อำนวยความสะดวกครบครันทั้งห้องซ้อมดนตรีที่ดีและเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ จัดได้ว่าเป็นสถานที่ที่
มีความพร้อมให้กับผู้เรียนทุกด้าน

1.4.3 หลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

1.4.3.1 หลักการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ยึดหลักการสำคัญ ดังนี้ 1) สอนตามสติปัญญาและ
ความสามารถ 2) เน้นเรื่องฝีมือของผู้เรียนที่ควรเป็นไปตามธรรมชาติของแต่ละคน 3) เน้นการ
บรรเลงที่ถูกต้องชัดเจนไพเราะและได้อรรถรสของบทเพลง

1) สอนตามสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน

จากการศึกษาพบว่า ครูพินิจสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก โดยคำนึงถึง
สติปัญญาและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ดังที่ครูพินิจกล่าวว่า

“...สติปัญญา ความรู้ ความสามารถนั้น ถึงแม้ศิษย์ทุกคนจะเริ่มเรียนพร้อม
กันและเรียนจากครูคนเดียวกัน ได้รับการถ่ายทอด ต่อเพลง ทำนองเพลง
เท่า ๆ กันก็ตาม แต่สติปัญญาความรอบรู้ ความสามารถของแต่ละคน
อาจจะไม่เท่ากัน เพราะมีความลดหลั่นกันไปตามภูมิปัญญาของศิษย์แต่ละ
คน”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์, 2552)

โดยลูกศิษย์ของครูพินิจ ได้เล่าถึงหลักการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกว่า

“ครูจะดูเป็นคน ๆ ไป ถ้าเริ่มเรียนแรก ๆ ครูจะให้ดีให้ดูก่อนเลย ครูจะดูที่เสียง ที่วิธีการดี แล้วก็จะแบบว่า ดูว่าคนนี้น่าจะเรียนจากตรงนี้ไป คนนี้น่าจะเรียนจากตรงนี้ไป บางคนก็ คือเห็นว่าเขาดีได้นะ แต่ไม่รู้จะอาจจะว่าเขาตรงที่ว่าดีแล้วมันเสียงไม่โปร่ง หรืออาจจะไม่เรียบ ก็จะเริ่มที่มุล่ง ทะแย บางคนก็มุล่งกับทะแยอยู่เป็นเดือนเหมือนกัน บางคนก็เริ่มจากเขินออก บางคนก็เริ่มจากลาวแพน มันไม่เหมือนกัน แต่ละคนที่เรียนกับครูไม่เหมือนกัน”

“ระนาถ 4 – 5 รางที่เรียนกับครู ครูก็จะต่อไม่เหมือนกันนะ ทางเพลงที่เป็นทางดั้งเดิม หรือทางที่ครูคิดขึ้นมาใหม่ แต่ละคนจะไม่เหมือนกัน เพราะว่าขึ้นอยู่กับว่าความคล่องของแต่ละคน หรือความไวในการต่อ หรือความพยายามที่จะทำลูกอะไรที่เป็นพิสดารต่าง ๆ ครูเขาสอนตามสติปัญญา ความไว ความคล่องตัวของแต่ละคน”

(ณัฐวิธ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

“อย่างทีบอก พี่ไม่ใช่คนระนาถ ครูถ่ายทอดเดี่ยวให้พี่ในฐานะเก็บรักษา ครูเขาก็จะดูคนว่าคนไหนควรให้อะไร อย่างพี่ไม่ใช่ระนาถไหว ครูก็จะค่อย ๆ ต่อให้ วันนี้เท่านี้ ๆ ถ้าเป็นหมักกับพี่แอมป์ หัวเขาไวมาก เลยได้รับจากครูเยอะ เพราะเขาเร็ว สติปัญญาดี ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(กฤษฎี เลกะกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2561)

“ครูถ่ายทอดให้ด้วยหลัก Student Center ดูความสามารถของผู้เรียน ลักษณะครูจะ 1) ใจเย็น 2) ครูจะเลือกอะไรที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน...อย่างต่อลาวแพน ตอนแรกครูให้พี่น ๆ นะ แต่พอเราทำได้ แกก็จะปรับมือให้ซับซ้อนขึ้น”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“...ถ้าเป็นทางที่ครูเขาปรุงขึ้นมาเอง อาจจะต้องปรุงให้ผู้เรียน นี่เท่าที่สังเกตจากที่ได้รับจากการถ่ายทอดคนอื่นเหมือนกัน ครูเขาจะปรุงลูกบาง

ลูกให้พอมือกับลูกศิษย์ที่สามารถทำได้ นี่ก็เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่ครูเป็น ซึ่งครูเคยเล่าว่า เขาอย่างครูหลวงประดิษฐ ว่า เวลาจะคิดทาง บอกกลอนทางระนาด บอกเทคนิค บอกกลวิธี ก็จะดูหน่วยก้าน ดูมือ ว่าสามารถทำได้ ก็จะบอกที่มัน ยากขึ้น หรือมันวิจิตร พิสดารมากขึ้น นี่ก็เป็นอันหนึ่ง มีเรื่องเล่าว่า มีลูกศิษย์ที่ครูเห็นว่าเขาได้มือขนาดนั้นแล้ว ครูก็เลยคิดอะไรที่มันพิสดารให้ ปรากฏว่าผู้รับ รับไม่ไหว หมายถึงว่าจะไม่ไหว แต่มีอะไรทำได้ ก็ไปต่อไม่ได้ ก็คือได้แค่นั้น ก็คือ มันต้องพร้อมนะ 1) ครูเขาจะดูจาก วิธีการให้ ดูจากความคล่องตัวของผู้รับ ดูมือ ข้อ แขน ว่าจะสามารถทำลูกนั้น ลูกนี้ได้ไหม 2) คือ สติปัญญา ความจำ หรือ ที่จะรับจำเอาไว้ เอาไปทำได้ คือดู 2 อย่าง”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า ครูพินิจยึดหลักการเดียวกันกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยครูจะดูว่าผู้เรียนแต่ละคนสามารถรับการถ่ายทอดของครูได้ช้าหรือเร็วแค่ไหน สามารถจดจำสิ่งที่ครูถ่ายทอดได้มากน้อยเพียงใด และดูความคล่องแคล่วของมือว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามวิธีที่ครูถ่ายทอดให้ได้หรือไม่ ถ้ายังทำไม่ได้ ครูจะปรับมือให้ง่ายขึ้น แต่ถ้าทำได้ ครูจะปรับลูกให้วิจิตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2) เน้นเรื่องรสมือของผู้เรียนที่ควรเป็นไปตามธรรมชาติของแต่ละคน

เรื่องรสมือ เป็นสิ่งที่ครูพินิจให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่ผูกโยงกันกับวิธีการจับไม้ระนาดเอกที่มีผลต่อการเกิดเสียงหรือรสมือที่แตกต่างกันออกไป โดยครูพินิจเขียนอธิบายให้เห็นภาพว่า

“ขอยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ท่านผู้รู้เขียนไว้ เรื่องของรสมือในการจับไม้ตีระนาด ส่วนการเรียนหนังสือก็ต้องเริ่มจากการจับดินสอ เพื่อความพร้อมที่จะเขียน เหมือนกับการจับไม้ระนาดพร้อมที่จะตี เรียนหนังสือพอจบชั้นตอนตั้งแต่ประถม 4 ล้างวลายมือเขียนแต่ละคน จะมีทั้งลายมือสวยและลายมือไม่สวย ถึงแม้จะจัดว่าลายมือคนนั้นสวย คนนี้สวย แต่ความสวยก็จะไม่เหมือนกัน เพราะสวยไปคนละแบบ ที่กล่าวมานี้เป็นการชี้ให้ผู้อ่านทราบว่า การเรียนหลักสูตรเดียวกัน แต่เหตุใดลายมือจึงแตกต่างกัน เหมือนกับการตีระนาดที่แต่ละคนรสมือย่อมไม่เหมือนกัน”

(หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

โดยลูกศิษย์ครูพินิจได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยว ระนาดเอกที่ส่งผลถึงรสนี้อา

“เรื่องจับไม้ ส่วนใหญ่ครูก็เอาตามที่เรานัด หลักการของครูไม่ได้เหมือน ในแบบแผน หรือท่วงที่เขากำหนดไว้มากนัก คือตามนัด ขอแค่ไม่ ตะแคงมือดี แล้วให้เสียงมันออกมาดี”

(ดิณณภพ ฅนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“ส่วนใหญ่คนที่มาเรียนกับครูถึงขั้นเพลงเดี่ยวคือมีพื้นฐานในการตีระนาด มาพอสมควรแล้ว ครูไม่ได้จ้ำจี้จ้ำไช ไม่ค่อยกำหนด แต่จะมีหลักอยู่ว่า เช่นวิธีจับไม้ให้คว่ำมือ จับหลวมๆ อย่าจิก ลูกกลวิธี ลูกเทคนิคต่าง ๆ ของระนาด เช่น จะต้องใช้กำลังที่ข้อมือ หรือที่นิ้ว ครูจะบอกว่า ใช้เฉพาะ ลูกนั้นๆ ไม่ต้องไปเกร็ง จับชะแบบ จิกอยู่อย่างนั้น แกบอกจะทำอะไรได้ ลำบาก เรื่องหนึ่ง”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

“ครูไม่เน้นว่าจะต้องแบบนี้ แบบนี้เท่านั้น แต่เท่าที่ดู ครูก็ได้พูดนะ ว่าเพลงนี้ตรงนี้ต้องจับปากกา ปากไก่อะไร แต่ก็ยึดเป็นพื้นฐานได้แล้วแต่ ให้มันเชื่อง ให้มันดีไปให้ได้ละกัน ให้เสียงมันดี แล้วก็จับไม้ให้มันเท่ากัน มือทั้งสองข้างให้มันเท่ากัน แล้วแต่คนนัด... เวลาคนตีโยก ครูก็ไม่ได้ลง ประเด็นอะไรตรงนั้น ถ้าเสียงมันเรียบนะ เขาจะไม่ได้พูดอะไร”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

เห็นได้ว่า หลักการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ครูไม่บังคับให้ผู้เรียนต้อง จับไม้ในลักษณะที่ครูชอบหรือจับแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น แต่จะอนุโลมให้ผู้เรียนสามารถจับไม้ระนาด ในแบบที่ตนเองนัด โดยยึดหลักการคว่ำมือ หรือยึดพื้นฐานการจับแบบปากกา ปากไก่ หรือ

ปากนกแก้วก็ได้ ซึ่งการจับไม้ของผู้เรียนจะส่งผลให้เกิดเสียงของระนาดตามบุคลิกนิสัยแต่ละคน เฉพาะตัว ตามที่ครูพินิจกล่าวให้ผู้วิจัยฟังว่า

“เรื่องเสียงของระนาดไม่ว่าจะตีเดี่ยวหรือหมู่ ควรจะให้เป็นไปตามบุคลิก
ของคนตี จะให้คนเรียบร้อยไปผืนตีแบบดุดัน ก็คงจะดุดัน ๆ ส่วนคนที่มี
ความผาดโผนจะให้ตีแบบเรียบร้อย ก็จะไม่เป็นธรรมชาติ”

(พินิจ ฉายสุวรรณ, สัมภาษณ์, 2552)

โดยครูพินิจ ได้กำหนดนิสัยเสียงระนาดไว้ 5 รูปแบบ ดังนี้

“...บุคลิกธรรมชาติของผู้ตีได้สะท้อนถ่ายทอดออกมากับเสียงที่สร้าง
ลักษณะนิสัย ดังนั้นรูปแบบลีลาของท่านจึงปรากฏออกมาเป็นนิสัย
เสียงของระนาด 5 รูปแบบ คือ นิสัยเสียงแบบเรียบร้อย นิสัยเสียงเพราะ
นิสัยเสียงเผ็ดร้อน นิสัยเสียงดุดัน และนิสัยเสียงตื้อรัน”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552)

นิสัยเสียงระนาดที่กล่าวมานั้น มีความเป็นมาจากการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของนัก
ระนาดผู้มีชื่อเสียงทั้ง 5 ท่าน ดังที่ครูพินิจเล่าว่า

“ครูช่อ อากาศโปรง ได้เล่าให้ฟังว่า มีการจัดงานแซยิตในวัง ครั้งนั้นหลวง
ประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำลูกศิษย์ไปร่วมบรรเลงดนตรีใน
งานครั้งนั้นด้วยและได้จัดลูกศิษย์แต่ละคนให้เดี่ยวระนาดเอก 4 คน ดังนี้
นายเผือก นักระนาด ดีเดี่ยวเพลงอาเฮีย นายประสิทธิ์ ถาวร ดีเพลงเดี่ยว
แขกมอญ นายบุญยงค์ เกตุคง ดีเดี่ยวเพลงจีนซิมใหญ่ นายสำรวย แก้ว
สว่าง ดีเดี่ยวเพลงดอกไม้ไทร และมีนักดนตรีอีก 1 ท่าน คือ พระเพลง
ไพเราะ (โสม สุวาทิต) ในครั้งนั้นหลวงประดิษฐไพเราะได้เชิญให้เดี่ยวเพลง
กราวในเถา และได้อธิบายให้บรรดาศิษย์ฟังว่าท่านจัดให้แต่ละคนตี
เดี่ยวตามที่กำหนดนั้น เพราะได้พิจารณาแล้วเห็นว่าแต่ละคนมีความถนัด
และตีได้ถึงเพลง และแต่ละเพลงมีความเหมาะสมแก่ผู้ตี... ในความเป็น
จริงแล้ว นักดนตรีที่ตีเพลงเดี่ยวทั้ง 5 ท่าน ต่างก็มีความสามารถในการ
เดี่ยวเพลงทุกเพลงที่ระบู้ช่างต้นได้ แต่เมื่อเปรียบเทียบฝีมือกันแล้ว นัก

ดนตรีแต่ละท่านต่างก็มีฝีมือผิดกัน ฝีมือจึงเป็นความเฉพาะของแต่ละบุคคล”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์, 2552)

จากข้อมูลเกี่ยวกับบรมมือที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ครูพินิจพิจารณาเห็นว่า ผู้เรียนทุกคนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ดังนั้นในการเรียนการสอนครูจึงไม่บังคับหรือกำหนดเกณฑ์มากมาย แต่จะเน้นให้ผู้เรียนเลือกตามถนัด โดยอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องและคำนึงถึงคุณภาพเสียงเป็นสำคัญ ซึ่งหลักการนี้ทำให้เกิดความหลากหลายของเสียงระนาดที่ฟัง

3) เน้นการบรรเลงที่ถูกต้องชัดเจนไพเราะและได้อรรถรสของบทเพลง

ครูพินิจให้ความสำคัญกับความชัดเจนไพเราะและอรรถรสของบทเพลง โดยในการปฏิบัติระนาดเอก ครูจะคอยกำกับผู้เรียนให้ปฏิบัติดังนี้

“สิ่งสำคัญที่ครูจะคอยกำกับดูแลเป็นพิเศษมีอยู่ 5 ข้อ คือ หนึ่งตีมือซ้ายมือขวาให้พร้อมกัน สองตีให้เต็มเสียงของระนาด สามตีย่ำให้แรงเกินไป หรือเบาเกินไป สี่ตีให้เสียงดังเท่ากันตั้งแต่ขึ้นเพลงจนกระทั่งจบบทเพลง ห้าตีย่ำให้เสียงกระฉอกคล้ายกับเสียงรถไฟวิ่ง คือ ถ้าตีมือซ้ายกับมือขวาไม่พร้อมกัน เสียงจะดังออกเป็นเสียงกะเล็ก กะเล้ง แทนที่เสียงต้องออกมาเป็นเต็ง เต็ง สองตีให้เต็มเสียงของระนาดหรือตีระนาดให้เต็มเสียงระนาดแต่ละผืนจะมีความดังของแต่ละผืนไม่เหมือนกัน บางผืนดังมาก บางผืนดังน้อย หรือบางผืนอาจจะไม่ดังเลย ผืนทั้ง 3 ระดับนี้ จะมีเสียงเป็นเอกลักษณ์อยู่ 1 เสียงในเวลาปฏิบัติ เป็นเสียงดังที่เป็นเอกลักษณ์ของผืนนั้น ๆ การตีระนาดนั้นครูผู้ฝึกจะคอยเตือนอยู่เสมอในเรื่องการตี เพราะผู้ฝึกกระนาดบางคนก็ตีหนัก (มือหนัก) บางคนก็ตีเบา (มือเบา) ตีหนักหรือตีแรงไปความไพเราะมันก็ไม่เกิด เพราะมันเกินเสียงธรรมชาติของผืนระนาด ควรจะเรียนรู้สำเนียงภาษาของผืนระนาดควบคู่ไปด้วยกัน โดยเฉพาะสำเนียงระนาดมีอยู่ 2 สำเนียง คือ หนึ่งสำเนียงเกิดจากธรรมชาติของผืนระนาด และสองสำเนียงเกิดจากความปรุงแต่งในทางปฏิบัติ ส่วนภาษา คือการปฏิบัติที่ชัดเจน ฟังรู้เรื่องทุกรรคนทุกลูก ทุกตอน เปรียบเหมือนผู้ที่พูดจากฟังแล้วชัดเจน ฉะนั้น ฟังรู้เรื่อง ครูโบราณท่านมักจะยึดความชัดเจนของเสียงระนาดเป็นหลัก...”

(พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552)

เห็นได้ว่า หลักการข้างต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติระนาดเอกให้ได้เสียงที่ชัดเจนมีคุณภาพ และไพเราะ มีอยู่ 5 ประการ คือ 1) ตีมือซ้ายและขวาให้พร้อมกัน 2) ตีให้เต็มเสียงของผืนระนาด 3) ตีน้ำหนักดังปานกลางพอดีกับผืนระนาดไม่เบาหรือแรงเกินไป 4) ตีให้เสียงดังสม่ำเสมอตลอดทั้งเพลง 5) ตีให้เสียงเรียบไม่ดังกระฉอก โดยผู้เรียนควรจะเรียนรู้เอกลักษณ์ของผืนระนาดแต่ละผืนควบคู่ไปด้วย เพื่อจะได้ประมาณกำลังในการบรรเลงได้อย่างไพเราะไม่เกินเสียงธรรมชาติของผืนระนาดเอก สอดคล้องกับสิ่งที่ลูกศิษย์ได้เล่าถึงหลักการสำคัญที่ครูสอนให้ฟังว่า

“ที่ครูเน้นเลย เรื่องความชัด ตอนขึ้น เรื่องขึ้น ลง ก็เน้น ไม่ใช่ว่าแหม ตีส่ง ๆ อย่างเดียว ต้องให้มันชัด ให้มันคมไปเลย ลงก็ลงให้สวย แล้วก็ ตอนรวกก็เอาให้ชัด หัวไม้ให้ชิดอยู่กลางผืน แล้วก็เน้นความเรียบ ไม่ใช่ว่า ตวาดหรือเสียงมันกระฉอกเป็นจุด ๆ ให้มันเรียบน่าฟัง”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

“...เราสะบัด สะเดาะไม้คมเท่าครู ก็จะไม่โดนแก๊ยอะ แค่ว่า ฟฟฟ เนี่ย ครูจะ พูดว่า ก็ปากท่องยังงี้ ก็ตีให้ได้อย่างนั้นสิ ”

(สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“ที่เคยถามครูว่าจะสะบัดยังงี้ให้คมให้ชัด ครูบอก ก็อย่าไปคิดให้มันเร็วสิ ตีทีละพยางค์ช้า ๆ ก่อน ซ ล ท แล้วค่อย ๆ เร็วขึ้น คือปากเราท่องยังงี้ก็ ตีให้ได้อย่างนั้น ซึ่งมันก็จริงของครูนะ”

(เกษม ฤกษ์ เลกะกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2561)

นอกจากนี้ครูพินิจยังให้ความสำคัญกับแนวการบรรเลงที่เหมาะสมกับบทเพลง ดัง คำกล่าวที่ว่า

“เรื่องแนวของแต่ละเพลง ที่ครูบอกคือ อ่านเพลงให้ออก ตีใจทยแต่ละ เพลงให้แตก ว่าเพลงนี้เป็นยังงี้ อันนี้ครูก็พูดถึง บางเพลงต้องเร็ว บาง

เพลงต้องพอดี ๆ ครูจะไม่แบบว่า ต้องปรี๊ดทุกเพลง ครูจะไม่มีเน้นอย่างนั้น”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

“การบรรเลงให้ถูกต้องเหมาะสมตามจังหวะอารมณ์เพลง เพลงมันมีทีละรสละ จะอยู่จะไปแบ่งวรรคตอนให้ชัดเจน”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกควรบรรเลงตามแนวเพลงนั้น ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยผู้เรียนต้องตีใจทยอยเพลงให้ออกว่าแต่ละเพลงมีวัตถุประสงค์ในการบรรเลงอย่างไร การแบ่งวรรคตอนของประโยคเพลงควรแบ่งให้ชัดเจนและบรรเลงให้ได้ตามจังหวะอารมณ์ของเพลง

1.4.3.2 วิธีการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

จากการศึกษา พบว่า การสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำโดยการเรียนแบบตัวต่อตัว ซึ่งครูพินิจจะสาธิตให้ผู้เรียนดูก่อน จากนั้นผู้เรียนมีหน้าที่ปฏิบัติตาม ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“ตอนเรียนส่วนใหญ่ที่ต้องได้นือฆ้องก่อน แล้วก็ทางพื้นระนาดแต่ครูเขาจะให้คิดเองได้นะ เราก็ตีของเราไปแต่ทางอาจจะไม่ได้สวยเท่าครู ครูก็ได้ดีอะไร แล้วก็มาต่อทางเดี่ยว จะต่อไปทีละวรรค ทีละประโยค ส่วนลูกไหนทำไม่ได้ ครูจะแยกให้ แล้วครูจะตีช้า ๆ แบบ Slow motion ให้ดูช้า ๆ แล้วให้ฟีกกลับไปฟีก บางทีอย่างคาบลูกคาบดอก เป็นประโยค ๆ เพลงไป ครูให้ฟีกจากช้า ๆ แล้วค่อย ๆ เร็วขึ้น ...ฟีกจากตัวเพลง บางอันที่ทำไม่ได้ แกกั๊วเราะ แกกั๊วตีช้า แล้วบอกให้กลับไปฟีก แล้วถ้ามีเวลา แกกั๊วให้นะ หมายถึง เรายังทำไม่ได้ในประโยคนี้อีก แกกั๊วบอกให้กลับไปฟีก แต่ ณ ขณะนั้นครูก็จะต่อประโยคอื่นต่อไป แต่ถ้าลูกไหนที่ทำไม่ได้เลย แกเปลี่ยนนะ”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“ครูก็จะดีให้ดู เราดีตาม ถ้าครูเห็นว่าเราทำได้แล้ว ก็ไปต่อ แต่ถ้าตรงไหน
ยังไม่ชัด แกก็จะบอกวิธีการให้ดูอย่างนี้ ๆ ต้องคม ต้องชัด ดีให้เต็มเสียง”

(ดิณณภพ ฌโนมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“จะเรียนกับครูตัวต่อตัว ...เวลาเราทำอะไร เราทำไม่ได้เท่าที่ครูเขาดีให้ฟัง
หรือ แต่ครูก็จะคอยบอกให้ทำอย่างนี้ ๆ แล้วบอกไปฝึกเอา ๆ คือบอก
ให้ แล้วก็ต้องกลับไปฝึก ไม่รู้ว่าเขาถามคนอื่นหรือเปล่า แต่ว่ากับ
ตัวเอง นี่ ครูจะย้อนมาถามว่าแม่นยังเวลาเจอกัน ก็จะสอบถามอยู่ตลอด”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

“...บอกเราว่าให้เราทำอย่างนี้ ๆ นะ ก็ทำเลย พอเห็นว่าทำได้ก็ต่อไปอีก
เดี่ยวเพลงนี้ 2 ชม. ได้เลย ถ้าเห็นว่าไปได้ก็ต่อให้จบเลย พอต่อจบ ครูจะ
ยังไม่ได้ต่อให้อีกเพลง อย่างตัวนี้ ถ้าได้เพลงนี้ เราก็รู้ตัวเอง เดี่ยวมัน
จะหลง จะปนกัน จะจำไม่ได้ ก็เบรกไว้แค่เพลงเดียวก่อน...”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

เห็นได้ว่า วิธีการสอนของครูจะใช้การสาธิตและอธิบายตามวิธีการเรียนการสอน
ดนตรีไทยแบบดั้งเดิม โดยครูจะสอนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เริ่มจากถ่ายทอดทำนองหลักของเพลง
เดี่ยวที่จะต่อให้ก่อน จากนั้นต่อทางพื้นระนาดเอกซึ่งผู้เรียนสามารถคิดกลอนเองได้ แล้วจึงต่อทาง
เดี่ยวระนาดเอก โดยครูจะสาธิตอย่างจากช้า ๆ ก่อน ต่อไปที่ละวรรค ทีละประโยค ส่วนผู้เรียนมี
หน้าที่สังเกต จดจำ และเลียนแบบโดยการปฏิบัติตาม หากผู้เรียนยังปฏิบัติไม่ได้ ครูจะแยกทำนองนั้น
มาสาธิตให้ดูช้า ๆ ช้า ๆ พร้อมทั้งชี้แนะและให้กลับไปฝึกเป็นการบ้านจนกว่าจะคล่อง หากผู้เรียนคน
ใดต่อเพลงจบเร็ว ครูจะยังไม่ต่อเพลงใหม่ในทันที เพราะผู้เรียนอาจเกิดความสับสน แต่จะให้เวลาซ้อม
เพลง โดยมีครูฝึกซ้อมควบคุมไปด้วย ดังที่ลูกศิษย์เล่าว่า

“...ตอนเราซ้อม ครูเขาก็จะดีไปด้วยนะ ดีทางเดี่ยวเหมือนเราบ้าง ดีทางฆ้อง
บ้างคู่กันไป เช่น ดีซึ้ง แกจะดีให้ดูเลย แล้วให้เราดีตาม บางทีเรากำลัง
ซ้อมตั้งแต่แรก ครูเขาก็ดีทางเดียวกับเรามาด้วยเลย คลอตามมาด้วย เราก็
ดีไม่ทัน แกอายุ 70 กว่าแล้วยังคล่องเหลือเกิน แต่ถ้าเราแม่นแล้ว ครูก็จะ
ดีทางฆ้องให้ดูว่าเป็นอย่างนี้ ๆ คือตัววัดกันให้ด้วยว่าแม่นไปกันยังงี้”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติเพลงเดียนั้น ๆ ได้คล่องแล้ว ครูจะนำฉิ่งและเครื่องหนัง มาตีประกอบจังหวะ เพื่อให้การบรรเลงเดียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยครูพินิจได้กล่าวให้ผู้วิจัยฟังว่า

“ตอนซ้อมอย่าเพิ่งไปเอาฉิ่งเอากลองมาตี เดียนจะลับสน ให้นับจังหวะในใจเองก่อน คล่องแล้วค่อยเอามาประกอบ ...ตอนหมดเที่ยวเก็บกำลังจะรื้อ ทำนองรื้อพื้น ให้ฉิ่งตีเป็นสองชั้นก่อนเฉพาะตอนซ้อม จะได้กระชับจังหวะ เราขึ้นมา ไม่หลงจังหวะเวลาตี”

(พินิจ ฉายสุวรรณ, สัมภาษณ์, 2552)

ครูพินิจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามเมื่อมีข้อสงสัย โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน และยึดเหตุผลความถูกต้องเป็นหลัก ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“ครูให้ทักท้วงได้ ครูเป็นคนไม่ยึดติด ส่วนใหญ่เวลาจะต่อ คือพี่ต้องได้เนื้อห่องก่อน บางทีต่อไป เราก็บอกครูเนื้อมันขาด แกก็จะนั่งไล่ละ ไม่มีการโยนว่า ไม่ใช่ ๆ แต่แกก็จะเอามาทวนสอบ ไขมันขาด แล้วก็ค่อยนีกๆ ของแกไป”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

ในระหว่างเรียนหรือหลังจากผู้เรียนต่อเพลงจบแล้ว ครูพินิจจะเล่าประสบการณ์ทางดนตรีสอดแทรกเป็นความรู้ให้ผู้เรียนฟัง ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“...ระหว่างเรียนหรือตอนต่อเพลงจบแล้ว ก็นั่งคุยกันว่าเพลงนี้ครูเคยไปตีกับใครไหม ไปประชันกับใคร ที่ไหนหรือเปล่า จะมีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยมาเล่าให้ฟัง เหมือนอย่างเดียนเป๊ะ เป๊ะที่แกทำเป็นเดียน ขนาดเล็กเดียน ทำกับฆ้องเล็กด้วยไปงานไหนสักงานแล้วมันต้องเดียนแล้วแกยังไม่ได้แกก็เลยต้องทำ ตอนนั้นตีกับครูซ้อหรือเปล่าไม่รู้ หมายถึงว่าครูซ้อไปด้วย ส่วนใหญ่เวลาต่อเพลงไปแกก็จะเล่าให้ฟัง”

“ครูแกก็จะเล่าอะไรให้ฟังเยอะนะ ๆ ไปตีกับครูไก่อ่ สืบสุด ดุริยประณีต คือไม่รู้ด้วยความบังเอิญหรือยังไงของเจ้าภาพก็ไม่รู้ ก็ไปเจอกัน 2 วง พญาโคกเนี่ยละ รู้สึกว่าเขาทำกันดีต่อเหมือนกันไหม พญาโคก เภา ครูก็ลั่นปากว่า โอเค รับปาก ซึ่งครูไก่อ่ เป็นครุมีชื่อเรื่องระนาดไหมมากเหมือนกัน อันนี้ก็คุยกันว่าเป็นไงบ้าง ครูก็บอกนี่ก็ยังไปตีกับเขาก็ไม่รู้ ปากมันตอบไปแล้ว ก็ต้องดี พอดีแล้วเราก็กถามครูว่าผลเป็นไง แกก็ตอบมาคำนึง เกือบตาย ก็รู้แล้วว่า ก็คงจะแพ้ กับครูสำราญเขาก็เคยตีประชันกัน สมัยหนุ่ม ๆ ครูเป็นนักเลงเหมือนกันนะ มีฝีมือ ก็ยวนเหมือนกัน พุดง่าย ๆ ก็คือ กวนหรือยวนเหมือนกัน”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

“แกก็จะเล่า เช่น ดอกไม้ไทร แกได้มาท่อน 2 มันมีเที่ยวเดียว แต่แกตีเหมือนกัน 2 เที่ยวของเดิมละ น่าจะทางพ่อพริ้ง แล้วครูได้จากครูสำราญเสร็จแล้วครานี้ครูสำราญไปตีที่บ้านบาตร ครูหลวงประดิษฐก็เลยทำเที่ยวที่ 2 ของท่อน 2 ให้ ของเดิมมันเป็นของพระยาเสนาะ...”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“...พอจบปั๊บ เราก็ถามครูว่า ทางอะไร ทางของใคร ประมาณนี้ เช่นที่จำได้ เพลงเชิดนอก เขาบอกว่า ต่อกับครูสอน วงฆ้อง เป็นทางพระยาเสนาะ ทางเก่าไม่ค่อยมี ไม่ได้มีความยากมากนัก แต่มันก็เป็นเพลงที่น่าเก็บไว้ มันก็ฟังเพราะ เพลงลาวแพน ทางพระยาเสนาะ เพลงของครูบุญยงค์ เดี่ยว พญารำพึง ที่เขาคิดให้ เดี่ยวม้าสะบัดกลีบ สิ่งพวกนี้เราไม่ได้รู้ ณ ขณะต่อเลยนะ เราจะมีตอนคุยเล่น เขาจะเล่าเรื่องให้ฟัง ระหว่างต่อเขาจะไม่ค่อยพูดถ้าเราอยู่เฉยๆ ไม่ซักถาม อยากรู้ เขาจะไม่พูดไม่บอก เหมือนต้องมีคำถามไปตลอดกับการเรียน เขาจะเล่า”

(ดิณณภพ ธนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

อีกทั้งมีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการประดิษฐ์ทางเดี่ยวระนาดเอกที่สามารถทำได้หลายลักษณะ ดังที่ลูกศิษย์ได้เล่าถึงคำสอนของครูพินิจว่า

“การทำเดี่ยวนั้นก็จะมีลูกที่มัน เป็นกลอนมาก่อน สะเดาะทีหลัง เช่น ชม
รด ดดด ด มรดล ลลล ล ล รดลช ชชช ช ช ดิลชม มมม ม ม”

“...บางทีต่ออาหนู แล้วลูกมันซ้ำ ครูจะบอกว่าตียังไงได้บ้าง มันก็จะได้คู่ 8
ลูกนี่ คู่ 4 ลูกนี่ คือ ครูก็จะบอกว่า ถ้าอย่างอาหนู เทียวแรก ตีคู่ 8 ไป
แล้ว หลังก็อย่าไปตีซ้ำ ก็ให้ตีคู่ 4 ซะ หรืออีกอันใช้ เอาสะเดาะมาอยู่หน้า
แทน แกบอกว่ามันคือลูกเดียวกัน เวลาตีก็อย่าให้มันไปซ้ำ เช่น ประโยค
รรร มรดล ลลล ลด รดลช ชชช ชล ดิลชม มมม มช ลชมร”

“หรือตัวอย่างสารถึ ประโยค ลลล ชชช ฟฟฟ ร ก็ใช้กวาดลง กวาดขึ้น มัน
ก็จะลงตามประโยคเพลงพอดี”

(สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

“ข้อหนึ่งที่ครูเขาจะบอก สมมติเราทำเรื่องเดี่ยว เรื่องของคนเดียวนี่จะ
วิเคราะห์ไปที่ลูกตก แล้วมองว่ามันไม่ตกตามเสียงทำนองหลัก ครูพินิจ
บอกเลยว่า เดี่ยวเขาไม่ถึกัน อันนี้เป็นความรู้ที่รู้มาจากหลายครูหลาย
ท่านเลยว่า ลูกกลอนของเดี่ยว ไม่ว่าเครื่องมืออะไร มันไม่ได้ตกเป๊ะ ๆ ตาม
ทำนองหลัก ไม่ว่าซอ ปี่ ระนาด แม้กระทั่งซ้อวงวงใหญ่เอง เวลาเดี่ยว
ทำนองหลักมันก็ไม่ตก คนเดียวนี่ไม่ ไปจับผิดว่า อันนี้ไม่ตกเสียง ๆ บาง
จังหวะไม่ตกเลย คือเขาผูก เสียงไปเลียงมา ซ้องบ้างอะไรบ้าง เพราะฉะนั้น
ถ้ามีการทักท้วงเรื่องนี้ ก็ต้องบอกว่าเรา ครูเขาสอนมาว่า อย่าไปจับ มัน
จะต้องไม่มาตายตัวกับลูกตกของทำนองหลัก ถ้ามว่า เรายึดอะไร ยึดความ
ไพเราะ กลมกลืน

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

จากข้อมูลวิธีการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก สามารถสรุปได้ว่า ครูพินิจ
ใช้วิธีการสาธิตโดยการบรรเลงให้ผู้เรียนดูเป็นขั้นตอนอย่างช้า ๆ จากง่ายก่อนแล้วจึงเพิ่มความซับซ้อน
ขึ้นเมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้ ในระหว่างการฝึกปฏิบัติ ครูใช้เวลาผู้เรียนฝึกซ้อมด้วยการทำซ้ำและเชื่อมโยง
ทักษะย่อย ๆ ด้วยตนเองเพื่อความต่อเนื่อง ความคล่องแคล่วและแม่นยำ รวมถึงครูพินิจจะคอยติ

ฝึกซ้อมควบคู่ไปด้วย ขณะเดียวกันหากผู้เรียนยังไม่เข้าใจหรือยังปฏิบัติได้ไม่ดีเท่าที่ควร ครูจะใช้การอธิบายและชี้แนะจุดบกพร่องที่ควรแก้ไข อีกทั้งใช้วิธีการบรรยายผ่านการเล่าประสบการณ์ทางดนตรี และสอนการประดิษฐ์ทำนองเดี่ยวให้ผู้เรียนได้เก็บเป็นองค์ความรู้อีกด้วย

1.4.3.3 เทคนิคการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

จากการศึกษาพบว่า เทคนิคการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เรียบง่ายธรรมดา ซึ่งให้ความรู้สึกผ่อนคลาย เป็นกันเอง กล่าวคือครูเป็นคนใจเย็น ไม่ดุว่ากล่าวหรือกดดัน แต่จะใช้วิธีลูกออกมาจากห้อง เพื่อให้ผู้เรียนมีเวลาอยู่กับตัวเอง มีสมาธิในการฝึกฝนโดยไม่เกิดความเครียด ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“...อย่างการออกไปนอกห้องของครูมันมีความหมายนะ ครูออกไปนิก
ออกไปคิดว่ามันจะไปทำอะไรยังงี้ หรือออกไปเพื่อ... ถ้านั่งอยู่เราก็ไม่ได้
ซ้อมสักที สักเกตใหม่ มันมีความหมายนะ ตอนนั้นเราไม่รู้เอง เพราะทั้ง
เรียนทั้งท่องเพลงอยู่”

(ติณณภพ ฅนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“เวลาครูพูดหรืออธิบายอะไร ครูไม่ดุนะ ไม่ได้ว่าอะไร ใจเย็น ยิ่งตรงไหน
ที่เราตีไม่ทัน ครูก็นั่งหัวเราะชะด้วยซ้ำ คนไหนที่ต่อแล้วไม่ค่อยเข้า สอน
แล้วมันยังไม่ได้ สอนหน้าลิ้มหลัง แกกก็ได้ดู แต่ก็จจะลุกออกมาเลย
ออกมาเดินอยู่ข้างนอก มาเข้าห้องน้ำ เดินสักพักก็เข้าไปนั่งใหม่ ครูไม่ได้
มีอาการมานั่งคิ้วผูกกันเนี่ยไม่มี”

(ณัฐวิทย์ บุญมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

การเสริมจุดเด่นของผู้เรียน โดยดึงเอาธรรมชาติหรือความถนัดของผู้เรียนออกมาใส่
ในทำนองเพลงและกลวิธีต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าเป็นเทคนิคการสอนของครูอย่างหนึ่ง เพราะผู้เรียนจะ
ตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“ครูบอกว่า ถ้ามันไหวธรรมชาติ คนมันไหว มันยังงี้ก็ไหว แต่ถ้าไม่ไหว ไป
ต่อลูกไอนั่นปั๊บ มันก็เข็ญ ยกเคสพิววรรณไม่ใช่คนระนาดไหว แต่ตีระนาด
เพราะ เพราะฉะนั้นครูจะพูดเสมอว่า พิววรรณก็ต้องรักษาความเป็นตัวของ
ตัวเองเอาไว้ รู้ว่าแนวเขาเป็นอย่างนี้ เขาก็ต้องตีเพลงยังงี้ สุดสงวน นาง

ครวญ อะไรพวกนี้ เป็นแนวของเขาไว้ จะให้ไปทะเลสิ่งโลดโผนแบบฟิวด์ก็
ไม่ได้ ลองดูจากเด็ยวณขมึ้นที่ครูทำทางให้ฟิวด์ในยูทูปก็ได้ โลดโผนเลย
จริง ๆ ครูทำให้ยากกว่านั้น ที่เห็นในยูทูปยังไม่ใช่ทางที่ครูพินิจทำให้ตอน
แรกนะ ครูเขาปรับให้เข้ามือฟิวด์อีกที แต่นั่นก็สุดยอดแล้ว คือมันขึ้นอยู่กับ
กับนิสัยและธรรมชาติของเขาเป็นยังไง”

(สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

ครูพินิจมีการเปรียบเทียบวิธีการบรรเลงกับเรื่องต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะ
ในการปฏิบัติ เช่น การตีชัย โดยใช้กลอนพยัคฆ์ตะบปเหยื่อ ซึ่งครูให้ผู้เรียนจินตนาการถึงเสือหรือแมว
ที่กำลังไล่ตะบปเหยื่อพร้อมทั้งทำท่าทางประกอบการอธิบาย ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“กลอนขี้พัยค์ตะบปเหยื่อ ครูให้นึกถึงเสือมันไล่ตะบป ดูแมวก็ได้ แมว
มันไล่ตะบป แบบนี้ ๆ มีท่าทำให้ดูด้วย...”

(เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560)

อีกทั้งยกตัวอย่างเปรียบเทียบการตีระนาดให้เหมือนติดผู้หญิง ซึ่งมีความหมาย
โดยนัยว่าควรบรรเลงระนาดให้ไพเราะน่าฟัง ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“ครูจะบอก ตีระนาดเหมือนติดผู้หญิง เขาจะพูดทุกครั้ง ขยายความก็คือ
ไม่ได้ทั้งฟาด ไม่ได้ทั้งทุบ ก็คือให้ตีรักษาเสียง ประคับประคอง”

(ดิณณภาพ ฅนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

นอกจากนี้ ครูพินิจได้นำเครื่องมือทางเทคโนโลยีอย่างเช่นเทปบันทึกเสียงมาใช้ในการ
การอัดเพลง โดยมีการส่งมอบให้ผู้เรียนกลับไปศึกษาด้วยตนเอง เพื่อย่นระยะเวลาในการเรียนการ
สอนและเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจบทเพลงได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“...คราวในทีแรกพี่ต่อทางจางวางสวน ขิตท้วม ครูเขาต่อมาจาก ครูบุญ
ช่วย ขิตท้วม คราวนี้เราตีไม่ไหว เที้ยวสองเก็บยาวเหลือเกิน เที้ยวสองมัน
ไม่มีรั้วเลย เก็บยาว ก็เลยบอกครูว่าขอเปลี่ยนดีกว่า ขออนุญาตให้ครูต่อ
ทางใหม่ ครูก็ให้ทางของครูกล้า ณ บางช้าง ซึ่งครูเขาก็ต่อมาจากครูสนิท

ต่อแล้วครูก็ให้เทปมาด้วย แล้วก็ไปแกะที่เหลื่อให้หมด แล้วเดี๋ยวมาติคูลี ว่า มือตรงไหน ต่อได้สักครึ่งหนึ่งมั้ง แล้วก็ให้ไปแกะต่อให้หมด ก็คืออย่าให้เราว่าง อาทิตย์นึงเจอกัน 2 ครั้ง มีเวลาเหลือ ก็ให้ไปแกะเทปให้หมด แล้วให้มาติ ย่นเวลา”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

1.4.5 การวัดและประเมินผล

จากการศึกษาพบว่า การประเมินผลในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นการประเมินผู้เรียนตลอดระยะเวลาของการถ่ายทอด โดยก่อนเริ่มถ่ายทอด ครูพินิจมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่ามีระดับทักษะการบรรเลงเป็นอย่างไร เพื่อคัดเลือกสิ่งที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ดังคำกล่าวที่ว่า

“ตอนที่เจอครู...สาธุการเนี่ย มาถึง ครูเขาให้ตีให้ดู...ครูเขาก็พูดบอก เรื่องการตีให้ปรับเปลี่ยน เหมือนว่าตอนนั้นเราตีใช้กำลังไม่ถูกส่วน...แล้วครูก็ต่อทะเล้ย หลังจากทะเล้ยก็ต่อเดี่ยวเลยนะ”

(ติณณภพ ถานอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“ตอนเรียนเพลงรวมวงครูเขาก็เห็นว่าเราเป็นยังไง พอต่อเดี่ยวครูเขาก็ไล่เลย ก่อนหน้าที่เรียนก็เหมือนกับว่าครูเขาดูแล้วว่าเราทำได้แบบนี้ ๆ”

“ครูจะดูเป็นคน ๆ ไป ถ้าเริ่มเรียนแรก ๆ ครูจะให้ตีให้ดูก่อนเลย ครูน่าจะดูที่เสียง ที่วิธีการตี แล้วก็คงจะแบบว่าดูว่าคนนี้น่าจะเรียนจากตรงนี้ไป คนนี้น่าจะเรียนจากตรงนี้ไป บางคนก็ คือเห็นว่าเขาตีได้นะ แต่ไม่รู้จะอาจจะว่าขาดตรงที่ว่าตีแล้วมันเสียงไม่โปร่ง หรืออาจจะไม่เรียบ ก็จะเริ่มที่มุล่ง บางคนก็มุล่งอยู่เป็นเดือนเหมือนกัน บางคนก็เริ่มจากเข็ดนอก บางคนก็เริ่มจากลาวแพน มันไม่เหมือนกัน แต่ละคนที่เรียนกับครูไม่เหมือนกัน”

(ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561)

ตลอดระยะเวลาการเรียนการสอน ครูจะประเมินพัฒนาการของผู้เรียนโดยสังเกตจากสิ่งที่ครูถ่ายทอดและดูว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด หากผู้เรียนไม่ขยันฝึกซ้อม กลวิธีที่ครูถ่ายทอดให้ก็จะไม่ต่างไปจากเดิม แต่หากผู้เรียนมีความขยันหมั่นเพียร ฝึกซ้อมสม่ำเสมอ แก่ไขจุดบกพร่องของตนเองจนปฏิบัติได้ดี ครูจะเห็นพัฒนาการและปรับเปลี่ยนกลวิธีในทำนองเพลงให้ยากขึ้นหรือวิจิตรขึ้น ดังที่ลูกศิษย์ครูพินิจเล่าว่า

“ครูไม่ได้เป็นคนที่ยังคับใคร ครูเขาก็บอกไป ถ้าทำ ก็ได้ ถ้าไม่ทำ ก็เหมาะอยู่อย่างนั้น ส่วนนี้ก็เป็นการเล่นเหมือนกันนะว่า ลูกศิษย์มีความตั้งใจเรียนกับเขาไหม ขยันไหม ในสิ่งที่สอนไป...ในคาบเรียนครูเขาอยู่แล้วว่าเราทำได้แค่ไหน ถ้ายังทำไม่ได้ก็ฝึกต่อ ถ้าทำได้แล้ว ก็ไปต่อ ต่อเพลงจบ ดีเพลงตั้งแต่ต้นจนจบคล่องแล้วแม่นแล้ว ก็ขึ้นเพลงใหม่”

“จะมีการสอบปลายเทอมของภาค ก็คือสอบ Jury แต่หลัก ๆ เขาก็ดูจากที่เราเรียนในห้องนั่นแหละ เขาก็จะดูนะว่าเราดีเสียงดีไหม ขาดหรือเกินไหม ชัดเจนไหม จังหวะถูกต้องไหม”

(ดิณณภาพ ถนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561)

“อย่างเช่นลาวแพน ทางที่ครูต่อให้ทางพื้น ๆ ไล่ธรรมดาเลย พอได้ครูถึงจะมาปรับให้ฟီอีกรอบนึง ให้ยากขึ้น ไล่ อาจจะมีคาบลูกคาบดอก รัวเหวี่ยงมากขึ้น เพราะตอนนั้นมันเหมือนเพลงเดี่ยวเพลงแรกเลย เราไม่เคยตีเพลงเดี่ยว...พี่ว่าลูกที่เขาต่อให้เรา มันก็บอกไปในตัวอยู่แล้วว่า ถ้าเราทำได้ ครูเขาก็จะไล่อะไรที่ยากขึ้น ๆ เขาก็เห็นพัฒนาการเรา ...ครูคงประเมินตลอดอยู่แล้วแหละ สังเกตจากเวลาที่ครูปล่อยเรากลับบ้านด้วย ถ้าทำได้แล้วก็กลับบ้าน คือถ้าเรายังไม่ได้ ก็จะนั่งอยู่ ถ้าได้แล้วหรือว่าวันไหนคิดว่าพอแล้ว รู้ว่าต้องฝึกอะไรแล้ว แก่ก็ได้ต่อแล้วก็ออกไปกินข้าวไปกินอะไรต่ออะไร”

(สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)

ตอนที่ 2 คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2 เป็นการนำเสนอสารสนเทศของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 การสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ นำเสนอรายละเอียดของหัวข้อต่าง ๆ ที่ปรากฏในคู่มือ

2.2 ผลการประเมินคุณภาพของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

การดำเนินการสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบและเนื้อหาสาระต่าง ๆ จากเอกสารและผลการศึกษาระบบการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ แล้ว จึงเรียบเรียงเป็นคู่มือที่สามารถได้ใช้เป็นแนวทางในการสอนและการฝึกการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ตามหลักการและวิธีการที่ถูกต้อง โดยคู่มือที่สร้างมีขนาด 21x29.7 เซนติเมตร (ขนาด A4) มีจำนวนทั้งหมด 93 หน้า ประกอบด้วย

2.1.1 ปกคู่มือ เป็นปกด้านหน้าผู้วิจัยออกแบบให้มีรูปพระเกี้ยวอยู่ตรงตำแหน่งกึ่งกลางด้านบนสุดของหน้ากระดาษ ถัดลงมามีข้อความว่า “คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ” เป็นตัวอักษรทึบสีทอง ถัดลงมาเป็นภาพของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ถัดลงมาเป็นที่มาของคู่มือ โดยได้แสดงภาพปกคู่มือ ดังนี้

ภาพที่ 12 ปกคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

2.1.2 คำนำ เป็นการกล่าวถึงที่มา สาระต่าง ๆ ที่ประกอบอยู่ในคู่มือ ความคาดหวังของผู้เรียบเรียงในด้านประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้นำไปใช้ซึ่งมีความยาวประมาณ 1 หน้ากระดาษ

2.1.3 คำชี้แจงในการใช้คู่มือ เป็นการเขียนชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ของการใช้คู่มือ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของคู่มือ อธิบายเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่ปรากฏในคู่มือ ขอบเขตของถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในคู่มือ คำแนะนำในการนำคู่มือไปใช้สอนและฝึกให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ข้อจำกัดของคู่มือ และการเตรียมความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียนก่อนการใช้คู่มือ

2.1.4 สารบัญ เป็นการเขียนแสดงรายการเนื้อหาสาระที่อยู่ในคู่มือ โดยได้จัดทำสารบัญแสดงเป็นลำดับหัวข้อและระบุหมายเลขหน้า พร้อมทั้งแสดงรายละเอียดภายในหัวข้อเนื้อหาสาระ และขั้นตอนการสอนและฝึกการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

2.1.5 เนื้อหาสาระ เป็นการเขียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นความรู้ความเข้าใจในการนำไปถ่ายทอดสำหรับผู้สอน และการนำไปฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกสำหรับผู้เรียน ตามแนวทางของครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยเนื้อหาสาระในคู่มือ ประกอบด้วย

2.1.5.1 ความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความสำคัญ และพัฒนาการวิธีบรรเลงของระนาดเอก

2.1.5.2 จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นการอธิบายวัตถุประสงค์ เจตนา และความตั้งใจของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

2.1.5.3 โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นการบอกถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.1.5.4 รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นการอธิบายการเรียบเรียง และการวางรูปแบบกลุ่มเพลงเดี่ยวอย่างเป็นแบบแผน ตามลักษณะการแสดงความสามารถของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

2.1.5.5 บทเพลงสำหรับไล่ระนาดเอก และบทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอน ตามแนวทางของครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นบทเพลงที่ใช้ในการเรียนการสอน โดยใช้เพลงทะแย สามชั้น และเพลงมุล่ง ชั้นเดียว สำหรับไล่ระนาดเอก เพื่อให้ผู้เรียนฝึกกำลัง มีความพร้อมที่จะบรรเลงเพลงเดี่ยว และใช้บทเพลงเดี่ยวที่สำคัญ ได้แก่ เชิดนอก ลาวแพน เดี่ยวสารถิ สามชั้น เดี่ยวแขกมอญ สามชั้น และเดี่ยวพญาโคก สามชั้น ซึ่งเป็นบทเพลงที่มีลักษณะกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกรูปแบบต่าง ๆ สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดผู้เรียนได้

2.1.6 ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด เป็นการอธิบายขั้นตอนการสอนของครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ในแต่ละชั้น ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากผลการวิจัยอย่างละเอียด ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน ชั้นที่ 2 ทำนั้งและการจับไม้ระนาดเอก

ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและทำนองระนาดเอก ขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

2.1.7 การวัดและประเมินผล เป็นการอธิบายลักษณะและวิธีการวัดผล และประเมินผล การเรียนการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

2.1.8 แหล่งอ้างอิง/แหล่งข้อมูล เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับระนาดเอก และวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ที่ผู้ใช้คู่มือสามารถศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

รูปแบบของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ได้เรียบเรียงขึ้นจากผลการวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการศึกษาเนื้อหาสาระประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก และเนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก จากการสัมภาษณ์ สอบถาม และศึกษาจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำเสนอเป็นความเรียงในรูปแบบตารางที่แสดงเนื้อหาในการถ่ายทอดทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ พร้อมทั้งระบุแหล่งที่มาของข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ 8 ตารางวิเคราะห์เนื้อหาสาระการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

เนื้อหาภายในเล่มคู่มือ	ที่มาของเนื้อหา		แหล่งอ้างอิงที่มา
	วิเคราะห์เอกสาร	สัมภาษณ์	
เนื้อหาสาระ			
ความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	✓	<u>ตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง</u> (ปัญญา รุ่งเรือง, 2546; หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560; อานันท์ นาคคง และ อัมภาวุธ สาคริก, 2549; อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2513)	

จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยว ระนาดเอก	✓		ตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตันท์, 2523; อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2513)
โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาด เอก	✓		ตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง (หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)
รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก	✓	✓	ตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง (บุญช่วย โสวัตร อ้างถึงใน นพดล คล้าทั้ง , 2551) สัมภาษณ์ (เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560; สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)
บทเพลงสำหรับไล่ระนาดและบท เพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอน ตามแนวทางของครูพินิจ ฉาย สุวรรณ	✓	✓	ตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง (พินิจ ฉายสุวรรณ อ้างถึงใน ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์, 2552; หนังสือที่ระลึกงาน พระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉาย สุวรรณ, 2560)
ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึก ทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด เอก			สัมภาษณ์ (กฤษฎี เลอะกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2561; ณัฐวิทย์ บุญมีไชย, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2561; เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560; ตติณณภพ ถนอม ธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561; พิช ชาณัฐ ตู้อินดา, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2561; สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561)
ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน	✓	✓	
ขั้นที่ 2 ทำนองและการจับไม้ระนาด เอก	✓	✓	
ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและ ทำนองระนาดเอก	✓	✓	
ขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการ บรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	✓	✓	
การประเมินผล		✓	

2.2 ผลการประเมินคุณภาพของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินคุณภาพของคู่มือ โดยการให้กลุ่มลูกศิษย์โดยตรงของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพลสิทธิ์ พชรกุลพงศ์ (เดชน์ คงอ้อม) ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชชาณัฐ ตูจันดา เป็นผู้ประเมินคู่มือในด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านภาพรวมของคู่มือ เพื่อประเมินคุณภาพคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยใช้หลักการพิจารณาดังนี้ ความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์ที่ใช้พิจารณาคุณภาพของคู่มือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งสามารถแสดงผลการประเมินคุณภาพคู่มือได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับควรปรับปรุง

จากการประเมินคุณภาพคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 9 ผลการประเมินคุณภาพคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ
ด้านรูปแบบ			
1. หน้าปกคู่มือ	4.67	.58	ดีมาก
2. ขนาดของคู่มือ	4.33	.58	ดี
3. แบบและขนาดของตัวอักษร	4.67	.58	ดีมาก
4. ส่วนประกอบของคู่มือ	4.00	0	ดี
5. รูปภาพประกอบของคู่มือ	4.00	1	ดี

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ คุณภาพ
ด้านเนื้อหา			
6. คำชี้แจงในการใช้คู่มือ	3.67	.58	ดี
7. เนื้อหาสาระ			
7.1 ประวัติความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	4.67	.58	ดีมาก
7.2 จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	4.00	1	ดี
7.3 โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	3.67	1.53	ดี
7.4 รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก	4.33	1.15	ดี
7.5 บทเพลงสำหรับไล่ระนาดและบทเพลงเดี่ยว สำคัญที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	5.00	0	ดีมาก
8. การวัดผล ประเมินผล	4.00	0	ดี
ด้านภาพรวมของคู่มือ			
9. ภาพรวมด้านรูปแบบ	4.33	1.15	ดี
10. ภาพรวมด้านเนื้อหา	4.67	.58	ดีมาก
11. ภาพรวมทั้งหมดของคู่มือ	4.33	.58	ดี
รวม	4.29	.66	ดี

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า การประเมินคุณภาพของคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ที่มีการแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านภาพรวมของคู่มือ มีผลการประเมินพบว่า ทั้ง 3 ท่านมีความคิดเห็นต่อคู่มือทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .66 ($M=4.29$, $SD=.66$) อยู่ในระดับดี

ผู้ประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น รูปภาพประกอบของคู่มือในด้านรูปแบบ ควรมีภาพประกอบการใช้เทคนิคต่าง ๆ และการวัดผลประเมินผลในด้านเนื้อหา ควรหาวิธีวัดผลหรือประเมินผลที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้มีการหมายเหตุด้วยว่า ทางเดี่ยวที่นำมานี้เป็นแนวทางหนึ่งเท่านั้น ซึ่งลูกศิษย์แต่ละคนที่ได้รับการถ่ายทอดมาเพลงเดียวกันอาจจะไม่เหมือนกัน ถ้ามีไฟล์เสียงหรือภาพประกอบด้วยจะทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับในด้านวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
2. สร้างคู่มือการถ่ายทอดบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย
- 1.3 เก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.4 วิเคราะห์ข้อมูล
- 1.5 สร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ

ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

2. กำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล

- 2.1.1 แหล่งข้อมูลประเภทหนังสือ
- 2.1.2 แหล่งข้อมูลประเภทงานวิจัย

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ที่เป็นลูกศิษย์ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยตรง แบ่งได้ดังนี้

2.2.1 กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี

2.2.2 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี

2.2.3 กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สร้างเครื่องมือการวิจัย

3.1.1 แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารต่าง ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ และการเรียนการสอนและการฝึกบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก โดยวิเคราะห์ตีความเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

3.1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semistructured) โดยจะมีข้อคำถามให้เป็นแนวทางในการตอบ ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมประเด็นปลีกย่อยที่เกี่ยวข้องกับข้อคำถามหลัก

3.1.3 สร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีตัวเลือกในการตอบ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเพิ่มเติมประเด็นปลีกย่อยที่เกี่ยวข้องได้

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 แบบ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามกลุ่มลูกศิษย์ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยตรง โดยนำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้อง ให้ตรงกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลเอกสาร บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสอบถามกลุ่มลูกศิษย์

3.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาจัดกลุ่มข้อมูล (clustering) แล้วประมวลข้อมูลเข้าด้วยกันเพื่อสร้างข้อสรุป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ใช้การตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง มีภาพและตารางประกอบการอธิบาย และนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

5. สร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จากการศึกษา วิเคราะห์ เรียบเรียงเป็นเอกสารอย่างเป็นระบบ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้สอน (ครูพินิจ ฉายสุวรรณ)

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีความสนใจดนตรีไทยโดยเฉพาะระนาดเอกตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากการได้ยินเสียงวงปี่พาทย์บรรเลงในงานโกนจุกของตนเอง สิ่งสำคัญที่ทำให้ครูพินิจได้

เรียนรู้ดนตรีปี่พาทย์ตามความสนใจของตนเอง คือมีคุณพ่อและครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนให้ได้เดินตามฝัน แม้ว่าครอบครัวของครูจะไม่ได้สืบเชื้อสายนักดนตรี แต่ทางครอบครัวก็ให้การสนับสนุนอย่างดีเยี่ยมมาตลอด โดยคุณพ่อได้จัดซื้อเครื่องดนตรีปี่พาทย์เครื่องใหญ่ให้สำหรับฝึกหัดกับหลวงพี่พรซึ่งเป็นพระวัดโก่งธนู (ภายหลังมาประจำอยู่ที่วัดรุ่ง) และครูเหียน ลูกศิษย์ครูหลา ทรัพย์มูข การเรียนดนตรีได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและพัฒนาอย่างรวดเร็วจนกระทั่งสามารถออกรับงานบรรเลงกับวงของครูผู้สอนได้ ด้วยความขยันและความมุ่งมั่นนี้ ทำให้น้าสาวได้พาไปสมัครเรียนที่กรมศิลปากร หวังจะเป็นนักเรียนปี่พาทย์ แต่แท้จริงแล้วทางกรมศิลปากรรับสมัครเฉพาะนักเรียนวงจุลศรียาญค์สากลเท่านั้น ในขณะนั้นขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สีนธนาคร) ได้เดินผ่านมาและทักทายพูดคุยกับครูพินิจ ท่านเห็นว่าครูพินิจเดินทางมาไกลถึงกรุงเทพ จะกลับไปบ้านอีกก็เดินทางลำบาก จึงชักชวนให้สมัครเป็นนักเรียนวงจุลศรียาญค์สากล อีกทั้งยังกล่าวถึงประโยชน์ต่าง ๆ ของการเรียนดนตรีสากลว่าสามารถเอื้อประโยชน์ให้กับครูพินิจในภายภาคหน้าได้ ครูพินิจจึงตัดสินใจเรียนที่กรมศิลปากร และพักอยู่กับขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สีนธนาคร) เป็นระยะเวลา 4 ปี ท่านได้เรียนไวโอลินและการบันทึกโน้ตสากลอย่างเข้มข้น จนสามารถเขียนโน้ตสากลได้อย่างชำนาญ แต่แล้วก็เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ทำให้ต้องกลับไปอยู่บ้านที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และยุติการเรียนที่กรมศิลปากร จุดนี้ทำให้ครูพินิจได้เริ่มเรียนปี่พาทย์ที่ตนรักใหม่อีกครั้งกับครูดนตรีหลายท่าน ได้แก่ ครูยอด พูลสมบัติ ครูหลา ทรัพย์มูข ครูทวน อ่อนละมุล และครูเจ็ก อ่อนละมุล ซึ่งครูดนตรีเหล่านี้เป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง สำหรับเพลงที่ได้รับการถ่ายทอดนั้นเป็นเพลงพิธีกรรมทางศาสนา เพลงประกอบละครและลิเก โดยเครื่องดนตรีที่เรียนจะเริ่มด้วยฆ้องวงใหญ่ก่อน แล้วจึงเรียนฆ้องวงเล็ก ระนาดเอกเหล็ก และระนาดเอก ตามลำดับ ในการเรียนดนตรีสมัยนั้น ไม่เพียงเรียนวิชาดนตรีอย่างเดียว แต่ต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือดูแลครูในหลายด้าน เช่น ทำอาหาร ทำนา ทำไร่ เลี้ยงวัว เป็นต้น ซึ่งถือเป็นวิถีปกติธรรมดาของการเรียนดนตรียุคก่อน ขณะที่ครูพินิจเรียนระนาดเอกกับครูเจ็กและครูทวนได้ดีในระดับหนึ่ง ครูทั้งสองเห็นแววว่าสามารถเป็นคนระนาดที่ดีได้ ครูทวนจึงพาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูพริ้ง ดนตรีรส ท่านเป็นลูกศิษย์ใกล้ชิดของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) โดยได้ไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของครูพริ้ง และมีหน้าที่รับผิดชอบงานในบ้านด้วยการเข้ามาอยู่ที่บ้านแห่งนี้ทำให้ครูพินิจได้ต่อเพลงกับครูพริ้ง ดนตรีรส และครูเชื้อ ดนตรีรส ครูพินิจได้เรียนเพลงทางพื้นและทางเดียวกับครูพริ้งไว้ทุกเพลง เว้นแต่กราวโน และทยอยเดี่ยว ยังไม่ได้ต่อกับท่าน เนื่องจากช่วงนั้นครูพริ้งไม่ค่อยมีเวลามากนัก จึงพาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับเพื่อนร่วมวงคนสนิทคือ ครูสอน วงฆ้อง ซึ่งเป็นลูกศิษย์คนสำคัญของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) อีกเช่นกัน ท่านได้ถ่ายทอดกราวโน ทยอยเดี่ยว เพลงเดี่ยวอื่น ๆ ของระนาดเอกทุกเพลง รวมถึงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เดี่ยวระนาดทุ้ม และปี่ ให้กับครูพินิจด้วย ต่อมาใน พ.ศ. 2507 ครูพินิจได้บรรจุเป็นข้าราชการวิสามัญนักดนตรีไทยวงเทศบาลกรุงเทพมหานคร มีครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางเพลงต่าง

ๆ ให้ รวมถึงเพลงเดี่ยวหลายเพลงที่ครูบุญยงค์ทำขึ้น ได้แก่ เดี่ยวม้าย่อง เดี่ยวม้าร่า เดี่ยวม้าสะบัดกับ เดี่ยวพญาโศกหกชั้น ย้อนเกล็ด และที่ครูพินิจชอบเป็นพิเศษคือเดี่ยวพญารำพึง เพราะขอให้ครูบุญยงค์ทำทางให้โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังได้ประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับการประพันธ์เพลงจากครูบุญยงค์อีกด้วย สืบเนื่องให้ในขณะที่ครูพินิจยังมีชีวิตอยู่ท่านได้สร้างสรรค์ผลงานประพันธ์ไว้มากมาย นอกจากนี้ครูพินิจยังได้เรียนเพลงเพิ่มเติมกับครูอีกหลายท่าน เช่น ครูช่อ อากาศโปร่ง ครูสุ่ม ดนตรีเจริญ ครูบุญช่วย ชิตท้วม เป็นต้น

2. ด้านผู้เรียน

ลูกศิษย์ของครูพินิจทุกคนมีทักษะการบรรเลงระนาดเอกมาในระดับหนึ่งแล้ว ซึ่งแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกัน บางคนสามารถบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้บ้างแล้ว บางคนเพิ่งเคยเรียนรู้กลวิธีการเดี่ยวก่อนจะเข้ามาเรียนกับครู บางคนสามารถบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้ระดับหนึ่งแล้ว ดังนั้นเวลาได้รับการถ่ายทอดเพลงจากครูพินิจ จึงไม่ได้เริ่มจากเพลงเดียวกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับครูพินิจกำหนดว่าใครควรได้รับการถ่ายทอดแบบใด ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกกับครูพินิจมีอยู่ด้วยกัน 3 กลุ่ม 1) ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา และอาจารย์ในแขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นสถาบันดนตรีที่ครูพินิจได้สอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในรายวิชาปฏิบัติเครื่องมือนอก สำหรับลูกศิษย์ในวิทยาลัยที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้เก็บเกี่ยวความรู้จากครูพินิจได้มากที่สุด คือ นายณัฐวิทย์ บุญมีไชย และนายติณณภพ ธนอมธรรม ทั้งสองท่านนี้มีสติปัญญาดี ไหวพริบปฏิภาณดี สามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว จึงเป็นที่ยอมรับของกลุ่มลูกศิษย์ด้วยกัน 2) ผู้ที่เรียนที่บ้านกับครู คือ ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช เป็นลูกศิษย์ท่านหนึ่งที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับครูอย่างมาก โดย ดร.สิทธิพงษ์ ได้เรียนกับครูพินิจในช่วง พ.ศ. 2536 ซึ่งเริ่มเรียนจากฆ้องวงใหญ่ก่อน เมื่อครูพินิจเห็นว่าคล่องแล้ว จึงฝึกระนาดเอกในเวลาต่อมา จนกระทั่งสามารถบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้อย่างคล่องแคล่ว กล่าวได้ว่าเป็นผู้เรียนที่ครูพินิจสามารถเห็นพัฒนาการความก้าวหน้าได้อย่างชัดเจน ดร.กฤษฎี เลกะกุล เป็นอีกท่านหนึ่ง ที่มีความใกล้ชิดผูกพันกับครูพินิจมาก เป็นลูกศิษย์จากวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เครื่องมือนอกปี่โน ได้เรียนฆ้องวงใหญ่และระนาดเอกกับครูพินิจที่บ้านสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องจนสามารถบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกได้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดชน์ คงอิม (เอกพลสิทธิ์ พชรกุลศลพงศ์) เป็นผู้เรียนที่มีประสบการณ์และทักษะการบรรเลงระนาดเอกอยู่ในระดับสูง เห็นได้จากการต่อเพลงกราวโน เถา และทยอยเดี่ยวกับครูพินิจเป็นอันดับแรก อย่างไรก็ตามก่อนจะต่อเพลงทยอยเดี่ยว ครูพินิจมีการให้ฝึกซ้อมเพลงเชิดนอกมาก่อน ซึ่งถือเป็นเพลงเดี่ยวพื้นฐานที่ครูพินิจให้ความสำคัญมาก เนื่องจากมีโครงสร้างเพลงคล้ายกับทยอยเดี่ยว โดยจะสอนในลักษณะการเรียนตามอริยาศัย ซึ่งบทเพลงที่ต่อให้อาจารย์ท่านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงชั้นสูง ว่า นายติณณภพ ธนอมธรรม เป็นผู้เรียนที่มีทักษะการบรรเลงระนาดเอกมาก่อนที่จะสอบเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดย

สามารถบรรเลงเพลงได้หลายประเภท รวมถึงมีประสบการณ์การบรรเลงเดี่ยวพญาโคก สามชั้นมาก่อน เพื่อนำมาใช้สอบเข้าที่มหิดล เมื่อมาเรียนกับครูพินิจได้ต่อเพลงเดี่ยวสารถี เดี่ยวแขกมอญ ลาวแพน เขินนอก เดี่ยวกริมย์สุรางค์ เดี่ยวเดือนหงายกลางป่า ทอยเดี่ยว กราวโน และเดี่ยวที่อยู่ในกลุ่มสองไม้ ดังที่กล่าวไปแล้วในส่วนของผู้เรียนในวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล 3) ผู้เรียนในวงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการถ่ายทอด คือ นายกรฐิน วงษ์เชื้อ เป็นนักระนาดเอกที่มีผลงานการแสดงเป็นเลิศ เป็นลูกศิษย์คนสำคัญของครูพินิจคนหนึ่ง สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและหน่วยงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตานักดนตรีไทยทั้งวงการ และนายต๋นย มุ่งเยียวยา เป็นนักระนาดฝีมือจากผาดโผนสามารถรับการถ่ายทอดทางเดี่ยวระนาดเอกที่อยู่ในระดับยากมากได้เป็นอย่างดี ทั้งสองท่านเป็นคนที่ครูพินิจหมายมั่นปั้นมือเอาไว้ แต่น่าเสียดายที่ทั้งคู่เสียชีวิตลงหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลของผู้เรียนสองท่านนี้ได้เพียงบางส่วน นอกจากนี้ครูได้ถ่ายทอดเดี่ยวระนาดเอกบางเพลงให้กับนายสุพรรณ โตล้ำ เป็นผู้เรียนที่มีพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกมากพอสมควร สามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวพญาโคก เดี่ยวต่อयरูป เดี่ยวอาเฮีย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากครูช่ออากาศไปรงก่อนหน้าที่จะมาต่อเพลงกับครูพินิจ ในการมาเรียนเพลงเดียวกับครูพินิจ เป็นเพียงการต่อเพลงในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ไม่ได้มีความต่อเนื่อง จึงได้เพลงเดี่ยวระนาดไว้ไม่มากนัก โดยเดี่ยวที่ต่อกับครูพินิจ ได้แก่ เดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวสารถี และเดี่ยวแป๊ะ นอกนั้นส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาทำงานที่กรุงเทพมหานคร ท่านรับหน้าที่บรรเลงฆ้อง และระนาดทุ้มเป็นหลัก จะต่อเพลงเถา เพลงเรื่อง และอื่น ๆ ที่ต้องใช้บรรเลงรวมวงมากกว่า

3. ด้านเนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระของการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุพรรณ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ท่านั่งและการจับไม้ระนาดเอก เป็นพื้นฐานสำคัญของการบรรเลงระนาดเอก ครูพินิจไม่ได้กำหนดตายตัวว่าผู้เรียนจะต้องจับไม้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเท่านั้น มีการอนุโลมให้จับตามที่ถนัด ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานการคว่ำมือดี สำหรับหลักของการจับไม้ระนาดครูพินิจได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนโดยประมาณ คือ จับเพียงหนึ่งส่วนเหลือช่วงปลายไม้ไว้หนึ่งส่วน หรืออาจยาวกว่าที่จับได้บ้างเล็กน้อย ถ้าไม่ให้อยู่ในลักษณะคว่ำมือ ก้านไม้ตออยู่ตรงกลางอุ้งมือทั้งสองข้าง ส่วนนิ้วก้อย นิ้วกลางและนิ้วนาง ใช้ปลายข้อของนิ้วกดแนบอยู่ข้างล่างของไม้ดี เมื่อจับไม้ดีเรียบร้อยแล้ว ให้นำมือทั้งสองข้างมาเทียบกัน เพื่อวัดระยะการจับไม้ให้เท่ากัน ซึ่งวิธีการจับไม้ระนาดเอก มีสามวิธีหลัก ๆ คือ การจับไม้ระนาดเอกแบบปากกา การจับไม้ระนาดเอกแบบปากไก่ การจับไม้ระนาดเอกแบบปากนกแก้ว 2) วิธีการไล่ระนาดเอก เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนระนาดเอกควรปฏิบัติเป็นประจำ เพื่อให้เกิดกำลังในการบรรเลง โดยเฉพาะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกต้องอาศัยความคล่องตัวและความแม่นยำเป็นอย่างมาก บทเพลงที่เหมาะสมกับการไล่ระนาด ได้แก่ เพลงมุล่ง ชั้นเดียว เพลง

ทะแย สามชั้น และเพลงอื่น ๆ ที่มีการตีเก็บคู่แปดตลอดทั้งเพลง การไล่ระนาดเป็นระยะเวลานาน ๆ จะทำให้ได้กำลังที่มากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพเสียงมีน้ำหนักดังสม่ำเสมอ อีกทั้งเกิดความแม่นยำในการตี โดยขณะไล่ระนาดควรใช้ผ้าคลุมผืนระนาดเพื่อเพิ่มความหนืดในการตี อีกทั้งเป็นการลดเสียงรบกวน เมื่อไล่ระนาดเสร็จแล้วให้เปิดผ้าคลุมออกและตีเพลงเดี่ยวหรือฝึกกลวิธีการเดี่ยวต่าง ๆ เพื่อให้มือเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น สำหรับการใช้ส่วนของแขนในการไล่ระนาดอย่างถูกต้อง สามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การใช้กำลังจากหัวไหล่ ขณะเริ่มไล่ระนาดให้ใช้กำลังจากหัวไหล่ลงไป หรือเรียกว่า ตีทั้งแขน โดยเริ่มจากซ้าย ๆ ก่อน ส่วนที่ 2 การใช้กำลังโดยการทิ้งหัวไหล่ไปอยู่ที่ข้อศอก กับข้อมือ เมื่อไล่ระนาดไปได้สักระยะความเร็วจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นอัตโนมัติ โดยที่เราไม่ได้ฝืนเร่ง ส่วนที่ 3 การใช้กำลังจากข้อมือ เมื่อไล่ระนาดได้นานสักระยะ ข้อมือจะเริ่มร้อน การใช้กำลังเริ่มอยู่ตัว ให้ผ่อนกำลังไปที่ข้อมือทั้งหมด ส่วนที่ 4 การผ่อนกำลังไปที่ปลายนิ้ว เมื่อผู้เรียนไล่จนใกล้ครบ กำหนดเวลา หรือใกล้สุดกำลัง ให้ค่อย ๆ เพิ่มความเร็วให้ได้มากที่สุด ผ่อนกำลังไปอยู่ที่ปลายนิ้ว ยกไม้ต่ำ เพื่อไม่ให้เสียงขาดหาย ใช้กำลังทั้งหมดตีให้สุดมือหรือสุดปลายมือ จากนั้นทอดลงจบเพลง 3) การฝึกกลวิธีการเดี่ยวต่าง ๆ ผ่านบทเพลง ครูพินิจให้ผู้เรียนฝึกกลวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกผ่านบทเพลงเดี่ยวที่ต่อ โดยการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงบทเพลงเดี่ยวที่สำคัญ จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงเชิดนอก เพลงลาวแพน เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น และเพลงเดี่ยวพญาโคก สามชั้น ซึ่งเป็นเพลงเดี่ยวสำคัญที่ผู้เรียนระนาดเอกควรปฏิบัติได้ โดยครูพินิจมีการจัดให้เพลงเชิดนอกและเพลงลาวแพนเป็นเพลงเดี่ยวพื้นฐานของระนาดเอก เพราะเชิดนอกมีกลวิธีการตีรัวเสียงเป็นส่วนใหญ่ เหมาะสำหรับการฝึกตีรัว ฝึกน้ำหนักมือให้ละเอียดและดังสม่ำเสมอ ลาวแพน เหมาะสมกับการฝึกหัดมือ ฝึกกรอ ฝึกรัว ฝึกกระทบเสียง ฝึกความคล่องของมือ เมื่อผู้เรียนบรรเลงสองบทเพลงนี้ได้คล่องแล้ว จะทำให้ปฏิบัติเพลงเดี่ยวอื่น ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น ส่วนเพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น เดี่ยวแขกมอญ สามชั้น และเดี่ยวพญาโคก สามชั้น ครูพินิจจัดว่า เป็นเพลงเดี่ยวที่แสดงความสามารถเชิงสำนวนกลอน โดยทำนองหลักในทำนองของแต่ละเพลงมีลักษณะการทวนซ้ำของสำนวนกลอนรวมถึงพญาโคก เป็นเพลงท่อนเดียวที่ต้องบรรเลงทั้งหมด 4 เที้ยว จึงเป็นบทเพลงแสดงความสามารถของผู้ประดิษฐ์ทางที่ต้องคิดทำนองให้ไม่ซ้ำกัน

4. ด้านบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอด

บริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอด ประกอบด้วย 1) การรับเข้าเป็นศิษย์ ในสมัยของครูพินิจการจะเรียนเพลงเดี่ยวได้ต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนตั้งแต่ขั้นต้นไล่เรียงไปถึงขั้นสูงตามลำดับของโบราณ หากผู้เรียนจะขอเรียนเพลงเดี่ยวโดยไม่ได้รับการฝึกตามลำดับขั้นที่ถูกต้อง ครูจะไม่รับเป็นศิษย์และไม่ต่อเพลงให้เด็ดขาด สำหรับพิธีกรรมการมอบตัวเป็นศิษย์เพื่อเรียนตามลำดับขั้นของโบราณ จะใช้ขันเป็นสื่อในการเรียนหรือต้องทำพิธียกครูด้วยกันจำนวน 5 ขัน แล้วจึงจะเรียนขั้นที่ 6 หรือมอบขันใบที่ 6 ได้ คือขันมอบตัวเป็นศิษย์เพื่อขอต่อเพลงเดี่ยว โดยต้องมีครูคนเดิมพาไปฝาก

กับครูที่จะถ่ายทอดเพลงเดี่ยวให้เท่านั้น ห้ามไปด้วยตนเอง หากครูรับเป็นศิษย์แล้ว จึงนำชั้นใบที่ 7 มาบูชาครูผู้ถ่ายทอด เพื่อขอเรียนเพลงเดี่ยว

เมื่อมาถึงยุคของครูพินิจที่ต้องเป็นผู้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวให้กับลูกศิษย์ พบว่า มีความแตกต่างไปจากชนบทโบราณ เนื่องด้วยดนตรีเข้ามาอยู่ในระบบการศึกษา จึงทำให้ชนบทประเพณีมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมโดยผู้เรียนกับครูในสถาบันการศึกษา จะยึดว่าพิธีไหว้ครูดนตรีไทยคือการแสดงความเคารพต่อครูและเป็นการมอบตัวเป็นศิษย์อยู่แล้ว ดังนั้นเวลาเรียนเพลงเดี่ยวจึงไม่มีพิธีกรรมอะไร เว้นแต่มีเพลงเดี่ยวบางเพลง คือ กราวใน และทยอยเดี่ยว ครูพินิจจะให้ลูกศิษย์ทำพิธีกรรมเพื่อแสดงความระลึกถึงครูผู้ถ่ายทอด โดยการนำชั้น ดอกไม้ ธูป เทียน มาทำพิธียกครู จากนั้นให้นำไปทำบุญและนำเงินใส่ 106 บาท ตามความเชื่อที่ปฏิบัติต่อกันมาเป็นทอด ๆ ส่วนผู้เรียนกับครูพินิจที่บ้าน คือ นายสิทธิพงษ์ เพ็งพานิช มีการทำพิธีกรรมตามแบบโบราณเป็นขั้นตอนเช่นเดียวกับที่ครูพินิจกระทำกับครูของท่าน 2) สถานที่ในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ มี 4 แห่ง แห่งแรกคือกองการสังคีต วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานแรกที่เข้าทำงาน ตั้งแต่ พ.ศ.2506 จนกระทั่งเกษียณอายุราชการ แห่งที่สองบ้านสัมมากร เป็นบ้านหลังแรกที่ครูพินิจซื้อไว้หลังจากบรรจุเข้าทำงานเป็นนักดนตรีวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครได้ 3 ปี ครูพินิจใช้เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีไทยทั้งปี่พาทย์และเครื่องสายให้กับเด็กในหมู่บ้านและลูกศิษย์ที่มีความใกล้ชิด สถานที่แห่งที่สามคือ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถาบันดนตรีที่ครูพินิจได้รับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของวิทยาลัยแห่งนี้ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 หลังจากนั้น 2 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำแขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก และ พ.ศ. 2558 ได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ (ครูอาวุโส) ของวิทยาลัย ซึ่งรวมเป็นระยะเวลาราว 20 ปี ที่ครูพินิจได้ถ่ายทอดความรู้ดนตรีไทยให้กับนักเรียน นักศึกษาในที่แห่งนี้ สำหรับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกครูจะถ่ายทอดให้ในรายวิชาปฏิบัติเครื่องมือเอก ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกแบบตัวต่อตัวในรายวิชาปฏิบัติเครื่องมือเอก เป็นเวลา 2 – 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรืออาจมากกว่านั้น แล้วแต่การปรับเวลาระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน หรืออาจมีการปรับเรียนเป็นกลุ่ม เพื่อจะได้มีคาบเพิ่มมากขึ้น สถานที่ถ่ายทอดแห่งที่สี่คือ บ้านศิลปินแห่งชาติ เป็นบ้านของครูพินิจในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา บริเวณบ้านมีพื้นที่กว้างขวาง มีบ้านหลังหนึ่งใช้เป็นสถานที่ในการถ่ายทอดดนตรีโดยเฉพาะ ลูกศิษย์จากมหิดลที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ นายดิณณภพ ถนอมธรรม และอาจารย์เดชน์ คงอัม (เอกพลีษฐ์ พชรกุลพงศ์) จะแวะเวียนไปต่อเพลงกับครูพินิจอยู่เป็นประจำ 3) หลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ประการแรกในส่วนของการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ครูพินิจยึดหลักการสำคัญ คือหนึ่งสอนตามสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน โดยยึดหลักการเดียวกันกับหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยครูจะดูว่าผู้เรียนแต่ละคนสามารถรับการถ่ายทอดของครูได้ช้า

หรือเร็วแค่ไหน สามารถจดจำสิ่งที่ครูถ่ายทอดได้มากน้อยเพียงใด และดูความคล่องแคล่วของมือว่า ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกลวิธีที่ครูถ่ายทอดได้หรือไม่ ถ้ายังทำไม่ได้ ครูจะปรับมือให้ง่ายขึ้น แต่ถ้าทำได้ ครูจะปรับลูกให้วิจิตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สองคือเน้น เรื่องรสมือของผู้เรียนที่ควรเป็นไปตามธรรมชาติของแต่ละคน เป็นสิ่งที่ครูพินิจให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่ผูกโยงกันกับวิธีการจับไม้ระนาดเอกที่มีผลต่อการเกิดเสียงหรือรสมือที่แตกต่างกันออกไป ครูพินิจพิจารณาเห็นว่า ผู้เรียนทุกคนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ดังนั้นในการเรียนการสอนครูจึงไม่บังคับหรือกำหนดเกณฑ์การจับไม้ระนาดมากมาย ซึ่งจะเน้นให้ผู้เรียนเลือกตามถนัด โดยอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องและคำนึงถึงคุณภาพเสียงเป็นสำคัญ ซึ่งหลักการนี้ทำให้เกิดความหลากหลายของเสียงระนาดที่ฟัง และสามคือเน้นการบรรเลงที่ถูกต้องชัดเจนไพเราะและได้ อรรถรสของบทเพลง โดยมีหลักปฏิบัติอยู่ 5 ประการ คือ ตีมือซ้ายและขวาให้พร้อมกัน ตีให้เต็มเสียงของผืนระนาด ตีน้ำหนักดังปานกลางพอดีกับผืนระนาดไม่เบาหรือแรงเกินไป ตีให้เสียงดังสม่ำเสมอตลอดทั้งเพลง และตีให้เสียงเรียบไม่ดังกระฉอก โดยผู้เรียนควรจะเรียนรู้เอกลักษณ์ของผืนระนาดแต่ละผืนควบคู่ไปด้วย เพื่อจะได้ประมาณกำลังในการบรรเลงได้อย่างไพเราะไม่เกินเสียงธรรมชาติของผืนระนาดเอก

นอกจากนี้ครูพินิจยังให้ความสำคัญกับแนวการบรรเลงที่เหมาะสมกับบทเพลง กล่าวคือ ควรบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวเพลงนั้น ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยผู้เรียนต้องตั้งใจเพลงให้ออกกว่าแต่ละเพลงมีวัตถุประสงค์ในการบรรเลงอย่างไร การแบ่งวรรคตอนของประโยคเพลงควรแบ่งให้ชัดเจนและบรรเลงให้ได้ตามจังหวะอารมณ์ของเพลง เช่น เพลงลาวแพนควรตีให้ไพเราะนุ่มนวลด้วยความช้าหรือเร็วตามเพลงที่ปรากฏในตัวเพลง ไม่ควรตีด้วยความเร็วหรือเสียงดังเกินไปในลักษณะที่ ฟังแล้วเผ็ดร้อนดุคันหรือผาดโผน เพราะจะทำให้เสียอรรถรสของบทเพลงอย่างสิ้นเชิง ประการที่สอง วิธีการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ครูพินิจใช้วิธีการถ่ายทอดแบบท่องจำโดยการเรียนแบบตัวต่อตัว โดยใช้การสาธิตและอธิบายตามวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยแบบดั้งเดิม โดยครูจะสอนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เริ่มจากถ่ายทอดทำนองหลักของเพลงเดี่ยวที่จะต่อให้ก่อน จากนั้นต่อทางพื้นระนาดเอกซึ่งผู้เรียนสามารถคิดกลอนเองได้ แล้วจึงต่อทางเดี่ยวระนาดเอก โดยครูจะสาธิตอย่างจากช้า ๆ ก่อน ต่อไปที่ละวรรค ทีละประโยค ส่วนผู้เรียนมีหน้าที่สังเกต จดจำ และเลียนแบบโดยการปฏิบัติตาม หากผู้เรียนยังปฏิบัติไม่ได้ ครูจะแยกทำนองนั้นมาสาธิตให้ดูซ้ำ ๆ ซ้ำ ๆ พร้อมทั้งชี้แนะและให้กลับไปฝึกเป็นการบ้านจนกว่าจะคล่อง หากผู้เรียนคนใดต่อเพลงจบเร็ว ครูจะยังไม่ต่อเพลงใหม่ในทันที เพราะผู้เรียนอาจเกิดความสับสน แต่จะใช้เวลาซ่อมเพลง โดยมีครูฝึกซ่อมควบคู่ไปด้วย ในระหว่างนั้นครูจะตีเป็นทางเดี่ยวเหมือนกับผู้เรียนไปพร้อมกัน เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติเพลงเดี่ยว นั้น ๆ ได้คล่องแล้ว ครูจะตีเป็นทางฆ้องไปพร้อมกับทางเดี่ยวระนาดที่ผู้เรียนบรรเลงอยู่ เพื่อวัดเพลงว่าถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจึงนำฉิ่งและเครื่องหนังมาตีประกอบจังหวะ เพื่อให้การบรรเลงเดี่ยวมีความ

สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ครูพินิจมีการใช้วิธีการบรรยายผ่านการเล่าประสบการณ์ทางดนตรีและสอนการประดิษฐ์ทำนองเดี่ยวให้ผู้เรียนได้เก็บเป็นองค์ความรู้ด้วย และประการที่สาม เทคนิคการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เรียบง่ายธรรมดา ซึ่งให้ความรู้สึกผ่อนคลาย เป็นกันเอง กล่าวคือครูเป็นคนใจเย็น ไม่ดุว่ากล่าวหรือกดดัน แต่จะใช้วิธีลุกออกมาจากห้อง เพื่อให้ผู้เรียนมีเวลาอยู่กับตัวเอง มีสมาธิในการฝึกฝนโดยไม่เกิดความเครียด มีการเสริมจุดเด่นของผู้เรียน โดยดึงเอาธรรมชาติหรือความถนัดของผู้เรียนออกมาใส่ในทำนองเพลงและกลวิธีต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าเป็นเทคนิคการสอนของครูอย่างหนึ่ง เพราะผู้เรียนจะตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีการเปรียบเทียบวิธีการบรรเลงกับเรื่องต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะในการปฏิบัติ เช่น การตีชัย โดยใช้กลอนพยางค์ตะบปเหยื่อ ซึ่งครูให้ผู้เรียนจินตนาการถึงเสือหรือแมวที่กำลังไล่ตะบปเหยื่อพร้อมทั้งทำท่าทางประกอบการอธิบาย อีกทั้งยกตัวอย่างเปรียบเทียบการตีระนาดให้เหมือนตีดผู้หญิง ซึ่งมีความหมายโดยนัยว่าควรบรรเลงระนาดให้ไพเราะน่าฟัง นอกจากนี้ครูพินิจมีการนำเครื่องมือทางเทคโนโลยีอย่างเช่นเทปบันทึกเสียงมาใช้ในการอัดเพลง โดยมีการส่งมอบให้ผู้เรียนกลับไปศึกษาด้วยตนเอง เพื่อย่นระยะเวลาในการเรียนการสอนและเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจบทเพลงได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

5. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ เป็นการประเมินผู้เรียนตลอดระยะเวลาของการถ่ายทอด โดยก่อนเริ่มถ่ายทอด ครูพินิจมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่ามีระดับทักษะการบรรเลงเป็นอย่างไร เพื่อคัดเลือกสิ่งที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ตลอดระยะเวลาการเรียนการสอน ครูจะประเมินพัฒนาการของผู้เรียนโดยสังเกตจากสิ่งที่ครูถ่ายทอดและดูว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดีมากน้อยเพียงใด หากผู้เรียนไม่ขยันฝึกซ้อม กลวิธีที่ครูถ่ายทอดให้ก็จะไม่ต่างไปจากเดิม แต่หากผู้เรียนมีความขยันหมั่นเพียร ฝึกซ้อมสม่ำเสมอ แกะไขจุดบกพร่องของตนเองจนปฏิบัติได้ดี ครูจะเห็นพัฒนาการและปรับเปลี่ยนกลวิธีในการทำนองเพลงให้ยากขึ้นหรือวิจิตรขึ้น ในลำดับสุดท้ายเป็นการประเมินผลโดยการให้ผู้เรียนบรรเลงเพลงเดี่ยวเข้ากับเครื่องจังหวะให้ครูดูทั้งเพลง ซึ่งครูจะเป็นผู้ประเมินผลด้วยตนเองโดยการสังเกตว่าผู้เรียนปฏิบัติได้ไพเราะถูกต้องตามทำนองและจังหวะหรือไม่ หากผู้เรียนยังปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์ ครูผู้สอนจะบอกจุดบกพร่องและแนะวิธีการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เรียนฝึกซ้อมซ้ำจนกว่าจะคล่อง แล้วจึงบรรเลงตั้งแต่นั้นเพลงอีกครั้ง เมื่อปฏิบัติได้ดีแล้วจึงต่อเพลงถัดไป ดังนั้นกระบวนการประเมินผลของการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ จึงเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment)

ตอนที่ 2 คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นเอกสารที่ได้รวบรวมและเรียบเรียงจากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาสาระต่าง ๆ จากเอกสารและผลการศึกษาระบบการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสอนและการฝึกการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ตามหลักการและวิธีการที่ถูกต้อง ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้

2.1 ปกคู่มือ ประกอบด้วย รูปพระเกี้ยว ชื่อคู่มือ รูปครูพินิจ ฉายสุวรรณ และที่มาของคู่มือ

2.2 คำนำ เป็นส่วนกล่าวถึงที่มาของสาระต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเล่มคู่มือ ความคาดหวังของผู้เรียบเรียงในด้านประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้นำไปใช้

2.3 คำชี้แจงในคู่มือ เป็นส่วนที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของคู่มือ อธิบายเนื้อหาต่าง ๆ ที่อยู่ในเล่มคู่มือ ขอบเขตของการถ่ายทอด คู่มือ คำแนะนำในการนำคู่มือไปใช้สอนและฝึกให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ข้อจำกัดของคู่มือ

2.4 สารบัญ เป็นส่วนแสดงลำดับหัวข้อเนื้อหาสาระต่าง ๆ ภายในเล่มคู่มือ โดยมีการระบุหมายเลขหน้า พร้อมทั้งแสดงรายละเอียดภายในหัวข้อเนื้อหาสาระ และขั้นตอนการสอนและฝึกการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

2.5 เนื้อหาสาระ เป็นการเขียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นความรู้ความเข้าใจในการนำไปถ่ายทอดสำหรับผู้สอน และการนำไปฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกสำหรับผู้เรียน ตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยเนื้อหาสาระในคู่มือ ประกอบด้วย ความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก บทเพลงสำหรับไล่ระนาดเอก และบทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอน

2.6 ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด เป็นการอธิบายขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน ขั้นที่ 2 ทำนองและการจับไม้ระนาดเอก ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและทำนองระนาดเอก ขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

2.7 การวัดและประเมินผล เป็นการเขียนอธิบายวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ

2.8 แหล่งอ้างอิง/แหล่งข้อมูล เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับขนาดเอก และวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ที่ผู้ใช้คู่มือสามารถศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มลูกศิษย์โดยตรงของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกที่พัฒนาขึ้น โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านภาพรวมของคู่มือ โดยผลการประเมินพบว่า ทั้ง 3 ท่านมีความคิดเห็นต่อคู่มือทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .66 ($M=4.29$, $SD=.66$) อยู่ในระดับดี

ผู้ประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น รูปภาพประกอบของคู่มือในด้านรูปแบบ ควรมีภาพประกอบการใช้เทคนิคต่าง ๆ และการวัดผลประเมินผลในด้านเนื้อหา ควรหาวิธีวัดผลหรือประเมินผลที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้มีการหมายเหตุด้วยว่า ทางเดียวที่นำมานี้เป็นแนวทางหนึ่งเท่านั้น ซึ่งลูกศิษย์แต่ละคนที่ได้รับการถ่ายทอดมาเพลงเดียวกันอาจจะไม่เหมือนกัน ถ้ามีไฟล์เสียงหรือภาพประกอบด้วยจะทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ 2) สร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้อภิปรายผลโดยนำเสนอ ดังนี้

1. อภิปรายผลกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

จากผลการวิจัยพบว่า ครูพินิจเป็นบุคคลที่มีความเป็นเลิศทางดนตรี ซึ่งความเป็นเลิศนี้เกิดจากปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้หลายประการ ได้แก่ ความจำ เข้าวัดปัญหา ความถนัดและสภาพแวดล้อมประกอบกัน กล่าวคือ แม้ว่าครูพินิจจะไม่ได้เกิดในครอบครัวนักดนตรี แต่มีประสบการณ์จากการได้ยินวงปี่พาทย์บรรเลงดนตรีงานโกนจุกในวัยเด็ก แล้วเกิดความชื่นชอบประทับใจ ครอบครัวจึงให้การสนับสนุนในการเรียนดนตรีอย่างจริงจังมาโดยตลอด ทำให้สภาพแวดล้อมรอบตัวเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ดนตรีอย่างดียิ่ง การมีความถนัดทางดนตรีหรืออาจเรียกได้ว่า เป็นพรสวรรค์ทางดนตรี ทำให้ครูพินิจจดจำ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งสามารถบรรเลงดนตรีร่วมวงกับครูผู้สอนได้ตั้งแต่ยังเด็ก แสดงให้เห็นว่าครูพินิจเป็นผู้มีความถนัดทางดนตรีและมีเข้าวัดปัญหาหรือสติปัญญาดี การเรียนรู้ด้านดนตรีด้วยใจรักมาโดยตลอดทำให้ครูพินิจสามารถอยู่กับดนตรีได้นาน นอกจากจะมีใจรักในเสียงดนตรีแล้วครูยังเป็นคนขยัน อดทน ฝึกซ้อม

อย่างสม่ำเสมอ การฝึกฝน ย้ำทวนบ่อย ๆ นี้ ทำให้ครูพินิจเป็นผู้มีความชำนาญในการปฏิบัติระนาตเป็นอย่างมาก และการสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ อยู่ตลอดเป็นระยะเวลายาวนานได้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่ครูสามารถนำออกมาใช้หรือถ่ายทอดให้ผู้เรียนเมื่อไรก็ได้ตามต้องการแม้ว่าครูจะอายุ 80 กว่าปี ความจำของครูยังคงเป็นเลิศ ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนมากจากการที่ครูสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ โดยไม่ต้องอาศัยอุปกรณ์ช่วยจำใด ๆ สอดคล้องกับทางจิตวิทยาที่ได้จัดว่าการที่มนุษย์สามารถดึงเอาความจำออกมาใช้ได้ตลอดเวลาตามต้องการนี้ คือระบบความจำระยะยาว ซึ่งเป็นระบบความจำที่เก็บสิ่งที่เรียนรู้หรือรับรู้ไว้อย่างถาวรในระบบความจำ โดยสามารถระลึกหรือนำสิ่งนั้น ๆ ออกมาใช้ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ เช่น ความจำบทเพลงที่เรียนมาตั้งแต่ชั้นอนุบาลหรือระดับประถมได้ แม้เวลาจะผ่านไปเป็นสิบ ๆ ปีแล้วก็ตาม สิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้าไปในระบบความจำระยะยาว หรือความใส่ใจที่จะจำสิ่งนั้น ทำให้สิ่งเหล่านั้นถ่ายเทไปอยู่ในระบบความจำระยะยาว (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541) จากข้างต้นที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากผู้เรียนคนใดเกิดในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยดนตรี หรือมีคนรอบข้างให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านดนตรีอย่างต่อเนื่องบวกกับผู้เรียนคนนั้นมีความจำดี สามารถจดจำบทเพลงได้อย่างแม่นยำ มีไหวพริบหรือสติปัญญาดีสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความถนัดทางด้านดนตรีดี สามารถแสดงออกมาด้วยการปฏิบัติได้ดีองค์ประกอบทั้งหมดนี้จะนำพาผู้เรียนไปสู่นักดนตรีที่เป็นเลิศในอนาคตดังเช่นครูพินิจได้

ประสบการณ์ทางดนตรีที่ครูพินิจได้พบเจอแสดงให้เห็นว่าครูมีหัวใจเป็นนักกีฬา จากประสบการณ์การประชันที่แม้ครูไม่รู้ตัวมาก่อนว่าจะต้องเป็นผู้ลงประชัน แต่ด้วยความเป็นคนใจสู้และมีความพร้อมอยู่เสมอ จึงสามารถแสดงฝีมือให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตานักดนตรีท่านอื่นได้เป็นอย่างดี และประสบการณ์การประชันเดี่ยวระนาดเอกอย่างดุเดือดกับนายไก่อ๊ สืบสุด ดุริยประณีต ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นนักดนตรีที่ดีอย่างยิ่ง กล่าวคือเมื่อเสร็จสิ้นการประชันแล้ว ครูพินิจและนายไก่อ๊ได้มานั่งคุยกันฉันเพื่อน โดยไม่มีการถือโทษโกรธกันแต่อย่างใด แสดงให้เห็นว่าครูมีน้ำใจนักกีฬา สอดคล้องกับประเวช กุมุท (2521) ที่ได้กล่าวถึงจริยวัตรของนักดนตรีไทยที่ควรปฏิบัติในข้อหนึ่งว่า นักดนตรีไทยควรมีใจเป็นนักกีฬา การประกวดและการประชันนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่จะเกิดขึ้นในการแสดงและการบรรเลงดนตรี นักดนตรีต้องรู้แพ้รู้ชนะ ไม่ถือตนหรือต้อดั่งว่าตนเองวิเศษกว่าคนอื่น ควรฟังให้รู้ว่าคนอื่นดีกว่าอย่างไรและควรยกย่องเป็นแบบอย่าง ไม่ควรหยิ่งทงว่าสิ่งที่ตนเองเรียนมานั้นเยี่ยมยอดกว่า เพราะในเรื่องของดนตรีนั้นไม่มีที่สิ้นสุด แต่ให้คิดว่่านักดนตรีนั้นเปรียบเสมือนญาติสายโลหิตเดียวกัน ควรเรียนรู้แลกเปลี่ยน พบกันด้วยรอยยิ้มและสุภาพต่อกัน

ด้านการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ครูโบราณยุคก่อนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนที่ไม่ใช่ลูกศิษย์ในสำนักของตนเอง มีการปกปิดเทคนิคต่าง ๆ ไว้เป็นความลับ (สัจด์ ภูเขาทอง, 2539) ซึ่งแตกต่างกับครูพินิจ ที่ให้วิชาความรู้แก่ศิษย์ด้วยความเต็มใจโดย

ไม่ปิดบัง แม้ลูกศิษย์จะมาจากที่ต่างต่างกัน แต่ครูจะไม่ยึดติดความคิดเหล่านั้นเลย สอดคล้องกับ จรรยาบรรณครู (2556) เรื่องจรรยาบรรณต่อผู้เรียน ที่กล่าวว่า ครูต้องส่งเสริมให้การเรียนรู้ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และแม้ครูจะอยู่ในช่วงพักฟื้นจากอาการป่วยหนัก ระหว่างนั้นได้มีการเรียกลูกศิษย์ไปต่อเพลงกราวในและทยอยเดี่ยวเพื่อเก็บรักษาทางเพลงเอาไว้ไม่ให้สูญหาย เพราะความรู้เหล่านั้นจะถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อพิจารณาประเด็นในเรื่องนี้ อาจกล่าวได้ว่า ครูพินิจเป็นครูที่มีใจเปิดกว้าง มองการณ์ไกล เห็นแก่ประโยชน์ของวงการดนตรีไทยและสังคมเป็นสำคัญ เพราะการปฏิบัติดนตรีไทย โดยเฉพาะการบรรเลงเดี่ยว จะต้องเรียนกับครูตัวต่อตัวจึงจะสามารถเก็บรายละเอียดได้ครบถ้วน หากครูไม่ถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์หรือผู้ที่มาขอเพลงจากครูไว้ ย่อมนำมาสู่ผลกระทบที่ร้ายแรง ซึ่งจะทำให้ศิลปะอันงดงามของชาติถูกลบออกจากรากฐานของตนเอง การถ่ายทอดวิชาโดยไม่ปิดบัง มีข้อดีอยู่มากมาย โดยเฉพาะเมื่อเวลาผ่านไปไม่ว่ายุคสมัยใดก็ตามความรู้เหล่านั้นจะยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในทุกสมัย ยิ่งปัจจุบันนี้มีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดระบบฐานความรู้มากมาย องค์ความรู้ที่ครูถ่ายทอดไว้ให้กับลูกศิษย์ จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะถูกหยิบมาบันทึกจัดเก็บในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ผู้คนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามต้องการ ดังที่ครูพินิจกระทำมาโดยตลอดเท่าที่ครูสามารถกระทำได้ กล่าวคือ ครูมีการจดบันทึกโน้ตเพลงไทยต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งระบบโน้ตไทย โน้ตสากล และได้ส่งมอบให้กับลูกศิษย์และสถาบันดนตรีที่ครูสอน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป ส่วนเพลงเดี่ยวครูมีการบันทึกเสียงเอาไว้บ้างบางเพลงเท่าที่จะทำได้ และจะถ่ายทอดไว้ในรูปแบบการเรียนตัวต่อตัวดังที่กล่าวมา หากมีครูที่มีคุณสมบัติดังเช่นครูพินิจจำนวนมาก จะทำให้ประเทศไทยมีรากฐานศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีไทยที่มั่นคง

การถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจเน้นเรื่องคุณภาพเสียงเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เสียงต้องดังพอดีกับผืนระนาด ฟังเพราะไม่หนวกหู ซึ่งเป็นรายละเอียดพื้นฐานของการเรียนดนตรีที่จำเป็นต้องฝึกฟังและวิเคราะห์การบรรเลงอยู่เสมอ เพราะจะเป็นผลดีต่อไปในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรียนขั้นพื้นฐานหรือขั้นสูง จำเป็นต้องใส่ใจรายละเอียดความพอเหมาะของเสียงให้ได้คุณภาพมากที่สุด จากประสบการณ์โดยตรงของผู้วิจัยที่ได้เรียนเดี่ยวระนาดเอกกับครูพินิจ ปกติท่านจะไม่ปรับแก้การบรรเลงของผู้วิเจียนักหากเสียงที่บรรเลงออกมามีความพอดี แต่ถ้าหากผู้วิเจียรระนาดแล้วเสียงออกมาดังเกินความเป็นธรรมชาติของผืนระนาด ครูจะปรับแก้โดยทันที ด้วยการพูดคุยซักถามถึงเหตุผลที่ผู้วิเจียเปลี่ยนแปลงการบรรเลงของตัวเอง อีกทั้งมีการสาธิตยกตัวอย่างการตีเสียงลักษณะต่าง ๆ แล้วให้ผู้วิเจียฟังว่าเสียงแต่ละแบบฟังแล้วเป็นอย่างไร มีความแตกต่างกันอย่างไร และให้คิดว่าควรเลือกใช้แบบใดจึงจะเหมาะสม ซึ่งเป็นการสอนที่ได้ผลเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ผู้วิเจียสามารถวิเคราะห์และเห็นภาพข้อดี ข้อเสียของเสียงลักษณะต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เตือนใจผู้วิเจียเสมอเมื่อต้องบรรเลงระนาด เพราะต้องคิดและควบคุมน้ำหนักมือให้เหมาะสมตลอดระยะเวลาการบรรเลง

สอดคล้องกับหลักการสอนทักษะดนตรีของรองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2558) ที่กล่าวว่าดนตรีเป็นเรื่องของเสียง การเรียนทักษะดนตรีควรเริ่มต้นด้วยการฟังเสียงเข้าใจในเสียงและจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี ดนตรีเป็นเรื่องของคุณภาพ ทักษะดนตรีจึงเป็นเรื่องของความถูกต้องและความไพเราะควบคู่กันไปเสมอ รวมถึงนักดนตรีที่ดี จำเป็นต้องประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างตรงความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงและพัฒนาฝีมือตนเองให้ก้าวหน้าต่อไป หลักการถ่ายทอดทักษะดนตรีในลักษณะนี้ ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการสอนดนตรีในโรงเรียนที่ผู้วิจัยสอนอยู่ โดยยึดเรื่องการให้ผู้เรียนรู้จักเสียงดนตรีผ่านการฟังก่อนเป็นอันดับแรก ด้วยวิธีการลักษณะเดียวกับครูพินิจและรองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ผลปรากฏว่าแม้ผู้เรียนยังไม่มีพื้นฐานการเรียนดนตรีมาก่อน ก็สามารถแยกแยะได้ว่าเสียงใดเบา ดังปานกลาง หรือดังมาก อีกทั้งสามารถบอกได้ว่าเสียงใดสูง หรือต่ำ มากกว่านั้น ผู้เรียนบางคนสามารถบอกได้ว่าโน้ตที่ได้ยินคือโน้ตตัวใด และสิ่งสำคัญที่สุดคือผู้เรียนวิเคราะห์ได้ว่าคุณภาพเสียงที่ดีควรเป็นอย่างไร ซึ่งทุกอย่างที่กล่าวมามีจุดเริ่มต้นมาจากการฝึกฟังทั้งสิ้น ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้อย่างไพเราะในเวลาต่อมา

การสอนของครูพินิจจะเน้นความเป็นธรรมชาติของแต่ละบุคคล ครูจะไม่บังคับหรือกำหนดกฎเกณฑ์ใด ๆ ให้ผู้เรียนนัก หากมองโดยผิวเผินจะเห็นว่าการสอนลักษณะนี้เป็นเพียงการต่อเพลงปกติธรรมดา ไม่มีอะไรโดดเด่นเป็นพิเศษ แต่หากมองลึกลงไปกว่านั้น จะเห็นรายละเอียดลึกซึ้งที่ซ่อนอยู่ โดยผู้วิจัยมองเห็นถึงความเป็นศิลปะ ที่ครูพินิจเปิดโอกาสให้ทุกคนค้นหาและแสดงออกมาด้วยเครื่องมือในแบบของตัวเองภายใต้ระนาบผืนเดียวกัน ยกตัวอย่างให้เห็นภาพทางการสร้างงานศิลปะคือ หากให้ผู้เรียนวาดภาพต้นไม้ด้วยดินสอลงบนกระดาษแผ่นเดียวกัน จะเห็นว่าภาพที่ออกมามีความแตกต่างกันไป ด้วยน้ำหนักของเส้นดินสอที่อาจจะหนา บาง หรือมีระดับความเข้มที่ไม่เท่ากัน หรืออาจมีรายละเอียดของใบไม้และลำต้นออกไปในลักษณะต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เกิดจากความเป็นตัวตนของผู้เรียนเอง ซึ่งกล่าวได้ว่ามีความวิจิตรงดงามตามธรรมชาติของบุคคล นับเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในทางการสอนดนตรี เพราะเป็นหลักการที่สามารถสร้างความหลากหลายของเสียงบรรเลง ทำให้เมื่อฟังแล้วสามารถสัมผัสถึงรสชาติต่าง ๆ ได้อย่างไม่น่าเบื่อ

การถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ มีจุดเด่นตรงที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกเพลงเชิดนอก และลาวแพนก่อนเป็นลำดับต้น ๆ อาจจะไม่ใช่กับผู้เรียนทุกคน แต่เป็นผู้เรียนส่วนใหญ่ที่เพิ่งเริ่มฝึกบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก แม้กระทั่งกับเพลงทยอยเดี่ยว เพลงที่คนในวงการดนตรีไทยถือว่าเป็นเพลงเดี่ยวขั้นสูงสุด แต่สำหรับครูพินิจท่านมองเห็นว่าเชิดนอกกับทยอยเดี่ยวมีความคล้ายกันในด้านของกลวิธีและโครงสร้างเพลง หากตีเชิดนอกได้ ก็ไม่ยากเกินความสามารถที่ผู้เรียนจะตีทยอยเดี่ยวได้เช่นกัน ดังนั้นเวลาจะต่อทยอยเดี่ยวให้ผู้เรียนคนใด ครูพินิจจะบอกให้ผู้เรียนฝึกเชิดนอกมาก่อนเสมอ จุดนี้เป็นสิ่งที่ลูกศิษย์ครูพินิจ (กฤษฎี เลกะกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2561; เดชน์ คงอิม, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2560; ตินณภาพ ธนอมธรรม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2561; พิชชาณัฐ ตู้

จินดา, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2561; สิริพิชญ์ เพ็งพานิช, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2561) เห็นตรงกันว่าเป็นลักษณะเฉพาะของครุพินิจที่ไม่พบจากครุทำนใด ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยมองเห็นว่า เมื่อวิเคราะห์ถึงกลวิธีต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงเดี่ยวส่วนใหญ่จะพบกลวิธีการรัวเสียงในทุก ๆ เพลง ทั้งรัวเสียงเดี่ยว รัวทำนอง รัวคาบลูกคาบดอก ดังนั้นเพลงเชิดนอกที่มีการตีรัวเสียงเป็นส่วนใหญ่แทบจะทั้งเพลง จึงเป็นบทเพลงที่ตอบโจทย์เกี่ยวกับการฝึกบรรเลงเดี่ยวในเบื้องต้น สอดคล้องกับการบรรเลงเพลงทั่วไป ที่ต้องอาศัยการไล่ระนาด โดยเพลงที่ใช้ได้ต้องเป็นเพลงที่มีการตีเก็บคู่แปดตลอดทั้งเพลงและมีความยาวมาก เมื่อไปบรรเลงเพลงอื่น ๆ ก็จะทำให้มือมีความคล่องยิ่งขึ้น

2. อภิปรายผลคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ นี้ สร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมสาระและองค์ความรู้การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติให้เป็นเอกสารวิชาการแก่ผู้สนใจทั่วไป สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอนหรือฝึกการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ด้วยตนเองตามหลักการและวิธีการที่ถูกต้อง โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการที่ได้เรียนบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก สัมภาษณ์ และสอบถาม กับครุพินิจโดยตรง ขณะที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

นอกจากนี้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ผู้ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกกับครุพินิจโดยตรงอย่างต่อเนื่องอีกหลายท่าน ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพลสิทธิ์ พชรกุลพงศ์ (เดชน์ คงอิม) ดร.สิริพิชญ์ เพ็งพานิช นายดิณณภพ ฅนอมธรรม นายณัฐวิทย์ บุญมีมีชัย และ ดร.กฤษฎ์ เลกะกุล แล้วนำมาพัฒนาเป็นคู่มือถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบและเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง ผสมกับผลการศึกษาขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จากนั้นนำมารวบรวม เรียบเรียง และพัฒนาขึ้นใหม่ ให้ขอบเขตเนื้อหาสาระมีความกระชับ และมีขั้นตอนในการฝึกตามลำดับ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอนหรือฝึกการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติได้ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่สามารถรับรองได้ว่า การสอนและการฝึกบรรเลงระนาดเอกนั้นจะมีประสิทธิภาพเทียบเท่าการได้รับการถ่ายทอดจากครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติโดยตรงหรือไม่ เพราะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกต้องใช้ทักษะขั้นสูง มีรายละเอียดของกลวิธีการบรรเลงต่าง ๆ มากมาย ในการจะพัฒนานั้นต้องอาศัยปัจจัยประกอบหลายอย่าง เช่น ความรู้ ประสบการณ์ทาง

ดนตรี ทักษะ และการถ่ายทอดที่ต้องอาศัยการอธิบาย การสาธิต ให้อู และให้ฟัง ของครูผู้สอน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอนตามขั้นตอนในคู่มือฉบับนี้

ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้ใ้คู่มือฉบับนี้ควรศึกษาเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยละเอียด และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการศึกษาจากครูผู้สอนที่เป็นลูกศิษย์ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยตรง จะช่วยเพิ่มความเข้าใจจากการได้เห็นตัวอย่างการสาธิตการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกอย่างชัดเจน ทำให้คู่มือการถ่ายทอด การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีประสิทธิภาพขึ้นในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามคู่มือฉบับนี้สามารถรับรอง ความถูกต้องด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ และภาพรวมของคู่มือ ได้อย่างมั่นใจ เพราะผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ นภลัย สุวรรณธาดา, ธิดา โมสิกรัตน์ และสุมาลี สังข์ศรี (2553) กล่าวถึงขั้นตอนการเขียนคู่มือไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเรื่องที่จะเขียนเป็นคู่มือ คือ การถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ 2) วางแผนการเขียน การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อกำหนดรูปแบบและเนื้อหาสาระของคู่มือจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่สามารถใช้ฝึกได้ด้วยตนเอง 3) ดำเนินการเขียนตามรูปแบบ และขอบเขตที่กำหนดไว้

เนื้อหาสาระที่ปรากฏในคู่มือแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เป็นความรู้ด้านเนื้อหาสาระที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า จากเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ เรียบเรียงขึ้นเอง ประกอบด้วย ความเป็นมา จุดมุ่งหมาย โอกาส รูปแบบบทเพลงของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก และบทเพลงที่สำหรับการฝึกไล่ระนาดเอกเพื่อสร้างพละกำลัง ได้แก่ เพลงทะแย สามชั้น และเพลงมุล่งชั้นเดียว รวมถึงบทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ได้แก่ เพลงเข็ดนอก เพลงลาวแพน เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น และเพลงเดี่ยวพญาโคก สามชั้น ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอบทเพลงสำหรับไล่ระนาดและบทเพลงเดี่ยวที่สำคัญเป็นโน้ตเพลง โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต ส่วนที่ 2 เป็นขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ ที่ได้รับการถ่ายทอดบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกกับครูพินิจโดยตรงอย่างต่อเนื่องหลายท่าน รวมถึงตัวผู้วิจัยเอง แล้วนำมาวิเคราะห์ เรียบเรียงขึ้นเอง ประกอบด้วย ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน ขั้นที่ 2 ทานั่งบรรเลงและการจับไม้ระนาดเอก ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและทำนองระนาดเอก และขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก โดยมีขั้นตอนการดำเนินการถ่ายทอด โน้ตแบบฝึก พร้อมรูปภาพประกอบเพื่อแสดงตัวอย่าง 4) การประเมินผล เป็นส่วนที่ใช้พิจารณาความก้าวหน้าของผู้เรียนในการถ่ายทอดบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ

ศิลปินแห่งชาติ เป็นการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงตลอดเวลา โดยเริ่มจากประเมินทักษะของผู้เรียนก่อนรับการถ่ายทอด ประเมินระหว่างการถ่ายทอด และประเมินหลังการถ่ายทอด มีการบอกข้อบกพร่อง และแนะนำวิธีปรับปรุงแก้ไข 5) แหล่งอ้างอิง/แหล่งข้อมูล เป็นส่วนที่ผู้วิจัยรวบรวมแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้อ้างอิง เพื่อให้ผู้สอนและผู้ฝึกสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และ 6) ชีวิตประวัติครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นการรวบรวมประวัติในด้านต่าง ๆ ของครูพินิจ ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาดนตรี ด้านการทำงาน คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการบรรเลงระนาดเอก ที่เป็นลูกศิษย์โดยตรงของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาคู่มือให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

คู่มือฉบับนี้ เป็นการเรียบเรียงการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ โดยในการถ่ายทอดจะมีลักษณะการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว หรือแบบมุขปาฐะ อธิบายและสาธิตเป็นขั้นตอน และมีรูปแบบการประเมินผลตามสภาพจริงตลอดเวลา โดยใช้การสังเกตการปฏิบัติทักษะของผู้เรียนว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่ และมีการให้คำแนะนำข้อบกพร่อง วิธีปรับปรุงแก้ไข ดังที่ ญรุธ สุธงจิตต์ (2558) กล่าวว่า การประเมินผลทักษะดนตรีเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทักษะ คือ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่าน และการสร้างสรรค์ การเรียนการสอนดนตรีสามารถใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินตามพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ โดยเน้นการประเมินความสามารถของผู้เรียน ด้วยวิธีการสังเกตผู้เรียนอยู่เสมอ จะทำให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนว่าเปลี่ยนแปลงอย่างไร เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีพัฒนาการดนตรีไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างเช่น บางคนอาจเคยเรียนระนาดเอกและผ่านการฝึกฝนมานาน รวมถึงเคยได้ฟังเพลงเดี่ยวมาก่อน บางคนอาจเคยเรียนระนาดเอกและฝึกฝนมาน้อยกว่า และไม่มีประสบการณ์ฟังเพลงเดี่ยวเลย จึงทำให้ไม่คุ้นกับบทเพลง ดังนั้น ในการเรียนปฏิบัติระนาดเอก ครูผู้สอนจึงสามารถใช้การประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการสังเกตจะทำให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำองค์ความรู้จากการศึกษานี้ไปใช้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกในระดับหนึ่งแล้ว โดยอาจมีการปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนหรือผู้สอนได้ตามความเหมาะสม
2. ควรมีการนำเครื่องมือเทคโนโลยีมาช่วยในการบันทึกบทเพลงที่ถ่ายทอดและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ศึกษาด้วยตนเองได้ตามความต้องการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากกลุ่มลูกศิษย์โดยตรงของครูพินิจ ฉายสุวรรณ อย่างครบถ้วน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการนำคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือ และนำไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
3. ควรมีการศึกษาทางเพลงเดี่ยวที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ได้ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์แต่ละคนแตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ทำความเข้าใจทำนองที่ครูได้สร้างสรรค์ขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฤษฎี เลกะกุล. (26 มิถุนายน 2561). สัมภาษณ์.

ชำนาญ แก้วสว่าง. (23 พฤษภาคม 2560). สัมภาษณ์.

ชำนาญ สวยคำข้าว. (23 พฤษภาคม 2560). สัมภาษณ์.

ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. (2552). *องค์ความรู้ศิลปป็นแห่งชาติ นายพินิจ ฉายสุวรรณ*. (ทุนอุดหนุนวิจัย
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม).

ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. (2557). 84 ปี ปุชนียาจารย์ ครูพินิจฉายสุวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ).

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2558). *วิธีวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ณัฐวิทย์ บุญมีมีไชย. (13 มกราคม 2561). สัมภาษณ์.

เดชน์ คงอิม. (24 พฤษภาคม 2560). สัมภาษณ์.

ดิณณภพ ถนอมธรรม. (8 มกราคม 2561). สัมภาษณ์.

ถาวร ศรีฝ่อง. (2530). *การแปรทำนองของระนาดเอกในเพลงสาธการ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ทศนา แชนมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพดล คล้าทั้ง. (2550). *อาศรมศึกษา : ครูพินิจ ฉายสุวรรณ (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)*.

นพดล คล้าทั้ง. (2551). *วิเคราะห์เดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงทยอยเดี่ยว ทางครูสอน วงฆ้อง*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร. (2556). การศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในโรงเรียนและบ้านดนตรีไทย. (ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- บุญช่วย โสวัตร. (2539). การปรับตัวดนตรีไทยชั้นสูง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- บุษกร สำโรงทอง. (2549). วัฒนธรรมดนตรีไทย ภาคกลาง และภาคอีสานใต้: พิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้. รายงานวิจัยทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2549: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชากร ศรีสาคร. (2556). วิเคราะห์เดี่ยวซอสามสายเพลงพญาโคก พญาครวญ พญารำพึง สามชั้น กรณีศึกษา อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2556). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). ประวัติการดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2554). ปฐมบทดนตรีไทย. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรชัย ผลนิโครธ. (2554). การทำทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงลอยเลื่อน 3 ชั้น. (ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล).
- พิชชาณัฐ ตูจินดา. (16 มิถุนายน 2561). สัมภาษณ์.
- พินิจ ฉายสุวรรณ. (2552). สัมภาษณ์.
- ภาณุวัฒน์ รอดสุพรรณ. (21 มิถุนายน 2560). สัมภาษณ์.
- มนตรี ตราโมท. (2540). ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมณศพรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตันท์. (2523). ฟังและเข้าใจเพลงไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รจนาภา กลิ่นดี. (2556). กระบวนการถ่ายทอดชม “รู้จักฟังเสียง 5 ประการ” ของมูลนิธืหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง). (ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล).
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2542). ดุริยางค์ไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงัด ภูเขาทอง. (2539). การดนตรีไทยและการเข้าสู่ดนตรีไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

- सानนท์ อนันตสาคร. (2554). *วิเคราะห์เพลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงลาวแพน 2 ชั้นทางคุณครูเฉลิม บัวทั้ง*. (ศิลปศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2546). *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอเดียสแควร์.
- สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2538). *เกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชา และวิชาชีพดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริก.
- สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช. (21 มกราคม 2561). *สัมภาษณ์*.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล สุวรรณ. (2549). *ดนตรีไทยในวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ โตล่า. (12 มิถุนายน 2561). *สัมภาษณ์*.
- หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ. (2560). *พินิจชีวิต พินิจ ฉายสุวรรณ*.
- อนุสรณ์งานศพเฉลิม บัวทั้ง. (2533). *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายเฉลิม บัวทั้ง*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อาทิตย์ ผ่อนร้อน. (2556). *กลวิธีการเดี่ยวฆ้องมอญวงใหญ่เพลงกราวในทางครูสอน วงฆ้อง*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- อานันท์ นาคคง และอัมภาวุธ สาคริก. (2549). *งานช่างเพื่อแผ่นดิน ครูชิ้น 100 ปี*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ปิ่นเกล้าการพิมพ์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อุทัย ศาสตรา. (2553). *การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ*. (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2513). *ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ.

ภาษาอังกฤษ

- Davies, I. K. (1971). *The management of learning*. London: McGraw-Hill.
- Harrow, A. (1972). *A Taxonomy of the Psychomotor Domain: A Guide for Developing Behavioral Objectives*. New York: Longman.
- Simpson, D. (1972). *Teaching physical education: A system approach*. Boston: Houghton Mufflin Co.

Steiner, E. (1988). *Methodology of Theory Building*. Sydney: Educology Research Associates.

ภาคผนวก ก

คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก
ตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ตามแนวทางของครูพิณฯ นายสุพรรณ ศิลปินแห่งชาติ

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นเอกสารที่ได้สรุปและเรียบเรียงจากการศึกษาเอกสารและผลการวิจัย เรื่อง *กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ* ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อสร้างเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจได้ศึกษาลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง และอาจใช้ถ่ายทอดให้ผู้อื่นต่อไป โดยข้อมูลในคู่มือฉบับนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์แนวทางการถ่ายทอดของครูพินิจ ฉายสุวรรณ และนำมาจัดหมวดหมู่เป็นขั้นตอนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เนื้อหาสาระในคู่มือฉบับนี้ ประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้คู่มือและการเตรียมการจำเป็นสำหรับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก บทเพลงสำหรับไล่ระนาดและบทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก พร้อมรูปภาพประกอบเพื่อแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่าง และแหล่งข้อมูลที่สามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้

สุดท้ายนี้ขอกล่าวถึงสิ่งที่ครูย่าไว้เสมอ ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ไม่ได้มุ่งให้ผู้เรียนต้องมีฝีมือเก่งเหนือคนอื่น แต่ท่านมุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพลงเดี่ยวไว้เป็นองค์ความรู้ และนำออกมาใช้ในโอกาสที่เหมาะสม รวมถึงผู้เรียนไม่ควรมุ่งเรียนเพลงเดี่ยวเพียงอย่างเดียว แต่ควรศึกษาบทเพลงประเภทอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เพื่อสร้างรากฐานความรู้ทางดนตรีไทยอย่างมั่นคง สำหรับคู่มือฉบับนี้ผู้เรียบเรียงขออุทิศแด่ครูบาอาจารย์ผู้ล่วงลับทั้งหลาย ทั้งครูผู้ถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกให้กับครูพินิจ ฉายสุวรรณ และครูพินิจ ฉายสุวรรณ ที่ได้ถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ในรุ่นหลัง นับเป็นภูมิปัญญาและมรดกอันล้ำค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย

รัชชิสภา เกลาพิมาย

พฤษภาคม 2562

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

คู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ฉบับนี้ เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาด้วยตนเอง หรือนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอนสำหรับครูผู้สอน โดยรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในคู่มือ เป็นรูปแบบที่วิเคราะห์สังเคราะห์ จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยแล้วนำมาสรุปเป็นรูปแบบของคู่มือ ซึ่งประกอบด้วย

1. คำชี้แจงในการใช้คู่มือ เป็นการชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ของการใช้คู่มือ ได้แก่ ความเป็นมาของคู่มือ เนื้อหาสาระต่าง ๆ ในคู่มือ ตลอดจนคำแนะนำในการใช้คู่มือให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ข้อจำกัดของคู่มือ และการเตรียมความพร้อมของผู้ศึกษาก่อนการใช้คู่มือ

2. เนื้อหาสาระ เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาควรรู้ และเข้าใจ ควบคู่กับการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1) ความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นเนื้อหาที่ให้ผู้ศึกษาได้รู้เกี่ยวกับจุดกำเนิดของการบรรเลงเดี่ยวก่อนที่จะมีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

2) จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นการอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการบรรเลงที่ผู้ประดิษฐ์ทำนองและผู้บรรเลงได้สร้างสรรค์ขึ้น

3) โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นเนื้อหาอธิบายเกี่ยวกับโอกาสในการแสดงเพลงเดี่ยวที่เกิดขึ้นในอดีตและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

4) รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดประเภทกลุ่มเพลงเดี่ยวในแบบต่าง ๆ โดยยึดจากการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ปรากฏขึ้นในเพลงเดี่ยวนั้น ๆ

5) บทเพลงสำหรับไล่ระนาดและบทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ประกอบด้วย บทเพลงที่ใช้ฝึกกำลังกล้ามเนื้อในการบรรเลง และบทเพลงเดี่ยวที่ครูพินิจถือเป็นเพลงสำคัญที่ผู้เรียนระนาดเอกจะต้องปฏิบัติได้

ข้อมูลทั้งหมดผู้เรียบเรียงได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ผลการวิจัย และนำมาเรียบเรียงด้วยตนเอง ในส่วนของโน้ตเพลงผู้เรียบเรียงได้นำมาจากการบันทึกเสียงและการบันทึกโน้ตด้วยลายมือของครูพินิจ ผู้เรียบเรียง และลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ โดยตรง มาจัดพิมพ์ใหม่ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทางเดียวที่นำมานี้เป็นแนวทางหนึ่งเท่านั้น ลูกศิษย์แต่ละคนที่ได้รับการถ่ายทอดโน้ตเพลงเดียวกันอาจจะไม่เหมือนกัน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม

3. ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพิณิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ รายละเอียดส่วนนี้ ผู้เรียบเรียงได้ดำเนินการจัดหมวดหมู่ให้เป็นขั้นตอนเพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน เป็นการประเมินเบื้องต้นว่า ผู้เรียนมีทักษะการบรรเลงระนาดเอกอยู่ในระดับใด ซึ่งครูพิณิจ ฉายสุวรรณ จะถามถึงบทเพลงที่ผู้เรียนได้เรียนมาก่อนแล้ว หลังจากนั้นจะให้ผู้เรียนบรรเลงระนาดเอกให้ฟังด้วยบทเพลงที่เรียนมา หรือให้ตีกลวิธีการบรรเลงเดี่ยวต่าง ๆ หรือทดสอบด้วยการเริ่มต่อเพลงเดี่ยวแล้วให้ผู้เรียนตีตาม เพื่อประเมินทักษะพื้นฐานเดิมและประเมินสติปัญญาของผู้เรียนในขั้นแรกว่าสามารถรับได้มากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 2 ทำนองและการจับไม้ระนาดเอก เป็นสิ่งที่ผู้เรียนระนาดเอกทุกคนมีพื้นฐานมาอยู่แล้ว ครูพิณิจจะไม่มีข้อจำกัดมาก แต่หากมีผลต่อเสียงหรือการบรรเลงจริง ๆ ครูพิณิจจะปรับให้ผู้เรียน ดังจะกล่าวในส่วนของเนื้อหาต่อไป

ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและทำนองระนาดเอก โดยปกติทั่วไป ผู้เรียนจะต้องต่อทำนองหลักฆ้องวงใหญ่ก่อน แล้วจึงต่อทำนองระนาดเอก เพื่อให้เข้าใจที่มาที่ไปของทำนองเพลง

ขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นสิ่งสำคัญมากของผู้เรียนที่จำเป็นต้องไล่ระนาดโดยใช้ส่วนของแขนอย่างถูกต้อง เพื่อให้มีกำลังในการบรรเลง ส่วนการฝึกกลวิธีต่าง ๆ ครูพิณิจ ฉายสุวรรณ จะสอนควบคู่กับการต่อเพลง ด้วยการสาธิตให้ผู้เรียนสังเกต และอธิบายเมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจ

4. การประเมินผล เป็นการประเมินทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของตัวผู้เรียนตลอดระยะเวลาการเรียนการสอน ด้วยวิธีการสังเกต

5. แหล่งอ้างอิง / แหล่งข้อมูล คู่มือฉบับนี้เป็นเพียงเอกสารที่สรุปและเรียบเรียงเนื้อหาสาระเพื่อเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยเป็นแนวทางให้ครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่สนใจเรื่องการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น ผู้เรียบเรียงไม่รับรองว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับการเรียนโดยตรงกับครูพิณิจ ฉายสุวรรณ หรือครูท่านอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้เรียบเรียงแนะนำว่า ผู้ที่ศึกษาคู่มือฉบับนี้อยู่ ควรศึกษาเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกโดยตรงเพื่อประสิทธิภาพที่ดีในการเรียนรู้ ควรหมั่นฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงควรค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ เพิ่มเติม และฝึกฟัง

เพลงเดี๋ยวบ่อย ๆ เพื่อให้คุ้นเคยทำนองเพลงและเกิดความเข้าใจในอรรถรสการบรรเลง ซึ่งจะเป็นส่วน
ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะได้ดียิ่งขึ้น

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
คำชี้แจงในการใช้คู่มือ	
สารบัญ	
เนื้อหาสาระ	166
ความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	166
จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	167
โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	167
รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก	168
บทเพลงสำหรับไล่ระนาดและบทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการ	169
สอน	
ตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ	
ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	227
ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน	228
ขั้นที่ 2 ทำนองและการจับไม้ระนาดเอก	230
ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและทำนองระนาดเอก	233
ขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	233
การประเมินผล	244
แหล่งอ้างอิง / แหล่งข้อมูล	245
ชีวประวัติครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	247

เนื้อหาสาระ

1. ความเป็นมาของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ก่อนระนาดเอกจะมีลักษณะการบรรเลงที่เรียกว่า “เดี่ยว” ในอดีตนับตั้งแต่สมัยอยุธยา ตอนปลาย การบรรเลงระนาดเอกสมัยนั้น ใช้วิธีการตีเก็บคู่แปดเป็นหลัก มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้นำวง (สังัด ภูเขาทอง, 2539) กลอนระนาดจะดำเนินไปในทำนองเรียบร้อย โดยเฉพาะการบรรเลงในวังจะไม่มี การบรรเลงด้วยวิธีการที่โลดโผนหรือพิสดาร (อานันท์ นาคคง และอชฎาวุธ สาคริก, 2544) แต่ ขณะเดียวกันมีเครื่องดนตรีบางชนิดที่มีการบรรเลงในลักษณะการบรรเลงเดี่ยว คือ ปี่ใน ซึ่งการ บรรเลงลักษณะนี้จะปรากฏอยู่ในเพลงเชิดนอก บทเพลงหน้าพาทย์สำหรับการแสดงโขน ประกอบ อากัปกิริยาการต่อสู้ไล่จับกันของตัวละครมนุษย์ และนิยมนำมาบรรเลงเป็นเพลงเดี่ยววอดฝีมือ โดย ไม่มีทำรำประกอบ (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์, 2557)

ภายหลังช่วงรัชกาลที่ 3 การบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยังคงเป็นเครื่องดนตรีปี่ใน มีหลักฐานปรากฏว่าพระประดิษฐไพเราะ หรือครูมีแขก ซึ่งเป็นครูดนตรีใน สมัยรัชกาลที่ 3 ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 หรือที่รู้จักกันในนาม “เจ้าแห่งเพลงทยอย” เป็นผู้ร่วมคิดประดิษฐ์ การบรรเลงเดี่ยวขึ้น โดยในบทไหว้ครูปีพาทย์ มีชื่อของท่านปรากฏร่วมอยู่ด้วย (สังัด ภูเขาทอง, 2539) คือ

“ทีนี้จะไหว้ครูปีพาทย์	ฆ้องระนาดมือนิตีไฉน
ทั้งครูแก้ว ครูพัก เป็นหลักชัย	ครูทองอินนั้นแหละใครไม่เทียมกัน
มือก็ดอดหนอดหนักขยักขย่อน	ดาพูนมอญมิใช่ชั่วตัวขยัน
ครูมีแขกคนนี้เข้าดีศรีรัน	เป่าทยอยลอยลั่นบรรเลงลือ...”

ในวรรณคดีกล่าวว่า “เป่าทยอยลอยลั่นบรรเลงลือ” ในความเข้าใจของคนยุคนั้นคงหมายถึง เพลงเดี่ยว หรือเพลงที่เรารู้จักกันในปัจจุบัน คือ เพลงทยอยเดี่ยว เป็นเพลงที่ท่านรักและหวง หากจะ ถ่ายทอดให้ใครต้องมีค่ายกครู จำนวน 100 บาท ซึ่งในสมัยนั้นถือว่ามีราคาแพง ในอดีตอาจมีครูดนตรี หรือนักดนตรีไทยหลายท่านที่มีความสามารถในการบรรเลงและประดิษฐ์ทางเดี่ยวเครื่องดนตรีได้ แต่ไม่มีหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัด นับได้ว่าการบรรเลงเดี่ยวนั้น เป็นการบุกเบิกให้มีการสร้างสรรค์ การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก และเครื่องดนตรีขึ้นอื่น ๆ ในเวลาต่อมา

ราวสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีการ นำระนาดเอก และเครื่องดนตรีขึ้นอื่น ๆ เช่น ฆ้องวงใหญ่ ซอด้วง มาประดิษฐ์เป็นทางเดี่ยวของแต่ละ เครื่องมือในบทเพลงเชิดนอก (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์, 2557)

ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 มีหลักฐานปรากฏว่า หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นผู้สร้างสรรค์ประดิษฐ์กลวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกให้มีกลเม็ดเด็ดพรายที่วิจิตรขึ้น ซึ่งในสมัยนั้นนับว่าเป็นการบรรเลงที่มีการพลิกแพลงแตกต่างไปจากเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาเป็นที่กล่าวขานว่า “ตีระนาดเหมือนหมาสะบัดน้ำร้อน” วิธีการตีที่ท่านคิดเรียกว่า การสะบัด และรัวขยี้ เป็นวิธีการตีที่มีลีลาวิจิตรพิสดาร เราอารมณ์ผู้ฟังให้มีอารมณ์สนุกมากขึ้น (อานันท์ นาคคง และอัมภาวูธ สาคริก, 2544) นอกจากนี้ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ยังเป็นผู้คิดค้นการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง โดยมีผู้บรรเลงเพียงคนเดียวเป็นคนแรก เมื่อปี พ.ศ. 2476 ท่านได้ประดิษฐ์ทางเดี่ยวอาหนู สามชั้น เป็นเพลงแรก โดยนำเอาเพลงเก่าของครูปุ้ย บำปุ้ยะวาทย์ มาคิดดัดแปลงสร้างสรรค์ขึ้น ลักษณะการบรรเลงที่หลวงประดิษฐไพเราะเป็นคนริเริ่ม ได้รับการยอมรับในที่สุด และเป็นที่ยอมรับสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

2. จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นการบรรเลงขั้นสูง กลวิธีการบรรเลงจะมีความหลากหลายกว่าการบรรเลงทำนองปกติทั่วไป โดยความมุ่งหมายในการบรรเลงเพลงเดี่ยวมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ (อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2513; มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตันท์, 2523) คือ

1) การดำเนินทำนองหรือทางเพลง ส่วนใหญ่จะใช้ทางเก็บและทางรัวขยี้เป็นการดำเนินทำนอง ยกตัวอย่างเพลงพญาโศก เป็นเพลงท่อนเดียว แต่บรรเลง 4 เที้ยว เริ่มต้นด้วยเที้ยวแรกตีเป็นทางเก็บธรรมดา (แต่ใช้ลูกที่สูงขึ้นเป็นพิเศษ) เที้ยวสองใช้การรัวคาบลูกคาบดอกหรือเก็บบ้างรัวบ้าง เที้ยวสามใช้การรัวขยี้ไปตลอดทั้งท่อน และเที้ยวที่สี่นั้น กลับมาตีเป็นทางเก็บอย่างธรรมดาอีกครั้งหนึ่ง แต่ใช้ลูกพิเศษต่างออกไปจากเที้ยวแรก เพราะเที้ยวสุดท้ายนี้การดำเนินทำนองแนวจะเร็วมาก จะเห็นได้ว่า การทอดทางหรือวิธีการดำเนินทำนองพิเศษเป็นเรื่องของความสลับซับซ้อนและยาก

2) ความแม่นยำในเนื้อเพลงและแนวจังหวะของผู้บรรเลง ต้องแม่นยำทั้งทำนองหลักและทำนองพิเศษที่ครูต่อให้

3) อดฝีมือในการบรรเลงของผู้บรรเลงว่าเหมาะสมกับทางหรือไม่ ผู้ประพันธ์เพลงเดี่ยวจะสร้างสรรค์ทางเพลงให้อย่างเหมาะสม เพลงเดี่ยวบางเพลงมีทางบรรเลงหลายทาง และมีความไพเราะแตกต่างกัน

3. โอกาสในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก เป็นยุคที่ดนตรีไทยเจริญรุ่งเรือง มีการบรรเลงระนาดเอกด้วยวิธีการใหม่ ๆ กำเนิดขึ้น มีการนำบทเพลงอัตราสามชั้น รวมถึงเพลงเถามาประดิษฐ์เป็นทางเดี่ยวระนาดเอกจำนวนมากมาย การบรรเลงเพลงเดี่ยวจึงถูกนำไปใช้ในโอกาสประชันวง

ปีพาทย์ในการบรรเลงถวายมืองานพิธีไหว้ครู โดยลำดับในการประชันนั้น จะสลับกันบรรเลงจบเป็นเพลง ๆ ยกตัวอย่างการประชันปีพาทย์ จำนวน 2 วง เริ่มจากการบรรเลงเพลงโหมโรงก่อน จบเพลงที่หนึ่งของวงแรก วงที่สองจึงบรรเลงต่อด้วยโหมโรงเช่นกัน จากนั้นกลับมาวงที่หนึ่งบรรเลงเพลงเสภาหรือเพลงใด ๆ ที่ได้ทำการตกลงกันระหว่างสองฝ่าย และสุดท้ายจึงเป็นการเดี่ยวเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นทีละวง หรือในงานศพ หลังจากที่ยังดนตรีบรรเลงประกอบตามลำดับจนกระทั่งเสร็จพิธีแล้ว การประชันเดี่ยวระนาดเอกจึงเริ่มขึ้น ผู้ที่เดี่ยวคนแรกจะเป็นคนตั้งเพลงทำ เมื่อจบเพลงคนที่สองจึงได้รับสลับกันไปมา อาจใช้เวลานานหลายชั่วโมง หรือได้รุ่งยาวข้ามวันข้ามคืน จะเลิกราก็ต่อเมื่อต้องประกอบหรือต้องบรรเลงประกอบพิธีตามลำดับเวลา หรือมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับไม่ไหว การแพ้ชนะไม่มีกรรมการมาตัดสิน ผู้บรรเลงและผู้ชมจะทราบด้วยตนเอง (หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ครูพินิจ ฉายสุวรรณ, 2560)

การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในปัจจุบัน ยังคงปรากฏให้เห็นในงานต่าง ๆ เช่น งานพิธีไหว้ครูดนตรีไทยช่วงบรรเลงถวายมือ งานศพ งานแสดงดนตรีที่จัดขึ้นเพื่อประชันหรือแสดงเพลงเดี่ยวโดยเฉพาะ ซึ่งจะจัดในโรงละครหรือหอแสดงดนตรีเป็นส่วนใหญ่ โดยการประชันในปัจจุบันแตกต่างจากยุคก่อนตรงที่มีการนัดหมายวงและเพลงที่จะนำมาประชันกันชัดเจน รวมถึงบางงานอาจมีการซ้อมร่วมกันก่อนที่จะแสดงจริง ทำให้อรรถรสของการแสดงและการฟังแตกต่างกับยุคก่อน นอกจากนี้ยังมีการบรรเลงเดี่ยวให้พบเห็นตามรายการโทรทัศน์ที่จัดแสดงโชว์ ตามสื่อวิดีโอในเว็บไซต์ต่าง ๆ และที่นิยมกันมาก คืองานประกวดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของสถาบันดนตรีต่าง ๆ รวมถึงโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีโดยกระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดบทเพลงในการประกวดชัดเจน อีกทั้งมีการร่วมตัดสินผลคะแนนของผู้บรรเลงเป็นรายบุคคลอีกด้วย

แม้ว่ารูปแบบการจัดการแสดงจะเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมหรือค่านิยมของสังคม ผู้เรียบเรียงมีความเห็นว่า เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนผ่าน เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันมาก ทุกคนจะเลือกจัดการแสดงหรือเผยแพร่การบรรเลงในรูปแบบใดก็ได้ที่สะดวกแล้วแต่ความต้องการ ซึ่งควรอยู่บนพื้นฐานที่มีคุณค่ากับผู้บรรเลงและผู้รับฟัง อีกทั้งเป็นประโยชน์ควรค่าแก่การศึกษา

4. รูปแบบบทเพลงเดี่ยวระนาดเอก

ครูดนตรีไทยสมัยโบราณได้เรียบเรียงวางรูปแบบกลุ่มเพลงเดี่ยวไว้อย่างเป็นแบบแผน ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่ม (บุญช่วย โสวัตร, 2531 อ้างถึงใน นพดล คล้าหัง, 2551) ดังนี้

1) กลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถในเชิงสำนวนกลอน ได้แก่ เพลงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ เช่น พญาโคก แขนมอญ สารถิ นกขมิ้น อาเฮีย ต่อยรูป เป็นต้น โดยเพลงส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ จะมีรูปแบบการบรรเลงที่เรียกว่าทางเก็บ ขยี้สะบัด รัวทำนองหรือรัวพื้น และรัวคาบลูกคาบดอก ในแต่

ละท่อนไม่ว่าเพลงนั้นจะมีกี่ท่อนก็ตาม มักจะบรรเลงท่อนละ 2 เที้ยว โดยเที้ยวแรกอาจจะตีทางเก็บ และเที้ยวสองรวทำนอง หรือเที้ยวแรกขยี้ สะบัด และเที้ยวสองรวคาบลูกคาบดอก เป็นต้น

2) กลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถในด้านความคล่องแคล่วในการบรรเลง ได้แก่ เพลงประเภทหน้าทับลาวหรือหน้าทับสองไม้ เช่น ลาวแพน จีนขิมใหญ่ เป็นต้น

3) กลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถของการเป็นผู้แม่นยำจังหวะ ได้แก่ เพลงที่ให้อิสระ ในการดำเนินทำนองที่ไม่อยู่ในอำนาจของการควบคุมจังหวะ และอยู่ในอำนาจของการควบคุมจังหวะ เช่น เชิดนอก ทอยเดี่ยว เป็นต้น

4) กลุ่มเพลงที่แสดงความสามารถในเชิงอดทน ได้แก่ เพลงที่มีลูกโยนมากหรือเป็น เพลงที่มีความยาวมาก เช่น พญาโศกเถา กราวโน เป็นต้น

5. บทเพลงสำหรับไ้ระนาดและบทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของ ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

1) บทเพลงสำหรับไ้ระนาด จำนวน 2 เพลง ได้แก่

1.1) เพลงทะแย สามชั้น

1.2) เพลงมุล่ง ชั้นเดียว

ส่วนใหญ่ครูพินิจใช้สองบทเพลงนี้ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการบรรเลง เดี่ยวระนาดเอกก่อนที่จะถ่ายทอดบทเพลงเดี่ยวให้ผู้เรียน เป็นบทเพลงที่ใช้การตีเก็บคู่แปดตลอดทั้ง เพลง เป็นการฝึกน้ำหนักมือการตีให้ได้เสียงที่มีคุณภาพ รวมถึงสร้างความเข้าใจในการใช้สำนวน กลอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปูพื้นฐานก่อนการได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก และ ประการสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ สองบทเพลงนี้ เป็นบทเพลงที่ครูพินิจใช้ประกอบการพิจารณาเสียง การตีของผู้เรียนแต่ละคนว่าธรรมชาติและรสมือของผู้เรียนต่างกันอย่างไร

* ครูพินิจแนะนำให้ผู้เรียนเลือกเพลงอื่น ๆ ที่มีการตีเก็บคู่แปดตลอดทั้งเพลงมาไ้ระนาดด้วย เพราะนอกจากจะได้ฝึกกำลังแล้ว ยังเป็นการฝึกซ้อมเพลงไปในตัว

2) บทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอน ครูพินิจได้กล่าวไว้ว่า เดี่ยวที่สำคัญของระนาด เอก ที่ผู้เรียนทุกคนควรต้องได้ มีจำนวน 5 เพลง หากได้เพลงเหล่านี้แล้ว จะต่อยอดเป็นกราวโน ทอยเดี่ยว หรือเดี่ยวอื่น ๆ ตามดุลยพินิจของครูผู้สอนก็ย่อมทำได้ โดยเพลงเดี่ยว 5 เพลง นี้ ได้แก่

2.1) เชิดนอก ครูพินิจถือว่าเป็นเดี่ยวพื้นฐานที่สำคัญของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เนื่องจากเป็นเพลงที่มีกลวิธีการตีรัวเสียงเป็นส่วนใหญ่ รัวเหวี่ยง รัวคาบลูกคาบดอก เหมาะสำหรับการฝึกตีรัว ฝึกน้ำหนักมือการตีรัวให้ละเอียดและดังสม่ำเสมอ หากผู้เรียนตีเพลงเชิดนอกได้ดีก็สามารถตีทยอยเดี่ยวได้เช่นกัน

2.2) ลาวแพน เป็นอีกหนึ่งบทเพลงที่ครูพินิจจัดว่าเป็นเพลงเดี่ยวระนาดเอกพื้นฐาน เหมาะสำหรับการฝึกหัดมือ ฝึกกรอ ฝึกกระทบ แสดงสมรรถภาพในด้านความคล่องแคล่ว

2.3) เดี่ยวสารถี สามชั้น เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองอ่อนหวานซาบซึ้ง แสดงความสามารถเชิงสำนวนกลอน

2.4) เดี่ยวแขกมอญ สามชั้น เป็นเพลงที่มีความไพเราะในลักษณะนุ่มนวล ทุกทำนองกลอนเพลงมีความกลมกลืน เป็นเพลงที่แสดงความสามารถเชิงสำนวนกลอน

2.5) เดี่ยวพญาโคก สามชั้น เป็นเพลงที่มีศิลปะความงามสมบูรณ์แบบในตนเอง มีการรวบรวมกลอนที่หลากหลายเอาไว้ เป็นเพลงที่แสดงความสามารถเชิงสำนวนกลอน

ผู้เรียบเรียงได้นำเสนอบทเพลงสำหรับไล่ระนาดและบทเพลงเดี่ยวสำคัญที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ไว้ในส่วนถัดไป โดยลำดับแรกมีการอธิบายถึงข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตเพื่อความเข้าใจตรงกัน แล้วจึงเป็นโน้ตเพลงต่าง ๆ ในหน้าถัดไป

ข้อตกลงเบื้องต้น : สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

1) สัญลักษณ์แทนเสียง ในการบันทึกโน้ตของกลุ่มเอมนี้ ผู้เรียบเรียงกำหนดใช้ตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์ในการบันทึก ดังนี้

ด	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง โด
ร	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง เร
ม	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง มี
ฟ	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง ฟา
ซ	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง ซอล
ล	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง ลา
ท	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง ที

2) ตำแหน่งเสียงของระนาดเอก ในการบันทึกโน้ตของกลุ่มเอมนี้ ผู้เรียบเรียงกำหนดให้ตำแหน่งเสียงของระนาดเอกเริ่มจากลูกกระนาดทางด้านซ้ายมือสุด ดังนี้

ลูกกระนาดลูกที่ 1	เสียงฟา	ใช้สัญลักษณ์	ฟ.
ลูกกระนาดลูกที่ 2	เสียงซอล	ใช้สัญลักษณ์	ซ.
ลูกกระนาดลูกที่ 3	เสียงลา	ใช้สัญลักษณ์	ล.
ลูกกระนาดลูกที่ 4	เสียงที	ใช้สัญลักษณ์	ท.
ลูกกระนาดลูกที่ 5	เสียงโด	ใช้สัญลักษณ์	ด
ลูกกระนาดลูกที่ 6	เสียงเร	ใช้สัญลักษณ์	ร
ลูกกระนาดลูกที่ 7	เสียงมี	ใช้สัญลักษณ์	ม
ลูกกระนาดลูกที่ 8	เสียงฟา	ใช้สัญลักษณ์	ฟ
ลูกกระนาดลูกที่ 9	เสียงซอล	ใช้สัญลักษณ์	ซ
ลูกกระนาดลูกที่ 10	เสียงลา	ใช้สัญลักษณ์	ล
ลูกกระนาดลูกที่ 11	เสียงที	ใช้สัญลักษณ์	ท
ลูกกระนาดลูกที่ 12	เสียงโด	ใช้สัญลักษณ์	ด
ลูกกระนาดลูกที่ 13	เสียงเร	ใช้สัญลักษณ์	ร
ลูกกระนาดลูกที่ 14	เสียงมี	ใช้สัญลักษณ์	ม
ลูกกระนาดลูกที่ 15	เสียงฟา	ใช้สัญลักษณ์	ฟ
ลูกกระนาดลูกที่ 16	เสียงซอล	ใช้สัญลักษณ์	ซ
ลูกกระนาดลูกที่ 17	เสียงลา	ใช้สัญลักษณ์	ล

ลูกระนาดลูกที่ 18	เสียงที	ใช้สัญลักษณ์	ท
ลูกระนาดลูกที่ 19	เสียงโด	ใช้สัญลักษณ์	ด
ลูกระนาดลูกที่ 12	เสียงเร	ใช้สัญลักษณ์	ร
ลูกระนาดลูกที่ 21	เสียงมี	ใช้สัญลักษณ์	ม
ลูกระนาดลูกที่ 22	เสียงฟา	ใช้สัญลักษณ์	ฟ

ตำแหน่งเสียงของระนาดเอก

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
ฟ.	ช.	ล.	ท.	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ

3) การบันทึกโน้ตของคู่มือเล่มนี้ ผู้เรียบเรียงกำหนดให้บันทึกลงในบรรทัดคู่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ห้อง โดยบรรทัดบนเป็นโน้ตที่ตีด้วยมือขวา และบรรทัดล่างเป็นโน้ตที่ตีด้วยมือซ้าย

ตัวอย่างการบันทึกโน้ต

เก็บคู่แปด

ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ด ร ล	ท ด ร ด	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ร ม ร
ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท.ด ร ล.	ท.ด ร ด	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ร ม ร

กรอ

--- ร	-- ฟ ช	--- ร	ด ร ฟ ด	----	----	----	----
--- ล	-- ด ร	--- ล	ช ล ด ช	----	----	----	----

4) สัญลักษณ์โน้ตที่บรรเลงด้วยกลวิธีพิเศษในคู่มือเล่มนี้ ผู้เรียบเรียงกำหนดการใช้สัญลักษณ์แทนเสียงที่เกิดจากการบรรเลงโดยใช้กลวิธีพิเศษ ดังนี้

สะเดาะ

ดุดุด	รรรร	มมม	พพพ
ดุดุด	รรรร	มมม	พพพ

-ซซ	-ฟฟ	-มม	-รร
ซ--	ฟ--	ม--	ร--

สะบัด

รมฟ	ลซฟ	ซฟม	ลซฟ
รมฟ	ลซฟ	ซฟม	ลซฟ
ด รมรุด ร์	ด ฤดลซ ล		
ด รมรุด ร์	ด ฤดลซ ล		
ด-ม	ร-ฟ	ม-ซ	ฟ-ล
-ร-	-ม-	-ฟ-	-ซ-

ขยี้

ลทตมรุดทรี	ดทลตทลซล
ลทตมรุดทรี	ดทลตทลซล

ความต่อเนื่องของทำนองเพลง

รวเสียงเดียว

-ท--	---ล	---ท	---ล
-ท--	---ล	---ท	---ล

รวเป็นคู่ต่าง ๆ

-ซลทรีทลซ	-ซลทรีทลซ
ซซซซซซซ	ซซซซซซซ

ร่วกระทบเสียง

- - ซ.ณ	- - ต.ณ
- ฟ - ฟล	- ช - ฟล

ร่วขึ้น (จากต่ำไปหาสูง)

รด- ด.ร	-----ร
-ล- -ร	-----ร

ร่วทำนอง

-ม-ต-ม-ม	-ล-ร-ร-ล	-ม-ต-ร-ล	-ฟ-ล-ล-ฟ
ร-ร-ร-ร	ต-ต-ต-ต	ร-ร-ต-ต	ช-ช-ช-ช

ร่วคาบลูกคาบดอก

-ร-ท-ร-ร	-ม-ด-ม-ม	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม
ด-ด-ด-ด	ร-ร-ร-ร	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม

กวาด

กวาดลง	กวาดขึ้น
--------	----------

ล-ล	ช-ช	ฟ-ฟ	ร-ร
-----	-----	-----	-----

เพลงมุล่ง ชั้นเดียว

ท่อน 1

ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ด ร ล	ท ด ร ด	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ร ม ร
ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท.ด ร ล.	ท.ด ร ด	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ร ม ร

ช ม ร ด	ท ด ร ล	ท ด ร ด	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ร ม ร	ช ฟ ม ร
ช ม ร ด	ท.ด ร ล.	ท.ด ร ด	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ร ม ร	ช ฟ ม ร

ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ด ล ช ล	ช ฟ ม ร	ด ฟ ช ล	ด ร ม ร	ช ฟ ม ร	ช ม ฟ ช
ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ด ล ช ล	ช ฟ ม ร	ด ฟ ช ล	ด ร ม ร	ช ฟ ม ร	ช ม ฟ ช

ล ฟ ช ล	ด ล ช ล	ช ฟ ม ร	ด ฟ ช ล	ช ล ท ด	ท ล ท ด	ท ล ร ด	ท ล ท ด
ล ฟ ช ล	ด ล ช ล	ช ฟ ม ร	ด ฟ ช ล	ช ล ท ด	ท ล ท ด	ท ล ร ด	ท ล ท ด

ม ร ด ช	ล ท ด ร	ม ร ด ร	ด ท ล ช	ด ล ช ล	ช ฟ ม ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล
ม ร ด ช	ล ท ด ร	ม ร ด ร	ด ท ล ช	ด ล ช ล	ช ฟ ม ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล

ช ล ท ด	ท ล ท ด	ท ล ร ด	ท ล ท ด	ม ร ด ช	ล ท ด ร	ม ร ด ร	ด ท ล ช
ช ล ท ด	ท ล ท ด	ท ล ร ด	ท ล ท ด	ม ร ด ช	ล ท ด ร	ม ร ด ร	ด ท ล ช

ด ล ช ล	ช ฟ ม ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ร ม ร ร	ล ด ล ล	ช ช ฟ ช	ด ล ล ล
ด ล ช ล	ช ฟ ม ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ร ม ร ร	ล ด ล ล	ช ช ฟ ช	ด ล ล ล

ร ม ร ด	ท ล ล ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ร ม ร ร	ล ด ล ล
ร ม ร ด	ท ล ล ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ร ม ร ร	ล ด ล ล

ช ช ฟ ช	ด ล ล ล	ร ม ร ด	ท ล ล ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ช ช ฟ ช	ด ล ล ล	ร ม ร ด	ท ล ล ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

กลับต้น

ท่อน 2

ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ี ด ร ล	ท ี ด ร ด	ช ู ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ี.ด ร ล.	ท ี.ด ร ด	ช ู.ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ี ด ร ล	ท ี ด ร ด	ช ู ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ี.ด ร ล.	ท ี.ด ร ด	ช ู.ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

ช ม ร ม	ช ม ล ช	ม ช ด ฟ	ม ร ด ล	ช ู ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ช ม ร ม	ช ม ล ช	ม ช ด ฟ	ม ร ด ล.	ช ู.ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

ช ม ร ม	ช ม ล ช	ม ช ด ฟ	ม ร ด ล	ช ู ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ช ม ร ม	ช ม ล ช	ม ช ด ฟ	ม ร ด ล.	ช ู.ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

ร ม ร ร	ล ด ี ล ล	ด ี ช ด ี ล	ช ฟ ม ร	ล ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ร ม ร ร	ล ด ล ล	ด ช ด ล	ช ฟ ม ร	ล ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

ร ม ร ร	ล ด ี ล ล	ด ี ช ด ี ล	ช ฟ ม ร	ล ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ร ม ร ร	ล ด ล ล	ด ช ด ล	ช ฟ ม ร	ล ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

กลับต้น

ท่อน 3

ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ี ด ร ล	ท ี ด ร ด	ล ุ ท ี ด ร	ม ร ด ช	ด ช ด ร	ช ร ม ฟ
ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ี.ด ร ล	ท ี.ด ร ด	ล ุ.ท ี.ด ร	ม ร ด ช.	ด ช.ด ร	ช ร ม ฟ

ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ี ด ร ล	ท ี ด ร ด	ล ุ ท ี ด ร	ม ร ด ช	ด ช ด ร	ช ร ม ฟ
ด ร ม ร	ช ม ร ด	ท ี.ด ร ล	ท ี.ด ร ด	ล ุ.ท ี.ด ร	ม ร ด ช.	ด ช.ด ร	ช ร ม ฟ

ด ร ม ฟ	ม ร ม ฟ	ม ร ช ฟ	ม ร ม ฟ	ด ฟ ช ล	ด ี ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ม ร ด ช
ด ร ม ฟ	ม ร ม ฟ	ม ร ช ฟ	ม ร ม ฟ	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ม ร ด ช.

ด ร ม ฟ	ม ร ม ฟ	ม ร ช ฟ	ม ร ม ฟ	ด ฟ ช ล	ด ี ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ม ร ด ท
ด ร ม ฟ	ม ร ม ฟ	ม ร ช ฟ	ม ร ม ฟ	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ม ร ด ท.

ล ช ล ท	ล ท ด ร	ม ฟ ม ร	ด ท ด ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ	ช ร ช ล	รื ล ท ด
ล.ช.ล.ท.	ล.ท.ด.ร	ม.ฟ.ม.ร	ด.ท.ด.ร	ฟ.ม.ฟ.ร	ม.ฟ.ม.ฟ	ช.ร.ช.ล	ร.ล.ท.ด

ท ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ม ร ด ท	ล ท ด ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ	ช ร ช ล	รื ล ท ด
ท ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ม ร ด.ท.	ล.ท.ด.ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ	ช ร ช ล	ร ล ท ด

รื ม รื ด	ช ท ล ช	ม ล ช ม	ร ม ช ล	ท ด ท ล	ท ล ช ร	ช ร ช ล	ช ล ท ด
ร ม ร ด	ช ท ล ช	ม ล ช ม	ร ม ช ล	ท ด ท ล	ท ล ช ร	ช ร ช ล	ช ล ท ด

รื ม รื ด	ช ท ล ช	ม ล ช ม	ร ม ช ล	ท ด ท ล	ท ล ช ร	ช ร ช ล	ช ล ท ด
ร ม ร ด	ช ท ล ช	ม ล ช ม	ร ม ช ล	ท ด ท ล	ท ล ช ร	ช ร ช ล	ช ล ท ด

ฟ ช ล ฟ	ช ล ท ด	ท ล ช ฟ	ล ช ฟ ด	ด ช ด ด	ด ล ร ร	ม ร ด ท	ล ท ด ร
ฟ ช ล ฟ	ช ล ท ด	ท ล ช ฟ	ล ช ฟ ด	ด ช.ด.ด	ด.ล.ร.ร	ม ร ด.ท.	ล.ท.ด.ร

ม ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ม ร ด ช	ด ช ด ด	ด ล ร ร	ม ร ด ท	ล ท ด ร
ม ด ร ม	ฟ ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ม ร ด.ช.	ด.ช.ด.ด	ด.ล.ร.ร	ม ร ด.ท.	ล.ท.ด.ร

ม ด ร ม	ฟ ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ม ฟ ช ล	ด ร ม ช	ร ม ช ล	ม ช ล ด	ช ล ด ร
ม ด ร ม	ฟ ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ม ฟ ช ล	ด ร ม ช	ร ม ช ล	ม ช ล ด	ช ล ด ร

ม รื ด ช	ด ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ด ร ม ช	ร ม ช ล	ม ช ล ด	ช ล ด ร
ม ร ด ช	ด ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ด ร ม ช	ร ม ช ล	ม ช ล ด	ช ล ด ร

ม รื ด ช	ด ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ฟ ม ร ฟ	ม ร ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ล ล ล
ม ร ด ช	ด ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ฟ ม ร ฟ	ม ร ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ล ล ล

ด ล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ฟ ม ร ฟ	ม ร ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ล ล ล
ด ล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ฟ ม ร ฟ	ม ร ฟ ม	ร ม ฟ ช	ด ล ล ล

ด ล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ล ฟ ช ล	ช ฟ ม ร	ด ช ล ช	ฟ ช ร ม
ด ล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ล ฟ ช ล	ช ฟ ม ร	ด ช ล ช	ฟ ช ร ม

ฟ ด ฟ ช	ดํ ํ ล ล	รํ ํ ช ล ท	ดํ ํ มํ รํ ํ ดํ	ช ล ท ดํ	รํ ํ ดํ ท ล	มํ ํ มํ รํ ํ มํ	รํ ํ รํ ํ ดํ ํ รํ
ฟ ด ฟ ช	ด ล ล ล	ร ช ล ท	ด ม ร ด	ช ล ท ด	ร ด ท ล	ม ม ร ม	ร ร ด ร

ดํ ํ ดํ ํ ดํ	ล ล ช ล	ดํ ํ ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ล	ช ด ร ม	ร ม ฟ ช
ด ด ล ด	ล ล ช ล	ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ล	ช.ด ร ม	ร ม ฟ ช

ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ดํ ํ ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ด ร ม ฟ	ด ฟ ช ล	ดํ ํ ล ช ฟ
ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ช ฟ ม ร	ด ร ม ฟ	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ

ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

กลับต้น

ลงจบ

--- ช	--- ล	-- รํ ํ ดํ	ล ดํ - รํ
--- ช	--- ล	-- ร ด	ล ด - ร

เพลงทะแย สามชั้น

ท่อน 1 เพียวแรก

----	- ฟ ช ล	- ช - ล	- ท - ด	- ร ร ร	ล ร - ช	ล ช ฟ ร	ด ท - ด
----	- ฟ ช ล	- ช.- ล.	- ท.- ด	- ร ร ร	ล.ร - ช	ล ช ฟ ร	ด ท.- ด

ช ล ท ด	ช ด ช ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ด	ฟ ช ล ด	ร ฟ ช ล	ท ด ร ด้	ท ล ช ฟ
ช.ล.ท.ด	ช.ด ช.ล.	ช.ฟ.ช.ล.	ช.ล.ท.ด	ฟ.ช.ล.ด	ร ฟ ช ล	ท ด ร ด	ท ล ช ฟ

ช ม ร ด	ล ช ฟ ด	ร ด ช ด	ร ม ฟ ช	ล ร ล ช	ล ด ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ
ช ม ร ด	ล ช ฟ ด	ร ด ช.ด	ร ม ฟ ช	ล ร ล ช	ล ด ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ

ด ร ม ฟ	ช ม ร ด	ม ช ม ร	ม ช ฟ ม	ช ฟ ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช
ด ร ม ฟ	ช ม ร ด	ม ช ม ร	ม ช ฟ ม	ช ฟ ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช

ฟ ด ฟ ฟ	ฟ ช ฟ ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ร ม ด ร	ล ด ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ
ฟ ด ฟ ฟ	ฟ ช ฟ ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ร ม ด ร	ล ด ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ

ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ร	ด ช ด ร	ช ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ช ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล
ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ร	ด ช.ด ร	ช ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ช ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล

ม ด ร ม	ช ล ท ร	ด ช ล ด	ด ฟ ช ล	ร ม ฟ ช	ล ด ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ
ม ด ร ม	ช ล ท ร	ด ช ล ด	ด ฟ ช ล	ร ม ฟ ช	ล ด ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ

ด ม ร ด	ร ฟ ม ร	ม ช ฟ ม	ฟ ล ช ฟ	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ด ม ร ด	ร ฟ ม ร	ม ช ฟ ม	ฟ ล ช ฟ	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

กลับต้น

เที่ยวกลับ เปลี่ยนโน้ตบรรทัดแรก

ฟ ด ร ด	ฟ ร ด ร	ช ฟ ม ฟ	ล ช ฟ ช	ล ช ฟ ช	ล ฟ ม ร	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ร ด
ฟ ด ร ด	ฟ ร ด ร	ช ฟ ม ฟ	ล ช ฟ ช	ล ช ฟ ช	ล ฟ ม ร	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ร ด

ท่อน 2

ชุลติร	ลชฟร	ดัลชฟ	รัดัลช	ลชฟช	ลชฟร	ชฟรฟ	ชฟรด
ช.ล.ติร	ลชฟร	ดลชฟ	รดลช	ลชฟช	ลชฟร	ชฟรฟ	ชฟรด

ชุลทต	รมลช	มรดล	ชมรด	ฟชุลต	รฟรด	ชดรม	พลชฟ
ช.ล.ทต	รมลช	มรดล.	ชมรด	ฟ.ช.ล.ต	รฟรด	ช.ด.รม	พลชฟ

ชฟลช	ฟชรม	ฟมลม	ฟชลช	ลรลช	ลัดัลช	ฟชรม	พลชฟ
ชฟลช	ฟชรม	ฟมลม	ฟชลช	ลรลช	ลัดัลช	ฟชรม	พลชฟ

ดรมฟ	ชลรัด	ลชฟร	ดัลชฟ	ชลัด	ลชฟร	ฟรชฟ	รฟรด
ด.ร.มฟ	ชลรด	ลชฟร	ดลชฟ	ชลัด	ลชฟร	ฟรชฟ	รฟรด

ชุลทต	รตทล	ชฟชุล	ชุลทต	ฟชลร	ดัลรัด	ลชฟร	ดัลชฟ
ช.ล.ทต	รตทล.	ช.ฟ.ช.ล.	ช.ล.ทต	ฟชลร	ดลรด	ลชฟร	ดลชฟ

ดรมฟ	ชลรัด	ลชฟร	ดัลชฟ	รัดัล	ลชฟร	ชฟลช	ฟมรด
ด.ร.มฟ	ชลรด	ลชฟร	ดลชฟ	รดล	ลชฟร	ชฟลช	ฟมรด

ลชฟช	ลทัด	ดัด	ดัลช	รัด	ดัลช	มรด	มฟชล
ลชฟช	ลทัด	ดัด	ดัลช	รัด	ดัลช	มรด	มฟชล

ชุลทต	รัดัล	ชฟชุล	ชุลทต	รัดัล	ชุลทต	ทัดัล	ทรัด
ชุลทต	รัดัล	ชฟชุล	ชุลทต	รัดัล	ชุลทต	ทัดัล	ทรัด

มรด	ดัลชฟ	มรด	มฟชล	ชลัด	ลัดชล	ฟชรม	พลชฟ
มรด	ดลชฟ	มรด	มฟชล	ชลัด	ลัดชล	ฟชรม	พลชฟ

ชุลติร	ชมรด	ชดรม	พลชฟ	รัดม	ดัลชฟ	มรด	มฟชล
ช.ล.ติร	ชมรด	ช.ด.รม	พลชฟ	รดม	ดลชฟ	มรด	มฟชล

ชุลทต	ทฟชล	ทลรล	ชุลทต	ชุลทต	รชรด	ทัดชล	ทรัด
ชุลทต	ทฟชล	ทลรล	ชุลทต	ชุลทต	รชรด	ทัดชล	ทรัด

ล ช ฟ ช	ล ท ด ี ร	ล ช ฟ ร	ฟ ร ด ท	ฟ ช ล ท	ด ี ร ด ี ฟ	ช ล ท ร	ด ี ท ล ช
ล ช ฟ ช	ล ท ด ร	ล ช ฟ ร	ฟ ร ด ท.	ฟ ช ล ท	ด ร ด ฟ	ช ล ท ร	ด ท ล ช

ฟ ช ล ท	ด ี ร ี ร ี	ล ช ฟ ร	ด ท ท ท	ฟ ช ล ท	ด ี ร ด ี ฟ	ช ล ท ร	ด ี ท ล ช
ฟ ช ล ท	ด ร ร ร	ล ช ฟ ร	ด ท.ท.ท.	ฟ ช ล ท	ด ร ด ฟ	ช ล ท ร	ด ท ล ช

ท่อน 2 เพื่อยกกลับ

ล ช ล ฟ	ร ฟ ร ด	ร ด ท ล	ช ล ท ด	ล ร ด ล	ด ฟ ร ด	ร ช ฟ ร	ฟ ล ช ฟ
ล ช ล ฟ	ร ฟ ร ด	ร ด ท.ล.	ช.ล.ท.ด	ล.ร.ด.ล.	ด ฟ ร ด	ร ช ฟ ร	ฟ ล ช ฟ

ม ี ร ด ี ฟ	ช ล ด ี	ร ม ฟ ช	ด ี ล ช ฟ	ด ี ล ด ี ช	ล ช ฟ ร	ฟ ร ช ฟ	ช ร ฟ ด
ม ร ด ฟ	ช ล ด ด	ร ม ฟ ช	ด ล ช ฟ	ด ล ด ช	ล ช ฟ ร	ฟ ร ช ฟ	ช ร ฟ ด

ล ช ฟ ช	ล ท ด ี ร	ด ี ท ด ี ร	ด ี ท ล ช	ด ี ร ด ี	ช ล ช ช	ร ี ม ี ร ี	ล ท ล ล
ล ช ฟ ช	ล ท ด ร	ด ท ด ร	ด ท ล ช	ด ร ด ด	ช ล ช ช	ร ม ร ร	ล ท ล ล

ช ล ท ด	ด ฟ ช ล	ท ล ร ี ล	ท ด ี ร ด	ร ี ร ช ช	ร ช ร ี ด	ร ี ร ช ล	ท ร ี ด ท
ช ล ท ด	ด ฟ ช ล	ท ล ร ี ล	ท ด ร ด	ร ร ช ช	ร ช ร ด	ร ร ช ล	ท ร ด ท

ด ี ร ด ี	ด ี ล ช ฟ	ด ร ช ฟ	ล ช ด ี	ม ี ร ด ี ร	ล ร ี ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ
ด ร ด ล	ด ล ช ฟ	ด ร ช ฟ	ล ช ด ล	ม ร ด ร	ล ร ล ช	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ

ช ล ด ี ร	ล ด ี ด ี	ล ช ฟ ร	ช ฟ ฟ ฟ	ด ร ฟ ล	ฟ ช ช ช	ล ช ฟ ด	ช ล ล ล
ช ล ด ร	ล ด ด ด	ล ช ฟ ร	ช ฟ ฟ ฟ	ด ร ฟ ล	ฟ ช ช ช	ล ช ฟ ด	ช ล ล ล

ช ล ท ด	ร ี ด ี ท	ช ฟ ช ล	ช ล ท ด	ท ด ี ร ฟ	ช ล ท ด	ท ล ช ฟ	ม ร ด ท
ช ล ท ด	ร ด ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ด	ท ด ร ฟ	ช ล ท ด	ท ล ช ฟ	ม ร ด ท.

ฟ ช ล ท	ด ี ร ี ร ี	ล ช ฟ ร	ด ท ท ท	ฟ ช ล ท	ด ี ร ด ี ฟ	ช ล ท ร	ด ี ท ล ช
ฟ ช ล ท	ด ร ร ร	ล ช ฟ ร	ด ท.ท.ท.	ฟ ช ล ท	ด ร ด ฟ	ช ล ท ร	ด ท ล ช

ด ร ด ช	ด ร ม ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ด ี ท ร ี	ท ด ี ช ล	ท ล ร ี ล	ช ล ท ด
ด ร ด ช.	ด ร ม ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ด ท ร ด	ท ด ช ล	ท ล ร ี ล	ช ล ท ด

ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ช	ล ช ฟ ช	ล ท ต ร์	ต ฑ ต ร์	ต ฑ ล ท	ล ช ฟ ช	ต ฑ ล ช
ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ช	ล ช ฟ ช	ล ฑ ต ร	ด ฑ ต ร	ด ฑ ล ฑ	ล ช ฟ ช	ด ฑ ล ช

ด ช ต ร	ช ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ด ช ร ิ ต	ท ต ช ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ต
ด ช.ต ร	ช ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล	ด ช ร ด	ท ต ช ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ต

ลงจบ (เมื่อกลับต้นรอบที่สองถึงบรรทัดนี้)

ฟ ช ล ร์	ต ฑ ล ช	ด ร ฟ ท	ล ช ฟ ร	ฟ ช ล ต	ช ล ต ร	ล ต ร ฟ	ด ร ฟ ช
ฟ ช ล ร์	ด ฑ ล ช	ด ร ฟ ท	ล ช ฟ ร	ฟ.ช.ล.ต	ช.ล.ต ร	ล.ต ร ฟ	ด ร ฟ ช

กลับต้น ท่อน 1 อีกรอบ (โดยเปลี่ยนโน้ตบรรทัดแรก)

ล ต ล ร์	ด ฟ ต ร	ล ต ล ร์	ด ฟ ต ช	ล ช ฟ ช	ล ฟ ม ร	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ร ด
ล.ต ล.ร	ด ฟ ต ร	ล.ต ล.ร	ด ฟ ต ช	ล ช ฟ ช	ล ฟ ม ร	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ร ด

จบ

ม ร์ ต ล	ร ิ ต ล ช	ต ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	- ด - ด	- - - ร	- - ลชฟ	ร ฟ - ช
ม ร ต ล	ร ต ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	- ด - ด	- - - ร	- - ลชฟ	ร ฟ - ช

เพลงเขื่อนอก

จับ 1

-- ซลท	- ร - ม	- ซ มรรม	- ซ มรรม	- ซ ล ท	ซลทล มรืท	--- ม	มมม - ม
-- ซลท.	- ร - ม	- ซ มรรม	- ซ มรรม	- ซ ล ท	ซลทล มรท	--- ท	ททท - ท

มมม - ม	มมม - ม	มมม - ม	มมม - ม	มมม - ม	มมม - ม	ม ม ม	ม ม ม
ททท - ท	ททท - ท	ททท - ท	ททท - ท	ททท - ท	ททท - ท	ท ท ท	ท ท ท

--- ฟ	มรดท --	--- ฬ	-----	-----	- ร - ม	- ฬ - ซ	- ล - ฬ
--- ด	ทลซฟ --	--- ฬ	-----	-----	- ร - ม	- ฬ - ซ	- ล - ฬ

-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

--- ซ	-----	--- ล	-----	- ท --	--- ล	--- ฬ	--- ล
--- ซ	-----	--- ล	-----	- ท --	--- ล	--- ฬ	--- ล

--- ฬ	--- ล	--- ฬ	--- ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล
--- ฬ	--- ล	--- ฬ	--- ล-	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล

-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ล- ฬ	-ล- ร	-----	-----	-----
ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-----	-----	-----

-- ซลท	- ล มรืท	-- ฬ	-----	-----	- ม- ฬ	- ซ- ล	- ท--
-- ซลท.	- ล มรท	-- ฬ	-----	-----	- ม- ฬ	- ซ- ล	- ท--

-----	-----	- ร --	-----	- ม --	- ร- ม	- ร- ม	- ร- ม
-----	-----	- ร --	-----	- ม --	- ร- ม	- ร- ม	- ร- ม

-- ม- ร	- ม- ร- ม- ร	- ม- ร- ม- ร	- ม- ร- ม- ร	- ม- ร- ม- ร	-----	รท- ทล-	- ล - ท
-- ร-	ร- ร- ร- ร	ร- ร- ร- ร	ร- ร- ร- ร	ร- ร- ร- ร	-----	- ล - ม	--- ท

- - - ๓	- - - -	- - - ๖	- ๓ - ๗	- ๗ - ๖	- - - -	- - - ๗	- - - ๖
- - - ๓	- - - -	- - - ๖	- ๓ - ๗	- ๗ - ๖	- - - -	- - - ๗	- - - ๖

- ๗ - ๖	- ๗ - ๖	- ๗ - ๖ - ๗	- ๗ - ๖ - ๗	- ๗ - ๖ - ๗	- ๗ - ๖ - ๗	- ๖ - ๗	- ๖ - ๖
- ๗ - ๖	- ๗ - ๖	๖ - ๖ - ๖ - ๖	๖ - ๖ - ๖ - ๖	๖ - ๖ - ๖ - ๖	๖ - ๖ - ๖ - ๖	- ๖ - ๖	- ๖ - ๖

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - ๗๖๓	- ๖ ๓ ๖ ๓	- - - ๗	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - ๗๖๓.	- ๖ ๓ ๖ ๓	- - - ๗	- - - -

- - - ๖	- ๓ - ๗	- ๗ - ๖	- ๗ - -	- - - -	- - - -	- ๖ - - -	- - - -
- - - ๖	- ๓ - ๗	- ๗ - ๖	- ๗ - -	- - - -	- - - -	- ๖ - - -	- - - -

- ๖ - - -	- ๖ - ๖	- ๖ - ๖	- ๖ - ๖	- - ๖ ๖	- ๖ ๖ ๖ ๖	- ๖ ๖ ๖ ๖	- ๖ ๖ ๖ ๖
- ๖ - - -	- ๖ - ๖	- ๖ - ๖	- ๖ - ๖	- - ๖ ๖	๖ ๖ ๖ ๖	๖ ๖ ๖ ๖	๖ ๖ ๖ ๖

- ๖ ๖ ๖ ๖	- - - -	๖ ๓ - ๗ ๖	- ๖ - ๗	- - - ๗	- - - -	- - - ๖	- ๓ - ๗
๖ ๖ ๖ ๖	- - - -	- ๖ - ๓	- - - ๗	- - - ๗	- - - -	- - - ๖	- ๓ - ๗

- ๗ - ๖	- - - -	- - - ๗	- - - ๖	- ๗ - ๖	- ๗ - ๖	- ๗ - ๖ - ๗	- ๗ - ๖ - ๗
- ๗ - ๖	- - - -	- - - ๗	- - - ๖	- ๗ - ๖	- ๗ - ๖	๖ - ๖ - ๖ - ๖	๖ - ๖ - ๖ - ๖

- ๗ - ๖ - ๗ - ๖	- ๗ - ๖ - ๗ - ๖	- ๖ - ๗	- ๖ - ๖	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
๖ - ๖ - ๖ - ๖	๖ - ๖ - ๖ - ๖	- ๖ - ๖	- ๖ - ๖	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๖	- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๗
- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๖	- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๗

- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๖	- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๗
- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๖	- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๗

---๒	---๒	---๒	---๒	--๒๒	--๒๒	๒-๒๒	--๒๒
---๒	---๒	---๒	---๒	-๒-๒	-๒-๒	-๒-๒	-๒-๒

---๕	---๖	---๗	---๘	--๖๓	--๖๔	๗-๖๕	--๖๖
---๕	---๖	---๗	---๘	-๗-๖๓	-๖๔	-๖๕	-๗-๖๖

---၅	---၆	---၇	---၈	---၉	---၁၀	---၁၁	---၁၂
---၅	---၆	---၇	---၈	---၉	---၁၀	---၁၁	---၁၂

- ၈ - ခ	- ၈ - ဃ	- ၈ - ခ	- ၈ - ဃ	- ၈ - ခ	- ၈ - ဃ	- ၈ - ခ	- ၈ - ဃ
- ၈ - ခ	- ၈ - ဃ	- ၈ - ခ	- ၈ - ဃ	- ၈ - ခ	- ၈ - ဃ	- ၈ - ခ	- ၈ - ဃ

ឡ ត ព ឡ	ព ត ឡ ព	ឡ ត ព ឡ	ព ត ឡ ព	ឡ ត ព ឡ	ព ត ឡ ព	ឡ ត ព ឡ	ព ត ឡ ព
ឡ ត ព ឡ	ព ត ឡ ព	ឡ ត ព ឡ	ព ត ឡ ព	ឡ ត ព ឡ	ព ត ឡ ព	ឡ ត ព ឡ	ព ត ឡ ព

ឧត្តម	ឧត្តម	ឧត្តម	ឧត្តម	រតន	រតន	រតន	រតន
ឧត្តម	ឧត្តម	ឧត្តម	ឧត្តម	រតន	រតន	រតន	រតន

รื้ ท ล ช	ท ล ช ม	ร ท ร ม	ร ม ช ม	ร ท ร ม	ร ม ช ม	ร ท ร ม	ร ม ช ม
ร ท ล ช	ท ล ช ม	ร ท .ร ม	ร ม ช ม	ร ท .ร ม	ร ม ช ม	ร ท .ร ม	ร ม ช ม

រ ព រ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ព រ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ
រ ព រ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ព រ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ	រ ឯ ឡ ឯ

ท ท ล ท	ช ล ช ท	ช ล ท ช	ท ล ช ม	ช ร ม ร	ล ท ร ม	ล ช ม ช	ร ม ช ล
ทํ ทํ ลํ ทํ	ชํ ลํ ชํ ทํ	ชํ ลํ ทํ ชํ	ทํ ลํ ชํ ม	ชํ รํ มํ ร	ลํ ทํ รํ ม	ลํ ชํ มํ ชํ	รํ มํ ชํ ลํ

ร ช ล ท	ดํ ํ รํ ํ	ช ล ท ํ	รํ ํ ท ล	ร ม พ ช	ล ช พ ม	ร ด ร ม	ร ม พ ช
ร ช ล ท	ด ม ร ด	ช ล ท ด	ร ด ท ล	ร ม พ ช	ล ช พ ม	ร ด ร ม	ร ม พ ช

[illegible]

ร ร ร	ร ร ร	ร ร ร	--- ม	ร ด ท ล	--- ฅ	-----	-ท-ด
ล ล ล	ล ล ล	ล ล ล	--- ฑ	ล ช ฬ ม	--- ฅ	-----	-ท-ด

-ร-ม	-ฟชด	-----	-ท-	-ด-	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด
-ร-ม	-ฟชด	-----	-ท-	-ด-	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด

-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ล-ท	-ด-ร	-----	-----	-----	-----
ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-----	-----	-----	-----

จับ 2

ท-ช - ช	ล-ม - ม	-ฟ-ร-ฟ-ร	-ร- - ท	- ท-	-ร-ม	-ฟ-ช	-ล-ท
-ล- - ร	-ช- - ท	--ม-ม-ม-	ด-ท- ฟ	- ท-	-ร-ม	-ฟ-ช	-ล-ท

-----	-----	-----	-ร-ร	ม-ร	ม-ร-ม-ร	ม-ร-ม-ร	ม-ร-ม-ร
-----	-----	-----	-ร-ร	-ร-ร	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ร-ร

-ม- -	ล-ม ช ล	--- ฅ	-----	-ร-ม	-ฟชด	-----	-ท-ด
--- ล	-ช- - ล	--- ฅ	-----	-ร-ม	-ฟชด	-----	-ท-ด

-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ล-ท	-ด-ร	-----
-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-----

-----	-----	-----	-----	ท-ช - ช	ล-ม - ม	-ฟ-ร-ฟ-ร	-ร- - ท
-----	-----	-----	-----	-ล- - ร	-ช- - ท	--ม-ม-ม-	ด-ท- ฟ

- ท-	-ร-ม	-ฟ-ช	-ล-ท	-----	-----	-----	-ร-ร
- ท-	-ร-ม	-ฟ-ช	-ล-ท	-----	-----	-----	-ร-ร

ม-ร	ม-ร-ม-ร	ม-ร-ม-ร	ม-ร-ม-ร	-ม- -	ล-ม ช ล	--- ฅ	-----
ม-ร	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ร-ร	--- ล	-ช- - ล	--- ฅ	-----

-ร-ม	-ฟชด	-----	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ล-ท-ล
-ร-ม	-ฟชด	-----	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด	-ท-ด	ล-ล-ล-ล

-ท-ล-ท-ล	-ล-ท	-ด-ร	----	----	----	----	----
ล-ล-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	----	----	----	----	----

-- ซ-ม	-- ท-ท	-ร-ม	ฟซลท	----	-ชลทรีทลซ	-ชลทรีทลซ	-ชลทรีทลซ
-- -ฟ-	ร ท -ท	-ร-ม	ฟซลท	----	ซซซซซซซซ	ซซซซซซซซ	ซซซซซซซซ

-ลท ล -ล	-ร-ม	-ฟซล	----	-ท-ล	-ท-ล	-ท-ล	-ท-ล
ซซ-ล -ล	-ร-ม	-ฟซล	----	-ท-ล	-ท-ล	-ท-ล	-ท-ล

-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ล-ท	-ด-ร	----	----	----	----
ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	----	----	----	----

-- ซ-ม	-- ท-ท	-ร-ม	ฟซลท	----	-ชลทรีทลซ	-ชลทรีทลซ	-ชลทรีทลซ
-- -ฟ-	ร ท -ท	-ร-ม	ฟซลท	----	ซซซซซซซซ	ซซซซซซซซ	ซซซซซซซซ

-ลท ล -ล	-ร-ม	-ฟซล	----	-- ซ-ม	-- ท-ท	-- ซ-ท	-ล -ล
ซซ-ล -ล	-ร-ม	-ฟซล	----	-- -ฟ-	ร ท -ท	-- -ล-	-ล -ล

-- ซ-ม	-- ท-ท	-- ซ-ท	-ล -ล	-- ซ-ท	-ล -ล	-- ซ-ท	-ล -ล
-- -ฟ-	ร ท -ท	-- -ล-	-ล -ล	-- -ล-	-ล -ล	-- -ล-	-ล -ล

ซ-ท -ล	ซ-ท -ล	ซ-ท -ล	ลทรีม -	-ม- -	-ร-ม	-ร-ม	-ร-ม
-ล- -ล	-ล- -ล	-ล- -ล	ลทรีม -	-ม- -	-ร-ม	-ร-ม	-ร-ม

-ม-ม-ม-ม	-ม-ม-ม-ม	-ม-ม-ม-ม	-ม-ม-ท	----	----	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล- ร-ท
ร-ม-ร-ม-	ร-ม-ร-ม-	ร-ม-ร-ม-	ร-ม- -ท	----	----	ล-ล-ล-ล	ล-ล- -ท

----	----ล	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล- ร-ท	----ล	-ท-ล- ร-ท	----ล	-ท-ล- ร-ท
----	----ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล- -ท	----ล	ล-ล- -ท	----ล	ล-ล- -ท

----	-- ร-ท	----	-- ร-ท	----	ร-ท ร-ท	ร-ท ร-ท	ร-ท ร-ท
----	-- -ท	----	-- -ท	----	-ท -ท	-ท -ท	-ท -ท

-- ฬลช	---ช	-ล-ฬ	-ด-ร	----	----	----	----
-- ฬลช	---ช	-ช-ช	-ช-ช	----	----	----	----

ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช
ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช

ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ช ลช	ร ช ลช
ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ฬ ลช	ร ช ลช	ร ช ลช	ร ช ลช

ร ช ลช	ร ช ลช	-ฬ-ล	-ช-ล	-ล-ช	ท-ช-ท-ล	มร ฬ-ฬ	----
ร ช ลช	ร ช ลช	-ฬ-ล	-ช-ล	-ล-ช	-ล-ล-ม	มร ฬ-ฬ	----

-- ฬรล	ร-ร	-- ม-ท	ร-ม	----	ร-ร	-- ท-ช	ล-ท
-- ฬรล	-ร-ล	-- -ร-	-ม-ล	----	-ร-ล	-- -ล-	-ท-ท

----	ช-ช	-- ล-ม	ช-ล	----	ช-ช	-- ล-ร	ร--ท
----	-ช-ช	-- -ช-	-ล-ล	----	-ช-ช	-- -ท-	ร-ท

----	ร-ร	-- ม-ท	ร-ม	----	ร-ร	-- ท-ช	ล-ท
----	-ร-ล	-- -ร-	-ม-ล	----	-ร-ล	-- -ล-	-ท-ท

----	ช-ช	-- ล-ม	ช-ล	----	ช-ช	-- ล-ร	ร--ท
----	-ช-ช	-- -ช-	-ล-ล	----	-ช-ช	-- -ท-	ร-ท

-- ร	-- ม	-- ร	-- ท	-- ช	-- ล	-- ช	-- ท
-ร-ล	-ม-ล	-ร-ล	-ท-ท	-ช-ช	-ล-ล	-ช-ช	-ท-ท

-- ร	-- ม	-- ร	-- ท	-- ช	-- ล	-- ช	-- ท
-ร-ล	-ม-ล	-ร-ล	-ท-ท	-ช-ช	-ล-ล	-ช-ช	-ท-ท

-- ช	-- ล	-- ช	-- ท	-- ช	-- ล	-- ช	-- ท
-ช-ช	-ล-ล	-ช-ช	-ท-ท	-ช-ช	-ล-ล	-ช-ช	-ท-ท

----	--- ร	ลขมลขม	ลขมลขม	ลขมลขม	ลขมลขม	- ล - ติ	-----
----	--- ร	ลขมลขม	ลขมลขม	ลขมลขม	ลขมลขม	- ล - ติ	-----

- พ - พ	- ม - ติ	- ด - ติ	-----	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ติ
- พ - พ	- ม - ติ	- ด - ติ	-----	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ติ

- พ - ล - พ - ล	- พ - ล - พ - ล	- พ - ล - พ - ล	ติ - พ - ด - ติ	-----	-----	--- ร	---
ล - ล - ล - ล	ล - ล - ล - ล	ล - ล - ล - ล	ติ - ติ - ติ - ติ	-----	-----	--- ติ	----

--- ช	----	--- ม	-----	--- ร	----	--- พ	----
--- ช	----	--- ม	-----	--- ติ	----	--- พ.	----

----	----	--- ร	มพชพมร	มพชพมร	มพชพมร	มพชล - ล	- พ - ด - ติ
----	----	--- ติ	มพชพมร	มพชพมร	มพชพมร	มพชล - ล	- พ - ด - ติ

มพชล	-----	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ล - พ - ล	- พ - ล - พ - ล
มพชล	-----	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ติ	- พ - ติ	ล - ล - ล - ล	ล - ล - ล - ล

- พ - ล - พ - ล	- ติ - พ	- ด - ติ	-----	-----	-----	-- - ล - ม	- ล - ม - ล - ม
ล - ล - ล - ล	- ติ - ติ	- ติ - ติ	-----	-----	-----	-- - ช -	ช - ช - ช - ช -

- ล - ม - ล - ม	- ล - ติ	- พ - ด - ติ	มพชล	-----	-----	-- พ - ช	พ - ช - พ - ช
ช - ช - ช - ช -	- ล - ติ	- พ - ด - ติ	มพชล	-----	-----	-- - ล -	ล - ล - ล - ล -

พ - ช - พ - ช	- ล - ติ	- ช - พ - ม	ริ - ด - พ - ติ	-----	-- พ - ช	พ - ช - พ - ช -	พ - ช - พ - ช -
ล - ล - ล - ล -	- ล - ติ	- ช - พ - ม	ริ - ด - พ - ติ	-----	-- - ล -	- ล - ล - ล - ล -	- ล - ล - ล - ล -

- ล - ติ	พ - ช - พ - ช	-- ช - พ -	- ช - พ - ช - พ -	- ช - พ - ช - พ -	- ล - ติ	ริ - ด - พ - ติ	มพชล
- ล - ติ	พ - ช - พ - ช	-- - ล -	ล - ล - ล - ล -	ล - ล - ล - ล -	- ล - ติ	ริ - ด - พ - ติ	มพชล

ลขม - ล	พลช - ล	ลขม - ล	พลช - ล	พลช - ล	พลช - ล	พลช - ล	พลช - ล
- ม - ล	- ช - ล	- ม - ล	- ช - ล	- ช - ล	- ช - ล	- ช - ล	- ช - ล

ทลช - ล	ทลช - ล	- ท ร ี่ ม ี่	- - - ม ี่	-----	- ี่ - ด ี่	ทลชฟม	-----
-ช - ล	-ช - ล	ล - - -	- - - ม ี่	-----	- ี่ - ด ี่	ทลชฟม	-----

-----	----- ี่	-----	----- ฟ	-----	----- ล	-----	----- ม
-----	----- ี่	-----	----- ฟ	-----	----- ล	-----	----- ม

-----	----- ี่	ม-ร-ม-ร-	ม-ร-ม-ร-	ม-ร-ฟ-ม-	-----	----- ี่	ม-ร-ม-ร-
-----	----- ี่	-ร-ร-ร-ร	-ร-ร-ร-ร	-ร-ร-ร-ม	-----	----- ี่	-ร-ร-ร-ร

ม-ร-ฟ-ม-	-----	----- ี่	ม-ร-ม-ร-	ม-ร-ฟ-ม-	-----	----- ี่	ม-ร-ฟ-ม-
-ร-ร-ร-ม	-----	----- ี่	-ร-ร-ร-ร	-ร-ร-ร-ม	-----	----- ี่	-ร-ร-ร-ม

----- ี่	ม-ร-ฟ-ม-	----- ี่	ม-ร-ฟ-ม-	-----	- - ฟ ม	-----	- - ฟ ม
----- ี่	-ร-ร-ร-ม	----- ี่	-ร-ร-ร-ม	-----	- - - ม	-----	- - - ม

-----	- - ฟ ม	ฟ ม ฟ ม	ฟ ม ฟ ม	ฟ ม ฟ ม	-----	- - มรท	-----
-----	- - - ม	- ท - ม	- ม - ม	- ม - ม	-----	- - มรท	-----

-----	----- ล	- - ท-ท-	ท-ท-ร-ท-	-----	----- ล	- - ท-ท-	ท-ท-ร-ท-
-----	----- ล	----- ล-ล	ล-ล-ล-ท	-----	----- ล	----- ล-ล	ล-ล-ล-ท

- - ท-ท-	ท-ท-ร-ท-	- - ท-ท-	ท-ท-ร-ท-	-----	- - ร ท	-----	- - ร ท
- - -ล-ล	ล-ล-ล-ท	- - -ล-ล	ล-ล-ล-ท	-----	- - - ท	-----	- - - ท

-----	ร ทร ท	ร ทร ท	ร ทร ท	ร ทร ท	-----	- ล - ฑ	- ฑ - ล
-----	- ท - ท	- ท - ท	- ท - ท	- ท - ท	-----	- ล - ฑ	- ฑ - ฑ

- ท - ด	- ร - ม	- ฟ - ฑ	-----	-----	-----	-----	-----
- ฑ - ฑ	- ฑ - ฑ	- ฑ - ฑ	-----	-----	-----	-----	-----

ร ี่ ท ล ช	ร ช ล ช	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ร ี่ ท ล ช	ร ช ล ช	ร ี่ ท ล ช	ร ช ล ช
ร ท ล ช	ร ช ล ช	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ร ท ล ช	ร ช ล ช	ร ท ล ช	ร ช ล ช

รื ทั ล ษ	ร ษ ล ษ	รื ทั ล ษ	ร ษ ล ษ	ร ทั ล ษ	ร ษ ล ษ	รื ทั ล ษ	ร ษ ล ษ
ร ทั ล ษ	ร ษ ล ษ	ร ทั ล ษ	ร ษ ล ษ	ร ทั ล ษ	ร ษ ล ษ	ร ทั ล ษ	ร ษ ล ษ

ร ษ ล ษ	ร ษ ล ษ	ร ษ ล ษ	ร ษ ล ษ	-ทั-ม-ทั-ม	-ร-ษ-ร-ษ	-ม-ล- -ล	-ทั-ด-ร
ร ษ ล ษ	ร ษ ล ษ	ร ษ ล ษ	ร ษ ล ษ	ร-ร-ร-ร-	ม-ม-ม-ม-	ษ-ษ- -ล	-ทั-ด-ร

ม ฬ ษ ฬ	ล ทั ด รั	-----	-----	- รื - ล	ม - -มม	- ม - ล	- ล - -
ม ฬ ษ ฬ	ล ฬ ล ฬ	-----	-----	- ร - ล	ม - ม -	- ม - ล	- ล - -

ล ทั ด รม ฬ ษ	ล ทั ด รั - -	- รื - ล	ม - -มม	- ม - ล	- ล - -	ล ทั ด รม ฬ ษ	ล ทั ด รั -มม
ล ทั ด รม ฬ ษ	ล ทั ด รั - -	- ร - ล	ม - ม -	- ม - ล	- ล - -	ล ทั ด รม ฬ ษ	ล ทั ด รั ม -

ม ล - ล	ล ทั ด รม ฬ ษ	ล ทั ด รั -มม	ม ล - ล	ล ทั ด รม ฬ ษ	ล ทั ด รั -มม	- ล - ม-ม	- ล - ม-ม
ม ล - ล	ล ทั ด รม ฬ ษ	ล ทั ด รั ม -	ม ล - ล	ล ทั ด รม ฬ ษ	ล ทั ด รั -ม-	- ล - ม-	- ล - ม-

- ล - ม-ม	- ล - -	- - ษ ล ทั	- ร - ม	- ษ - ม	ร ม - ษ	ม ร ม ษ ล	ทั ล ษ ล ทั
- ล - ม-	- ล - -	- - ษ ล ทั.	- ร - ม	- ษ - ม	ร ม - ษ	ม ร ม ษ ล	ทั ล ษ ล ทั

รื ม - ม	-----	- รื - ทั	-----	-----	- - ล ทั	ด รั - ทั	- - ล ทั
ร ม - ม	-----	- รื - ทั	-----	-----	- ษ - -	- ทั ล -	ล ษ - -

ด รั - ทั	- - ล ทั	ด รั - ทั	- - ล ทั	ด รั - ทั	- - ล ทั	ด รั ทั ล ทั	ด รั - รื
- ทั ล -	ล ษ - -	- ทั ล -	ล ษ - -	- ทั ล -	- ษ - -	ด รั ทั ล ทั	ด รั - ษ

เพลงลาวแพน

- ฟ ช ล	- ด - ร	- ฟ - ช	ลขพรดล-ล	--- ช	--- ล	ดัดัด ร ร	- ร - ร
- ฟ.ช.ล.	- ด - ร	- ฟ - ช	ลขพรดล.ล	--- ช	--- ล	ดดด ร ช	- ฟ - ฟ

-- รรรร	----	ร รรรร ร	- ด - ล	-- รัดล	ลขฟ ช ล	-ชล ดัล	- ด - ช
-- ชพร	----	ฟ ลขฟ ร	- ด - ล	-- รดล	ลขฟ ช ล	ฟ - -ล	ล - -ช

ฟร- -ล	----	รด- ฟล	-ด -ล	ชฟ- ดัล	-ช -ฟ	-ชล ดัล	- ด - ฟ
-ด -ล	----	-ล -ล	-ด -ล	-ร -ล	-ช -ฟ	ฟ - -ล	ล - -ฟ

ฟร- -ล	----	รด- ล ล	ล ดรฟฟ	----	-- -ช	ชฟ- -ล	ชลช -ล
-ด -ล	----	-ล ม -	ม ชลดฟ	----	-- -ช	-ร ดล	-- ฟล

---ล	----	รด- ล ล	ล ดรฟฟ	----	---ลด	-- รด-	ฟ - ด ฟล
---ล	----	-ล ม -	ม ชลดฟ	----	---ลด	--- ล	- ล - -ล

-- ฟชล	- ด - ร	- ฟ - ช	ลขพรดล-ล	--- ช	ลขฟ ช ล	ดัดัด ร ร	- ร - ร
-- ฟชล.	- ด - ร	- ฟ - ช	ลขพรดล.ล	--- ช	ลขฟ ช ล	ดดด ร ช	- ฟ - ฟ

-- รรรร	----	ร รรรร ร	- ด - ล	ด มรัดล	- ช - ฟ	ดฟชลดลชฟ	ชพรชพรล
-- ชพร	----	ฟ ลขฟ ร	- ด - ล	ด มรดล	- ช - ฟ	ดฟชลดลชฟ	ชพรชพรล

-----	---ล	รัด- ฟล	-ด -ล	ชฟ- ดัล	-ช -ฟ	-ชล ดัล	- ด - ฟ
-----	---ล	-ล -ล	-ด -ล	-ร -ล	-ช -ฟ	ฟ - -ล	ล - -ฟ

ฟร- -ล	----	-ลล -ดล	-รร -ฟฟ	----	---ช	ชฟ- -ล	ชลช -ล
-ด -ล	----	-ม-ล -ช-ล	-ล-ร -ด-ฟ	----	---ช	-ร ดล	-- ฟล

----	----	-ลล -ดล	-รร -ฟฟ	----	---ลด	-- รด-	ฟ - ด ฟล
----	----	-ม-ล -ช-ล	-ล-ร -ด-ฟ	----	---ลด	--- ล	- ล - -ล

----	ชฟ- - ด	ดัดัด ดัดัด	ดัดัด ดัดัด	รด- - ฟ	ชฟ- - ด	- ด - ด	- ด - ด
----	-ร ด ล	ลขฟ ชพร	ฟรด รดล	-ล ดร	-ร ด ล	- ล ช ฟ	ด ฟ ช ล

- ตั - ตั	- ตั - ตั	ซฟ- รด-	ล ล ด	----	ซฟ- - ตั	ตตัตตั ตตัตตั	ตตัตตั ตตัตตั
ด ร ฟ ซ	ล ซ ฟ ร	--ร --ล	ม - -	----	--ร ด ล	ลซฟ ซฟร	ฟรด รดล

รค- - ฟ	ซฟ- - ด	- ด - ด	- ด - ด	- ด - ด	- ด - ด	ซฟ- รด-	ล ล ด
--ล. ด ร	--ร ด ล	- ล ซ ฟ	ด ฟ ซ ล	ด ร ฟ ซ	ล ซ ฟ ร	--ร --ล	ม - -

----	รด- - ม	--ซ	มร- ร	ลซ- ตั	-ซ -	ลซ- มร-	รด- ด
----	-ล ซ ม	---	--ด -	-ม -	-ซ -	--ม --ด	--ล -

---	รค- - ม	--ซ	มร- ร	ลซ- ตั	-ซ -	ลซ- มร-	รด- ด
---	-ล ซ ม	---	--ด -	-ม -	-ซ -	--ม --ด	--ล -

ม ร ตั	-ซ -	ตั -ซ	-ฟ -	ฟ ซ ล	- - ด	- - ฟ ซ	ล - ด
- -	-ซ - ฟ	-ล -ซ	-ฟ - ร	- -	- ล -	- ร -	- ล -

ม ร ตั	-ซ -	ตั -ซ	-ฟ -	ฟ ซ ล	- - ด	- - ฟ ซ	ล - ด
- -	-ซ - ฟ	-ล -ซ	-ฟ - ร	- -	- ล -	- ร -	- ล -

----	--ซ	- - ล	- - ด	--ร	- - ฟ	- - ซ	- -
----	- ฟ -	- ซ -	- ล -	- ด -	- ร -	- ฟ -	-

ลซฟ - -	ลซ- ซ	- - ล	- - ด	--ร	- - ฟ	- - ซ	- - ร
ลซฟ - -	- ฟ -	- ซ -	- ล -	- ด -	- ร -	- ฟ -	-

- - ซ	- - ตั	- - ซ	- - ล	- - ซ	- - ร	ซ - ล	- - ด
- ฟ -	- ซ -	- ฟ -	- ฟ -	- ฟ -	- ฟ -	- ฟ -	- ล -

- - ซ	- - ตั	- - ซ	- - ล	- - ซ	- - ร	ซ - ล	- - ด
- ฟ -	- ซ -	- ฟ -	- ฟ -	- ฟ -	- ฟ -	- ฟ -	- ล -

----	--ซ	- - ล	- - ด	--ร	- - ฟ	- - ซ	- -
----	- ฟ -	- ซ -	- ล -	- ด -	- ร -	- ฟ -	-

ลขฟร---	ลข-ช.ล	--ล.ด	--ด.ร	--ร.ฟ	--ฟ.ช	--ช.ล	-ล-ร
ลขฟร---	-ฟ-ล	-ช-ด	-ล-ร	-ด-ฟ	-ร-ช	-ฟ-ล	-ช-ล

--ช.ล	--ด.ล	--ช.ล	-ล-ร	--ช.ล	-ล-ร	ช.ล-ล	--ด.ร
-ฟ-ล	-ช-ล	-ฟ-ล	-ฟ-ล	-ฟ-ล	-ฟ-ล	-ฟ-ล	-ล-ร

--ช.ล	--ด.ล	--ช.ล	-ล-ร	--ช.ล	-ล-ร	ช.ล-ล	--ด.ร
-ฟ-ล	-ช-ล	-ฟ-ล	-ฟ-ล	-ฟ-ล	-ฟ-ล	-ฟ-ล	-ล-ร

----	--ด.ร	--ฟ.ช	ล-ด.ร	--ช.ล	ฟ-ฟ	-ฟ.ช.ฟ	-ฟ-ฟ.ร
----	ช.ล-ร	-ร--	-ล--	-ฟ-ล	ฟ.ร-	ร--	ร-ด.ร

----	--ด.ร	--ฟ.ช	ล-ด.ร	--ช.ล	ฟ-ฟ	-ฟ.ช.ฟ	-ฟ-ฟ.ร
----	ช.ล-ร	-ร--	-ล--	-ฟ-ล	ฟ.ร-	ร--	ร-ด.ร

--ช.ล	ฟ.ด.ล	ฟ.ช.ล	ฟ-ฟ	-ฟ.ช.ล	ฟ-ฟ	-ฟ.ช.ฟ	-ฟ-ร
-ฟ-ล	ฟ-ล	ฟ-ล	ฟ.ร-	ร--	ฟ.ร-	ร--	ร-ด.ร

--ช.ล	ฟ.ด.ล	ฟ.ช.ล	ฟ-ฟ	-ฟ.ช.ล	ฟ-ฟ	-ฟ.ช.ฟ	-ฟ-ร
-ฟ-ล	ฟ-ล	ฟ-ล	ฟ.ร-	ร--	ฟ.ร-	ร--	ร-ด.ร

--ด.ช	--ด.ช	--ด.ร	ฟ-ด.ร	--ฟ.ช	ล-ฟ.ช	ฟ-ล	-ช.ล.ฟ.ร
-ล-ช	-ล-ช	-ล--	-ล-ร	-ร--	-ร-ช	--ร.ด.ล	--ร

--ด.ช	--ด.ช	--ด.ร	ฟ-ด.ร	--ฟ.ช	ล-ฟ.ช	ฟ-ล	-ช.ล.ฟ.ร
-ล-ช	-ล-ช	-ล--	-ล-ร	-ร--	-ร-ช	--ร.ด.ล	--ร

----	--ด.ร	--ฟ.ช	ล-ด.ร	--ช.ล	ฟ-ฟ	-ฟ.ช.ฟ	-ฟ-ฟ.ร
----	ช.ล-ร	-ร--	-ล-ร	-ฟ-ล	ฟ.ร-	ร--	ร-ด.ร

----	--ด.ร	--ฟ.ช	ล-ด.ร	--ช.ล	ฟ-ฟ	-ฟ.ช.ฟ	-ฟ-ฟ.ร
----	ช.ล-ร	-ร--	-ล-ร	-ฟ-ล	ฟ.ร-	ร--	ร-ด.ร

--ช.ล	ช.พ ค.ล	ช.พช.ล	ช.พ - พ	- พช.ล	ช.พ - พ	- พช พ	- พ - รั
- พ - รั	ช.พ - รั	ช.พ - รั	ช.พ ร -	ร - - รั	ช.พ ร -	ร - - -	ร - ด.รั

--ช.ล	ช.พ ค.ล	ช.พช.ล	ช.พ - พ	- พช.ล	ช.พ - พ	- พช พ	- พ - รั
- พ - รั	ช.พ - รั	ช.พ - รั	ช.พ ร -	ร - - รั	ช.พ ร -	ร - - -	ร - ด.รั

--ด.ช	--ด.ช	--ด.ร	พ - ด.รั	--พช	ล - พ.ช	ช.พ - รั	- ชลช.พ.รั
- ล - รั	- ล - รั	- ล - -	- ล - รั	- ร - -	- ร - รั	--ร ด.ล	- - - รั

--ด.ช	--ด.ช	--ด.ร	พ - ด.รั	--พช	ล - พ.ช	ช.พ - รั	- ชลช.พ.รั
- ล - รั	- ล - รั	- ล - -	- ล - รั	- ร - -	- ร - รั	--ร ด.ล	- - - รั

----	--ด.รั	--พช	ล - ด.รั	--ร.ด-	--ด.รั	--พช	ล - ด.รั
----	ช.ล รั	- ร - -	- ล - รั	---ล	ช.ล รั	- ร - -	- ล - รั

----	--ด.รั	--พช	ล - ด.รั	--ร.ด-	--ด.รั	--พช	ล - ด.รั
----	ช.ล รั	- ร - -	- ล - รั	---ล	ช.ล รั	- ร - -	- ล - รั

--ด.รั	--ด.รั	--ด.รั	--ด.รั	--ช.พ-	---ร	- พ - รั	ล - พ.ช
- ล - รั	- ล - รั	- ล - รั	- ล - รั	---ร	- ด - -	----	- ร - รั

----	- ร - รั	พช - รั	- ล - รั	- ช.ล.รั	--ด.ร	พช - รั
----	- ล - รั	--ด.ร	--พ.ช	----	พ - - รั	--พ.ช

----	- ร - รั	----	พช - รั	--ล.ช	- ช.ล.รั	--ด.ร	พช - รั
----	- ล - รั	--ด.ร	--พ.ช	----	พ - - รั	----	--พ.ช

----	ด.ร - รั	----	พช - รั	----	ด.ร - รั	----	พช - รั
--ช.ล	--ด.รั	--ด.ร	--พ.ช	--ช.ล	--ด.รั	--ด.ร	--พ.ช

----	พช - รั	- ล - -	พช - รั	----	พช - รั	- ล - -	พช - รั
--ด.ร	--พ.ช	ช.ล / ร	--พ.ช	--ด.ร	--พ.ช	ช.ล / ร	--พ.ช

-- ฟ <u>ช</u>	ฟ ร ฟ <u>ช</u>	ฟ ร ฟ <u>ช</u>	ฟ ร ฟ <u>ช</u>	-- ชฟ-	--- ร	- ฟ - ช	ล - ช <u>ล</u>
- ร - <u>ช</u>	ฟ ร - <u>ช</u>	ฟ ร - <u>ช</u>	ฟ ร - <u>ช</u>	--- ร	- ด - -	----	- ฟ - <u>ล</u>

----	- ร - <u>ล</u>	----	ฟ ช - <u>ล</u>	-- ตํล	- ล ตํ <u>ล</u>	----	ฟ ช - <u>ล</u>
----	- ล - <u>ล</u>	-- ด ร	-- ฟ <u>ล</u>	----	ช - <u>ล</u>	-- ด ร	-- ฟ <u>ล</u>

----	- ร - <u>ล</u>	----	ฟ ช - <u>ล</u>	-- รํ <u>ล</u>	- ล ตํ <u>ล</u>	----	ฟ ช - <u>ล</u>
----	- ล - <u>ล</u>	-- ด ร	-- ฟ <u>ล</u>	--- ล	ช - <u>ล</u>	-- ด ร	-- ฟ <u>ล</u>

----	ด ร - <u>ล</u>	----	ฟ ช - <u>ล</u>	----	ด ร - <u>ล</u>	----	ฟ ช - <u>ล</u>
-- ช <u>ล</u>	-- ด <u>ล</u>	-- ด ร	-- ฟ <u>ล</u>	-- ช <u>ล</u>	-- ด <u>ล</u>	-- ด ร	-- ฟ <u>ล</u>

----	ฟ ช - <u>ล</u>	- <u>ล</u> - -	ฟ ช - <u>ล</u>	----	ฟ ช - <u>ล</u>	- <u>ล</u> - -	ฟ ช - <u>ล</u>
-- ด ร	-- ฟ <u>ล</u>	- <u>ล</u> - <u>ล</u> - ร	-- ฟ <u>ล</u>	-- ด ร	-- ฟ <u>ล</u>	- <u>ล</u> - <u>ล</u> - ร	-- ฟ <u>ล</u>

-- ช <u>ล</u>	ช ฟ ช <u>ล</u>	ช ฟ ช <u>ล</u>	- ฟ - <u>ช</u>	----	- ฟ - <u>ฟ</u>	-- ลช-	ช - ด <u>ล</u>
- ฟ - <u>ล</u>	ช ฟ - <u>ล</u>	ช ฟ - <u>ล</u>	- ด - <u>ช</u>	----	- ด - <u>ฟ</u>	--- ฟ	- ล - <u>ล</u>

----	- ด ร <u>ฟ</u>	- <u>ฟ</u> - <u>ฟ</u>	----	- ล - -	- ฟ ช <u>ฟ</u>	- <u>ฟ</u> - <u>ฟ</u>	----
----	ล - - <u>รฟ</u>	- <u>รฟ</u> - <u>รฟ</u>	--- ร	-- ช ฟ	ร - - <u>รฟ</u>	- <u>รฟ</u> - <u>รฟ</u>	--- ร

----	- ด ร <u>ฟ</u>	- <u>ฟ</u> - <u>ฟ</u>	----	- ล - -	- ฟ ช <u>ฟ</u>	- <u>ฟ</u> - <u>ฟ</u>	----
----	ล - - <u>รฟ</u>	- <u>รฟ</u> - <u>รฟ</u>	--- ร	-- ช ฟ	ร - - <u>รฟ</u>	- <u>รฟ</u> - <u>รฟ</u>	--- ร

-- ร <u>ฟ</u>	- <u>ฟ</u> - -	ดํล - <u>ฟ</u>	- <u>ฟ</u> - -	ฟ - ร <u>ฟ</u>	- <u>ฟ</u> - -	ดํล - <u>ฟ</u>	- <u>ฟ</u> - -
- ด - <u>รฟ</u>	- <u>รฟ</u> - ร	-- ช <u>รฟ</u>	- <u>รฟ</u> - ร	- ด - <u>รฟ</u>	- <u>รฟ</u> - ร	-- ช <u>รฟ</u>	- <u>รฟ</u> - ร

-- ฟ <u>ล</u>	-- ฟ <u>ล</u>	-- ฟ <u>ล</u>	-- ฟ <u>ล</u>	-- ชฟ-	--- ร	- ฟ - ช	ล - ฟ <u>ช</u>
- ด - <u>ล</u>	- ด - <u>ล</u>	- ด - <u>ล</u>	- ด - <u>ล</u>	--- ร	- ด - -	----	- ร - <u>รฟ</u>

----	- ร - <u>ล</u>	----	ฟ ช - <u>ช</u>	-- ล ช	- ช ล <u>ล</u>	-- ด ร	ฟ ช - <u>ช</u>
----	- ล - <u>ล</u>	-- ด ร	-- ฟ <u>ช</u>	----	ฟ - - <u>ล</u>	----	-- ฟ <u>ช</u>

----	- ร - รั	----	พ ช - ฐ	-- ล ช	- ช ล - รั	-- ด ร	พ ช - ฐ
----	- ล - รั	-- ด ร	-- พ ฐ	----	พ - - รั	----	-- พ ฐ

----	ด ร - รั	----	พ ช - ฐ	----	ด ร - รั	----	พ ช - ฐ
-- ช ล	-- ด - รั	-- ด ร	-- พ ฐ	-- ช ล	-- ด - รั	-- ด ร	-- พ ฐ

----	พ ช - ฐ	- ธิ - -	พ ช - ฐ	----	พ ช - ฐ	- ธิ - -	พ ช - ฐ
-- ด ร	-- พ ฐ	- ฐ ธิ / - ร	-- พ ฐ	-- ด ร	-- พ ฐ	- ฐ ธิ / - ร	-- พ ฐ

-- พ ฐ	พ ร พ ฐ	พ ร พ ฐ	พ ร พ ฐ	-- ช พ -	--- ร	- พ - ช	ล - ช ธิ
- ร - ฐ	พ ร - ฐ	พ ร - ฐ	พ ร - ฐ	--- ร	- ด - -	----	- พ - ธิ

----	- ร - รั	----	พ ช - ธิ	-- ค ั ล	- ล ค ั รั	----	พ ช - ธิ
----	- ล - รั	-- ด ร	-- พ ธิ	----	ช - - รั	-- ด ร	-- พ ธิ

----	- ร - รั	----	พ ช - ธิ	-- ค ั รั	- ล ค ั รั	----	พ ช - ธิ
----	- ล - รั	-- ด ร	-- พ ธิ	--- ล	ช - - รั	-- ด ร	-- พ ธิ

----	ด ร - รั	----	พ ช - ธิ	----	ด ร - รั	----	พ ช - ธิ
-- ช ล	-- ด - รั	-- ด ร	-- พ ธิ	-- ช ล	-- ด - รั	-- ด ร	-- พ ธิ

----	พ ช - ธิ	- ค ั - -	พ ช - ธิ	----	พ ช - ธิ	- ค ั - -	พ ช - ธิ
-- ด ร	-- พ ธิ	- ธิ ค ั / - ร	-- พ ธิ	-- ด ร	-- พ ธิ	- ธิ ค ั / - ร	-- พ ธิ

-- ช ธิ	ช พ ช ธิ	ช พ ช ธิ	- พ - ฐ	----	- พ - ฬ	-- ล ช -	ช - ด รั
- พ - ธิ	ช พ - ธิ	ช พ - ธิ	- ด - ฐ	----	- ด - ฬ	--- พ	- ล - รั

----	- ด ร ฬ	- ฬ - ฬ	----	- ล - -	- พ ช ฬ	- ฬ - ฬ	----
----	ล - - รั ฬ	- รั ฬ - รั ฬ	--- ร	-- ช พ	ร - - รั ฬ	- รั ฬ - รั ฬ	--- ร

----	- ด ร ฬ	- ฬ - ฬ	----	- ล - -	- พ ช ฬ	- ฬ - ฬ	----
----	ล - - รั ฬ	- รั ฬ - รั ฬ	--- ร	-- ช พ	ร - - รั ฬ	- รั ฬ - รั ฬ	--- ร

-- ร ฝ	- ฝ --	ดํ ฝ	- ฝ --	ฝ - ร ฝ	- ฝ --	ดํ ฝ	- ฝ --
- ด - ร ฝ	- ร ฝ - ร	-- ช ร ฝ	- ร ฝ - ร	- ด - ร ฝ	- ร ฝ - ร	-- ช ร ฝ	- ร ฝ - ร

-- ฌ	-- ฌ	-- ฌ	-- ฌ	--- ด ฌ	- ฝ - ฌ	ด ฝ ฌ	ดํ ฝ - ฌ
-- ด ฌ	-- ด ฌ	-- ด ฌ	-- ด ฌ	-- ฌ -	- ฝ - ฌ	ด ฝ ฌ	ด ฌ - ฌ

ฌ ---	--- ฌ	--- ฌ	--- ฌ	--- ฌ	--- ฌ	ล ฌ ด ฌ	ม ฝ ฌ
ฌ ---	--- ฌ	--- ฌ	--- ฌ	--- ฌ	--- ฌ	--- ฌ	--- ฌ

---	---	---	---	---	---	---	---
---	---	---	---	---	---	---	---

ช ฝ ฌ	ช ฝ ฌ	ช ฝ ฌ	ช ฝ ฌ	ดํ ฌ	ดํ ฌ	ม ร ด ฌ	ม ฝ ฌ
ช ฝ ฌ	ช ฝ ฌ	ช ฝ ฌ	ช ฝ ฌ	ด ร ด ฌ	ด ฌ ฌ	ม ร ด ฌ	ม ฝ ฌ

ด ร ม ฝ	ม ฝ ฌ	ด ฌ ฌ	ด ฝ ฌ	ดํ ฌ	ดํ ฌ	ช ฌ ฌ	ด ฌ ฌ
ด ร ม ฝ	ม ฝ ฌ	ด ฌ ฌ	ด ฝ ฌ	ด ร ด ฌ	ด ฌ ฌ	ช ฌ ฌ	ด ฌ ฌ

ล ร ฌ	ล ฌ ฌ	ฌ ร ด ฌ	ช ฌ ด ฌ	- ม - ด - ม - ม	- ฝ - ร - ฝ - ฝ	- ช - ม - ช - ช	ล - ฝ - ล - ล
ล ร ด ฌ	ล ฌ ฌ	ฌ ร ด ฌ	ช ฌ. ด ฌ	ร - ร - ร - ร	ม - ม - ม - ม	ฝ - ฝ - ฝ - ฝ	ช - ช - ช - ช

ดํ ฌ	ดํ ฌ	ม ร ด ฌ	ม ฝ ฌ	- ด - ร - ด - ฝ	- ล - ฝ - ล - ล	- ร - ฌ - ช - ฝ	- ล - ฝ - ล - ล
ด ร ด ฌ	ด ฌ ฌ	ม ร ด ฌ	ม ฝ ฌ	- ด - ด - ด -	- ช - ช - ช - ช	- ดํ - ฌ - ช -	- ช - ช - ช - ช

ดํ ฌ	ดํ ฌ	ช ฌ ฌ	ด ฌ ฌ	- ดํ - ล - ดํ - ช	- ล - ฝ - ช - ร	ช ฝ - ร - ด -	ร - ด ฌ
ด ร ด ฌ	ด ฌ ฌ	ช ฌ ฌ	ด ฌ ฌ	- ล - ล - ล - ล	- ช - ช - ฝ - ฝ	- ร - ร - ล -	ล ฌ - ร

-- ม ฌ -	--- ดํ	-- ดํ -	ล ฌ - ฌ	-- ม ฌ -	--- ดํ	-- ดํ -	ล ฌ - ฌ
--- ดํ	- ล - -	- ล - ช	-- ฝ ฌ	--- ดํ	- ล - -	- ล - ช	-- ฝ ฌ

---	- ฝ - ฌ	---	ฝ - ด ฌ	- ฝ - ฌ	- ฌ - ฌ	---	ฝ - ด ฌ
---	-- ฌ	---	- ฌ - ฌ	- ฝ - ฌ	- ฌ - ฌ	---	- ฌ - ฌ

----	- พ - รั	----	พ - ด รั	- พ - ฌ	- ฌ - รั	----	พ - ด รั
----	- - - รั	----	- ฌ - รั	- พ - ฌ	- ฌ - รั	----	- ฌ - รั

----	ลช- ฌ ฌ	-- รั รั	ด - พ ฌ	-- ฌ ฌ	ล - ร ฌ	-- ฌ ฌ	ช - ด รั
----	- พ - ฌ	- - - ฌ	- ร - ฌ	-- - ฌ	- ด - ฌ	-- - พ	- ฌ - รั

----	ลช- ฌ ฌ	-- รั รั	ด - พ ฌ	-- ฌ ฌ	ล - ร ฌ	-- ฌ ฌ	ช - ด รั
----	- พ - ฌ	- - - ฌ	- ร - ฌ	-- - ฌ	- ด - ฌ	-- - พ	- ฌ - รั

----	- พ - รั	----	พ - ด รั	- พ - ฌ	- ฌ - -	- รั - -	พ - ด รั
----	- - - รั	----	- ฌ - รั	- พ - ฌ	- ฌ - -	- รั - -	- ฌ - รั

----	- พ - รั	----	พ - ด รั	- พ - ฌ	- ฌ - -	- รั - -	พ - ด รั
----	- - - รั	----	- ฌ - รั	- พ - ฌ	- ฌ - -	- รั - -	- ฌ - รั

----	ลช- ฌ ฌ	----	ด - พ ฌ	----	ล - ร ฌ	----	พ - ด รั
----	- พ - ฌ	----	- ร - ฌ	----	- ด - ฌ	----	- ฌ - รั

----	ลช- ฌ ฌ	----	ด - พ ฌ	----	ล - ร ฌ	----	พ - ด รั
----	- พ - ฌ	----	- ร - ฌ	----	- ด - ฌ	----	- ฌ - รั

----	- พ - รั	----	พ - ด รั	- พ - ฌ	- ฌ - -	- รั - -	พ - ด รั
----	- - - รั	----	- ฌ - รั	- พ - ฌ	- ฌ - -	- รั - -	- ฌ - รั

----	- พ - รั	----	พ - ด รั	- พ - ฌ	- ฌ - -	- รั - -	พ - ด รั
----	- - - รั	----	- ฌ - รั	- พ - ฌ	- ฌ - -	- รั - -	- ฌ - รั

----	ด - ด รั	----	ด - ด รั	----	ด - ด รั	----	ด - ด รั
- - - ฌ	- ฌ - รั	- - - ฌ	- ฌ - รั	- - - ฌ	- ฌ - รั	- - - ฌ	- ฌ - รั

- - ด รั	- - ด รั	- - ด รั	- - ด รั	- พ ฌ ฌ	- ฌ ด ร	พ ฌ ฌ ฌ	ด ฌ ฌ พ
- ฌ - รั	- ฌ - รั	- ฌ - รั	- ฌ - รั	- พ. ฌ. ฌ.	- ฌ. ด. ร	พ ฌ ฌ ฌ	ด ฌ ฌ พ

ดํลลล	ดํลลล	ชฟชล	ทดํรํ	มํรํดํ	รํดํลช	ดํลชฟ	ลชฟร
ดลลล	ดลลล	ชฟชล	ทดรด	มรดล	รดลช	ดลชฟ	ลชฟร

ชลลร	ฟชลท	ดํรํดํ	ลชฟร	ดํรํดํ	ดํชลดํ	ชลดํ	ดํมํรํ
ช.ล.ด.ร	ฟ.ช.ล.ท.	ดรดท	ลชฟร	ดรดล	ดชลด	ชลลร	ดมรด

มํรํดํ	รํดํลช	ดํลชฟ	ลชฟร	ฟชลล	ชลลร	ลลรฟ	ดรฟช
มรดล	รดลช	ดลชฟ	ลชฟร	ฟ.ช.ล.ด	ช.ล.ด.ร	ล.ด.รฟ	ด.รฟช

ลฟชล	ดํลชฟ	รฟชฟ	รฟดร	ดฟชล	ดํลชฟ	ดรมฟ	มร-ร
ลฟชล	ดลชฟ	รฟชฟ	รฟดร	ดฟชล	ดลชฟ	ดรมฟ	มร-ร

----	ฟรดล	----	ชลลร	-ดรม	-รมฟ	-ฟชฟ	มรดร
~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~

~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~
----	ฟร.ด.ล.	----	ช.ล.ด.ร	-ด.ร.ม	-ร.ม.ฟ	-ฟ.ช.ฟ	ม.ร.ด.ร

ลาวสมเด็จ

-ลล ลล	รํลล ลล	ชฟชล	ทดํรํ	รํลล ลล	ดํ-ช ชช	ล-ฟ ฟฟ	ช-ร รร
ล- ม -	-ดํ- ม -	ชฟชล	ทดรด	-ดํ- ม -	-ล- ร -	-ช- ด -	-ฟ- ล -

ชลลร	ฟชลท	ดํรํดํ	ลชฟร	ดํรํดํ	ดํชลดํ	-ดํ-ล-ดํ-ช	-ล-ช-ช-ดํ
ช.ล.ด.ร	ฟ.ช.ล.ท	ดรดท	ลชฟร	ดรดล	ดชลล	ล-ล-ล-ช-	ช-ช-ล-ล-

รํลล ลล	ดํ-ช ชช	ล-ฟ ฟฟ	ช-ร รร	-ชช -ลล	-ดด -รร	-ดด -รร	-ฟฟ -ชช
-ดํ- ม -	-ล- ร -	-ช- ด -	-ฟ- ล -	ช- ล-	ด- ร-	ด- ร-	ฟ- ช-

ลฟชล	ดํลชฟ	รฟชฟ	รฟดร	ดฟชล	ดํลชฟ	รฟชฟ	รฟดร
ลฟชล	ดลชฟ	รฟชฟ	รฟดร	ดฟชล	ดลชฟ	รฟชฟ	รฟดร

----	-- ๒๒	๒๒ --	๒๒ ๒๒	-- ดร	ฟชล.ด	๒๒ --	๒๒ ๒๒
----	-- ๒๒	๒๒ --	๒๒ ๒๒	-- ดร	ฟชล.๒๒	๒๒ --	๒๒ ๒๒

----	---ด	-ด--	-ด-ร	--ด ร	ฟ ช ล ด	-ด--	-ด-ร
----	-- <u>ด</u>	- <u>ด</u> --	- <u>ด</u> - <u>ร</u>	--ด ร	ฟ ช ล <u>ด</u>	- <u>ด</u> --	- <u>ด</u> - <u>ร</u>

----	ช ฟ ช ล	ช ล ด ร	ฟ ด -ฟร	-ฟร--	ด ล ด ร	ด ร ฟ ช	ล ฟ -ช
----	ช.ฟ.ช.ล.	ช.ล.ด.ร	ฟ ด -ร	-ร--	ด.ล.ด.ร	ด ร ฟ ช	ล ฟ -ฟช

-ช--	ดํล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ท ดํรํดํ	มํรํดํล	รํดํล ช	ดํล ช ฟ	ล ช ฟ ร
-ฟช--	ด ล ช ฟ	ด ฟ ช ล	ท ด ร ด	ม ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร

-ชช -ลล	-ดด -รร	-ดด -รร	-ฟฟ -ชช	ล ฟ ช ล	ดํล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ ด ร
ช-- ล--	ด-- ร--	ด-- ร--	ฟ-- ช--	ล ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ ด ร

ด ฟ ช ล	ดํล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ ด ร	----	--ด	-ด--	-ด-ร
ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ ด ร	----	-- <u>ด</u>	- <u>ด</u> --	- <u>ด</u> - <u>ร</u>

--ด ร	ฟ ช ล ด	-ด--	-ด-ร	-----	--ด	-ด--	-ด-ร
--ด ร	ฟ ช ล <u>ด</u>	- <u>ด</u> --	- <u>ด</u> - <u>ร</u>	-----	-- <u>ด</u>	- <u>ด</u> --	- <u>ด</u> - <u>ร</u>

--ด ร	ฟ ช ล ด	-ด--	-ด-ร	-----	ช ฟ ช ล	ช ล ด ร	ฟ ด -ร
--ด ร	ฟ ช ล <u>ด</u>	- <u>ด</u> --	- <u>ด</u> - <u>ร</u>	-----	ช.ฟ.ช.ล.	ช.ล.ด.ร	ฟ ด -ร

----	ด ล ด ร	ด ร ฟ ช	ล ฟ -ช	-ดํรํ	ดํล ช ฟ	ท ล ช ล	ท ดํรํดํ
----	ด.ล.ด.ร	ด.ร.ฟ.ช	ล ฟ -ช	-ด ร	ด ล ช ฟ	ท ล ช ล	ท ด ร ด

-มํ-รํ-ดํ-ล	-รํ-ดํ-ล-ช	-ดํ-ล-ช-ฟ	-ล-ช-ฟ-ร	-ชช -ลล	-ดด -รร	-ดด -รร	-ฟฟ -ชช
ด-ด-ด-ด-	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ช-- ล--	ด-- ร--	ด-- ร--	ฟ-- ช--

ล ฟ ช ล	ดํล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ ด ร	ด ฟ ช ล	ดํล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ -ร
ล ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ ด ร	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ -ร

----	----	มํ รํ ดํ รํ	ดํ ล -ล	-----	-----	รํ ดํ ล ดํ	ล ช -ช
----	----	ม ร ด ร	ด ล -ล	-----	-----	ร ด ล ด	ล ช -ช

----	---ช	ดัลชล	ชฟ-ฟ	----	--ลช-	---ฟ	----
----	---ช	ดลชล	ชฟ-ฟ	---ร	---ฟ	-ร-ฟ	---ร

--ลช-	-ช-ฟ	--ฟช	ฟ-ฟด	----	----	มรด์ร	ดล-ล
---ฟ	ร--ฟ	-ร--	-ร-ด	----	----	มรดร	ดล-ล

----	---ล	รด์ล	ลช-ช	----	---ช	ดัลชล	ชฟ-ฟ
----	---ล	รดล	ลช-ช	----	---ช	ดลชล	ชฟ-ฟ

----	--ลช-	---ฟ	----	--ลช-	-ช-ฟ	--ฟช	ฟ-ฟด
---ร	---ฟ	-ร-ฟ	---ร	---ฟ	ร--ฟ	-ร--	-ร-ด

----	-รรฟด	-ฟ-ด	----	รด-ล	-ด-ร	-ฟ-ด	-ฟ-ด
----	ร--ด	ร-ด	----	-ลช-	ชล--	ร--ด	ร-ด

----	-รรฟด	-ฟ-ด	----	รด-ล	-ด-ร	-ฟชล	-ช-ฟ
----	ร--ด	ร-ด	----	-ลช-	ชล-ร	-ฟชล	-ช-ฟ

ลาวแพนน้อย

----	-ด-รฟ	--ชล	-ลด์ฟ	-ชฟ-	ฟ-รฟ	--ด-ร	--ร-ฟ
----	ล--ฟ	-ฟ-ล	----	---ร	-ด-ฟ	-ล-ร	-ด-ล

-ฟ--	-ด-รฟ	--ชล	-ลด์ฟ	-ชฟ-	ฟ-รฟ	--ด-ร	--ร-ฟ
-ด--	ล--ฟ	-ฟ-ล	---ฟ	---ร	-ด-ฟ	-ล-ร	-ด-ล

-รด์-	ด--ด	---ร	ฟช--	ด-รด์-	ด--ด	---ร	ฟช--
---ล	-ชล-ด	--ด-	-ช--	---ล	-ชล-ด	--ด-	-ช--

-ล-ช	-ร-ฟ	-ชฟ	ลช--	-ด-ล-ด-ช	-ล-ฟ-ช-ร	-ล-ช-ล-ฟ	-ช-ร-ฟ-ด
-ล-ช	-ร-ฟ	-ชฟ	ลช--	ล-ล-ล-ช	ช-ช-ฟ-ฟ	ช-ช-ช-ช	ฟ-ฟ-ร-ร

ด-รด์-	ด--ด	---ร	ฟช--	ด-รด์-	ด--ด	---ร	ฟช--
---ล	-ชล-ด	--ด-	-ช--	---ล	-ชล-ด	--ด-	-ช--

-ฉ-ช	-ร-ฟ	-ช-ฟ	ฉช--	-ด-ล-ด-ช	-ล-ฟ-ช-ร	-ล-ช-ล-ฟ	-ช-ร-ฟ-ด
-ฉ-ช	-ร-ฟ	-ช-ฟ	ฉช--	ล-ล-ล-ช	ช-ช-ฟ-ฟ-	ช-ช-ช-ช-	ฟ-ฟ-ร-ร-ด

----	-รร ฟด	- ฟ -ด	----	รด- - ล	- - ด ร	- ฟ -ด	- ฟ -ด
-----	ร-- -ด	ร - -ด	-----	-ล ช -	ช ล - -	ร - -ด	ร - -ด

----	-รร ฟด	- ฟ -ด	----	รด- - ล	- - ด ร	- ฟช-ล	-ช- - ฟ
-----	ร-- -ด	ร - -ด	-----	-ล ช -	ช ล - ร	- ฟช-ล	-ช- - ฟ

----	- ด ร ฟ	- - ช-ล	- ล ด ฟ	- ช ฟ -	ฟ - ร ฟ	- - ด ร	- - ร ฟ
-----	ล - - ฟ	- ฟ - ล	- - - ฟ	- - - ร	- ด - ฟ	- ล - ร	- ด - ด

- ฟ - -	- ด ร ฟ	- - ช-ล	- ล ด ฟ	- ช ฟ -	ฟ - ร ฟ	- - ด ร	- - ร ฟ
- ด - -	ล - - ฟ	- ฟ - ล	- - - ฟ	- - - ร	- ด - ฟ	- ล - ร	- ด - ด

- ร ด -	ด - - ด	- - - ร	ฟ ช - -	ด ร ด -	ด - - ด	- - - ร	ฟ ช - -
- - - ล	- ช ล ด	- - ด -	- ช - -	- - - ล	- ช ล ด	- - ด -	- ช - -

-ฉ-ช	-ร-ฟ	-ช-ฟ	ฉช--	-ด-ล-ด-ช	-ล-ฟ-ช-ร	-ล-ช-ล-ฟ	-ช-ร-ฟ-ด
-ฉ-ช	-ร-ฟ	-ช-ฟ	ฉช--	ล-ล-ล-ช	ช-ช-ฟ-ฟ-	ช-ช-ช-ช-	ฟ-ฟ-ร-ร-ด

ด ร ด -	ด - - ด	- - - ร	ฟ ช - -	ด ร ด -	ด - - ด	- - - ร	ฟ ช - -
- - - ล	- ช ล ด	- - ด -	- ช - -	- - - ล	- ช ล ด	- - ด -	- ช - -

-ฉ-ช	-ร-ฟ	-ช-ฟ	ฉช--	-ด-ล-ด-ช	-ล-ฟ-ช-ร	-ล-ช-ล-ฟ	-ช-ร-ฟ-ด
-ฉ-ช	-ร-ฟ	-ช-ฟ	ฉช--	ล-ล-ล-ช	ช-ช-ฟ-ฟ-	ช-ช-ช-ช-	ฟ-ฟ-ร-ร-ด

----	-รร ฟด	- ฟ -ด	----	รด- - ล	- - ด ร	- ฟ -ด	- ฟ -ด
-----	ร-- -ด	ร - -ด	-----	-ล ช -	ช ล - -	ร - -ด	ร - -ด

----	-รร ฟด	- ฟ -ด	----	รด- - ล	- - ด ร	- ฟ ช ล	- ช - ฟ
-----	ร-- -ด	ร - -ด	-----	-ล ช -	ช ล - ร	- ฟ ช ล	- ช - ฟ

-รร ร์ ร์	ดํ ด้ ด้	-พพ ร์ ร์	ดํ ด้ ด้	พ ร์ ด้	รํ ด้ ด้	ล ช พ ร	พ ล ช พ
ร-- ร -	ด - ด้ -	พ-- ร์ -	ด - ด้ -	พ ร พ ด้	ร ด้ ด้	ล ช พ ร์	พ ล ช พ

-รํ ร์ ร์	ดํ ด้ ด้	-พพ ร์ ร์	ดํ ด้ ด้	พ ร์ ด้	รํ ด้ ด้	ล ช พ ร	พ ล ช พ
ร-- ร -	ด - ด้ -	พ-- ร์ -	ด - ด้ -	พ ร พ ด้	ร ด้ ด้	ล ช พ ร์	พ ล ช พ

- ด้ - ด้	-- ด้	-- ร พ	- พ --	- ด้ - ด้	-- ด้	-- ร พ	- พ --
- ม - ด้	-- - ด้	- ด้ พ	- พ --	- ม - ด้	-- - ด้	- ด้ พ	- พ --

ضم

--- ด้	-- ด้	ด้ ร พ ร์	- ด้ - ด้	--- ด้	--- ด้	--- ด้	--- ด้
--- ด้	-- ด้	ด้ ร์ พ ร์	- ด้ - พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ

--- ด้	--- ด้	-- ด้	-- พ ช	--- ช	--- ช	--- ช	--- ช
--- พ	--- พ	ช ด้ - ร์	- ร์ - ด้	--- ด้	--- ด้	--- ด้	--- ด้

--- ช	--- ช	--- ช	--- ช	--- ด้	ด้ ด้ ช ด้	ล ด้ ช ด้	ด้ ด้ ช พ
--- ด้	--- ด้	--- ด้	--- ด้	--- ด้	--- ด้	- ด้ --	--- ด้

พ พ ช ด้	ช พ ร พ	พ พ ร์ ด้	ล ด้ ร พ	- พ ช ด้	ช พ ร พ	- พ ช ด้	ช ด้ พ ช
- ด้ --	--- ด้	- ด้ - ด้	- ด้ - ด้	- ด้ --	--- ด้	- ด้ --	--- ด้

--- ด้	-- ด้	-- ด้	พ ร์ ด้	-- ช ด้	ช ด้ พ ช	--- ช	--- ช
--- ด้	-- พ ร์	-- ด้	พ ร์ ด้	-- ช ด้	ช ด้ พ ช	--- ช	--- ช

- พ ช ด้	ช พ ร พ	- ช พ ร์	ล ด้ ร พ	- พ ช ด้	ช พ ร พ	- ร์ พ ช	พ ร์ ด้
--- พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ

----	พ ด้ ร พ	-- ช พ	ร พ ด้	----	พ ด้ ร พ	-- ช พ	ร พ ด้
--- พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ	--- พ

- ด้ - ร์	- ด้ - ร์	- ร์ พ -	--- ด้	----	ล ด้ ด้	ด้ ด้ ร พ	ร ร์ พ ร์
- ด้ - ร์	- ด้ - ร์	ด้ -- ร์	- ด้ - ด้	----	- พ - พ	----	- พ - พ

พ ร ด ล	ด ร ด ร	ด ร พ ร	ด ร ด ด	ด ด ด ด	ล ด ล ด	ด ด ร พ	ร ร พ ร
----	- พ - พ	----	- พ - พ	----	- พ - พ	----	- พ - พ

พ ร ด ล	ด ร ด ร	ด ร พ ร	ด ร ด ด	- พ ช พ	- พ ช พ	- พ ร ด	- ด ร พ
----	- พ - พ	----	- พ - พ	พ ---	พ ---	พ ---	พ ---

- พ ช ล	- ล ช พ	- ร พ ช	- ด ร ด	- พ ช พ	- พ ช พ	- พ ร ด	- ด ร พ
พ ---	พ ---	พ ---	พ ---	พ ---	พ ---	พ ---	พ ---

- พ ช ล	- ล ช พ	- ร พ ช	- ร - ด	----	----	พ ช พ ร	ด ล - ล
พ ---	พ ---	พ ---	- ล - ช	----	----	พ ช พ ร	ด ล - ล

----	-- ช	-- ช	-- ล	-- ชพ-	-- ด	-- ชล	-- ด
----	-- ช	-- ช	-- ล	-- -ร	ด ล -	- พ -	- ล -

-----	พ ร ด ล	-- ชล	-- ด	-- -	----	- ร พ ร	- ด -
-----	---	- พ -	- ล -	- ล -	- ด -	ด ---	- ช -

-----	-----	- ช พ ร	ด -- ล	-----	--- ช	--- ช	--- ล
-----	-----	พ ---	- ล -	-----	--- ช	--- ช	--- ล

-- ช ล	- ล ด ล	-- ช ล	- ล ด	-----	พ ร ด ล	-- ชล	-- ด
- พ --	ช - -	- พ --	ช - -	-----	--- ล	- พ -	- ล -

-- -	-- -	- ร พ ร	- ด -	- ล ด ร	ด ร พ ช	พ ช ล ด	ล ด ล ช
- ล -	- ด -	ด ---	- ช -	- ล ด ร	ด ร พ ช	พ ช ล ด	ล ด ล ช

ล ช พ ร	ช ร พ ช	ล ช พ ร	ช พ ร ด	----	----	----	----
ล ช พ ร	ช ร พ ช	ล ช พ ร	ช พ ร ด	----	----	----	----

----	----	----	----	-- พ	-- พ	-- ด ร	- ร พ
----	----	----	----	- พ -	- พ -	- ล --	ด - -

--ฟ _ร	--ฟ _ด	--ด _ร	-รฟ _ด	---ร	--ฟ _ช	---ร	--ฟ _ช
-ฟ _{-ร}	-ฟ _{-ด}	-ล--	ด- _{-ด}	---ล	--ด _ร	---ล	--ด _ร

---ร	--ฟ _ช	---ร	ด _ร ฟ _ด	----	----	----	----
---ล	--ด _ร	---ล	ช _ล ด _ช	----	----	----	----

----	----	----	----	--ฟ _ร	--ฟ _ด	--ด _ร	-รฟ _ด
----	----	----	----	-ฟ _{-ร}	-ฟ _{-ด}	-ล--	ด- _{-ด}

--ฟ _ร	--ฟ _ด	--ด _ร	-รฟ _ด	ช--ช	---ล	---ด _ิ	---ร _ิ
-ฟ _{-ร}	-ฟ _{-ด}	-ล--	ด- _{-ด}	ช--ช	---ล	---ด _ิ	---ร _ิ

-ม _ิ -ร _ิ	-ด _ิ -ช	--ช _ล ท	-ด _ิ -ร _ิ
-ม-ร	-ด-ช	--ช _ล ท	-ด-ร

เพลงเดี่ยวสารถึ สามชั้น

ท่อน 1

- - ทลช	ร ช - ตั	ลทตมรืรืตั	ตัทลตัทลชล	- ตั - รื	- มรืรืตัทลช	ดรม ช ล	- รืตัทลช-ตั
- - ทลช	ร ช - ต	ลทตมรืรืต	ตทลตทลชล	- ต - ร	- มรืรืตทลช	ดรม ช ล	- รตทลช-ต

ขยี้ (เรืวอืกเท่ตั่ว)

ท ล ช ร	ช ม ร ด	ท ล ช ล	ท ด ร ม	ช ล ท ตั	ท ล ช ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ด
ท ล ช ร	ช ม ร ด	ท.ล.ช.ล.	ท.ด ร ม	ช ล ท ต	ท ล ช ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ด

ตั-ล-ตั-ช	-ล-ม-ช-ร	-ช-ม-ช-ร	-ม-ด-ร-ล	ด ร ม ฟ	ม ร ด ล	ท ด ท ร	ด ท ล ช
-ล-ล-ช-	ช-ม-ม-ร-	ร-ม-ม-ร-	ร-ด-ด-ล-	ด ร ม ฟ	ม ร ด ล.	ท.ด ท.ร	ด ท.ล.ช.

-ม-ด-ม-ม	ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ช-ม-ช-ช	-ล-ฟ-ล-ล	-ม-ตั-ม-ม	-ล-ร-ร-ล	-ม-ร-ตั-ล	-ฟ-ล-ล-ฟ
ร-ร-ร-ร-	ม-ม-ม-ม-	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ-	ช-ช-ช-ช-	ร-ร-ร-ร-	ตั-ตั-ตั-ตั-	ร-ร-ตั-ตั-	ช-ช-ช-ช-

ม ร ด ช	ด ช ด ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช ฟ	ม ด ร ม	ฟ ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล
ม ร. ด ช	ด ช.ด ร	ม ร.ด ร	ม ฟ ช ฟ	ม ด ร ม	ฟ ร ม ฟ	ช ม ฟ ช	ล ฟ ช ล

-ฟฟ ฟฟ	ล-ฟ ฟฟ	-ชช ช ช	ท-ช ชช	-ลล ล ล	ร-ล ลล	-ตัตั ตั ต	ม-ตั ตั ตั
ฟ- - ต -	-ช- ต -	ช - - ร -	-ล- ร -	ล - - ม -	-ตั- ม -	ตั - - ช -	-ร- ช -

ตั-ล-ตั-ช	-ล-ม-ช-ร	-ช-ม-ช-ร	-ม-ร-ด-ล	ด ร ม ฟ	ม ร ด ล	ท ด ท ร	ด ท ล ช
-ล-ล-ช-	ช-ม-ม-ร-	ร-ม-ม-ร-	ร-ด-ด-ล-	ด ร ม ฟ	ม ร ด ล.	ท.ด ท.ร	ด ท.ล.ช.

ร ล ท ด	ท ฟ ช ล	ท ร ด ท ฟ	ช ล ท ด	-ฟชลตลชฟ	ด ฟ ช ล	ท รืดท ฟ	ช ล ท ตั
ร ล.ท.ด	ท.ฟ.ช.ล.	ท.ร.ด.ท. ฟ.	ช.ล.ท.ด	-ฟชลตลชฟ	ด ฟ ช ล	ท ร.ด.ท. ฟ	ช ล ท ต

ฟชล ชชช	ร ชชช รื	ชชช รื ตั	-ทลชลทตริ	ล ช ฟ ต	ฟ ช ล ท	ล ท รืตท	ล ช ฟ ร
ฟชล ชชช	ร ชชช ร	ชชช ร ด	-ทลชลทตร	ล ช ฟ ต	ฟ ช ล ท	ล ท ร.ด.ท	ล ช ฟ ร

ฟชล ชชช	ฟมรืด รรืร	มมรื ฟ ม	ช ฟ ล ช	ทตริ ตัตตั	ทลชฟ ชชช	ลทลช ท ล	ตั ท รื ตั
ฟชล ชชช	ฟมรืด รรืร	มมรื ฟ ม	ช ฟ ล ช	ทตริ ตตต	ทลชฟ ชชช	ลทลช ท ล	ด ท ร ด

ดํ รํรํดํ รํ	ดํ ลดํลช ล	ช ลดํลช ล	ช พชพม พ	ม ร ดช	ด ร ม พ	ม ร ด ร	ม พ ช ล
ด ร ม ร ด ร	ด ลดลช ล	ช ลดลช ล	ช พชพม พ	ม ร ด ช.	ด ร ม พ	ม ร ด ร	ม พ ช ล

-ช -ร	-ช -ร	ม-ดํ ดํ	ร-ท ดํ-ล	ดํ รํ รํ	ดํ ท ล ช	ท ล ช ล	ท ดํ รํ
-ช -ร	-ช -ร	-ร- ช -	-ดํ -ท-	ด ร ม ร	ด ท ล ช	ท ล ช ล	ท ด ร ด

ช-ดํ ดํ	ช-ดํ ดํ-ม	ร-ช ดํ-ม	ท-รํ ล-ดํ	ม ล ช ร	ม ร ด ล	ด ร ม ร	ด ท ล ช
-ล- ช -	-ล- -ร-	-ม- -ร-	-ดํ -ท-	ม ล ช ร	ม ร ด ล.	ด ร ม ร	ด ท ล.ช.

ด-ม ร-พ	ม-ช พ-ล	ช-ดํ พ-ล	ม-ช ร-พ	ม-ด พ-ร	ช-ม ล-พ	ช-ม ล-พ	ท-ช รํ-ล
-ร- -ม-	-พ- -ช-	-ล- -ช-	-พ- -ม-	-ร- -ม-	-พ- -ช-	-พ- -ช-	-ล- -ดํ-

พ พ ล-พ	ช ช ท-ช	ล ล รํ-ล	ดํ ดํ ม-ดํ	ดํ ดํ ม-ดํ	ท ท รํ-ท	ล ล ดํ-ล	ช ช ท-ช
พ - -ช-	ช - -ล-	ล - -ดํ-	ด - -ร-	ด - -ร-	ท - -ดํ-	ล - -ท-	ช - -ล-

ช ล ท ดํ	ท ล ท ดํ	ท ล รํ ดํ	ท ล ท ดํ	-พ-ล-ล-ท	-ล-พ-ล-ล	-ล-ดํ-ดํ-ล	-ดํ-ล-ดํ-ดํ
ช ล ท ด	ท ล ท ด	ท ล ร ด	ท ล ท ด	ช-ช-ช-ช-	ช-ช-ช-ช-	ท-ท-ท-ท-	ท-ท-ท-ท-

พ ช ล ท	ล ท ดํ ร	ท ดํ ช ล	ท รํ ดํ ท	ล ช พ ด	พ ช ล ท	ล ช พ ช	ล ท ดํ ร
พ ช ล ท	ล ท ด ร	ท ด ช ล	ท ร ด ท	ล ช พ ด	พ ช ล ท	ล ช พ ช	ล ท ด ร

-ชช ช ช	-ร ร ร ร	-ม-ร-พ-ม	-ช-พ-ช-ล	-ดํดํ ดํ ด	-ชช ช ช	-ล-ช-ท-ล	-ดํ-ท-รํ-ดํ
ช - - ช -	ร - - ร -	ร-ร-ร-ม-	ม-พ-พ-ช-	ดํ - - ด -	ช - - ช -	ช-ช-ช-ล-	ล-ท-ท-ดํ-

รํ รํ ดํ ร	ล ดํ ช ล	พ ช ร ม	พ ล ช พ	ม ร ด ช	ด ร ม พ	ม ร ด ร	ม พ ช ล
ร ม ด ร	ล ด ช ล	พ ช ร ม	พ ล ช พ	ม ร ด ช.	ด ร ม พ	ม ร ด ร	ม พ ช ล

ท่อน 2

ม ร ด ร	ม พ ช ล	ท ดํ รํ	ท ล ช พ	ม ร ด ช	ด ร ม พ	ม ร ด ร	ม พ ช ล
ม ร ด ร	ม พ ช ล	ท ด ร ด	ท ล ช พ	ม ร ด ช	ด ร ม พ	ม ร ด ร	ม พ ช ล

ม รํ ดํ ช	ล ท ดํ	รํ รํ ดํ ร	ล ดํ ช ม	รํ รํ ดํ ร	ล ดํ ช ด	ล ดํ ช ล	พ ช ม พ
ม ร ด ช	ล ท ด ม	ร ม ด ร	ล ด ช ม	ร ม ด ร	ล ด ช ด	ล ด ช ล	พ ช ม พ

ล ร ี ด ื ท	ล ช พ ม	ร ด ท ม	พ ม ร ด	ร ด ท ี ล	ช ี ล ท ด	ม ร ด ร	ม พ ช ล
ล ร ด ท	ล ช พ ม	ร ด ท.ม	พ ม ร ด	ร ด ท.ล.	ช.ล.ท.ด	ม ร ด ร	ม พ ช ล

ด ื ล ด ื ร	พ พ พ ด	ล ช พ ด	ร ร ร ช	พ ร ด ล	ด ด ด พ	ม ร ด ช	ล ด ล ล
ด ล ด ร	พ พ พ ด	ล ช พ ด	ร ร ร ช	พ ร ด ล.	ด ด ด พ	ม ร ด ช.	ล.ด.ล.ล.

พ ช พ ล	ช ด ล ร	ด ร ม พ	ม ช พ ล	ด ื ร ี ด ื ท	ล ช พ ด	ร ม พ ช	ด ื ล ช พ
พ.ช.พ.ล.	ช.ด.ล.ร	ด ร ม พ	ม ช พ ล	ด ร ด ท	ล ช พ ด	ร ม พ ช	ด ล ช พ

ล ด ื ล พ	ร พ ร ด	ล ด ล ร	ด พ ร ช	พ ช ล ท	ด ื ท ล ช	ล ท ด ื ท	ล ช พ ร
ล ด ล พ	ร พ ร ด	ล.ด.ล.ร	ด พ ร ช	พ ช ล ท	ด ท ล ช	ล ท ด ื ท	ล ช พ ร

ด ื ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด ท ม ท	ด ร ม ร
ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ช.	ท.ล.ท.ช.	ล.ท.ล.ท.	ด ท.ม.ท.	ด ร ม ร

-ลล ล ล	-ลล ล ล	ม ื ร ี ด ื ช	ด ื ล ช พ	-ม-ด-ม-ม	-พ-ร-พ-พ	-ช-ม-ช-ช	-ล-พ-ล-ล
ล - - ล -	ล - - ล -	ม ร ด ช	ด ล ช พ	ร-ร-ร-ร-	ม-ม-ม-ม-	พ-พ-พ-พ-	ช-ช-ช-ช-

-ม-ม-ม-ม	-ร-ร-ร-ร	-ด-ด-ด-ด	-ล-ล-ล-ล	-ร-ร-ร-ร	-ล-ล-ล-ล	-ช-ช-ช-ช	-พ-พ-พ-พ
ม-ม-ม-ม-	ร-ร-ร-ร-	ด-ด-ด-ด-	ล-ล-ล-ล-	ร-ร-ร-ร-	ล-ล-ล-ล-	ช-ช-ช-ช-	พ-พ-พ-พ-

ล ร ี ด ื ช	ล ช พ ร	ม พ ช พ	ช พ ร ด	-ด-ล-ด-ด	-ด-ล ด ด	-พ-ร-พ-พ	-พ-ร พ พ
ล ร ด ช	ล ช พ ร	ม พ ช พ	ช พ ร ด	ล-ล-ล-ล-	ล-ล- ด -	ร-ร-ร-ร-	ร-ร- พ -

ม ร ด พ	ช ี ล ท ด	ร ม พ ช	ด ื ล ช พ	-ม-ด-ม-ม	-พ-ร-พ-พ	-ช-ม-ช-ช	-ล-พ-ล-ล
ม ร ด พ.	ช.ล.ท.ด	ร ม พ ช	ด ล ช พ	ร-ร-ร-ร-	ม-ม-ม-ม-	พ-พ-พ-พ-	ช-ช-ช-ช-

-ล-พ-ล-พ	-ล-พ พ พ	-ช-ร-ช-ร	-ช-ร ร ร	-พ-ด-พ-ด	-พ-ด ด ด	-ร-ล-ร-ล	-ร-ล ล ล
ช-ช-ช-ช-	ช-ช- พ -	พ-พ-พ-พ-	พ-พ- ร -	ร-ร-ร-ร-	ร-ร- ด -	ด-ด-ด-ด-	ด-ด- ล -

ล-พ พ พ	ช-ร ร ร	พ-ด ด ด	ร-ล ล ล	ม-ด ด ด	ร-ล ล ล	ด-ช ช ช	ล-พ พ พ
-ช- พ -	-พ- ร -	-ร- ด -	-ด- ล -	-ร- ด -	-ด- ล.-	-ล- ช.-	-ช- พ.-

ฟ-ล ดั -	-ล-ฟ-ล ด ร	ล-ร ฟ -	-ร-ล-ร ฟ ช	-ดื่ -ล	-ฟ ชช-	-ร -ฟ	-ด รร-
-ช- - -	ช-ช-ช- - -	-ด- - -	ด-ด-ด- - -	-ดื่ -ล	-ฟ --ช	-ร -ฟ	-ด --ร

ดัล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด ท ม ท	ด ร ม ร
ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ช.	ท.ล.ท.ช.	ลท.ล.ท.	ด ท.ม.ท.	ด ร ม ร

ท่อน 3

ช ช ช ร	ช ช ช ม	ด ด ด ร	ช ช ช ม	ดัล ช ร	ช ม ร ด	ท ล ช ล	ท ด ร ม
ช ช ช ร	ช ช ช ม	ด ด ด ร	ช ช ช ม	ด ล ช ร	ช ม ร ด	ท.ล.ช.ล.	ท.ด ร ม

ช ม ร ด	ช ด ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช	ท ล ท ช	ร ช ล ท	ดัล ม ม ท	ด ร ม ร
ช ม ร ด	ช ด ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช	ท ล ท ช	ร ช ล ท	ด ท ม ท	ด ร ม ร

ดัล ช ร	ช ม ม ม	ร ม ช ร	ม ร ช ม	ช ด ช ม	ช ร ช ด	ช ม ช ด	ช ด ช ม
ด ล ช ร	ช ม ม ม	ร ม ช ร	ม ร ช ม	ช ด ช ม	ช ร ช ด	ช ม ช ด	ช ด ช ม

ช ม ร ด	ล ช ฟ ม	ท ล ช ฟ	ดัล ท ล ช	ร ม ฟ ช	ด ร ม ฟ	ท ด ร ม	ล ท ด ร
ช ม ร ด	ล ช ฟ ม	ท ล ช ฟ	ด ท ล ช	ร ม ฟ ช	ด ร ม ฟ	ท.ด ร ม	ล.ท.ด ร

ม ช ม ล	ช ดัล ช ร	ดัล ม ร ด	ม ร ดัล	ร ดัล ช	ดัล ช ฟ	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ร
ม ช ม ล	ช ดัล ช ร	ด ม ร ด	ม ร ดัล	ร ดัล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ร

ล ท ด ร	ด ช ล ท	ด ท ม ท	ด ร ม ร	ช ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ท
ล.ท.ด ร	ด.ช.ล.ท.	ด ท.ม.ท.	ด ร ม ร	ช ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ท.

ช ล ด ช	ล ด ร ล	ด ร ม ร	ช ร ม ฟ	ม ร ด ช	ด ร ม ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล
ช.ล.ด.ช.	ล.ด.ร.ล.	ด ร ม ร	ช ร ม ฟ	ม ร ด ช	ด ร ม ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล

ฟ ช ฟ ล	ช ดัล ม	ร ม ดัล	ล ดัล ช ม	ร ม ดัล	ล ดัล ช ด	ล ดัล ช ล	ฟ ช ม ฟ
ฟ ช ฟ ล	ช ดัล ม	ร ม ด ร	ล ดัล ช ม	ร ม ด ร	ล ดัล ช ด	ล ดัล ช ล	ฟ ช ม ฟ

ช ล ดัล	ล ช ฟ ร	ดัล ช ฟ	ร ดัล ช	ม ร ดัล	ร ดัล ช	ดัล ช ฟ	ล ช ฟ ร
ช ล ดัล	ล ช ฟ ร	ด ล ช ฟ	ร ดัล ช	ม ร ดัล	ร ดัล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร

ซ ล ท ซ	ล ท ตํ ร์	ตํ ท ตํ ร์	ตํ ท ล ซ	ร ม ฟ ซ	ตํ ล ซ ฟ	ด ร ม ฟ	ซ ฟ ม ร
ซ ล ท ซ	ล ท ด ร	ด ท ด ร	ด ท ล ซ	ร ม ฟ ซ	ด ล ซ ฟ	ด ร ม ฟ	ซ ฟ ม ร

-ท-ซ-ท-ท	-ตํ-ล-ตํ-ตํ	-รํ-ท-รํ-รํ	-มํ-ตํ-มํ-มํ	-ท-ซ-ล-ม	-ด-ม-ม-ด	-ซ-ล-ซ-ซ	-ม-ด-ม-ม
ล-ล-ล-ล	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด	รํ-รํ-รํ-รํ	ล-ล-ซ-ซ	ร-ร-ร-ร	ซ-ซ-ซ-ซ	ร-ร-ร-ร

-ซ-ด-ซ-ด	-ล-ร-ล-ร	-ท-ม-ท-ม	-ร-ซ-ร-ซ	-ฟ-ล-ล-ฟ	-ล-ฟ-ล-ล	-ฟ-ล-ล-ฟ	-ล-ฟ-ฟ-ร
ซ-ซ-ซ-ซ	ล-ล-ล-ล	ท-ท-ท-ท	ร-ร-ร-ร	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ

-ม-ซ-ม-ล	-ม-ซ-ม-ม	-ม-ซ-ม-ล	-ม-ซ-ม-ล	-ซ-ตํ-ซ-ตํ	-ซ-ตํ-ซ-ล	-ซ-ตํ-ซ-ตํ	-มํ-ตํ-มํ-มํ
ม-ม-ม-ม	ม-ม-ม-ม	ม-ม-ม-ม	ม-ม-ม-ม	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	รํ-รํ-รํ-รํ

-ตํ-มํ-มํ-ตํ	-ท-รํ-รํ-ท	-ล-ตํ-ตํ-ล	-ซ-ท-ท-ซ	-ฟ-ล-ล-ฟ	-ล-ฟ-ล-ล	-ฟ-ล-ล-ฟ	-ร-ฟ-ฟ-ร
รํ-รํ-รํ-รํ	ตํ-ตํ-ตํ-ตํ	ท-ท-ท-ท	ล-ล-ล-ล	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	ม-ม-ม-ม

-ล-ฟ-ล-ล	-ร-ล-ร-ร	-ม-ด-ม-ม	-ล-ร-ร-ล	-ม-ล-ล-ม	-ล-ม-ล-ล	-ล-ร-ร-ล	-ร-ล-ร-ร
ซ-ซ-ซ-ซ	ด-ด-ด-ด	ร-ร-ร-ร	ด-ด-ด-ด	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด

-ฟ-ล-ล-ฟ	-ล-ฟ-ล-ล	-ฟ-ล-ล-ฟ	-ร-ฟ-ฟ-ร	-ตํ-ล-ตํ-ซ	-ล-ม-ซ-ร	-ซ-ม-ซ-ร	-ม-ด-ร-ล
ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ	ม-ม-ม-ม	ล-ล-ซ-	ซ-ม-ม-ร	ร-ม-ม-ร	ร-ด-ด-ล

- - - ร	ม ฟ ซ ล	- - - รํ	- - - ฬ	- - - ม-ม	-ฟ-ม-ซ-ฟ	-ซ-ม-ซ-ฟ	-ล-ซ-ตํ-ล
- - - ด	- - - ล	- - - ตํ	ท ล ซ ฬ	- - - ร-	ร-ม-ม-ซ	ฟ-ซ-ม-ฟ	ฟ-ล-ซ-ล

มํ - มํ	- รํ ฬ	ตํ - ตํ	- ล ฬ	- - ลทตํ	ซลท ฟซล	- - ฟซล	มฟซ รมฟ
มํ - ท	- ล ฬ	ตํ - ซ	- ม ฬ	- - - ด	-ท - ล	- - - ล	-ซ - ฬ

- ล ด ด	- ล ร ร	- ด ฬ ฬ	- ฬ ซ ซ				
- ล ด -	- ล ร -	- ด ฬ -	- ฬ ซ -	- ล - ล	- ซ - ซ	- ฟ - ฟ	- ร - ร

ลงจบ

ซ ล ท ซ	ล ท ตํ ร์	ตํ ท ตํ ร์	- ตํ - ซ	- ร ร ซ	- ล - ท	ตํ มํ ร์ ตํ ซ	ร ซ - รํ
ซ ล ท ซ	ล ท ด ร	ด ท ด ร	- ด - ซ	- ร ล ซ	- ล - ท	ด ม ร ด ซ	ร ซ - ร

เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น

ท่อน 1

ฟซล - ช	- ดัทลซฟ	ซลทดัทลซฟ	ซล - ชชช	ดฟ - ฟซล	ทดัทลทรีดัท	ฟ ช ล ท	รีดัท ล ช
ฟซล - ช	- ดทลซฟ	ซลทดัทลซฟ	ซล - ชชช	ดฟ - ฟซล	ทดัทลทรีดัท	ฟ ช ล ท	รีดัท ล ช

ฟซล ดั ช	ลซฟรฟด - ร	ฟซลซลท	รตทลซฟ - ท	ลซฟ ช ล	ท ลทต ท	ฟซลท -	ลซฟท ด ร
ฟซล ด ช	ลซฟรฟด - ร	ฟซลซลท	รตทลซฟ - ท	ลซฟ ช.ล.	ท. ลทต ท.	ฟซลท -	ลซฟท. ด ร

ล รดล ด	รดลตรฟ - ร	ร ชฟร ฟ	ซฟรฟซล - ช	-รีดัทลซ - ร	ดัทลซฟด - ร	ทลซฟร - ท	ลซฟร ฟ ด
ล. รดล.ด	รดลตรฟ - ร	ร ชฟร ฟ	ซฟรฟซล - ช	-รตทลซ - ร	ดัทลซฟด - ร	ทลซฟร - ท.	ลซฟร ฟ ด

ซ ล ท ด	ร ด ท ล	ซ ฟ ซ ล	ซ ล ท ด	ซ ด ท ล	ซ ล ท ด	ม ร ด ร	ม ฟ ช ฟ
ซ.ล.ท.ด	ร ด ท.ล.	ซ.ฟ.ซ.ล.	ซ.ล.ท.ด	ซ.ด ท.ล.	ซ.ล.ท.ด	ม ร ด ร	ม ฟ ช ฟ

มรด ชชช	ดดด รรร	มรด รรร	มมม ฟฟฟ	รมฟ ลซฟ	ซฟม ลซฟ	ซฟม ฟมร	มรด - ร
มรด ชชช	ดดด รรร	มรด รรร	มมม ฟฟฟ	รมฟ ลซฟ	ซฟม ลซฟ	ซฟม ฟมร	มรด - ร

ด ฟ ฟซล	ร ช ซลท	ม ล ลทดั	ฟ ท ทดั	ซชช ร ช	รี ช รี ด	ดั ท ช ล	ทดัทลทรีดัท
ด ฟ ฟซล	ร ช ซลท	ม ล ลทดั	ฟ ท ทดั	ซชช ร ช	รี ช ร ด	ดั ท ช ล	ทดัทลทรีดัท

ลซฟ รีดัท	ดัทล - ท	ลซฟ ทลซ	ลซฟ - ช	ทดัรี ดดั	ฟซล ชชช	-ดรมฟซฟ	มรดฟ ช ล
ลซฟ รดัท	ดัทล - ท	ลซฟ ทลซ	ลซฟ - ช	ทดัรี ดดั	ฟซล ชชช	-ดรมฟซฟ	มรดฟ ช ล

ซ ล ท ด	รี ดั ท ล	ซ ฟ ด ฟ	ซ ล ท ด	รี ช รี ด	ท ล ช ล	ฟ ล ช ล	ท รี ดั ท
ซ ล ท ด	ร ด ท ล	ซ ฟ ด ฟ	ซ ล ท ด	ร ช ร ด	ท ล ช ล	ฟ ล ช ล	ท ร ด ท

ดั ล ช ฟ	ซฟรฟซล - ช	ล ช ฟ ด	รตทลตรฟ - ร	ซฟร รดัท	ทดัทดั - ร	ร ด ท ช	ซทซทดั - ท
ด ล ช ฟ	ซฟรฟซล - ช	ล ช ฟ ด	รตทลตรฟ - ร	ซฟร รดัท.	ทดัทดั - ร	ร ด ท.ช.	ซทซทดั - ท.

ฟ ท ด ร	ม ฟ ช ร	ฟ ช ล ช	ดั ช ล ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ลทดัรีดัทดั	ทลซทลซฟร
ฟ.ท.ด.ร	ม ฟ ช ร	ฟ ช ล ช	ด ช ล ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ลทดัรีดัทดั	ทลซทลซฟร

ฟชล ด ร	ดช ลชฟร	ดัลดัลชฟ	รด์รด์ลช	ด ช ล ท	รด์ท ล ช	ล ท รด์ท	ล ช ฟ ร
ฟชล ด ร	ดช ลชฟร	ดลลลชฟ	รดรรดลช	ด ช ล ท	รดท ล ช	ล ท รดท	ล ช ฟ ร

ฟ ช ล ท	ล ท ด ร	ท ด ช ล	ท ร ด ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ล ท ด ท	ล ช ฟ ร
ฟ ช ล ท	ล ท ด ร	ท ด ช ล	ท ร ด ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ล ท ด ท	ล ช ฟ ร

ฟชล - ช	ชฟมรด-ชช	-ฟฟ -ทท	-ลล -ชช	-ฟฟ -รร	-ดด -ทท	-ดด -ทท	-ลล -ชช
ฟชล - ช	ชฟมรดช-ช	ฟ-ฟ ท-ท	ล-ล ช-ช	ฟ-ฟ ร-ร	ด-ด ท-ท	ด-ด ท-ท	ล-ล ช-ช

ฟ ช ล ท	ล ท ด ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ท	-ล-ฟ-ล-ล	-ท-ช-ท-ท	-ด-ล-ด-ด	-ร-ท-ร-ร
ฟ.ช.ล.ท.	ล.ท.ด.ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ท.	ช-ช-ช-ช-	ล-ล-ล-ล-	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด-

ฟ ช ล ด	ช ล ด ร	ล ด ร ฟ	ด ร ฟ ช	ด-ล-ด-ช	-ล-ฟ-ช-ร	-ล-ช-ล-ฟ	-ช-ร-ฟ-ด
ฟ.ช.ล.ด	ช.ล.ด.ร	ล.ด.ร.ฟ	ด.ร.ฟ.ช	-ล-ล-ช-	ช-ฟ-ฟ-ฟ-	ร-ช-ช-ฟ	ฟ-ร-ร-ด-

ช ล ท ด	ร ด ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ด	-ม-ด-ม-ม	-ล-ร-ร-ล	-ม-ด-ร-ล	-ฟ-ล-ล-ฟ
ช ล ท ด	ร ด ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ด	ร-ร-ร-ร-	ด-ด-ด-ด-	ร-ร-ด-ด-	ช-ช-ช-ช-

-ดด ด ด	ร-ด-ม-ร	-ร-ร ร ร	ฟ-ม-ช-ฟ	-ชช ช ช	ลชฟ ฟ ฟ	ชฟม ม ม	ฟมร ร ร
ด - - ด -	-ด-ด-ร	ร - - ร -	ม-ม-ฟ	ช - - ช -	- - ฟ -	- - ม -	- - ร -

ฟ ช ล ช	ด ช ล ท	ด ล ท ด	ร ท ด ร	-ล-ฟ-ล-ล	-ร-ช-ช-ร	-ล-ฟ-ช-ร	-ท-ร-ร-ท
ฟ ช ล ช	ด ช ล ท	ด ล ท ด	ร ท ด ร	ช-ช-ช-ช-	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ-	ช-ช-ฟ-ฟ-	ด-ด-ด-ด-

ฟ ช ล ท	ล ท ด ร	ด ล ท ด	ด ท ล ช	-ท-ช-ท-ช	-ท-ช ช ช	-ด-ล-ด-ล	-ท-ด ล ล
ฟ ช ล ท	ล ท ด ร	ด ล ท ด	ด ท ล ช	ล-ล-ล-ล-	ล-ล-ช -	ท-ท-ท-ท-	ท-ท- ล -

-ร-ท-ร-ท	-ร-ท ท ท	-ม-ด-ม-ด	-ม-ร-ด-ด	ท ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	ช ฟ ร ด	ฟ ร ด ท
ด-ด-ด-ด-	ด-ด- ท -	ร-ร-ร-ร-	ร-ร-ด -	ท ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	ช ฟ ร ด	ฟ ร ด ท.

-ร-ร ร ร	ด ร ฟ ช	ล ท ด ท	ล ช ฟ ร	-ล-ฟ-ล-ล	-ร-ช-ช-ร	-ล-ฟ-ช-ร	-ท-ร-ร-ท
ร - - ร -	ด ร ฟ ช	ล ท ด ท	ล ช ฟ ร	ช-ช-ช-ช-	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ-	ช-ช-ฟ-ฟ-	ด-ด-ด-ด-

ล ช ฟ ช	ล ห ด ร	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ห	-ล-ฟ-ล-ล	-ห-ช-ห-ห	-ด-ล-ด-ด	-ร-ห-ร-ร
ล.ช.ฟ.ช.	ล.ห.ด.ร	ม.ฟ.ช.ฟ	ม.ร.ด.ห.	ช-ช-ช-ช	ล-ล-ล-ล	ห-ห-ห-ห	ด-ด-ด-ด

ฟ ช ล ด	ช ล ด ร	ล ด ร ฟ	ด ร ฟ ช	ม ี ร ี ม ี	ร ี ด ี ช	ด ี ล ี ช	ล ฟ ช ร
ฟ.ช.ล.ด	ช.ล.ด.ร	ล.ด.ร.ฟ	ด.ร.ฟ.ช	ม.ร.ม.ด	ร.ด.ล.ช	ด.ล.ด.ช	ล.ฟ.ช.ร

ฟ ช ล ห	ล ห ด ี	ห ด ี ช ล	ห ร ี ด ี	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ห	ล ห ด ี	ล ช ฟ ร
ฟ.ช.ล.ห	ล.ห.ด.ร	ห.ด.ช.ล	ห.ร.ด.ห	ล.ช.ฟ.ด	ฟ.ช.ล.ห	ล.ห.ด.ห	ล.ช.ฟ.ร

ท่อน 2

ช ด ร ม	ฟ ช ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช	ม ี ร ี ด ี	ด ี ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ช.ด.ร.ม	ฟ.ช.ร.ม	ฟ.ม.ล.ม	ฟ.ช.ล.ช	ม.ร.ด.ช	ด.ล.ช.ฟ	ด.ร.ม.ฟ	ช.ฟ.ม.ร

ท ล ช ร	ช ล ห ด ี	ร ี ม ี ร ี	ท ล ช ม	ฟ ช ร ม	ฟ ด ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช
ท.ล.ช.ร	ช.ล.ห.ด	ร.ม.ร.ด	ท.ล.ช.ม	ฟ.ช.ร.ม	ฟ.ด.ร.ม	ฟ.ม.ล.ม	ฟ.ช.ล.ช

ช ด ร ม	ฟ ช ช ช	ด ี ร ี ด ี	ล ช ช ช	ร ม ฟ ล	ช ฟ ช ฟ	ม ฟ ม ร	ม ร ด ร
ช.ด.ร.ม	ฟ.ช.ช.ช	ด.ร.ด.ห	ล.ช.ช.ช	ร.ม.ฟ.ล	ช.ฟ.ช.ฟ	ม.ฟ.ม.ร	ม.ร.ด.ร

ช ล ห ล	ด ล ห ด	ร ห ด ร	ม ด ร ม	ร ม ฟ ช	ฟ ด ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช
ช.ล.ห.ล	ด.ล.ห.ด	ร.ห.ด.ร	ม.ด.ร.ม	ร.ม.ฟ.ช	ฟ.ด.ร.ม	ฟ.ม.ล.ม	ฟ.ช.ล.ช

ม ร ด ช	ด ร ม ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ม ี ร ี ด ี	ล ด ี ช ล	ฟ ช ร ม	ฟ ล ช ฟ
ม.ร.ด.ช	ด.ร.ม.ฟ	ม.ร.ด.ร	ม.ฟ.ช.ล	ม.ร.ด.ร	ล.ด.ช.ล	ฟ.ช.ร.ม	ฟ.ล.ช.ฟ

ม ร ด ช	ช ฟ ม ร	ด ช ด ร	ช ร ม ร	ด ี ล ช ด ี	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ร
ม.ร.ด.ช.	ช.ฟ.ม.ร	ด.ช.ด.ร	ช.ร.ม.ร	ด.ล.ช.ด	ล.ช.ฟ.ล	ช.ฟ.ม.ฟ	ช.ฟ.ม.ร

ฟ ช ล ห	ล ห ด ี	ด ี ท ล ห	ด ี ท ล ช	ด ี ร ี ด ี	ล ช ช ช	ด ร ม ฟ	ช ล ล ล
ฟ.ช.ล.ห	ล.ห.ด.ร	ด.ห.ล.ห	ด.ห.ล.ช	ด.ร.ด.ห	ล.ช.ช.ช	ด.ร.ม.ฟ	ช.ล.ล.ล

ช ล ห ด ี	ร ี ด ี ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ห ด ี	ร ี ช ร ี	ท ล ช ล	ฟ ล ช ล	ท ร ี ด ี
ช.ล.ห.ด	ร.ด.ห.ล	ช.ฟ.ช.ล	ช.ล.ห.ด	ร.ช.ร.ด	ท.ล.ช.ล	ฟ.ล.ช.ล	ท.ร.ด.ห

ฟ ช ล ร	ด ํ ท ล ช	ด ร ฟ ท	ล ช ฟ ร	ช ล ท ด	ร ฟ ร ด	ท ฟ ช ล	ท ร ด ท
ฟ ช ล ร	ด ท ล ช	ด ร ฟ ท	ล ช ฟ ร	ช ล ท ด	ร ฟ ร ด	ท ฟ ช ล	ท ร ด ท

ฟ ท ด ร	ม ฟ ช ร	ฟ ช ล ช	ด ํ ท ล ช	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ด ํ ร ํ ด ํ ท	ล ช ฟ ร
ฟ.ท.ด.ร	ม ฟ ช ร	ฟ ช ล ช	ด ท ล ช	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ด ร ด ท	ล ช ฟ ร

ช ล ด ร	ด ช ฟ ร	ล ช ฟ ร	ด ํ ท ล ช	ม ํ ร ํ ด ํ ล	ท ํ ร ํ ช	ล ท ํ ด ํ ฟ	ช ล ท ร
ช.ล.ด.ร	ด ช ฟ ร	ล ช ฟ ร	ด ท ล ช	ม ร ด ล	ท ํ ด ร ช	ล ท ํ ด ฟ	ช ล ท ร

ฟ ช ล ท	ล ท ํ ร	ท ํ ช ล	ท ํ ร ํ ด ํ ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ล ท ํ ด ํ ท	ล ช ฟ ร
ฟ ช ล ท	ล ท ํ ร	ท ํ ช ล	ท ํ ร ํ ด ํ ท	ล ช ฟ ด	ฟ ช ล ท	ล ท ํ ด ํ ท	ล ช ฟ ร

-ด-ช-ด-ช	-ด-ช-ด-ช	-ด-ช-ด-ช	-ด-ช-ด-ช	ม ํ ร ํ ด ํ ช	ด ํ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ม ร ด ช	ด ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

-ท-ช-ท-ท	-ด-ล-ด-ด	-ร-ท-ร-ร	-ม-ด-ม-ม	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ ช
ล-ล-ล-ล	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด	ร-ร-ร-ร	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ ช

-ด-ช-ด-ช	-ด-ช-ด-ช	-ด-ช-ด-ช	-ด-ช-ด-ช	ม ํ ร ํ ด ํ ช	ด ํ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ม ร ด ช	ด ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

-ท-ช-ท-ท	-ด-ล-ด-ด	-ร-ท-ร-ร	-ม-ด-ม-ม	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ ช
ล-ล-ล-ล	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด	ร-ร-ร-ร	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ ช

-ม-ม-ม-ม	-ร-ร-ร-ร	-ด-ด-ด-ด	-ล-ล-ล-ล	-ล-ร-ล-ร	-ล-ล-ล-ล	-ช-ช-ช-ช	-ฟ-ฟ-ฟ-ฟ
ม-ม-ม-ม	ร-ร-ร-ร	ด-ด-ด-ด	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ช-ช-ช-ช	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ

ม ร ด ช	ล ท ํ ด ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ช ฟ ม ช	ช ร ม ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ม ร ด ช	ล.ท.ด.ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ช ฟ ม ช	ช ร ม ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร

-ท-ร-ร-ท	-ร-ท-ร-ร	-ท-ร-ร-ท	-ช-ท-ท-ช	-ช-ด-ช-ด	-ช-ด-ช-ช	-ล-ร-ล-ร	-ล-ล-ล-ล
ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ล-ล-ล-ล	ช-ช-ช-ช	ช-ช-ช-ช	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล

-ท-ม-ท-ม	-ท-ม-ท-ท	-ด-พ-ด-พ	-ด-พ-ด-พ	ท ล ช พ	ล ช พ ร	ช พ ร ด	พ ร ด ท
ท-ท-ท-ท	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ท ล ช พ	ล ช พ ร	ช พ ร ด	พ ร ด ท.

-ร-ร-ร-ร	ด ร พ ช	ล ท ด ี ท	ล ช พ ร	ล-พ-พ-พ	ช-ร-ร-ร	พ-ด-ด-ด	ร-ท-ท-ท
ร- - ร- -	ด ร พ ช	ล ท ด ี ท	ล ช พ ร	-ช- พ- -	-พ- ร- -	-ร- ด- -	-ด- ท- -

ล ช พ ช	ล ท ด ร	ม พ ช พ	ม ร ด ท	-ล-พ-ล-ล	-ท-ช-ท-ท	-ด-ล-ด-ด	-ร-ท-ร-ร
ล.ช.พ.ช.	ล.ท.ด.ร	ม พ ช พ	ม ร ด ท.	ช-ช-ช-ช	ล-ล-ล-ล	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด

พ ช ล ด	ช ล ด ร	ล ด ร พ	ด ร พ ช	ม ี ร ี ด ี ล	ร ี ด ี ล ช	ด ี ล ช พ	ล ช พ ร
พ.ช.ล.ด	ช.ล.ด.ร	ล.ด.ร.พ	ด.ร.พ.ช	ม ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช พ	ล ช พ ร

พ ช ล ท	ล ท ด ี ร	ท ด ี ช ล	ท ี ร ี ด ี ท	ล ช พ ด	พ ร ด ท	ล ช พ ช	ล ท ด ร
พ ช ล ท	ล ท ด ร	ท.ด.ช.ล	ท.ร.ด.ท	ล ช พ ด	พ ร ด ท.	ล.ช.พ.ช.	ล.ท.ด.ร

ท่อน 3

พ ช ล ด	ช ล ด ร	ล ด ร พ	ด ร พ ช	ม ี ร ี ด ี ล	ร ี ด ี ล ช	ด ี ล ช พ	ล ช พ ร
พ.ช.ล.ด	ช.ล.ด.ร	ล.ด.ร.พ	ด.ร.พ.ช	ม ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช พ	ล ช พ ร

ร ี ด ี ท ล	ช พ ม ร	ด ท ล ช	ด ช ล ท	ล ท ด ช	ล ท ด ล	ท ด ร ท	ด ร พ ร
ร ด ท ล	ช พ ม ร	ด.ท.ล.ช.	ด.ช.ล.ท.	ล.ท.ด.ช.	ล.ท.ด.ล.	ท.ด.ร.ท.	ด.ร.พ.ร

พ ช ล ด	ช ล ด ร	ล ด ร พ	ด ร พ ช	ล ี ร ี ด ี ช	ล ช พ ร	ม พ ม ช	พ ม ร ด
พ.ช.ล.ด	ช.ล.ด.ร	ล.ด.ร.พ	ด.ร.พ.ช	ล ร ด ช	ล ช พ ร	ม พ ม ช	พ ม ร ด

พ ล ช พ	ด พ ช ล	ท ด ี ท ล	ช ล ท ด	ร ี ด ี ท พ	ท ช พ ม	ท ด ร ม	พ ม ร ด
พ ล ช พ	ด พ ช ล	ท.ด.ท.ล	ช ล ท ด	ร ด ท พ	ท ช พ ม	ท.ด.ร.ม	พ ม ร ด

พ พ พ ร	พ พ พ ท	พ พ พ ด	พ พ พ ร	ช ช ช พ	ล ล ล ช	ท ท ท ล	ด ี ด ี ด ี ท
พ พ พ ร	พ พ พ ท.	พ พ พ ด	พ พ พ ร	ช ช ช พ	ล ล ล ช	ท ท ท ล	ด ด ด ท

ร ี ด ี ท ด	ร ช ล ช	พ ด พ ช	ด ช ล ท	พ ช ท ม	ร ี ด ี ท พ	ช ล ท ด	ร ี ท ด ี ท
ร ด ท ด	ร ช ล ช	พ.ด.พ.ช	ด.ช.ล.ท	พ ช ท ม	ร ด ท พ	ช ล ท ด	ร ท ด ี ท

รื้ดํทรี	ดํทดํท	ลทลช	ลชฟช	ดํรืดํท	ลชดํรื	ดํทลช	รื้ดํทล
รดทรี	ดทดท	ลทลช	ลชฟช	ดรดท	ลชดร	ดทลช	รดทล

ชลทดํ	ทลชล	ทลชล	ทมํรืดํ	ทลชฟ	ลชฟร	ชฟรด	ฟรดท
ชลทด	ทลชล	ทลชล	ทมรด	ทลชฟ	ลชฟร	ชฟรด	ฟรดท.

ฟชลดํ	ดรฟช	ทดรฟ	ฟทดร	ชลทด	รฟรด	ทฟชล	ทรื้ดํท
ฟชลด	ดรฟช	ท.ดรฟ	ฟ.ท.ดร	ช.ล.ท.ด	รฟรด	ทฟชล	ทรดท

ฟทฟร	ทรชฟ	รฟทช	ฟชดํท	ลชฟด	ฟชลท	ลทดํท	ลชฟร
ฟ.ท.ฟร	ท.รชฟ	รฟทช	ฟชดท	ลชฟด	ฟชลท	ลทดท	ลชฟร

ลรดล	ชฟรล	ชฟรร	ดํฟลช	ดํชลท	ดํทลช	ลทดํท	ลชฟร
ล.ร.ดล.	ชฟรล	ชฟรร	ดฟลช	ดชลท	ดทลช	ลทดท	ลชฟร

ฟชลท	ลชฟร	มฟชฟ	มรดท	ลฟชล	ทชลท	ดลทด	รทดร
ฟชลท	ลชฟร	มฟชฟ	มรดท.	ลฟ.ช.ล.	ท.ช.ล.ท.	ด.ล.ท.ด	ร.ท.ด.ร

-ล-ร-ร-ล	-ร-ล-ร-ร	-ร-ช-ช-ร	-ช-ร-ช-ช	มํ-รื-มํ-ดํ	-รื-ล-ดํ-ช	-ดํ-ล-ดํ-ช	-ล-ฟ-ช-ร
ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	-รื-รื-ดํ-	ดํ-ล-ล-ช	ช-ล-ล-ช	ช-ฟ-ฟ-ร

-ล-ฟ-ล-ล	-ร-ช-ช-ร	-ล-ฟ-ช-ร	-ท-ร-ร-ท	-ล-ฟ-ล-ล	-ท-ช-ท-ท	-ด-ล-ด-ด	-ร-ท-ร-ร
ช-ช-ช-ช	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ช-ช-ฟ-ฟ	ด-ด-ด-ด	ช-ช-ช-ช	ล-ล-ล-ล	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด

-ล-ร-ร-ล	-ร-ล-ร-ร	-ร-ช-ช-ร	-ช-ร-ช-ช	ดํ-ล-ดํ-ช	-ล-ฟ-ช-ร	-ล-ช-ล-ฟ	-ช-ร-ฟ-ด
ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	-ล-ล-ช	ช-ฟ-ฟ-ร	ช-ฟ-ฟ-ร	ฟ-ร-ร-ด

-ด-ฟ-ด-ฟ	-ด-ฟ-ด-ดํ	-ด-ฟ-ด-ฟ	-ด-ฟ-ด-ดํ	-ด-ฟ-ด-ฟ	-ท-ม-ท-ม	-ล-ร-ล-ร	-ช-ด-ช-ด
ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ท-ท-ท-ท	ล-ล-ล-ล	ช-ช-ช-ช

-ฟ-ท-ฟ-ท	-ฟ-ท-ฟ-ท	-ฟ-ท-ฟ-ท	-ร-ท-ร-ร	-ล-ฟ-ล-ล	-ร-ช-ช-ร	-ล-ฟ-ช-ร	-ท-ร-ร-ท
ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ด-ด-ด-ด	ช-ช-ช-ช	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ช-ช-ฟ-ฟ	ด-ด-ด-ด

-รฺ-ชฺ-ทฺ-ชฺ	-รฺ-ชฺ. ท.ท.	-รฺ-ทฺ-ด-ชฺ.	-รฺ-ชฺ. ท.ท.	-รฺ-ชฺ-ท-ช	-รฺ-ชฺ ท ท	-รฺ-ท-ด-ช	-รฺ-ชฺ ท ท
พ-พ-พ-พ-	พ-พ.- พ -	ด-ด-ร-ท.-	พ.-พ.- พ -	พ-พ-พ-พ-	พ-พ- พ -	ด-ด-ร-ท-	พ-พ- พ -

-ท-รฺ-รฺ-ท	-รฺ-ท-รฺ-รฺ	-ท-รฺ-รฺ-ท	-ช-ท-ท-ช	-รฺ-ท-รฺ-ท	-รฺ-ท-ท-ช	-ด-ม-ร-พ	-ม-ช-พ-ล
ด-ด-ด-ด-	ด-ด-ด-ด-	ด-ด-ด-ด-	ล-ล-ล-ล-	ด-ด-ด-ด-	ด-ด-ล-ล-	ช-ร-ล-ม-	ท-พ-ด-ช-

-ร-พ-ม-ช	-พ-ล-ช-ท	-ม-ช-พ-ล	-ช-ท-ล-ด	-ล-พ-ล-ล	-ร-ช-ช-ร	-ล-พ-ช-ร	-ท-ร-ร-ท
ล-ม-ท-พ-	ด-ช-ร-ล-	ท-พ-ด-ช-	ร-ล-ม-ท-	ช-ช-ช-ช-	พ-พ-พ-พ-	ช-ช-พ-พ-	ด-ด-ด-ด-

-ล-พ-ล-พ	-ล-พ พ พ	-ช-ร-ช-ร	-ช-ร ร ร	-พ-ด-พ-ด	-พ-ด ด ด	-ร-ท-ร-ท	-ร-ท ท ท
ช-ช-ช-ช-	ช-ช- พ -	พ-พ-พ-พ-	พ-พ- ร -	ร-ร-ร-ร-	ร-ร- ด -	ด-ด-ด-ด-	ด-ด- ท -

-พ-ช-พ-พ	-ช-พ-ช-ร	-พ-ร-พ-ด	-ร-ด-ร-ท	-พ-ช-พ-พ	-ม-ร-ด-ท	-พ-ช-พ-ท	-ร-ท-ร-ร
พ-พ-พ-พ-	พ-พ-พ-พ-	พ-พ-พ-พ-	พ-พ-พ-พ-	พ-พ-พ-พ-	พ-พ-พ-พ-	พ-พ-พ-พ-	ด-ด-ด-ด-

-ลล ด ด	-ลล ร ร	-ดด พ พ	-รร ช ช	ด ช ล ท	ด ท ล ช	ล ท ด ท	ล ช พ ท
ล - - ด -	ล - - ร -	ด - - พ -	ร - - ช -	ด ช ล ท	ด ท ล ช	ล ท ด ท	ล ช พ ท

ด ร พ ด	ร พ ช ร	พ ช ล ช	ด ช ล ท	ล ช พ ด	พ ช ล ท	ล ท ด ท	ล ช พ ร
ด ร พ ด	ร พ ช ร	พ ช ล ช	ด ช ล ท	ล ช พ ด	พ ช ล ท	ล ท ด ท	ล ช พ ร

ล ช พ ด	- พ - ท	- - - ด	ท ด - ร
ล ช พ ด	- พ - ท	- - - ด	ท ด - ร

เพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น

- - ดัรมี	- มี - รั	รัดท ดั มี	มีรัด - ช	- ร ร ช	- ล - ท	ลทดัมีรัดท	ลชลทดัมี-รั
- - ธรรม	- ช - รั	รดท ด ม	มรด - ช	- รั ล ช	- ล - ท	ลทดรรรดท	ลชลทดม-ร

ร ช ชลท	ดัรัดทดัมีรัด	ดั ท มีรัด	ท ล ช ม	ฟชล ดั ช	ดั ลชฟ ช	ฟ ม ร ม	ร ด ดด
ร ช ชลท	ดรรดทดมรด	ด ท มรด	ท ล ช ม	ฟชล ด ช	ด ลชฟ ช	ฟ ม รั ม	ร ด ดด

ทลช รั ช	ล ท ด ร	ม ลชฟมร	ช มรด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด มรด ช	ล ท ด ร
ทลช. ช.ช.	ล.ท.ด รั	ม ลชฟมร	ช มรด ช.	ท.ล.ท.ช.	ล.ท.ล.ท.	ด มรด ช.	ล.ท.ด ร

ดัลท ท ดั	รัดรัท ดั รั	มีรัดมี รั มี	ฟมีฟมี รั มี	ลทดัมี-รั	ดัทลฟลม-ฟ	-ลทดทธรรม	ฟมรดทล-ร
ดทล ท ด	รดรท ด ร	มรมด ร ม	ฟมฟร ม ฟ	ลทดรม-ร	ดทลฟลม-ฟ	-ลทดทธรรม	ฟมรดทล-ร

ช ด ธรรม	ฟชฟมฟลชฟ	ด ร ม ฟ	ลชฟ ม ร	ดั ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ท
ช ด ธรรม	ฟชฟมฟลชฟ	ด ร ม ฟ	ลชฟ ม รั	ด ล ช ม	ล ช ม รั	ช ม รั ด	ม รั ด ท

ล ร รมฟ	ท ม มฟช	ดั ฟ ฟชล	รั ช ชลท	ม ล ลทด	ฟ ท ทดัรั	ช ดั ดัมี	รั ดั ท ล
ล รั รมฟ	ท ม มฟช	ด ฟ ฟชล	ร ช ชลท	ม ล ลทด	ฟ ท ทด	ช ด ธรรม	ร ด ท ล

รั ท ล ช	รั ช รั ดั	ท ล ม ฟ	ช ท ล ช	ฟ ม ร ล	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท
ร ท ล ช	ร ช รั ด	ท ล ม ฟ	ช ท ล ช	ฟ ม รั ล	ร ม ฟ ช	ฟ ม รั ม	ฟ ช ล ท

รั ท ล ฟ	ลทล ฟ ม	ล ฟ ม ร	มฟม ร ช	ล ท ด ร	ม ท ร ม	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ช
ร ท ล ฟ	ลทล ฟ ม	ล ฟ ม รั	มฟม ร ช	ล.ท.ด รั	ม ท.ร ม	ฟ ม รั ม	ฟ ช ล ช

ล ท รั มี	ช ล ท ดั	รั มี รั ดั	ท ล ช ม	ท มรท รั	ท รมช ม	ม ลชม ช	ม ชลท ล
ล ท รั ม	ช ล ท ด	ร ม ร ด	ท ล ช ม	ท. มรท. รั	ท. รมช ม	ม ลชม ช	ม ชลท ล

ล ท ดั รั	รัดท ดั รั	ดั ท มี รั	รัดท ดั รั	ดั ท ล ม	ล ท ดั รั	ดั รั มี รั	ดั ท ล ฟ
ล ท ด ร	รดท ด ร	ด ท ม ร	รดท ด ร	ด ท ล ม	ล ท ด ร	ด ร ม ร	ด ท ล ฟ

ลทดั ทดัรั	ดั ท ล ฟ	มฟช ฟชล	ช ฟ ม ร	ดทล รดท	มรด ฟมร	รดท มรด	ฟมร ลชฟ
ลทด ทด	ด ท ล ฟ	มฟช ฟชล	ช ฟ ม รั	ดทล. รดท.	มรด ฟมร	รดท. มรด	ฟมร ลชฟ

ล ม ฟ ม	ด ม ฟ ล ฟ	ท ล ฟ ล	ฟ ล ท ด ี	ล ท ด ี ท ด ี	ด ี ท ล ท	ล ท ฟ ล	ฟ ล ม ฟ
ล ม ฟ ม	ด ม ฟ ล ฟ	ท ล ฟ ล	ฟ ล ท ด ี	ล ท ด ี ท ด ี	ด ี ท ล ท	ล ท ฟ ล	ฟ ล ม ฟ

ร ี ท ล ม	ล ฟ ม ร	ด ท ล ท	ด ร ม ฟ	ล ท ม ี ร	ด ี ท ล ฟ	ช ล ท ล	ช ฟ ม ร
ร ท ล ม	ล ฟ ม ร	ด ท.ล.ท.	ด ร ม ฟ	ล ท ม ร	ด ี ท ล ฟ	ช ล ท ล	ช ฟ ม ร

ด ี ล ช ร	ช ม ร ด	ช ล ท - ด	ท ล ช ด ร ม	ฟ ช ล ร	ด ี ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ล ช ฟ ม ร
ด ล ช ร	ช ม ร ด	ช ล ท. - ด	ท ล ช. ด ร ม	ฟ ช ล ร	ด ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ล ช ฟ ม ร

ด ี ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด ท ม ท	ด ร ด ม
ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ช.	ท.ล.ท.ช.	ล.ท.ล.ท.	ด.ท.ม.ท.	ด ร ด ม

-ช-ล-ช-ด ี	-ท-ร-ท-ด ี	-ช-ล-ช-ด ี	-ม ี-ด ี-ม ี-ม ี	-ท-ช-ท-ท	-ม-ล-ล-ม	-ท-ช-ล-ม	-ด-ม-ม-ด
ช-ช-ช-ช-	ท-ท-ท-ท-	ช-ช-ช-ช-	ร ี-ร ี-ร ี-ร ี	ล-ล-ล-ล-	ช-ช-ช-ช-	ล-ล-ช-ช-	ร-ร-ร-ร-

ด ี ล ช ฟ	ด ฟ ม ร	ด ท ด ร	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด ท ม ท	ด ร ม ร
ด ล ช ฟ	ด ฟ ม ร	ด ท.ด ร	ม ร ด ช.	ท.ล.ท.ช.	ล.ท.ล.ท.	ด.ท.ม.ท.	ด ร ม ร

-ล-ท-ล-ร ี	-ด ี-ม ี-ด ี-ร ี	-ล-ท-ล-ร ี	-ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ด ี-ล-ด ี-ด ี	-ฟ-ท-ท-ฟ	-ด ี-ล-ท-ฟ	-ร-ฟ-ฟ-ร
ล-ล-ล-ล-	ด ี-ด ี-ด ี-ด ี	ล-ล-ล-ล-	ม-ม-ม-ม-	ท-ท-ท-ท-	ล-ล-ล-ล-	ท-ท-ล-ล-	ม-ม-ม-ม-

-ด ด ร ร	ม ม ฟ ฟ	-ช ช ฟ ฟ	ม ม ร ร	-ล ล ล ล	ช ฟ ม ร	-ฟ ฟ ฟ ฟ	ม ร ด ท
ด - - ร -	ม - ฟ -	ช - - ฟ -	ม - ร -	ล - - ล -	ช ฟ ม ร	ฟ - - ฟ -	ม ร ด ท.

-ท-ร-ท-ม	-ท-ร-ท-ท	-ท-ร-ท-ม	-ท-ร-ท-ท	-ม-ม-ม-ม	-ร-ร-ร-ร	-ท-ท-ท-ท	-ล-ล-ล-ล
ท-ท-ท-ท	ท-ท-ท-ท	ท-ท-ท-ท	ท-ท-ท-ท	ม-ม-ม-ม	ร-ร-ร-ร	ท-ท-ท-ท	ล-ล-ล-ล

ร ี ท ล ช	ร ช ร ี ด ี	ท ล ม ฟ	ช ท ล ช	-ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ช-ม-ช-ช	-ล-ฟ-ล-ล	-ท-ช-ท-ท
ร ท ล ช	ร ช ร ด	ท ล ม ฟ	ช ท ล ช	ม-ม-ม-ม	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ช-ช-ช-ช	ล-ล-ล-ล

ร ี ท ล ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ฟ ม ร ท	-ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ท-ม-ม-ท	-ฟ-ม-ร-ท	-ช-ท-ท-ช
ร ท ล ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ฟ ม ร ท.	ม-ม-ม-ม	ม-ม-ร-ร	ช-ช-ช-ช	ล-ล-ล-ล

ล ทุ ร ม	ช ล ท ต์	ร ั ม ั ร ั ต์	ท ล ช ม	-ท-ม-ม-ท	-ม-ท-ม-ม	-ม-ล-ล-ม	-ล-ม-ล-ล
ล.ท.ร.ม	ช ล ท ต	ร ม ร ต	ท ล ช ม	ร-ร-ร-ร-	ร-ร-ร-ร-	ช-ช-ช-ช-	ช-ช-ช-ช-

ท ั ม ั ร ั ต์	ท ล ช พ	ม ร ต พ	ช พ ม ร	-ด-ม-ม-ด	-ม-ด-ม-ม	-ด-ม-ม-ด	-ล-ด-ด-ด
ท ม ร ต	ท ล ช พ	ม ร ต พ	ช พ ม ร	ร-ร-ร-ร-	ร-ร-ร-ร-	ร-ร-ร-ร-	ด-ด-ด-ด-

พ ม ร ล	ร ท ล ช	ล ท ร ล	ท ช ล ท	-ช-ท-ท-ช	-ท-ช-ท-ท	-ท-ร-ร-ท	-ร-ท-ร-ร
พ ม ร ล.	ร ท.ล.ช.	ล.ท.ร.ล.	ท.ช.ล.ท.	ล-ล-ล-ล-	ล-ล-ล-ล-	ด-ด-ด-ด-	ด-ด-ด-ด-

ล ท ต์ ร	ด ท ต์ ร	ด ท ั ม ั ร	ด ท ต์ ร	-ด-ล-ด-ด	-ร-ท-ร-ร	-ม-ด-ม-ม	-พ-ร-พ-พ
ล ท ต ร	ด ท ต ร	ด ท ม ร	ด ท ต ร	ท-ท-ท-ท-	ด-ด-ด-ด-	ร-ร-ร-ร-	ม-ม-ม-ม-

ล ท ต์ ร	ด ท ล พ	ช ล ท ล	ช พ ม ร	-ท-พ-ร-พ	-ท-พ-พ-ร	-ท-พ-พ-ร	-พ-ร-พ-พ
ล ท ต ร	ด ท ล พ	ช ล ท ล	ช พ ม ร	ล-ล-ม-ม-	ล-ล-ม-ม-	ล-ล-ม-ม-	ม-ม-ม-ม-

-ด-ด ม ม	-ด-ด พ พ	-ม-ม ล ล	-พ-พ ท ท	ล-ด-ด-ด	ช-ท ท ท	พ-ล ล ล	ร-พ พ พ
ด - - ม -	ด - - พ -	ม - - ล -	พ - - ท -	-ท- ด -	-ล- ท -	-ช- ล -	-ม- พ -

ด ท ล ม	ล พ ม ร	ด ท ล ท	ด ร ม พ	-ด-ล-ด-ด	-พ-ท-ท-พ	-ด-ล-ท-พ	-ร-พ-พ-ร
ด ท ล ม	ล พ ม ร	ด ท.ล.ท.	ด ร ม พ	ช-ช-ช-ช-	ล-ล-ล-ล-	ท-ท-ล-ล-	ม-ม-ม-ม-

ด ล ช ร	ช ม ร ต	ท ล ช ล	ท ด ร ม	-พ-ล-ล-พ	-ล-พ-ล-ล	-พ-ล-ล-พ	-ร-พ-พ-ร
ด ล ช ร	ช ม ร ต	ท.ล.ช.ล.	ท.ด.ร.ม	ช-ช-ช-ช-	ช-ช-ช-ช-	ช-ช-ช-ช-	ม-ม-ม-ม-

ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ต	ม ร ต ท	-ช-ท-ท-ช	-ท-ช-ท-ท	-ท-ร-ร-ท	-ร-ท-ร-ร
ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ต	ม ร ต ท.	ล-ล-ล-ล-	ล-ล-ล-ล-	ด-ด-ด-ด-	ด-ด-ด-ด-

-ช-ล-ช-ด	-ท-ร-ท-ด	-ช-ล-ช-ด	-ม-ด-ม-ม	-ท-ช-ท-ท	-ม-ล-ล-ม	-ท-ล-ช-ม	-ด-ม-ม-ด
ช-ช-ช-ช-	ท-ท-ท-ท-	ช-ช-ช-ช-	ร-ร-ร-ร-	ล-ล-ล-ล-	ช-ช-ช-ช-	ล-ล-ช-ช-	ร-ร-ร-ร-

-ด-ล-ด-ช	-ล-ม-ช-ร	-ช-ม-ช-ร	-ม-ร-ด-ท	-ช-ท-ท-ช	-ท-ช-ท-ท	-ท-ร-ร-ท	-ร-ท-ร-ร
ด-ด-ด-ด-	ล-ล-ช-ช-	ช-ช-ช-ช-	ม-ม-ร-ร-	ล-ล-ล-ล-	ล-ล-ล-ล-	ด-ด-ด-ด-	ด-ด-ด-ด-

-ล-ท-ล-ร	-ด-ม-ด-ร	-ล-ท-ล-ร	-ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ด-ล-ด-ล	-ฟ-ท-ท-ฟ	-ด-ล-ท-ฟ	-ร-ฟ-ฟ-ร
ล-ล-ล-ล	ด-ด-ด-ด	ล-ล-ล-ล	ม-ม-ม-ม	ท-ท-ท-ท	ล-ล-ล-ล	ท-ท-ล-ล	ม-ม-ม-ม

-ดด ร ร	ม ม ฟ ฟ	-ซซ ฟ ฟ	ม ม ร ร	-ลล ล ล	ซ ฟ ม ร	-ฟฟ ฟ ฟ	ม ร ด ท
ด - - ร -	ม - ฟ -	ซ - - ฟ -	ม - ร -	ล - - ล -	ซ ฟ ม ร	ฟ - - ฟ -	ม ร ด ท.

-ท-ร-ท-ม	-ท-ร-ท-ท	-ท-ร-ท-ม	-ท-ร-ท-ท	-ม-ม-ม-ม	-ร-ร-ร-ร	-ท-ท-ท-ท	-ล-ล-ล-ล
ท-ท-ท-ท	ท-ท-ท-ท	ท-ท-ท-ท	ท-ท-ท-ท	ม-ม-ม-ม	ร-ร-ร-ร	ท-ท-ท-ท	ล-ล-ล-ล

-ซ-ท-ท-ซ	-ท-ซ-ท-ท	-ม-ร-ม-ท	-ซ-ท-ท-ซ	-ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ซ-ม-ซ-ซ	-ล-ฟ-ล-ล	-ท-ซ-ท-ท
ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ท-ท-ท-ท	ล-ล-ล-ล	ม-ม-ม-ม	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ซ-ซ-ซ-ซ	ล-ล-ล-ล

-ร-ร-ร-ล	-ท-ล-ฟ-ม	-ล-ฟ-ล-ม	-ฟ-ม-ร-ท	ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ท-ม-ม-ท	-ฟ-ร-ม-ท	-ซ-ท-ท-ซ
ร-ร-ร-ร	ท-ท-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ฟ-ฟ-ม-ม	ม-ม-ม-ม	ร-ท-ร-ร	ม-ม-ร-ร	ล-ล-ล-ล

-ม-ท-ม-ม	-ล-ม-ล-ล	-ท-ซ-ท-ท	-ม-ล-ล-ม	-ท-ม-ม-ท	-ม-ท-ม-ม	-ม-ล-ล-ม	-ล-ม-ล-ล
ร-ร-ร-ร	ซ-ซ-ซ-ซ	ล-ล-ล-ล	ซ-ซ-ซ-ซ	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ร-ร	ซ-ซ-ซ-ซ	ซ-ซ-ซ-ซ

-ร-ร-ร-ล	-ท-ล-ซ-ม	-ท-ล-ท-ซ	-ล-ม-ซ-ร	-ล-ฟ-ล-ม	-ฟ-ร-ม-ท	-ฟ-ม-ฟ-ร	-ม-ท-ร-ล
ร-ร-ร-ร	ท-ท-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ซ-ซ	ล-ล-ล-ล	ฟ-ฟ-ม-ม	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ม-ม-ร-ร

-ฟ-ร-ม-ท	-ซ-ท-ท-ซ	-ม-ท-ท-ซ	-ท-ซ-ท-ท	-ซ-ท-ท-ซ	-ท-ซ-ท-ท	-ท-ร-ร-ท	-ร-ท-ร-ร
ม-ม-ร-ร	ล-ล-ล-ล	ร-ร-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด

ล-ร ร ร	ฟ-ร ร ร	-ฟ-ร-ฟ-ฟ	ล-ม ร ร	-ด-ล-ด-ด	-ร-ท-ร-ร	-ม-ด-ม-ม	-ฟ-ร-ฟ-ฟ
-ท- ล -	-ม- ล -	ม-ม-ม-ม	-ฟ- ล -	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด	ร-ร-ร-ร	ม-ม-ม-ม

-ด-ล-ด-ล	-ฟ-ท-ท-ฟ	-ด-ล-ท-ฟ	-ร-ฟ-ฟ-ร	-ด-ล-ด-ด	-ร-ท-ร-ร	-ม-ด-ม-ม	-ฟ-ร-ฟ-ฟ
ท-ท-ท-ท	ล-ล-ล-ล	ท-ท-ล-ล	ม-ม-ม-ม	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด	ร-ร-ร-ร	ม-ม-ม-ม

-ด-ฟ-ฟ-ด	-ฟ-ด-ฟ-ฟ	-ฟ-ท-ท-ฟ	-ท-ฟ-ท-ท	-ล-ด-ล-ด	-ฟ-ท-ฟ-ท	-ฟ-ล-ฟ-ล	-ด-ฟ-ด-ฟ
ม-ม-ม-ม	ม-ม-ม-ม	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ท-ท-ท-ท	ล-ล-ล-ล	ซ-ซ-ซ-ซ	ม-ม-ม-ม

-ท-ฟ-ฟ-ฟ	-ท-ฟ-ฟ-ร	-ท-ฟ-ฟ-ร	-ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ด-ล-ด-ล	-ฟ-ท-ท-ฟ	-ด-ล-ท-ฟ	-ร-ฟ-ฟ-ร
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

ล-ล-ม-ม-	ล-ล-ล-ล-	ล-ล-ม-ม-	ม-ม-ม-ม-	ท-ท-ท-ท-	ล-ล-ล-ล-	ท-ท-ล-ล-	ม-ม-ม-ม-
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

-ล-ล-ล-ล-	-ด-ด-ด-ด-	-ช-ช-ช-ช-	-ม-ม-ม-ม-	-พ-พ-พ-พ-	-ล-ล-ล-ล-	-ท-ท-ท-ท-	-ร-ร-ร-ร-
ล-ล-ล-ล-	ด-ด-ด-ด-	ช-ช-ช-ช-	ม-ม-ม-ม-	พ-พ-พ-พ-	ล-ล-ล-ล-	ท-ท-ท-ท-	ร-ร-ร-ร-

-ด-ด-ด-ด-	-ล-ล-ล-ล-	-ช-ช-ช-ช-	-ม-ม-ม-ม-	-พ-พ-พ-พ-	-ท-ท-ท-ท-	-ร-ร-ร-ร-	-ล-ล-ล-ล-
ด-ด-ด-ด-	ล-ล-ล-ล-	ช-ช-ช-ช-	ม-ม-ม-ม-	พ-พ-พ-พ-	ท-ท-ท-ท-	ร-ร-ร-ร-	ล-ล-ล-ล-

ช ช ช ช	ด ด ด ด	ช ช ช ช	ม ม ม ม	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ช ช ช ช	ช ช ช ช
ช ช ช ช	ด ด ด ด	ช ช ช ช	ม ม ม ม	ล ล ล ล	ล ล ล ล	ช ช ช ช	ช ช ช ช

ด ล ช พ	ด พ ม ร	ด ท ด ร	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด ท ม ท	ด ร ม ร
ด ล ช พ	ด พ ม ร	ด ท ด ร	ม ร ด ช	ท ล ท ช	ล ท ล ท	ด ท ม ท	ด ร ม ร

ล ท ร ม	ล พ ม ร	พ ล พ ม	พ ท ล พ	ล ร ท ล	พ ม ร ล	ท ด ร ม	ล พ ม ร
ล.ท.ร.ม	ล พ ม ร	พ ล พ ม	พ ท ล พ	ล ร ท ล	พ ม ร ล	ท.ด.ร.ม	ล พ ม ร

ช ด ร ม	พ ช ล ม	พ ช พ ล	ช พ ม ร	ช ร ม พ	ด พ ม ร	ม พ ช พ	ม ร ด ท
ช ด ร ม	พ ช ล ม	พ ช พ ล	ช พ ม ร	ช ร ม พ	ด พ ม ร	ม พ ช พ	ม ร ด ท

ล ร ม พ	ท ม พ ช	ด พ ช ล	ร ช ล ท	ม ล ท ด	พ ท ด ร	ช ด ร ม	ร ด ท ล
ล ร ม พ	ท ม พ ช	ด พ ช ล	ร ช ล ท	ม ล ท ด	พ ท ด ร	ช ด ร ม	ร ด ท ล

ร ม พ ช	ล ท ด ร	ด ร ม ร	ด ท ล ช	พ ช ล ม	พ ช ล พ	ช ล ท ช	ล ท ร ท
ร ม พ ช	ล ท ด ร	ด ร ม ร	ด ท ล ช	พ ช ล ม	พ ช ล พ	ช ล ท ช	ล ท ร ท

ร ท ล พ	ช ล ท ม	พ ช ล ร	ม พ ช ช	ล ท ด ร	ม ท ร ม	พ ม ร ม	พ ช ล ช
ร ท ล พ	ช ล ท ม	พ ช ล ร	ม พ ช ช	ล.ท.ด.ร	ม.ท.ร.ม	พ.ม.ร.ม	พ.ช.ล.ช

ล ท ร ม	ช ล ท ด	ร ม ร ด	ท ล ช ม	ช ล ท ร	ล ท ร ม	ท ร ม ช	ร ม ช ล
ล.ท.ร.ม	ช.ล.ท.ด	ร.ม.ร.ด	ท.ล.ช.ม	ช.ล.ท.ร	ล.ท.ร.ม	ท.ร.ม.ช	ร.ม.ช.ล

ท ม ร ด	ท ล ช พ	ม ร ด พ	ช พ ม ร	ล ท ด ม	ร ด ร ด	ท ด ท ล	ท ล ช ล
ท ม ร ด	ท ล ช พ	ม ร ด พ	ช พ ม ร	ล.ท.ด.ม	ร.ด.ร.ด	ท.ด.ท.ล	ท.ล.ช.ล

พ ม ร ล	ร ท ล ช	ล ท ร ล	ท ช ล ท	ด ร ล ท	ด ช ล ท	ด ท ม ท	ด ร ม ร
พ ม ร ล.	ร ท.ล.ช.	ล.ท.ร.ล.	ท.ช.ล.ท.	ด ร.ล.ท.	ด ช.ล.ท.	ด ท.ม.ท.	ด ร.ม.ร

ล ท ด ร	ด ท ด ร	ด ท ม ร	ด ท ด ร	ด ล ท ด	ร ท ด ร	ม ด ร ม	พ ร ม พ
ล.ท.ด.ร	ด.ท.ด.ร	ด.ท.ม.ร	ด.ท.ด.ร	ด.ล.ท.ด	ร.ท.ด.ร	ม.ด.ร.ม	พ.ร.ม.พ

ล ม พ ล	ท พ ล ท	ด ล ท ด	ร ม ล ร	ล ร ด ท	ด ท ล ร	ด ร ม ร	ด ท ล พ
ล.ม.พ.ล	ท.พ.ล.ท	ด.ล.ท.ด	ร.ม.ล.ร	ล.ร.ด.ท	ด.ท.ล.ร	ด.ร.ม.ร	ด.ท.ล.พ

ท ด ม พ	ด ท ล พ	ล ด ท ล	ท ร ด ท	ม ท ด ร	ล ท ด ร	ด ท ม ร	ด ท ล พ
ท.ด.ม.พ	ด.ท.ล.พ	ล.ด.ท.ล	ท.ร.ด.ท	ม.ท.ด.ร	ล.ท.ด.ร	ด.ท.ม.ร	ด.ท.ล.พ

ร ท ล ม	ล พ ม ร	ด ท ล ท	ด ร ม พ	ล ท ด ร	ด ท ล พ	ช ล ท ล	ช พ ม ร
ร.ท.ล.ม	ล.พ.ม.ร	ด.ท.ล.ท.	ด.ร.ม.พ	ล.ท.ด.ร	ด.ท.ล.พ	ช.ล.ท.ล	ช.พ.ม.ร

ด ล ช ร	ช ม ร ด	ท ล ช ล	ท ด ร ม	พ ช ล ร	ด ล ช พ	ด ร ม พ	ช พ ม ร
ด.ล.ช.ร	ช.ม.ร.ด	ท.ล.ช.ล.	ท.ด.ร.ม	พ.ช.ล.ร	ด.ล.ช.พ	ด.ร.ม.พ	ช.พ.ม.ร

- ม - ม	---ร	ร-ด- ด-ร	-ด-ช	-- -ชล	ล-พ พพ	-- พม-	- ร - ร
- ม - ม	---ร	--ท - ร	-ด-ช	-- พ--	-ช- ดพ	-- -ร	- ล - ร

ขั้นตอนการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ กล่าวว่า ในอดีตการเรียนปี่พาทย์ การเรียนระนาดเอก ต้องเรียนตั้งแต่ โคนไล่ไปถึงยอด กล่าวคือ เรียนตั้งแต่พื้นฐานไล่ไปจนถึงขั้นสูง กว่าจะได้เรียนเดี่ยวระนาดเอกนั้น ผู้เรียนต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนทุกกระบวนการ โดยเรียนเพลงที่ใช้ในการประกอบอาชีพ คือ เพลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนากระทั่งจบเพลงองค์พระพิราพ ตามตำรับโบราณจนครบถ้วน แล้วจึงเรียนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกเป็นลำดับสุดท้าย โดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอนว่าควรถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกให้ผู้เรียนหรือไม่

ในอดีต การเรียนปี่พาทย์จะมีการทำพิธีกรรมยกขึ้นตั้งแต่ชั้นใบที่ 1 เรื่อยไปจนถึงชั้นใบที่ 7 เป็นการแสดงถึงลำดับขั้นของการเรียน และแสดงถึงความเคารพครูบาอาจารย์ ขั้นการเรียนเพลงเดี่ยวนั้น หากนับตามลำดับขั้นที่ทำพิธีกรรมแล้วจะอยู่ในลำดับชั้นใบที่ 6 หากผู้เรียนจะขอต่อเพลงจากครูอีกท่านหนึ่ง หรือครูผู้สอนเดิมประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนเพลงกับครูอีกท่านหนึ่ง ครูผู้สอนประจำจะต้องเป็นผู้นำผู้เรียนไปฝากกับครูท่านนั้น หากครูผู้สอนรับเป็นศิษย์แล้ว ลำดับถัดมาจึงเป็นชั้นใบที่ 7 เป็นชั้นที่ลูกศิษย์นำมาบูชาครูเพื่อขอเรียนเพลงเดี่ยวโดยตรง ซึ่งเพลงเดี่ยวแต่ละเพลงมีค่ากำหนดแต่ละเดี่ยวไม่เท่ากัน บางเพลงที่เป็นเพลงเดี่ยวขั้นสูงเช่นกราวในต้องมีเงินบูชาครูสูงถึง 106 บาท ในสมัยนั้นนับว่าราคาแพงมาก พิธีกรรมเฉพาะการเรียนเพลงเดี่ยวขั้นสูง ครูพินิจยังคงสืบทอดมาในขณะที่มีชีวิตอยู่ หากผู้เรียนคนใดได้รับการถ่ายทอดถึงกราวในและทยอยเดี่ยว ครูพินิจจะให้ผู้เรียนทำพิธีกรรมยกขึ้น บูชาครู 106 บาท และทำบุญให้แก่ครูผู้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวนี้นี้ให้กับครูพินิจ เป็นการแสดงความระลึกถึงพระคุณครูผู้ถ่ายทอด

การเรียนเพลงเดี่ยวของครูพินิจนั้น ได้รับการสืบทอดมาจากครูหลายท่าน อาทิ ครูสอน วงฆ้อง ครูพริ้ง ดนตรีรส และครูเชื้อ ดนตรีรส ซึ่งครูสามท่านนี้เป็นลูกศิษย์ของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวิน) และในระยะหลังครูพินิจได้เรียนเพลงเดี่ยวเพิ่มเติมจากรุ่นพี่ที่ครูนับถือเหมือนครูที่เคารพ คือ ครูบุญยงค์ เกตุคง ซึ่งขณะนั้นครูบุญยงค์ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร ท่านได้ถ่ายทอดบทเพลงเดี่ยวระนาดเอกให้กับครูพินิจมากมายหลายบทเพลง นอกจากนี้ยังมีครูท่านอื่น ๆ อีก ที่ครูพินิจเรียนเพลงเดี่ยวด้วยแต่ไม่มากนัก แสดงให้เห็นว่าครูพินิจมีการเก็บเกี่ยวความรู้อย่างต่อเนื่องจากครูหลายท่าน

การเรียนการสอนดนตรีไทยปัจจุบันเป็นไปตามระบบการศึกษา ดังนั้นจึงมีการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เป็นอยู่ อาจมีการข้ามลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดแบบโบราณอยู่มาก โดยครูพินิจเห็นว่าผู้เรียนควรเรียนเพลงประเภทอื่น ๆ เก็บเป็นความรู้ด้วย เพราะหากมีรากฐานที่มั่นคง ผู้เรียนก็จะสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่ลำดับขั้นถัดไปได้ดีเอง อย่างไรก็ตาม ผู้เรียบเรียงมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยคัดเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถียุคนั้น ๆ ถือเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

การถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ที่ได้เรียบเรียงไว้ในคู่มือฉบับนี้ เป็นข้อมูลจากผลการวิจัยที่ได้มาจากการสัมภาษณ์สอบถามลูกศิษย์ รวมถึงตัวผู้เรียบเรียงเองได้รับการถ่ายทอดโดยตรงกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและบทความต่าง ๆ ที่ครูพินิจได้ให้สัมภาษณ์และบันทึกไว้ ผู้เรียบเรียงได้นำมาจัดหมวดหมู่แบ่งเป็นขั้นตอนเพื่อความชัดเจน ดังนี้

ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน

ผู้เรียนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เป็นผู้เรียนที่มีทักษะการบรรเลงระนาดเอกในระดับหนึ่งแล้ว และแต่ละคนมีพื้นฐานไม่เท่ากัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในการทำความเข้าใจและทำความเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคลก่อนเริ่มการเรียนการสอน ดังนี้

1) ครูผู้สอนควรพูดคุย สอบถามความเป็นมาถึงภูมิหลังของผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ได้แก่ บทเพลงที่เคยต่อ กลวิธีการบรรเลงที่สามารถปฏิบัติได้ และประสบการณ์ทางดนตรีที่เกี่ยวข้อง

2) การเรียนดนตรีเป็นเรื่องของเสียงและการปฏิบัติ ดังนั้นผู้สอนควรประเมินทักษะการบรรเลงระนาดเอกของผู้เรียนในเบื้องต้น โดยการให้ผู้เรียนบรรเลงบทเพลงที่เคยเรียนมาก่อนแล้ว หรือให้ปฏิบัติกลวิธีการบรรเลงต่าง ๆ เช่น การสะบัด การสะเดาะ การขยี้ เป็นต้น หรือครูผู้สอนสามารถทดลองต่อเพลงให้ผู้เรียน โดยคัดเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับผู้เรียน การประเมินด้วยวิธีการต่าง ๆ นี้ เพื่อให้ผู้สอนทราบถึงสติปัญญา ความถนัด และหน่วยก้านของผู้เรียน และสามารถวิเคราะห์ได้ว่าควรเริ่มพัฒนาผู้เรียนอย่างไร

ตัวอย่างกลวิธีการบรรเลงที่ให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติ

ดีสะเดาะ

-- ซุซุซุ	-- ซุซุซุ	-- ซุซุซุ	-- ซุซุซุ
-- ซุซุซุ	-- ซุซุซุ	-- ซุซุซุ	-- ซุซุซุ

ดีสะบัด

-- ซลท	-- ลทดี	-- ทดีร	-- ดีรมี
-- ซลท	-- ลทด	-- ทดร	-- ดรม

ดีรว

---ดิ	---ริ	---มิ	---ฟ
---ดิ	---ริ	---มิ	---ฟ

ดีขยี้

-- ซลทดีร	ดทลซลทดีร	ดทลซลทดีร	ดทลซลทดีร
-- ซลทดร	ดทลซลทดร	ดทลซลทดร	ดทลซลทดร

จากการปฏิบัติตามกลวิธีดังกล่าว โดยทั่วไปครูผู้สอนอาจพบว่า ผู้เรียนมีลักษณะที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ 1) กลุ่มผู้เรียนที่ยังไม่มีทักษะการตีกลวิธีสำหรับการเดี่ยวระนาดเอก 2) กลุ่มผู้เรียนที่มีทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกมาบ้างแล้ว

ทั้งนี้ครูผู้สอน ควรสำรวจผู้เรียนขณะบรรเลงด้วยว่า คุณภาพเสียง มือซ้ายและขวามีการลงน้ำหนักเท่า ๆ กันหรือไม่ คุณภาพเสียงที่ดีควรอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ดังหรือเบาเกินไป ทำนองขัดสมาธิมีความมั่นคงหรือไม่ และการจับไม้มีความเหมาะสม ดูเป็นธรรมชาติหรืออยู่บนพื้นฐานความถูกต้องหรือไม่ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญมากของการบรรเลง หากพื้นฐานดีจะสามารถ

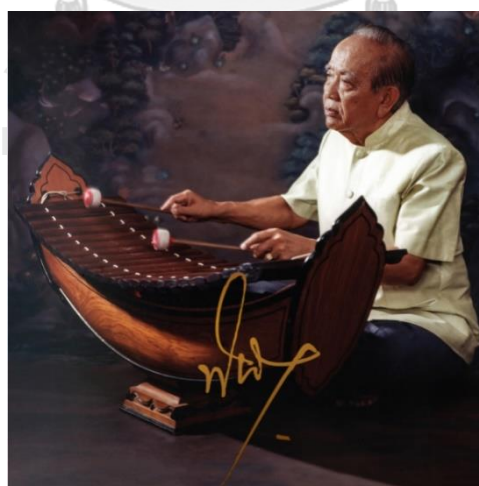
พัฒนาต่อยอดไปได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อผู้สอนประเมินว่าผู้เรียนมีคุณสมบัติเหมาะสมดีแล้ว ควรให้ผู้เรียนยึดถือปฏิบัติต่อไป แต่หากพบจุดบกพร่องควรมีการปรับให้เหมาะสม ดังจะกล่าวในขั้นถัดไป

ขั้นที่ 2 ทำน้บรเลงและการจับไม้ระนาดเอก

ทำน้บรและการจับไม้ เป็นพื้นฐานสำคัญของการบรเลงระนาดเอก ทำน้ที่ถูกต้องเปรียบได้กับฐานที่มั่นคง การจับไม้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะส่งผลต่อคุณภาพเสียงที่ดี กรณีผู้เรียนมีจุดบกพร่อง ครูต้องอธิบายและสาธิตให้ผู้เรียนเข้าใจว่าควรมีการปรับเพราะอะไร อย่างไร โดยทำน้บรและการจับไม้ที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

1) ทำน้บรเลงระนาดเอก

ทำน้บการบรเลงระนาดเอก ควรนั่งขัดสมาธิราบ ปลายเท้าด้านใดด้านหนึ่งอยู่ใต้รางระนาดเอก ลำตัวตรงเป็นธรรมชาติตามสรีระของร่างกาย ไม่ฝืนจนเกร็งเพราะจะทำให้มีผลเสียต่อการบรเลง นั่งห่างจากระนาดในระยะที่พอดี ถนัดแก่การบรเลง โดยนั่งให้อยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางพื้นระนาดเอกหรือตรงกับส่วนของเท้าระนาดเอก ส่วนบุคลิกในการบรเลงไม่ควรแสดงอาการหยุกหยิกไปมา ควรแสดงให้เหมาะสมกับวิธีการบรเลงนั้น ๆ เช่น เวลาตีรัวเสียงเดียว ไม่ควรกางแขนหรือข้อศอกออกมาเกินไป เป็นต้น โดยมากครูพินิจจะไม่บังคับกะเกณฑ์ผู้เรียนจนเกินไป นอกจากการกระทำนั้นจะมีผลต่อคุณภาพเสียงและต่อบุคลิกที่ไม่เหมาะสมจริง ๆ ครูผู้สอนควรดูแลผู้เรียนให้ฝึกปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามที่กล่าวข้างต้น

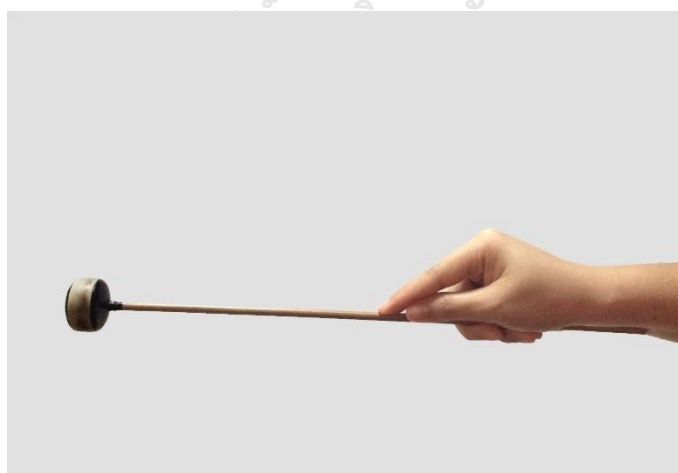
ภาพที่ 13 ทำน้บรเลงระนาดเอก

(ที่มา: หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ)

2) การจับไม้ระนาดเอก ครูผู้สอนไม่ควรบังคับให้ผู้เรียนจับไม้ตามความชอบของครู และไม่ควรให้จับไม้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเท่านั้น แต่ควรจะอนุโลมให้เป็นไปตามธรรมชาติหรือ สรีระของแต่ละคน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีเอกลักษณ์ของรสมือในการบรรเลงที่ต่างกัน โดยผู้เรียน สามารถเลือกได้ว่าตนเองถนัดการจับไม้แบบใด ซึ่งการจับทุกแบบต้องอยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง คือ ไม้ระนาดเอกต้องอยู่ในอุ้งมืออย่างมั่นคง ไม่ตะแคงมือตี หรือหงายมือตี ควรอยู่ในลักษณะคว่ำมือ อย่างเป็นธรรมชาติ ในระหว่างการบรรเลงสามารถปรับการจับไม้ได้หลายลักษณะตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากเสียงที่ต้องการและผลกำลังขณะบรรเลง

การจับไม้ตีระนาด ให้ยึดหลักจากส่วนความยาวของไม้ตี หลักนี้เป็นพื้นฐานการจับไม้ แบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน คือ จับเพียง 1 ส่วน ให้เหลือช่วงปลายไม้ไว้ 1 ส่วน หรือยาวกว่าส่วนที่จับได้บ้าง เล็กน้อย กำไม้ให้อยู่ในลักษณะคว่ำมือ ก้านไม้ตียู่ตรงกลางอุ้งมือทั้งสองข้าง ส่วนนิ้วก้อย นิ้วกลาง และนิ้วนาง ใช้ปลายข้อของนิ้วกดแนบอยู่ข้างล่างของไม้ตี เมื่อจับไม้ตีเรียบร้อยแล้ว ให้นำมือทั้งสอง ข้างมาเทียบกัน เพื่อวัดระยะการจับไม้ให้เท่ากัน ซึ่งวิธีการจับไม้ระนาดเอก มี 3 วิธี หลัก ๆ ดังนี้

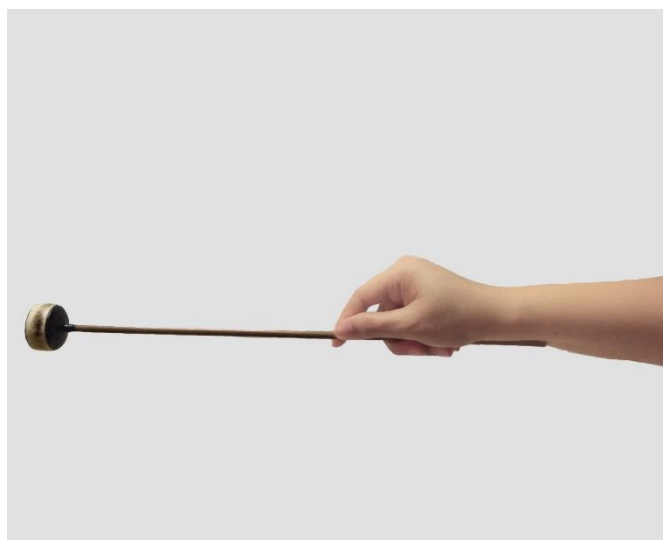
การจับไม้ระนาดเอกแบบปากกา เป็นการจับไม้ในลักษณะให้ไม้ระนาดเอกอยู่ตรงร่องระหว่างอุ้งมือ โดยนิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยต้องสัมผัสกับก้านไม้ระนาด นิ้วหัวแม่มือเหยียดตรงขนานกับไม้ ระนาดเอก และนิ้วชี้วางลงบนก้านไม้ระนาดเอก โดยไม่จิกเล็บลงไปบนก้านไม้ แต่เป็นการวางหรือ สัมผัสลงบนก้านไม้ โดยให้ปลายนิ้วชี้จรดลงพอดีกับปลายนิ้วโป้ง

ภาพที่ 14 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากกา

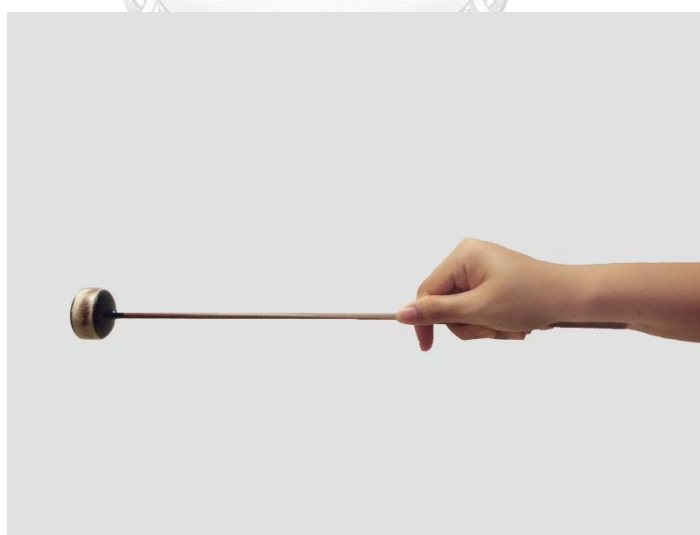

การจับไม้ระนาดเอกแบบปากไก่ เป็นลักษณะการจับที่มีพื้นฐานมาจากการจับแบบปากกา แตกต่างตรงปลายนิ้วชี้เลื่อนต่ำลงมาทางด้านข้างของก้านไม้ระนาดเอกเล็กน้อย

ภาพที่ 15 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากไก่

การจับไม้ระนาดเอกแบบปากนกแก้ว เป็นลักษณะการจับไม้ที่มีพื้นฐานมาจากการจับแบบปากกาและปากไก่ แต่นิ้วชี้จะเลื่อนต่ำลงมามากกว่าปากไก่ ประมาณหนึ่งข้อนิ้วชี้

ภาพที่ 16 การจับไม้ระนาดเอกแบบปากนกแก้ว

ขั้นที่ 3 เรียนทำนองหลักและทำนองระนาดเอก

เมื่อพิจารณาได้แล้วว่า ผู้เรียนแต่ละคน มีทักษะการบรรเลงระนาดเอกอย่างไร ครูผู้สอนควรคัดเลือกบทเพลงที่ใช้ในการถ่ายทอด ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยบทเพลงแรก ๆ ควรเป็นบทเพลงที่ยังไม่ใช้กลวิธีที่ซับซ้อนต่อการฝึก และมีความสอดคล้องกับสติปัญญา ทักษะความสามารถของผู้เรียน เป็นรายบุคคล โดยดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอน ดังนี้

1) เริ่มต่อทำนองหลัก (ทางซ้องวงใหญ่) ของเพลงที่เลือกใช้ในการถ่ายทอด ทีละวรรค ทีละท่อนจนกระทั่งจบบทเพลง และให้ผู้เรียนฝึกซ้อมจนคล่องแคล่วแม่นยำ หากผู้เรียนคนใดได้ทำนองหลักมาก่อนแล้ว ผู้สอนสามารถต่อทำนองระนาดเอกทางเก็บให้ผู้เรียนได้ โดยอาจมีการให้ผู้เรียนทบทวนทำนองหลักก่อน

2) ครูผู้สอนต่อทำนองระนาดเอกให้กับผู้เรียน โดยสำนวนกลอนที่ถ่ายทอดนั้นมีความสอดคล้องกับทำนองหลัก ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนทีละวรรค ทีละท่อน จนกระทั่งจบบทเพลง และให้ผู้เรียนฝึกซ้อมจนคล่องแคล่วแม่นยำ หากผู้เรียนคนใดมีปฏิภาณไหวพริบดี ครูผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนคิดประดิษฐ์ทำนองระนาดเอกด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความกลมกลืนระหว่างทำนองหลักและกลอนระนาดเอก ในระหว่างการฝึกซ้อมทางเก็บระนาดเอก ในบางวรรค บางตอนของทำนองเพลง ผู้สอนสามารถตีสะบัด ขยี้ ควบคู่ไปกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฟัง สังเกต และจดจำ หากผู้เรียนคนใดได้ทั้งทำนองหลักและทำนองระนาดเอกมาก่อนแล้ว ครูผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียนทบทวนทำนองหลัก และทำนองเก็บก่อนการต่อทางเดี่ยวระนาดเอก

ขั้นที่ 4 ฝึกกำลังและกลวิธีในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

1) ฝึกกำลังการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

การตีเดี่ยวระนาดเอกจำเป็นต้องฝึกพลังกำลัง ความคล่องแคล่วและความแม่นยำ ดังนั้นการไล่ระนาดเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนควรไล่ระนาดเป็นกิจวัตรประจำวันเช้าและเย็น หรือเวลาใดที่สะดวก บทเพลงสำหรับการไล่ระนาดเป็นเพลงที่มีการตีเก็บคู่แปดเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนได้ไถ่มือ ฝึกกำลัง รู้จักการใช้กล้ามเนื้อ การสร้างเสียงระนาดที่มีคุณภาพ และเรียนรู้สำนวนกลอนต่าง ๆ เช่น เพลงมุล่ง เพลงทะแย หรือเพลงทางเก็บต่าง ๆ

วิธีการไล่ระนาดให้ผู้เรียนใช้ผ้าคลุมผืนระนาดเอก เพื่อให้เกิดความหนืดเวลาตี ฝึกความแม่นยำเสียง และเป็นการลดเสียงรบกวน ยิ่งผู้เรียนไล่ระนาดเป็นระยะเวลานานเท่าไร จะทำให้ได้กำลังมากยิ่งขึ้นเท่านั้น สำหรับแนวในการไล่ระนาด คือ ให้ผู้เรียนตีไปเรื่อย ๆ ไม่เร่งและไม่ถอย

ปล่อยให้แนวเป็นไปตามธรรมชาติ ส่วนการใช้ส่วนของแขนในการไล่ระนาดเอก ครูพินิจได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การใช้กำล้งจากหัวไหล่ ขณะเริ่มไล่ระนาดให้ใช้กำล้งจากหัวไหล่ลงไป หรือเรียกว่า ตีทั้งแขน โดยเริ่มจากซ้ำ ๆ ก่อน

ส่วนที่ 2 การใช้กำล้งโดยการทิ้งหัวไหล่ไปอยู่ที่ข้อศอกกับข้อมือ เมื่อไล่ระนาดไปได้สักกระยะ ความเร็วจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นอัตโนมัติ โดยที่เราไม่ได้ฝืนแรง ดังนั้นควรใช้กำล้งโดยใช้ส่วนที่ 2 เพราะมีความเหมาะสมกับความเร็ว

ส่วนที่ 3 การใช้กำล้งจากข้อมือ เมื่อไล่ระนาดได้นานสักกระยะ ข้อมือจะเริ่มร้อน การใช้กำล้งเริ่มอยู่ตัว ให้ผ่อนกำล้งไปที่ข้อมือทั้งหมด

ส่วนที่ 4 การผ่อนกำล้งไปที่ปลายนิ้ว เมื่อผู้เรียนไล่จนใกล้ครบกำหนดเวลา หรือใกล้สุดกำล้งให้ค่อย ๆ เพิ่มความเร็วให้ได้มากที่สุด ผ่อนกำล้งไปอยู่ที่ปลายนิ้ว ยกไม้ต่ำ เพื่อไม่ให้เสียงขาดหาย ใช้กำล้งทั้งหมดตีให้สุดมือหรือสุดปลายมือ จากนั้นทอดลงจบเพลง

หลังจากสิ้นสุดการไล่ระนาดแล้ว ให้เปิดผ้าคลุมออก แล้วฝึกการรวีเสียงอย่างช้า ๆ ให้เสียงละเอียด โดยการรวีขึ้นและรวีลงในเสียงคู่แปดกลับไปกลับมาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

---ซ	---ด	---ท	---ด	---ร	---ม	---ฟ	---ซ
---ซ	---ด	---ท	---ด	---ร	---ม	---ฟ	---ซ
---ซ	---ฟ	---ม	---ร	---ด	---ท	---ด	---ซ
---ซ	---ฟ	---ม	---ร	---ด	---ท	---ด	---ซ

* หากผู้เรียนได้เพลงเดี่ยวแล้ว หลังจากไล่ระนาดเสร็จให้ตีเพลงเดี่ยวต่าง ๆ เพื่อให้มือเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการฝึกซ้อมเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องในกลวิธีการบรรเลงต่าง ๆ เช่น สะบัด สะเดาะ ขยี้ ร้ว คาบถูกคาบดอก เป็นต้น

2) ฝึกกลวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ในการฝึกกลวิธีการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ผู้เรียนสามารถฝึกกลวิธีต่าง ๆ ผ่านบทเพลงที่ครูผู้สอนประดิษฐ์ทำนองให้ โดยคัดแยกกลวิธีในวรรคหรือประโยคเพลงออกมาฝึกเป็นส่วน ๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

สะเตาะ คือ การตีขึ้นเสียงใดเสียงหนึ่ง 3 พยางค์ ห่างเท่ากันโดยเร็ว ในลักษณะการตีคู่แปด หรือโดยใช้มือซ้าย-ขวา-ขวา ในลูกเดียวกัน ในการฝึกให้เริ่มจากช้า ๆ ก่อน ตีทีละพยางค์ โดยลงน้ำหนักมือให้สามเสียงดังเท่า ๆ กันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด ใช้วิธีการเกร็งแขนในช่วงข้อศอกและปล่อยข้อมือให้สามารถปรังตัวได้ ตีลงไปให้เต็มเสียงแล้วรีบยกไม้ขึ้นอย่างรวดเร็ว แล้วค่อย ๆ เพิ่มความถี่ขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งสุดขีดความสามารถของผู้เรียน จากนั้นให้ยึด 3 พยางค์สุดท้ายเป็นหลักในการบรรเลงเพลงเดี่ยว ซึ่งเป็นจุดที่ความเร็วของการตีสะเตาะมีความเหมาะสมที่สุด รักษาความชัดเจนถูกต้องของเสียงตลอดระยะเวลาการฝึก สามารถฝึกทีละมือได้ เพื่อสังเกตจุดบกพร่อง จากนั้นให้ฝึกสองมือเช่นเดิมเมื่อคล่องแล้วสามารถเปลี่ยนเสียงในการฝึกได้ตลอดทั้งผืน

ตัวอย่างการสะเตาะที่พบในเพลงเดี่ยวของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

* ตัวอย่างโน้ตคัดมาจากทางเพลงที่นำเสนอในส่วนเนื้อหา หน้า 18-61

เพลงเขินนอก

มมม - ม	มมม - ม	มมม - ม	มมม - ม
ททท - ท	ททท - ท	ททท - ท	ททท - ท

เพลงลาวแพน

-ซซ -ลล	-ดด -รร	-ดด -รร	-ฟฟ -ซซ
ซ-- ล--	ด-- ร--	ด-- ร--	ฟ-- ซ--

เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น

ฟซล ซซซ	ร ซซซ ร	ซซซ ร ด	-ทลซลทดรี
ฟซล ซซซ	ร ซซซ ร	ซซซ ร ด	-ทลซลทดรี

เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น

มรด ซซซ	ดดด รรร	มรด รรร	มมม ฟฟฟ
มรด ซซซ	ดดด รรร	มรด รรร	มมม ฟฟฟ

สละ คือ การตีคู่แปด 3 พยางค์ 4 พยางค์ 5 พยางค์ 6 พยางค์ ห่างเท่ากันโดยเร็ว หรือ สละ 3 พยางค์ โดยใช้มือขวา-ซ้าย-ขวา หรือ ขวา-ขวา-ซ้าย ในลักษณะสละเดียว ให้เสียงเคลื่อนที่ไปตามทำนองต่าง ๆ การสละมีการสละ 2 เสียง 3 เสียง 4 เสียง 5 เสียง ในลักษณะเรียงเสียงหรือข้ามเสียงทั้งขาขึ้นและขาลง ในการฝึกใช้หลักการเดียวกันกับสละตะ แยกตัวอย่างการฝึกตีสละ 3 พยางค์ ให้ผู้เรียนตีเสียงใด ๆ บนผืนระนาด เรียงกันสามเสียงเป็นขาขึ้น ตีทีละเสียงอย่างช้า ๆ โดยลงน้ำหนักมือให้สามเสียงดังเท่า ๆ กันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด แล้วค่อย ๆ เพิ่มความถี่ขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งสุดขีดความสามารถของผู้เรียน จากนั้นให้ยึด 3 พยางค์สุดท้ายที่ดีเป็นหลักในการบรรเลงเพลงเดียว เพราะเป็นจุดที่ความเร็วของการตีสละมีความเหมาะสมที่สุด สิ่งสำคัญคือต้องรีบเคลื่อนมืออย่างรวดเร็ว โดยแต่ละเสียงที่ตีลงไปต้องชัดเจนและมีความดังเท่า ๆ กันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด

ตัวอย่างการสละที่พบในเพลงเดี่ยวของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

* ตัวอย่างโน้ตคัดมาจากทางเพลงที่นำเสนอในส่วนเนื้อหา หน้า 18-61

เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น

รมฟ ลชฟ	ซฟม ลชฟ	ซฟม ฟมร	มรด - ร
รมฟ ลชฟ	ซฟม ลชฟ	ซฟม ฟมร	มรด - ร

เพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น

ล ร รมฟ	ท ม - มฟช	ด ฟ - ฟชล	ร ช - ชลท
ล ร รมฟ	ท ม - มฟช	ด ฟ - ฟชล	ร ช - ชลท

เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น

ฟชล ชชช	ฟมรด รร	มมร ฟฟม	ลลช ททล
ฟชล ชชช	ฟมรด รร	มมร ฟฟม	ลลช ททล

ดํ รัมํ รัมํ รัมํ	ดํ ลดลํช ล	ช ลดลํช ล	ช พชพม พ
ด รมรต ร	ด ลดลช ล	ช ลดลช ล	ช พชพม พ

- ดํ - รัมํ	- รัมํ รัมํลช	ดรัม ช ล	- รัมํลช- ดํ
- ด - ร	- รมรตลช	ดรัม ช ล	- รตลช- ด

ด-ม รัม-พ	ม-ช พ-ล	ช-ด พ-ล	ม-ช รัม-พ	ม-ด พ-ร	ช-ม ล-พ	ช-ม ล-พ	ท-ช รัม-ล
-ร- -ม-	-พ- -ช-	-ล- -ช-	-พ- -ม-	-ร- -ม-	-พ- -ช-	-พ- -ช-	-ล- -ด-

เพลงลาวแพน

----	ลช- ชล	-- รัม-	ดํ - พช	-- ลล-	ล - รัมพ	-- ชช-	ช - ดรัม
----	-- พ ล	-- -ล	- ร - ช	-- -ช	- ด - พ	-- -พ	- ล - รัม

ขยี้ คือ การตีเสียงให้ถี่กว่าตีเก็บเป็นสองเท่า ให้ผู้เรียนฝึกจากช้า ๆ ทีละพยางค์อย่างชัดเจนเหมือนการตีเก็บ จากนั้นจึงเพิ่มความเร็วขึ้นเรื่อย ๆ จนสามารถตีลงจังหวะอย่างถูกต้องหรือสอดคล้องกับทำนองหลักของวงใหญ่หรือทางเก็บระนาดเอกได้พอดี บังคับมือให้เคลื่อนที่ไปตามเสียง และจังหวะอย่างถูกต้องชัดเจน ใช้วิธีการตีครึ่งข้อครึ่งแขน รักษาบุคลิกให้เป็นธรรมชาติ ใช้แขนในการเคลื่อนที่ ไม่เอียงตัวไปมาจนเกินไปและไม่เกร็งเกินไป

ตัวอย่างการขยี้ที่พบในเพลงเดี่ยวของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

* ตัวอย่างโน้ตคัดมาจากทางเพลงที่นำเสนอในส่วนเนื้อหา หน้าที่ 18-61

เพลงเดี่ยวสารถี สามชั้น

-- ทลช	ร ช - ดํ	ลทดรัมรัมดํ	ดํลดลช
-- ทลช	ร ช - ด	ลทดมรตท	ดทลดทลช

เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น

พชล - ช	- ดํทลชพ	ชลทดทลชพ	ชล - ชชช	ดพ - พชล	ทดทลทรดํ	พ ช ล ท	รัม-ล ช
พชล - ช	- ดทลชพ	ชลทดทลชพ	ชล - ชชช	ดพ - พชล	ทดทลทรด	พ ช ล ท	รดท ล ช

พชล ต ช	ลชพรพต - ร	พชลชชลทต	รตทลชพ -ท
พชล ต ช	ลชพรพต - ร	พชลชชลทต	รตทลชพ -ท

เพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น

- ร ร ช	- ล - ท	ลพดรรมรดกท	ลชลพดม - ร
- ร ล ช	- ล - ท	ลพดรรมรดกท	ลชลพดม - ร

วิธี ลักษณะจะคล้ายกับการกรอคือการตีสลับมือซ้ายและขวาอย่างละเอียด แตกต่างกันตรงลักษณะการวางไม้และการดำเนินทำนอง ในการฝึกให้ผู้เรียนฝึกโดยการจรดไม้ระนาดทั้งซ้ายและขวาไว้ที่เสียงใดเสียงหนึ่งบนลูกระนาดลูกเดียวกัน ให้มือซ้ายอยู่ตำแหน่งบนและมือขวายู่ตำแหน่งล่าง กางแขนซ้ายออกเล็กน้อย เพื่อให้สะดวกต่อการวางตำแหน่งของไม้ระนาดและสะดวกต่อการตี ส่วนแขนขวาจะอยู่ในลักษณะปกติ เมื่อมองภาพการวางไม้จากมุมบนหรือมุมสายตาของผู้เรียนเอง จะเห็นได้ว่ามือซ้ายและมือขวาทำมุมกันเป็นรูปสามเหลี่ยม หัวไม้ทั้งสองข้างจะต้องอยู่ตรงตำแหน่งกลางของลูกระนาดและอยู่ใกล้กันมากที่สุด โดยให้มีระยะห่างเล็กน้อยพอที่จะสามารถรวบได้โดยหัวไม้ไม่ชนกัน

การตีรัว ให้ฝึกตีลูกโตลูกหนึ่งก่อน ตีสลับมืออย่างละเอียด มือซ้ายลงก่อนมือขวา เริ่มจากช้า ๆ ก่อน จากนั้นตั้งขึ้นเรื่อย ๆ จนละเอียด รัวเสียงยาวต่อเนื่องนาน ๆ ไม่ให้เสียงขาด รักษาเสียงให้ดังเท่ากันตลอด เมื่อเริ่มคล่องแล้วให้ฝึกรัวขึ้นและรัวลงเป็นเสียงคู่แปด รักษาเสียงให้ดังคงที่ จากนั้นจึงฝึกการตีรัวลักษณะต่าง ๆ จากบทเพลงที่จะยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างการรื้อที่พบในเพลงเดี่ยวของครุฑินิจ นายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

* ตัวอย่างโน้ตคัดมาจากทางเพลงที่นำเสนอในส่วนเนื้อหา หน้า 18-61

รวบลกเต็ยว

เพลงเข็ดนอก

--- ฟ	มรดก ---	--- ท	---	---	--- ร --- ม	--- พ --- ช	--- ถ --- น
--- ด	ทฤษฎี ---	--- บ	---	---	--- ร --- ม	--- พ --- ช	--- ถ --- น
---	---	---	---	---	---	---	---
---	---	---	---	---	---	---	---

~~~~~ช	~~~~~	~~~~~ฉ	~~~~~	~~~~~ท	~~~~~ฉ	~~~~~ท	~~~~~ฉ
~~~~~ช	~~~~~	~~~~~ฉ	~~~~~	~~~~~ท	~~~~~ฉ	~~~~~ท	~~~~~ฉ
~~~~~ท	~~~~~ฉ	~~~~~ท	~~~~~ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล	-ท-ล-ท-ล
~~~~~ท	~~~~~ฉ	~~~~~ท	~~~~~ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล

(เพลงเขินอก เป็นเพลงที่เหมาะสมกับการฝึกเร็ว ผู้เรียนสามารถฝึกการเร็วจากเพลงนี้ได้ตลอดทั้งเพลง โดยฝึกจากช้า ๆ ก่อน แล้วค่อย ๆ เร็วขึ้นเมื่อคล่องแล้ว ตัวอย่างข้างต้นคือ **การเร็วลูกเดียว** จากเสียงหนึ่งไปเสียงหนึ่ง แล้วสุดท้ายมือซ้ายยืนเสียง ลา มือขวาไปเสียง ที ลา กลับไปมาซึ่งจะต้องเร็วให้ละเอียดที่สุด)

เร็วขึ้น

เพลงลาวแพน

ม่ ร ด้ ร	ด ้ ล - ฉ	~~~~~	~~~~~ฉ
ม ร ด ร	ด ้ ล - ฉ	~~~~~	~~~~~ฉ
ร ด้ ล ด้	ล ช - ช	~~~~~	~~~~~ช
ร ด ล ด	ล ช - ช	~~~~~	~~~~~ช

(ตัวอย่างข้างต้นในเพลงลาวแพน คือ **การเร็วขึ้นเป็นเสียงคู่** แปรจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยต้องเร็วทุกเสียงที่อยู่ระหว่างเสียงแรกกับเสียงสุดท้าย ในการเร็วเสียงแรกให้เร็วนานกว่าเสียงอื่น ๆ เมื่อได้จังหวะ จึงเร็วไหลไปถึงเสียงสุดท้ายให้ลงจังหวะ ฝึกจากช้า ๆ ให้ชัดเจน แล้วค่อยเร็วขึ้นเมื่อคล่องแล้ว)

เร็วเป็นคู่ต่าง ๆ

เพลงเขินอก

~~~~~	~~~~~	~~~~~	~~~~~
~~~~~	~~~~~	~~~~~	~~~~~

เพลงลาวแพน

ล ฟ ช ล	ด ้ ล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ ด ร	ด ฟ ช ล	ด ้ ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ม ร - ร
ล ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ร ฟ ช ฟ	ร ฟ ด ร	ด ฟ ช ล	ด ล ช ฟ	ด ร ม ฟ	ม ร - ร

----	ฟ ร ด ล	----	ช ล ด ร	- ด ร ม	- ร ม ฟ	- ฟ ช ฟ	ม ร ด ร
~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~

~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~	~~~~
----	ฟ ร ด ล	----	ช.ล.ด.ร	- ด ร ม	- ร ม ฟ	- ฟ ช ฟ	ม ร ด ร

(ตัวอย่างข้างต้นในเพลงเขินอกและเพลงลาวแพน คือ การตีรั้วเป็นคู่ต่าง ๆ โดยมีการยืนเสียงที่มือใดมือหนึ่ง และอีกมือหนึ่งเดินทำนอง)

รั้วทำนอง (รั้วพื้น)

เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น

-ม-ด-ม-ม	ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ช-ม-ช-ช	-ล-ฟ-ล-ล	-ม-ด-ม-ม	-ล-ร-ร-ล	-ม-ร-ด-ล	-ฟ-ล-ล-ฟ
ร-ร-ร-ร	ม-ม-ม-ม	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ช-ช-ช-ช	ร-ร-ร-ร	ด-ด-ด-ด	ร-ร-ด-ด	ช-ช-ช-ช
-ม-ม-ม-ม	-ร-ร-ร-ร	-ด-ด-ด-ด	-ล-ล-ล-ล	-ร-ร-ร-ร	-ล-ล-ล-ล	-ช-ช-ช-ช	-ฟ-ฟ-ฟ-ฟ
ม-ม-ม-ม	ร-ร-ร-ร	ด-ด-ด-ด	ล-ล-ล-ล	ร-ร-ร-ร	ล-ล-ล-ล	ช-ช-ช-ช	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ
-ล-ฟ-ล-ฟ	-ล-ฟ ฟ ฟ	-ช-ร-ช-ร	-ช-ร ร ร	-ฟ-ด-ฟ-ด	-ฟ-ด ด ด	-ร-ล-ร-ล	-ร-ล ล ล
ช-ช-ช-ช	ช-ช- ฟ -	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ฟ-ฟ- ร -	ร-ร-ร-ร	ร-ร- ด -	ด-ด-ด-ด	ด-ด- ล -
-ช-ด-ช-ด	-ล-ร-ล-ร	-ฟ-ม-ฟ-ม	-ร-ช-ร-ช	-ฟ-ล-ล-ฟ	-ล-ฟ-ล-ล	-ฟ-ล-ล-ฟ	-ล-ฟ-ฟ-ร
ช-ช-ช-ช	ล-ล-ล-ล	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ร-ร-ร-ร	ช-ช-ช-ช	ช-ช-ช-ช	ช-ช-ช-ช	ช-ช-ช-ช

เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น

-ด-ฟ-ด-ฟ	-ด-ฟ-ด-ด	-ด-ฟ-ด-ฟ	ด-ฟ-ด-ด	ด-ฟ-ด-ฟ	-ฟ-ม-ฟ-ม	-ล-ร-ล-ร	-ช-ด-ช-ด
ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ล-ล-ล-ล	ช-ช-ช-ช
-ร-ฟ-ม-ช	-ฟ-ล-ช-ฟ	-ม-ช-ฟ-ล	-ช-ฟ-ล-ด	ล-ฟ-ล-ล	-ร-ช-ช-ร	-ล-ฟ-ช-ร	-ฟ-ร-ร-ฟ
ล-ม-ฟ-ฟ	ด-ช-ร-ล	ฟ-ฟ-ด-ช	ร-ล-ม-ฟ	ช-ช-ช-ช	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ช-ช-ฟ-ฟ	ด-ด-ด-ด

เดี่ยวพญาโคก สามชั้น

-ช-ล-ช-ด	-ฟ-ร-ฟ-ด	-ช-ล-ช-ด	-ม-ด-ม-ม	-ฟ-ช-ฟ-ฟ	-ม-ล-ล-ม	-ฟ-ล-ช-ม	-ด-ม-ม-ด
ช-ช-ช-ช	ฟ-ฟ-ฟ-ฟ	ช-ช-ช-ช	ร-ร-ร-ร	ล-ล-ล-ล	ช-ช-ช-ช	ล-ล-ช-ช	ร-ร-ร-ร

-ดํ-ดํ-ดํ	-ด-ม-ช-ร	-ช-ม-ช-ร	-ม-ร-ด-ท	-ช-ท-ท-ช	-ท-ช-ท-ท	-ท-ร-ร-ท	-ร-ท-ร-ร
ดํ-ดํ-ดํ	ด-ด-ช-ช	ช-ช-ช-ช	ม-ม-ร-ร	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด
-ด-ท-ด-ร	-ด-ม-ด-ร	-ด-ท-ด-ร	-พ-ร-พ-พ	-ดํ-ดํ-ดํ	-พ-ท-ท-พ	-ดํ-ด-ท-พ	-ร-พ-พ-ร
ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ม-ม-ม-ม	ท-ท-ท-ท	ด-ด-ด-ด	ท-ท-ด-ด	ม-ม-ม-ม

(ตัวอย่างข้างต้นในเพลงเดี่ยวสารถิ เดี่ยวแขกมอญ และเดี่ยวพญาโศก สามชั้น เป็นกลวิธีการรว
ทำนอง โดยการที่จะใช้มือซ้ายสลับมือขวาไปเรื่อย ๆ ตามทำนอง ในการฝึกควรฝึกจากช้า ๆ ก่อน
แล้วค่อย ๆ ถีขึ้นเรื่อย ๆ จนละเอียด)

รวคาบลูกคาบดอก

เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น

ดํ-ดํ-ดํ	-ด-ม-ช-ร	-ช-ม-ช-ร	-ม-ร-ด-ท	ด ร ม พ	ม ร ด ล	ท ด ท ร	ด ท ล ช
-ด-ด-ช	ช-ม-ม-ร	ร-ม-ม-ร	ร-ด-ด-ด	ด ร ม พ	ม ร ด ล	ท.ด ท.ร	ด ท.ล.ช.
-ด-ด-ด	-ด-ด-ด	ม ร ด ช	ด ล ช พ	-ม-ด-ม-ม	-พ-ร-พ-พ	-ช-ม-ช-ช	-ด-พ-ด-ด
ด-- ด -	ด-- ด -	ม ร ด ช	ด ล ช พ	ร-ร-ร-ร	ม-ม-ม-ม	พ-พ-พ-พ	ช-ช-ช-ช
ด ร ด ช	ด ช พ ร	ม พ ช พ	ช พ ร ด	-ด-ด-ด-ด	-ด-ด-ด-ด	-พ-ร-พ-พ	-พ-ร-พ-พ
ด ร ด ช	ด ช พ ร	ม พ ช พ	ช พ ร ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ร-ร-ร-ร	ร-ร-พ-พ

เพลงเดี่ยวแขกมอญ สามชั้น

-ด-ด-ด-ด	ร-ด-ม-ร	-ร-ร-ร-ร	พ-ม-ช-พ	-ช-ช-ช-ช	ด-พ-พ-พ	ช-ม-ม-ม	พ-ร-ร-ร
ด-- ด -	-ด-ด-ร	ร-- ร -	ม-ม-พ	ช-- ช -	-ช-พ-พ	-พ-ม-ม	-ม-ร-ร
-ด-ช-ด-ช	-ด-ด-ด-ช	-ด-ช-ด-ช	-ด-ด-ด-ช	ม ร ด ช	ด ล ช พ	ด ร ม พ	ช พ ม ร
ช-ด-ช-ด	ช-ด-ช-ด	ช-ด-ช-ด	ช-ด-ช-ด	ม ร ด ช	ด ล ช พ	ด ร ม พ	ช พ ม ร
-ด-พ-ด-พ	-ด-พ-พ-พ	-ช-ร-ช-ร	-ช-ร-ร-ร	-พ-ด-พ-ด	-พ-ด-ด-ด	-ร-ท-ร-ท	-ร-ท-ท-ท
ช-ช-ช-ช	ช-ช-พ-พ	พ-พ-พ-พ	พ-พ-ร-ร	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ด-ด	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ท-ท

-ลล ด ด	-ลล ร ร	-ดล ฟ ฟ	-รร ช ช	ด ช ล ท	ด ท ล ช	ล ท ด ท	ล ช ฟ ท
ล - - ด -	ล - - ร -	ด - - ฟ -	ร - - ช -	ด ช ล ท	ด ท ล ช	ล ท ด ท	ล ช ฟ ท

เพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น

รื ท ล ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ฟ ม ร ท	-ฟ-ร-ฟ-ฟ	-ท-ม-ม ท	-ฟ-ม-ร-ท	-ช-ท-ท-ช
ร ท ล ฟ	ท ล ฟ ม	ล ฟ ม ร	ฟ ม ร ท	ม-ม-ม-ม	ม-ม-ร-ร	ช-ช-ช-ช	ล-ล-ล-ล
ล ท ร ม	ช ล ท ด	ร ม ร ด	ท ล ช ม	-ท-ม-ม-ท	-ม-ท-ม-ม	-ม-ล-ล-ม	-ล-ม-ล-ล
ล.ท.ร.ม	ช ล ท ด	ร ม ร ด	ท ล ช ม	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ร-ร	ช-ช-ช-ช	ช-ช-ช-ช
ท ม ร ด	ท ล ช ฟ	ม ร ด ฟ	ช ฟ ม ร	-ด-ม-ม-ด	-ม-ด-ม-ม	-ด-ม-ม-ด	-ล-ด-ด-ล
ท ม ร ด	ท ล ช ฟ	ม ร ด ฟ	ช ฟ ม ร	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ร-ร	ร-ร-ร-ร	ด-ด-ด-ด
ฟ ม ร ล	ร ท ล ช	ล ท ร ล	ท ช ล ท	-ช-ท-ท-ช	-ท-ช-ท-ท	-ท-ร-ร-ท	-ร-ท-ร-ร
ฟ ม ร ล	ร ท ล ช	ล.ท.ร.ล	ท.ช.ล.ท	ล-ล-ล-ล	ล-ล-ล-ล	ด-ด-ด-ด	ด-ด-ด-ด

(ตัวอย่างข้างต้นในเพลงเดี่ยวสารถิ์ เดี่ยวแขกมอญ และเดี่ยวพญาโศก สามชั้น เป็นกลวิธีการรวบคาบ ลูกคาบดอก ซึ่งจะตีรวทำนองวรรคหนึ่ง ต่อด้วยเก็บวรรคหนึ่ง หรือเก็บวรรคหนึ่งและตามด้วยรว ทำนองวรรคหนึ่ง ในการฝึกควรฝึกจากช้า ๆ ฝึกช้า ๆ ตรงช่วงรอยต่อระหว่างวรรค เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องกันของทำนอง)

รวกระทบเสียง

เพลงลาวแพน

- - ช.ล	- - ด.ล	- - ช.ล	- - ล.ล	- - ช.ล	- - ล.ล	ช.ล - ล	- - ด.ล
- ฟ - ฝล	- ช - ฝล	- ฟ - ฝล	- ฝล - ร	- ฟ - ฝล	- ฝล - ร	- ฝล - ฝล	- ล - ร
----	- ด ร ฟ	- ฝ - ฝ	----	- ล - -	- ฟ ช ฝ	- ฝ - ฝ	----
----	ล - - ร ฝ	- ฝ - ฝ	----	- - ช ฟ	ร - - ร ฝ	- ฝ - ฝ	----
- - ร ฝ	- ฝ - -	ด ล - ฝ	- ฝ - -	ฟ - ร ฝ	- ฝ - -	ด ล - ฝ	- ฝ - -
- ด - ฝ	- ฝ - ร	- - ช ฝ	- ฝ - ร	- ด - ฝ	- ฝ - ร	- - ช ฝ	- ฝ - ร
----	- - ด	- ด - -	- ด - ล	- - ด ร	ฟ ช ล ด	- ด - -	- ด - ล

---- | -- ลด | ลด -- | ลด ลว | -- ด ร | ฟ ช ลด | ลด -- | ลด ลว

(ลาวแพนเป็นเพลงเหมาะสำหรับการฝึกกรอ ฝึกรัวกระทบเสียง ฝึกความคล่องของมือซ้ายและขวา ตัวอย่างข้างต้นในเพลงลาวแพน เป็นการรัวกระทบเสียง ปฏิบัติโดยการรัวเสียงอยู่ที่ลูกใดลูกหนึ่งหรือรัวลูกเดียว แล้วใช้มือใดมือหนึ่งตีกระทบอีกเสียงหนึ่งแล้วกลับมารัวที่ลูกเดิมอย่างรวดเร็ว)

กวาด คือ การใช้ไม้ระนาดระไปบนผืนระนาดในลักษณะขึ้นและลง หรือเรียกว่ากวาดขึ้นและกวาดลง จากเสียงหนึ่งไปหาเสียงหนึ่ง โดยไม้ระนาดจะต้องระทุกเสียงตั้งแต่เสียงแรกไปจนเสียงสุดท้าย ฝึกโดยการวางมือบนเสียงใดก็ตามเป็นคู่แปด จากนั้นยกมือซ้ายขึ้น แล้วใช้มือขวาระเสียงลงมาที่เสียงคู่แปด (แทนที่มือซ้าย) แล้วใช้มือซ้ายตีลงไปที่เสียงคู่แปดหรือลูกเริ่มต้นของมือขวาตอนแรก จะเห็นว่ามือทั้งสองข้างอยู่ในลักษณะไขว้กันอยู่ จากนั้นยกมือซ้ายขึ้น แล้วใช้มือขวาระเสียงขึ้นไปตีเสียงคู่แปด (แทนที่มือซ้าย) แล้วย้ายมือซ้ายกลับมาตีที่คู่แปดหรือจุดเริ่มต้นเดิม

ตัวอย่างการกวาดที่พบในเพลงเดี่ยวของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น

- ล ด ด	- ล ร ร	- ด ฟ ฟ	- ร ช ช	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- ล ด -	- ล ร -	- ด ฟ -	- ร ช -	- ล - ล	- ช - ช	- ฟ - ฟ	- ร - ร

ระหว่างการต่อเพลงและฝึกซ้อมทักษะในขณะที่ผู้เรียนยังไม่คล่อง ผู้สอนยังไม่ควรนำเครื่องประกอบจังหวะมาตีประกอบ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเสียสมาธิ และอาจปฏิบัติได้ไม่ดีเท่าที่ควร ควรให้ผู้เรียนฝึกนับจังหวะเองในใจก่อน หรือครูอาจเคาะจังหวะให้โดยการเคาะที่ผืนระนาด เมื่อผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว ให้นำฉิ่งมาตีกำกับจังหวะในระหว่างซ้อมเพลง โดยในช่วงรัวทำนอง เช่น เพลงเดี่ยวสารถิ เดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวพญาโคก สามชั้น ให้ครูผู้สอนตีฉิ่งเป็นอัตราสองชั้น เพื่อให้จังหวะกระชับ ฟังไม่เร่งหรือไม่ถอยจนเกินไป เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดีขึ้น ทั้งนี้ผู้เรียนต้องรู้จักประเมินกำลังความสามารถในการบรรเลงของตนเองว่าควรตั้งแนวเพลงอย่างไร เพื่อให้สามารถบรรเลงตั้งแต่ต้นเพลงจนจบเพลงได้อย่างไพเราะราบรื่น หลังจาก que ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดีแล้ว ให้นำทั้งฉิ่งและกลองสองหน้ามาตีประกอบกับเพลงเชิดนอก เดี่ยวสารถิ เดี่ยวแขกมอญ เดี่ยวพญาโคก สามชั้น และใช้ฉิ่งกับกลองแขกประกอบจังหวะเพลงลาวแพน

การประเมินผล

การประเมินผลในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ เป็นการประเมินผู้เรียนตลอดระยะเวลาของการถ่ายทอด โดยก่อนเริ่มถ่ายทอด ครูผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่ามีระดับทักษะการบรรเลงเป็นอย่างไร เพื่อคัดเลือกสิ่งที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ในระหว่างการถ่ายทอดเป็นการประเมินผู้เรียนว่าสามารถปฏิบัติทักษะได้ถูกต้องหรือไม่ โดยครูผู้สอนต้องคอยแนะ อธิบายและสาธิตให้ดูซ้ำ ๆ อย่างซ้ำ ๆ เป็นขั้นตอนจนกว่าผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจและปฏิบัติได้ ในลำดับสุดท้ายเป็นการประเมินผลโดยการให้ผู้เรียนบรรเลงเพลงเดี่ยวเข้ากับเครื่องจังหวะให้ครูผู้สอนดูทั้งเพลง ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผลด้วยตนเองโดยการสังเกตว่าผู้เรียนปฏิบัติได้เพราะถูกต้องตามทำนองและจังหวะหรือไม่ หากผู้เรียนยังปฏิบัติไม่ได้ตามเกณฑ์ ครูผู้สอนจะบอกจุดบกพร่องและแนะวิธีการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เรียนฝึกซ้อมซ้ำจนกว่าจะคล่อง แล้วจึงบรรเลงตั้งแต่ต้นเพลงอีกครั้ง เมื่อปฏิบัติได้ดีแล้วจึงต่อเพลงถัดไป นอกจากนี้ครูผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองด้วย เพื่อให้ผู้เรียนฝึกสังเกตตนเองว่าปฏิบัติเป็นอย่างไร ถูกต้องเพราะหรือควรปรับแก้จุดใดเป็นพิเศษ เมื่อผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองได้ก็จะสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการฝึกซ้อมได้ง่ายขึ้น ดังนั้นกระบวนการประเมินผลของการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครุพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ จึงเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) ซึ่งครูผู้สอนและผู้เรียนจะต้องเรียนกันแบบตัวต่อตัวหรือครูผู้สอนสามารถสังเกตพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างใกล้ชิด

แหล่งอ้างอิง/ แหล่งข้อมูล

เอกสารวิชาการ/ หนังสือ

- ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. (2557). *สารานุกรมเพลงไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. (2557). *84 ปี ปุชนียาจารย์ ครูพินิจฉายสุวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ)*.
- มนตรี ตราโมท และ วิเชียร กุลตันท์. (2523). *ฟังและเข้าใจเพลงไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
- สังต์ ภูเขาทอง. (2539). *การดนตรีไทยและการเข้าสู่ดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พินิจชีวิต พินิจ ฉายสุวรรณ. (2560). นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด กาลเวลา.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2513). *ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ.

งานวิจัย

- ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. (2552). *องค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติ นายพินิจ ฉายสุวรรณ*. วิจัยทุนอุดหนุนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- นพดล คล้าทั้ง. (2549). *อาศรมศึกษา : ครูพินิจ ฉายสุวรรณ*. รายงานวิจัยวิชา Pedagogy in Spectific Field. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พรชัย ผลนิโครธ. (2553). *การทำทางเดี่ยวระนาดเอกเพลงลอยเลื่อน 3 ชั้น*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรี) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัชชिक्षา เกลาพิมาย. (2561). *กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย ศาสตรา. (2553). *การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปิน แห่งชาติ*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สื่ออื่น ๆ

อานันท์ นาคคง และอัชฎาฐ สาคริก. (2544). เบื้องหลังภาพยนตร์เรื่องโหมโรง. (online). แหล่งที่มา:

[http://www.thaikids.com/phpBB2/viewtopic.php?p=36713&sid=96098c0663](http://www.thaikids.com/phpBB2/viewtopic.php?p=36713&sid=96098c0663391dbd4384db5bb60808e5)

[391dbd4384db5bb60808e5](http://www.thaikids.com/phpBB2/viewtopic.php?p=36713&sid=96098c0663391dbd4384db5bb60808e5) (11 มิถุนายน 2554)

สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช. เพลงเดี่ยวสารถิ สามชั้น เดี่ยวแขกมอญ สามชั้น เดี่ยวพญาโศก สามชั้น. (โน้ตเพลง)

สิทธิพงษ์ เฟื่องพานิช. เพลงเชิดนอก. (ไฟล์เสียง)

ดิณณภพ ถนอมธรรม. เพลงลาวแพน. (ไฟล์เสียง)

ชีวประวัติ

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

การนำเสนอเกี่ยวกับชีวประวัติของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ในคู่มือฉบับนี้ ผู้เรียบเรียงมีความมุ่งหวังให้ผู้รู้คู่มือ ได้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับตัวครูพินิจ ฉายสุวรรณในเบื้องต้น ซึ่งแสดงถึงความเป็นมาของกระบวนการต่าง ๆ ในการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกที่ปรากฏในคู่มือฉบับนี้ อีกทั้งเป็นการยกย่องเกียรติคุณของครูพินิจ ฉายสุวรรณ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของบุคคลสำคัญในวงการดนตรีไทย ที่ได้อุทิศกายใจ อุทิศเวลาในการถ่ายทอดและสร้างสรรค์ศิลปะทางดนตรี ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติไทย

จากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับชีวประวัติของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติของครูได้ดังนี้

1. ด้านครอบครัว

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ เกิดที่ตำบลบ้านนา อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2474 ตรงกับปีมะแม แต่ข้อมูลบันทึกตามทะเบียนราษฎร ระบุว่า เกิดวันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2474 เป็นบุตรคนสุดท้องของนายย้อย ฉายสุวรรณ (ภายหลังได้บวชเป็นพระตลอดชีวิต) และนางถนอม ฉายสุวรรณ (สกุลเดิม แม้นทอง) มีพี่สาวชื่อลออ ฉายสุวรรณ เสียชีวิตเมื่ออายุได้เพียง 4 ปี จากการศึกษาถึงต้นตระกูลของครูพินิจ ฉายสุวรรณ พบว่า ครูพินิจมีคุณปู่ชื่อ หยัด ฉายสุวรรณ และคุณย่าชื่อ เล็ก ฉายสุวรรณ พื้นฐานทางครอบครัวมีอาชีพเป็นชาวนา ส่วนคุณตาของครูพินิจชื่อ ตุ่น แม้นทอง และคุณยาย (ไม่ทราบชื่อ) แม้นทอง ครอบครัวของท่านยึดอาชีพเป็นชาวนาเช่นกัน เมื่อปี พ.ศ. 2495 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ได้สมรสกับนางสาวการะเวก อิศรัตน์ (ชื่อปัจจุบัน คือนางสมพร ฉายสุวรรณ) มีบุตรธิดาด้วยกัน 5 คน ได้แก่

- 1) นางสาวอรพัช ฉายสุวรรณ เป็นข้าราชการบำนาญ โรงเรียนนดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
- 2) นางสาวฐานิตา ฉายสุวรรณ ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขวาง อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อดีตพนักงานธนาคารกรุงไทย
- 3) นายวินัย ฉายสุวรรณ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว
- 4) นางนันทน์ภัส ฉายสุวรรณ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว
- 5) นายณัทชัย ฉายสุวรรณ ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว

2. ประวัติการศึกษา

เมื่อครูพินิจ ฉายสุวรรณ อายุ 9 ปี ได้เข้าศึกษาสายสามัญที่โรงเรียนวัดรัง (วิบูลย์วิทยาการ) ตำบลบ้านรี อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง ด้วยความที่ครูพินิจเป็นคนมีสติปัญญาดี เข้าใจเนื้อหาได้รวดเร็ว จึงเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภายในอายุ 10 ปี หลังจากนั้นได้เริ่มเรียนดนตรีและออกับงานอย่างจริงจังกับครูเหียนและครูท่านอื่น ๆ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของครูหลา ทรัพย์มุข และได้สมัครเป็นนักเรียนวงจุลศรียาศ์สากล กรมศิลปากรในเวลาต่อมาด้วยความเข้าใจผิดคิดว่าที่กรมศิลปากรเปิดรับสมัครนักเรียนดนตรีปี่พาทย์ แต่เมื่อขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สินธุนาคร) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการเรียนดนตรีสากลให้ฟัง ครูพินิจจึงตัดสินใจสมัครเรียนที่กรมศิลปากร

3. ประวัติการศึกษาดนตรี

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีความสนใจดนตรีไทยโดยเฉพาะระนาดเอกตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากการได้ยินเสียงวงปี่พาทย์บรรเลงในงานโกนจุกของตนเอง สิ่งสำคัญที่ทำให้ครูพินิจได้เรียนรู้ดนตรีปี่พาทย์ตามความสนใจของตนเอง คือมีคุณพ่อและครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนให้ได้เดินตามฝัน โดยคุณพ่อได้จัดซื้อเครื่องดนตรีปี่พาทย์เครื่องใหญ่ให้สำหรับฝึกหัดกับหลวงพี่พรซึ่งเป็นพระวัดโก่งธนู (ภายหลังมาประจำอยู่ที่วัดรัง) และครูเหียน ลูกศิษย์ครูหลา ทรัพย์มุข การเรียนดนตรีได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและพัฒนาอย่างรวดเร็วจนกระทั่งสามารถออกับงานบรรเลงกับวงของครูผู้สอนได้ ด้วยความขยันและความมุ่งมั่นนี้ ทำให้น้าสาวได้พาไปสมัครเรียนที่กรมศิลปากร หวังจะเป็นนักเรียนปี่พาทย์ แต่แท้จริงแล้วทางกรมศิลปากรรับสมัครเฉพาะนักเรียนวงจุลศรียาศ์สากลเท่านั้น ในขณะนั้นขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สินธุนาคร) ได้เดินผ่านมาและทักทายพูดคุยกับครูพินิจ ท่านเห็นว่าครูพินิจเดินทางมาไกลถึงกรุงเทพ จะกลับไปบ้านอีกก็เดินทางลำบาก จึงชักชวนให้สมัครเป็นนักเรียนวงจุลศรียาศ์สากล อีกทั้งยังกล่าวถึงประโยชน์ต่าง ๆ ของการเรียนดนตรีสากลว่าสามารถเอื้อประโยชน์ให้กับครูพินิจในภายภาคหน้าได้ ครูพินิจจึงตัดสินใจเรียนที่กรมศิลปากร และพักอยู่กับขุนสมานเสียงประจักษ์ (เถา สินธุนาคร) เป็นระยะเวลา 4 ปี ท่านได้เรียนไวโอลินและการบันทึกโน้ตสากลอย่างเข้มข้น จนสามารถเขียนโน้ตสากลได้อย่างชำนาญ แต่แล้วก็เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ทำให้ต้องกลับไปอยู่บ้านที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และยุติการเรียนที่กรมศิลปากร จุดนี้ทำให้ครูพินิจได้เริ่มเรียนปี่พาทย์ที่ตนรักใหม่อีกครั้งกับครูดนตรีหลายท่าน ได้แก่ ครูยอด พูลสมบัติ ครูหลา ทรัพย์มุข ครูทวน อ่อนละมุล และครูเจ็ก อ่อนละมุล ซึ่งครูดนตรีเหล่านี้เป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง สำหรับเพลงที่ได้รับการถ่ายทอดนั้นเป็นเพลงพิธีกรรมทางศาสนา เพลงประกอบละครและลิเก โดยเครื่องดนตรีที่เรียนจะเริ่มด้วยฆ้องวงใหญ่ก่อน

แล้วจึงเรียนฆ้องวงเล็ก ระนาดเอกเหล็ก และระนาดเอก ตามลำดับ ในการเรียนดนตรีสมัยนั้น ไม่เพียงเรียนวิชาดนตรีอย่างเดียว แต่ต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือดูแลครูในหลายด้าน เช่น ทำอาหาร ทำนา ทำไร่ เลี้ยงวัว เป็นต้น ซึ่งถือเป็นวิถีปกติธรรมดาของการเรียนดนตรียุคก่อน ขณะที่ครูพินิจเรียนระนาดเอกกับครูเจ็กและครูทวนได้ดีในระดับหนึ่ง ครูทั้งสองเห็นแว้วว่าสามารถเป็นคนระนาดที่ดีได้ ครูทวนจึงพาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูพริ้ง ดนตรีรส ท่านเป็นลูกศิษย์ใกล้ชิดของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) โดยได้ไปพักอาศัยอยู่ที่บ้านของครูพริ้ง และมีหน้าที่รับผิดชอบงานในบ้านด้วยการเข้ามาอยู่ที่บ้านแห่งนี้ทำให้ครูพินิจได้ต่อเพลงกับครูพริ้ง ดนตรีรส และครูเชื้อ ดนตรีรส ครูพินิจได้เรียนเพลงทางพื้นและทางเดียวกับครูพริ้งไว้ทุกเพลง เว้นแต่กราวใน และทยอยเดียว ยังไม่ได้ต่อกับท่าน เนื่องจากช่วงนั้นครูพริ้งไม่ค่อยมีเวลามากนัก จึงพาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับเพื่อนร่วมวงคนสนิท คือ ครูสอน วงฆ้อง ซึ่งเป็นลูกศิษย์คนสำคัญของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) อีกเช่นกัน ท่านได้ถ่ายทอดกราวใน ทยอยเดียว เพลงเดี่ยวอื่น ๆ ของระนาดเอกทุกเพลง รวมถึงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เดี่ยวระนาดทุ้ม และปี่ ให้กับครูพินิจด้วย ต่อมาใน พ.ศ. 2507 ครูพินิจได้บรรจุเป็นข้าราชการวิสามัญ นักดนตรีไทยวงเทศบาลกรุงเทพมหานคร มีครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางเพลงต่าง ๆ ให้ รวมถึงเพลงเดี่ยวหลายเพลงที่ครูบุญยงค์ทำขึ้น ได้แก่ เดี่ยวม้าย่อง เดี่ยวม้าร่า เดี่ยวม้าสะบัดกับเดี่ยวพญาโศกหกชั้น ย้อนเกล็ด และที่ครูพินิจชอบเป็นพิเศษคือเดี่ยวพญารำพึง เพราะขอให้ครูบุญยงค์ทำทางให้โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังได้ประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับการประพันธ์เพลงจากครูบุญยงค์อีกด้วย สืบเนื่องให้ในเวลาที่ครูพินิจยังมีชีวิตอยู่ท่านได้สร้างสรรค์ผลงานประพันธ์ไว้จำนวนมาก นอกจากนี้ครูพินิจยังได้เรียนเพลงเพิ่มเติมกับครูอีกหลายท่าน เช่น ครูช่อ อากาศโปรง ครูสุ่ม ดนตรีเจริญ ครูบุญช่วย ชิตท้วม เป็นต้น

4. ประวัติการทำงาน

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีอาชีพเป็นนักดนตรีปี่พาทย์ โดยจะเดินทางไปบรรเลงในจังหวัดต่าง ๆ รวมถึงในกรุงเทพมหานครกับวงดนตรีรส ต่อมา พ.ศ. 2500 มีกระแสความนิยมของผู้นำจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่นิยมดนตรีสากลมากกว่าดนตรีไทย ทำให้เศรษฐกิจอาชีพนักดนตรีไทยได้รับผลกระทบอย่างหนัก รายได้ที่เข้ามาจึงไม่เพียงพอต่อการดูแลครอบครัว ครูพินิจจึงตัดสินใจไปทำอาชีพชาวนาเพราะมีรายได้ที่ดีกว่า ต่อมาไม่นานในปีเดียวกันมีคนมาตามให้ไปช่วยบรรเลงดนตรีร่วมกับวงปี่พาทย์ทำหลวงหรือวงของครอบครัวลัดดาอ่อน ซึ่งภายหลังได้ตั้งชื่อวงปี่พาทย์ว่าคณะสี่ ส. ทำหลวง คือ ส.สนิท ส.เสนห์ ส.เสนอ และส.สนม (ชื่อเดิมครูพินิจ) ทำให้ครูพินิจมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำอาชีพนักดนตรีที่ตนเองรัก แต่ก็ยังไม่มากพอต่อการเลี้ยงชีพ โดยยังคงต้องลำบากตรากตรำกับการทำนาอยู่ตลอด พ.ศ. 2506 เป็นปีสำคัญที่ทำให้ระยะต่อมาครูพินิจมีชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยครู

พริ้ง ดนตรีรส ได้ให้นายสมพงษ์ นุชพิจารณ์ มาตามครูพินิจให้ไปสมัครและทดลองงานเป็นนักดนตรีไทยวงเทศบาลกรุงเทพมหานครรุ่นแรก สมัยที่นายชำนาญ ยุวบูรณ์ เป็นนายกเทศบาลกรุงเทพมหานคร และได้บรรจุเป็นข้าราชการวิสามัญ นักดนตรีไทยวงเทศบาลกรุงเทพมหานครในปีถัดมา ภายในระยะเวลา 3 ปี ครูพินิจสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้อย่างมั่นคง และได้รับตำแหน่งเป็นคณระนาดเอกและผู้ช่วยหัวหน้าวงคนใหม่ ต่อจากนั้น พ.ศ. 2524 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าวงต่อจากครูบุญยงค์ เกตุคง สามารถสร้างชื่อเสียงแก่วงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครให้เป็นที่ประจักษ์ผ่านผลงานการควบคุมและฝึกซ้อมวงดนตรีเพื่องานแสดงต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งได้เริ่มชีวิตความเป็นครูด้วยการถ่ายทอดความรู้และทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยให้กับครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ภายใต้โครงการปรับปรุงและฟื้นฟูศิลปดนตรีไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ครูพินิจทำงานที่นี้จนกระทั่งเกษียณอายุราชการ ได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ต่อมาปลดกรุงเทพมหานครจ้างในตำแหน่งผู้ชำนาญการ ประจำงานดนตรีไทย กองนันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติให้แก่ นักดนตรี ครู และนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีวงดนตรีไทยทั้งหมด พ.ศ. 2539 ครูพินิจยังคงทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษา โดยได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และบรรจุเป็นอาจารย์ประจำแขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกใน 2 ปีถัดมา กระทั่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ (ครูอาวุโส) ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และขณะเดียวกันได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง โดยทำหน้าที่เป็นครูผู้ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีไทยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้กับลูกศิษย์มาจนวาระสุดท้าย นับได้ว่าครูพินิจเป็นทั้งศิลปินและครูดนตรีที่ทุ่มเทกาย ใจ และเวลาให้กับวงการดนตรีไทยและลูกศิษย์มาโดยตลอด

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เกี่ยวข้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1. คณาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินญา อุทัยสุข อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาฯ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาฯ

คณะกรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปัญญกริชต์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหิดล

2. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสิพันธุ์ แข็งขัน ประธานสาขาวิชาดนตรีศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาฯ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดดา ธรรมพิทักษ์กุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาฯ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนอง คลังพระศรี อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีไทย
และดนตรีตะวันตก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหิดล

3. ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจคุณภาพคู่มือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพลิชฐ์ พชรกุลสงวงศ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช นักวิจัยอาวุโส บริษัท ปีโตเลียมแห่งประเทศไทย
จำกัด (มหาชน)
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชชาณัฐ ตูจันทา อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการ
ดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

4. ผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ชื่อ-สกุล
กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี (ผู้จดจำสิ่งที่ครูถ่ายทอดได้มาก)	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพลสิทธิ์ พชรกุลชลพงศ์ (เดชน์ คงอิม) 2. ดร.สิทธิพงษ์ เพ็งพานิช 3. นายดิณณภพ ฅนอมธรรม 4. ดร.กฤษณ์ เลกะกุล
กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี	1. นางสาวปานหทัย สุนทรธส 2. นายพลณัท อัสวนันท์กุล 3. นายณัฐวิทย์ บุญมีไชย (ผู้จดจำสิ่งที่ครูถ่ายทอดได้มาก) 4. นายถิรวุฒิ ธีรรัตนงูร 5. นายณัฐวุฒิ สุธนไพบูรณ์ 6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิษชาณัฐ ตูจินดา 7. สาธิต ดอนฉิมพลี 8. นายณภัทร วงศ์วุฒิ 9. ภาณุวัฒน์ รอดสุพรรณ 10. นางสาวรัชชิสฎา เกลาพิมาย (ผู้วิจัย) 11. เทวฤทธิ์ เลิศวนิชกิจกุล 12. นายทวีศักดิ์ กลั่นพะยอม 13. นราธิป จุฬานนท์ 14. นายกิตติกร จันทร์ศรี 15. วาทีต จินดาววัฒน์ 16. ดิณณภพ ฅนอมธรรม (ผู้จดจำสิ่งที่ครูถ่ายทอดได้มาก) 17. นำภาค ศรีบัณฑิตมงคล 18. ศุภัช พันธุ์ทอง 19. ชวิน เต็มสิทธิโชค
กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง	1. นายสุวรรณ โตล้ำ

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
2. แบบสัมภาษณ์: แบบสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี
3. แบบสอบถาม: แบบสอบถาม กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ตัวอย่าง แบบวิเคราะห์เอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์
เกี่ยวกับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

☐ เอกสาร   ☐ สื่อ

ชื่อผู้แต่ง/ผู้ผลิต.....ชื่อหนังสือ/สื่อ.....

พิมพ์ครั้งที่.....สถานที่พิมพ์/ผลิต.....

ปีที่พิมพ์/ผลิต.....สำนักพิมพ์/หน่วยงานที่ผลิต.....

ที่	ประเด็นหลัก	รายละเอียด	ผลการวิเคราะห์	สรุป
1				
2				
3				
4				
5				

หมายเหตุ

.....

.....

.....

การกำหนดกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์

การกำหนดกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยสร้างจากการกำหนดประเด็นในการวิจัย ดังตารางที่ 12 จากนั้นดำเนินการร่างข้อคำถามในการวิจัยดังตารางที่ 13 และนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
2. เพื่อสร้างคู่มือการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกตามแนวทางของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ตารางที่ 10 ประเด็นในการศึกษาวิจัย

องค์ประกอบในการเรียนการสอนดนตรี (Steiner, 1988)	ประเด็นในการศึกษาวิจัย
ครูผู้สอน (Teacher)	ภูมิหลังด้านชีวประวัติ
	ภูมิหลังด้านดนตรีของครู
ผู้เรียน (Student)	พื้นฐาน ลักษณะหรือความสามารถทางสติปัญญาและทักษะในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของผู้เรียน
สาระเนื้อหา (Content)	ความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก
	บทเพลง หรือ/และแบบฝึกที่ใช้ในการถ่ายทอด
บริบทการถ่ายทอด (Context)	หลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก
	การรับเข้าเป็นศิษย์
	สถานที่และสภาพแวดล้อม
	สื่อการเรียนการสอน
	การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
	อื่น ๆ

ตารางที่ 11 การร่างข้อคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์

องค์ประกอบในการเรียนการสอนดนตรี (Steiner, 1988)	ประเด็นในการศึกษาวิจัย	ข้อคำถาม
ครูผู้สอน (Teacher)	ด้านประวัติชีวิตทางดนตรีของครู	ช่วงชีวิตการเรียนดนตรีของครูพินิจ ฉายสุวรรณ เริ่มได้อย่างไร ครูได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยจากใครบ้าง และเรียนอะไรจากครูท่านนั้น
		ประสบการณ์ทางดนตรีเกี่ยวกับการบรรเลงเดี่ยวที่โดดเด่นของครูพินิจ
ผู้เรียน (Student)	ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน พื้นฐานและลักษณะและทักษะของผู้เรียน	ระยะเวลาในการถ่ายทอด
		พื้นฐานการปฏิบัติระนาดเอกก่อนการได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างไร
		พื้นฐานความรู้ของตนเองก่อนเริ่มเรียนเป็นอย่างไร ระหว่างการเรียน และระยะหลังจากเรียนแล้วเป็นอย่างไร
		ระหว่างการเรียน และระยะหลังจากเรียนแล้วมีพัฒนาการอย่างไร
สาระเนื้อหา (Content)	ความรู้ทางด้านบทเพลง หรือแบบฝึกที่ใช้ในการถ่ายทอด	การถ่ายทอดทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกครูพินิจ ใช้บทเพลง หรือแบบฝึกใดบ้างในการถ่ายทอด
	ความรู้ทักษะในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	มีขอบเขตของเนื้อหาสาระความรู้และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในการถ่ายทอดอย่างไร
บริบทการถ่ายทอด (Context)	การรับเข้าเป็นศิษย์	ครูพินิจมีขั้นตอนตามหลักพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับการรับศิษย์ก่อนการถ่ายทอดหรือไม่อย่างไร

	หลักการ วิธีการ และเทคนิคการ สอนดนตรีไทยของครู แนวคิด และหลักการสอนทักษะดนตรี	เล่าเรื่องราวประสบการณ์การเรียนรู้กับ ครูว่าเป็นอย่างไรบ้าง คำสอน คำอธิบาย ของครู
		ครูมีลำดับในการถ่ายทอดอย่างไรบ้าง
		สิ่งที่ครูเน้นเสมอสำหรับการบรรเลง เดี่ยวระนาดเอก
	สถานที่ในการเรียนการสอน	ครูพินิจใช้สถานที่ใดในการถ่ายทอด บ้าง
		สถานที่นั้น ๆ มีสภาพแวดล้อมเป็น อย่างไร
	สื่อการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอนที่ครูพินิจใช้มี อะไรบ้าง
		ครูพินิจทำขึ้นเองหรือนำมาจาก แหล่งข้อมูลใด
	การวัดและประเมินผล	ครูพินิจมีการวัดและประเมินผลผู้เรียน ในการถ่ายทอดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
	อื่น ๆ	ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วันที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์ที่เรียนระนาดเอกกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ อย่าง

ต่อเนื่องและได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

เรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยว

ระนาดเอก ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ (นาย / นางสาว / นาง).....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ภูมิลำเนา จังหวัด.....
3. อาชีพ/ตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....
5. วุฒิการศึกษา.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

1. ด้านครูผู้ถ่ายทอด มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ ภูมิหลังด้านดนตรีของครู

- 1.1 ครูพินิจได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูท่านใดบ้าง และได้รับการถ่ายทอดจากครูแต่ละท่านอย่างไร

☐ ครูพริ้ง ดนตรีรส.....	☐ ครูเชื้อ ดนตรีรส.....
☐ ครูสอน วงฆ้อง.....	☐ ครูบุญยงค์ เกตุคง.....
☐ อื่น ๆ.....	

- 1.2 ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้ครูพินิจมีความเป็นเลิศในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

☐ ฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ	☐ มีพื้นฐานทักษะการบรรเลง ที่ถูกต้อง

- ☐ มีทักษะในการบรรเลงตั้งแต่   ☐ มีความรอบรู้ ความเข้าใจใน
 ทักษะการบรรเลงขั้นต้นตลอดจน   บทเพลงและการบรรเลงอย่าง
 ทักษะการบรรเลงขั้นสูงดีเยี่ยม   แยกฉาน
☐ มีสติปัญญา ไหวพริบ   ☐ มีความแม่นยำในจังหวะ
 ปฏิภาณ และความคล่องแคล่ว   และทำนองเพลงอย่างถูกต้อง
☐ อื่น ๆ.....

2. ด้านผู้เรียน มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน พื้นฐาน ลักษณะและทักษะของผู้เรียน

2.1 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกลูกศิษย์หรือไม่ อย่างไร

- ☐ มี
☐ คัดเลือกจากลักษณะทางกายภาพของผู้เรียน
☐ คัดเลือกจากทักษะการบรรเลงของผู้เรียน
☐ คัดเลือกจากสติปัญญา ไหวพริบของผู้เรียน
☐ คัดเลือกจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
☐ คัดเลือกจากบุคลิกและลักษณะนิสัยของผู้เรียน
☐ คัดเลือกจากความประพฤติของผู้เรียน
☐ คัดเลือกจากความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัยของผู้เรียน
☐ อื่น ๆ.....
☐ ไม่มี เพราะ .....

2.2 ระยะเวลาที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....ปี

2.3 ทักษะการบรรเลงระนาดเอกของผู้เรียนก่อนได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจมี

ลักษณะเป็นอย่างไร

- ☐ ไม่มีทักษะเลย   ☐ มีพื้นฐานบ้างเล็กน้อย
☐ มีพื้นฐานพอสมควร   ☐ มีพื้นฐานที่ดี
☐ อื่น ๆ .....

เทคนิคการบรรเลง

บทเพลง

☐ ดีเก็บคู่แปด

☐ เพลงไหมโรง.....

☐ ดีกรอ

.....

.....

☐ ตีสะบัด	☐ เพลงสองชั้น.....
	.....
☐ ตีสะเดาะ	.....
	.....
☐ ตีรั้ว	☐ เพลง เถา.....
	.....
☐ ตีกวาด	.....
	.....
☐ ตีรั้วคาบลูกคาบดอก	☐ เพลง เรือง.....
	.....
☐ ตีรั้วเป็นทำนอง	.....
	.....
☐ ตีขลุ่ย	☐ เพลง เดี่ยว.....
	.....
☐ ตีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ	.....
	.....
☐ อื่น ๆ	☐ อื่น ๆ .....
	.....

2.4 ครูพินิจเริ่มต่อเพลงเดี่ยวให้ผู้เรียนเมื่อไร และมีการทดสอบก่อนการต่อเพลงเดี่ยวอย่างไร

- ☐ ระยะเวลา..... หลังจากครูพิจารณาแล้วว่าผู้เรียนสามารถเรียนเพลงเดี่ยวได้
- ☐ เมื่อผู้เรียนขอให้ครูต่อเพลงเดี่ยว
- ☐ อื่น ๆ .....
- ☐ ทดสอบการบรรเลงด้วยเทคนิคการบรรเลงต่าง ๆ
- ☐ ทดสอบการบรรเลงด้วยบทเพลงประเภทต่าง ๆ
- ☐ อื่น ๆ .....

2.5 ครูพินิจมีการแบ่งระดับขั้นความรู้และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาบเอกของผู้เรียนหรือไม่อย่างไร

☐ มี

- ☐ แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มผู้เรียนขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง ตามลักษณะของเพลง ครูจะเป็นผู้พิจารณาผู้เรียนแต่ละคนโดยคำนึงถึงสติปัญญา ทักษะความสามารถและบุคลิกของผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ☐ แบ่งกลุ่มผู้เรียนตามชั้นปีการศึกษา มีการจัดบทเพลงและแบบฝึกให้ชั้นปีนั้น ๆ เรียนเหมือนกัน
- ☐ อื่น ๆ.....
- ☐ ไม่มี เพราะ.....

2.6 พัฒนาการทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของผู้เรียนระหว่างได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจเป็นอย่างไร

- ☐ พัฒนาการดีขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ.....
- ☐ พัฒนาการไม่แตกต่างไปจากเดิม.....
- ☐ พัฒนาการค่อย ๆ ลดต่ำลง.....
- ☐ อื่น ๆ.....

3. ด้านเนื้อหาสาระ มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ความรู้ทักษะต่าง ๆ ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2) บทเพลง หรือ/และแบบฝึกที่ใช้ในการถ่ายทอด

3.1 ครูพินิจมีขอบเขตของเนื้อหาสาระความรู้และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในการถ่ายทอดอย่างไร อะไรบ้าง

สาระความรู้และทักษะ

- ☐ วิธีการจับไม้ระนาดเอก จับแบบปากกา ปากไก่ และปากนกแก้ว
ลักษณะการจับแบบสั้นและแบบยาวตามความเหมาะสมของบทเพลงและ
ผู้เรียนอย่างถูกต้องและสวยงาม.....
- ☐ ท่าทางและบุคลิกภาพในการบรรเลงที่สง่างาม.....
- ☐ วิธีการตีระนาดแบบครึ่งข้อครึ่งแชน แบบข้อ ตลอดจนการตีโดยใช้ปลายนิ้ว
- ☐ วิธีการไล่ระนาดเอกให้ได้กำลังและความคล่องตัว.....
- ☐ ลักษณะและหลักการของการผูกกลอนระนาดเอกที่ถูกต้องเหมาะสมกับทำนองหลัก.....
- ☐ วิธีการตีเก็บคู่แปด ให้เสียงสม่ำเสมอ น้ำหนักมือทั้งสองข้างเท่ากัน
- ☐ วิธีการตีกรอ และการรววให้ละเอียด.....
- ☐ วิธีการตีสะบัด และสะเดาะให้เสียงคมชัด.....

- ☐ วิธีการตีกวาดอย่างถูกต้อง.....
- ☐ วิธีการตีรัวคาบลูกคาบดอก รัวเป็นทำนองที่ถูกต้องชัดเจน.....
- ☐ วิธีการตีขยี้ให้ชัดเจน.....
- ☐ วิธีการตีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ อย่างแม่นยำชัดเจน.....
- ☐ การบรรเลงให้เหมาะสมถูกต้องตามจังหวะและอารมณ์เพลง.....
- ☐ อื่น ๆ .....

3.2 ครูพินิจ อธิบายถึงเพลงเดี่ยวระนาดเอกและเรื่องการสืบทอด รวมถึงเหตุผลของการต่อเพลงเดี่ยวนั้น ๆ ว่าอย่างไร

3.3 การถ่ายทอดทักษะการบรรเลงระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ก่อนเริ่มเรียนเพลงเดี่ยว ครูต่อเพลงหรือมีแบบฝึกอะไรบ้าง

บทเพลง

- ☐ เพลงสาธุการ   ☐ เพลงทะเลแยะ   ☐ เพลงฉิ่งมุล่ง
- อื่น ๆ .....

แบบฝึก

- ☐ ตีเก็บคู่แปด   ☐ ตีกวาด
- ☐ ตีกรอ   ☐ ตีรัวคาบลูกคาบดอก
- ☐ ตีสะบัด   ☐ ตีรัวเป็นทำนอง
- ☐ ตีสะเคาะ   ☐ ตีขยี้
- ☐ ตีรัว   ☐ ตีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ
- ☐ ตีกลอนต่าง ๆ
- อื่น ๆ .....

3.4 ครูพินิจใช้บทเพลง และ/หรือแบบฝึกใดบ้างในการถ่ายทอดทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

บทเพลง

- ☐ เดี่ยวแขกมอญ   ☐ เดี่ยวสารถี
- ☐ เดี่ยวพญาไศก   ☐ ลาวแพน
- ☐ เชิดนอก   ☐ ทวยฮอยเดี่ยว
- ☐ กราวโน
- อื่น ๆ .....

แบบฝึก

☐ ดีเก็บคู่แปด	☐ ดีรัวคาบลูกคาบดอก
☐ ดีกรอ	☐ ดีรัวเป็นทำนอง
☐ ดีสะบัด	☐ ดีขยี้
☐ ดีสะเดาะ	☐ ดีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ
☐ ดีรัว	☐ ดีกลอนต่าง ๆ
☐ ดีกวาด	☐ อื่น ๆ .....

4. ด้านการถ่ายทอดและบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอด มีประเด็นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) การรับเข้าเป็นศิษย์ 2) หลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 3) สถานที่และสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน 4) สื่อการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) บริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอด โดยอาจพบเพิ่มเติมในกระบวนการ

4.1 ครูพินิจมีขั้นตอนตามหลักพิธีการหรือพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับการรับศิษย์ก่อนการถ่ายทอดหรือไม่อย่างไร

☐ มี ☐ ไม่มี

☐ มีการจัดหาฤกษ์ยามและจัดเครื่องบูชาตามขนบประเพณีโบราณเพื่อทำพิธีมอบตัวเป็นศิษย์

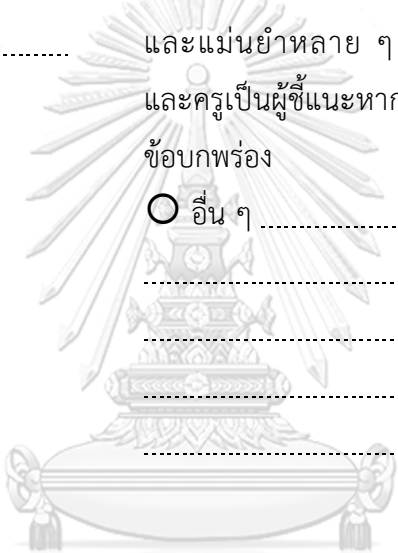
☐ ให้ลูกศิษย์นำขัน ดอกไม้ ธูปเทียน มาทำพิธีมอบตัวเป็นศิษย์ต่อครู
อื่น ๆ .....

4.2 ครูพินิจมีหลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกอย่างไร

หลักการสอนวิธีการสอนเทคนิคการสอน

☐ สอนตามสติปัญญา ความสามารถและบุคลิก ของผู้เรียน	☐ สอนแบบมุขปาฐะ ☐ มีการเตรียมความพร้อม ผู้เรียนก่อนการเรียนด้วย การวอร์มมือ วอร์มร่างกาย หรือการเล่าประสบการณ์ เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน	☐ ครูมีแบบฝึกทักษะที่ สอดคล้องกับบทเพลงที่ ถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้ฝึก ปฏิบัติ เมื่อต่อเพลง ผู้เรียนจะเรียนรู้และ ปฏิบัติได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
☐ เน้นวิธีการบรรเลงที่ ถูกต้อง	☐ ในการเรียนการสอน ครู สอนอย่างเป็นขั้นตอนด้วย	☐ ครูมีการกระตุ้นด้วย การพูดคุยกับผู้เรียน
☐ เน้นเรื่องบุคลิกภาพของ ผู้เรียนที่ควรเป็นไปตาม ธรรมชาติของแต่ละคน		

○ สอนทักษะอย่างเป็นระบบขั้นตอน	การอธิบายและการสาธิต
○ อื่น ๆ	○ สอนจากง่ายไปยาก อย่างช้า ๆ ทีละขั้น ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มเติมความซับซ้อนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน
.....	○ ให้ผู้เรียนฝึกซ้อมและเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ ด้วยตนเองเพื่อความต่อเนื่อง และแม่นยำหลาย ๆ ครั้ง และครูเป็นผู้ชี้แนะหากยังมีข้อบกพร่อง
.....	○ อื่น ๆ .....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3 ครูพินิจมีหลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอน ทักษะการบรณรงเดี่ยว ระนาตเอกที่แตกต่ากัน
ในผู้เรียนแต่ละคนหรือไม่ อย่างไร

4.4 ครพินิจมีลำดับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกหรือไม่ อย่างไร

4.5 การสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวบรรณาดเอกครพินิจให้ควมสำคัญหรือนนเรื่องใดบ่ง อย่างไร

- ☐ คุณภาพเสียง เสียงต้องมีความคมชัด ชัดเจน.....
- ☐ รสมือในการบรรเลง.....
- ☐ บุคลิกท่าทางในการบรรเลงที่สง่างามและถูกต้อง.....
- ☐ ความเข้าใจในบทเพลงอย่างถูกต้อง.....

- ☐ ความถูกต้องของจังหวะและทำนอง.....
- ☐ อื่น ๆ .....

4.6 ครูพินิจให้ความสำคัญกับเรื่องใดมากที่สุด เพราะอะไร

4.7 ระนาดเอกและไม้ระนาดเอกที่ครูพินิจใช้ในการเรียนการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก มีลักษณะเป็นอย่างไร

ระนาดเอก

- ☐ คุณภาพเสียงดี เสียงตรง ไม่เพี้ยน
- ☐ รางและพื้นระนาดมีสัดส่วนเหมาะสมสวยงาม

ไม้ตีระนาดเอก

- ☐ คุณภาพดี เมื่อตีแล้วให้เสียงที่ไพเราะ
- ☐ หัวไม้และก้านมีสัดส่วนเหมาะสมสวยงามไม่คดงอ
- ☐ น้ำหนักไม้พอดีกับมือ

- ☐ อื่น ๆ.....

4.8 สื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ครูพินิจใช้ในการถ่ายทอดมีอะไรบ้าง และใช้อย่างไร

- ☐ โน้ตเพลง.....
- ☐ เครื่องดนตรีอื่น ๆ .....
- ☐ เทป /CD เพลง.....
- ☐ หนังสือ.....
- ☐ เอกสารประกอบการเรียน.....
- ☐ อื่น ๆ.....

4.9 สถานที่ใดบ้างที่ครูพินิจใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอด

- ☐ สถาบันการศึกษา.....
- ☐ บ้านครูพินิจ
- ☐ อื่น ๆ.....

4.10 สถานที่ในการถ่ายทอดนั้น ๆ มีสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร

- ☐ มีการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมที่น่าเรียน มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนครบครัน
- ☐ สถานที่เรียนมีความสะอาด อากาศถ่ายเท
- ☐ อื่น ๆ.....

4.11 ครูพินิจมีการวัดและประเมินผลการบรรลุผลเพียงระดับใดหรือไม่ และใช้วิธีการใดบ้างในการวัดและประเมินผล

- ☐ มี
- ☐ วัดและประเมินผลทักษะการบรรลุผลเพียงระดับใดโดยครูเป็นผู้ประเมิน
- ☐ ประเมินผลทักษะการบรรลุผลเพียงระดับใดโดยครูเป็นผู้สังเกตและผู้เรียนประเมินตนเอง
- ☐ อื่น ๆ.....
- ☐ ไม่มี เพราะ.....

4.12 สถานการณ์ในการวัดและประเมินผลของครูพินิจในกระบวนการเรียนการสอนมีลักษณะอย่างไร

- ☐ การจัดการทดสอบแบบรายบุคคล
- ☐ การประเมินผู้เรียนตามความรู้และทักษะปฏิบัติ
- ☐ อื่น ๆ.....

4.13 ครูพินิจวัดและประเมินผลการบรรลุผลเพียงระดับใดในด้านใดบ้าง

- ☐ คุณภาพเสียง ความชัดเจนของเสียง
- ☐ บุคลิกท่าทางในการบรรลุผล
- ☐ ความเข้าใจในบทเพลงอย่างถูกต้อง
- ☐ ความถูกต้องของจังหวะและทำนอง
- ☐ อื่น ๆ.....

4.14 ครูพินิจมีการวัดและประเมินผลการบรรลุผลเพียงระดับใดมากน้อยเพียงใด และช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลคือช่วงเวลาใดบ้าง

- ☐ ไม่มีการวัดและประเมินผลเลย
- ☐ วัดและประเมินผลก่อนเรียน
- ☐ วัดและประเมินผลหลังเรียน
- ☐ วัดและประเมินผลก่อนเรียน และหลังเรียน
- ☐ วัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน
- ☐ วัดและประเมินผลตลอดระยะเวลาระหว่างการเรียนการสอน

○ อื่น ๆ.....

4.15 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกที่อาจพบเพิ่มเติมในกระบวนการ

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างแบบสอบถามกลุ่มลูกศิษย์ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง

เรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. ชื่อ (นาย / นางสาว / นาง).....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ภูมิลำเนา จังหวัด.....
3. อาชีพ/ตำแหน่ง.....
4. สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....
5. วุฒิการศึกษา.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

1. ด้านครูผู้ถ่ายทอด มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ 1) ภูมิหลังด้านดนตรีของครู 2) คุณลักษณะความเป็นครู

1.1 ครูพินิจได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูท่านใดบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ครูพริ้ง ดนตรีรส	☐ ครูเชื้อ ดนตรีรส
☐ ครูสอน วงฆ้อง	☐ ครูบุญยงค์ เกตุคง
☐ อื่น ๆ.....	

1.2 ครูได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวอะไรบ้าง และเรียนกับครูท่านใด
(ตอบได้มากกว่า 3 ข้อ และกรอกรายชื่อครูหลังชื่อเพลงนั้น ๆ)

☐ เดี่ยวแขกมอญ.....	☐ เดี่ยวสารถี.....

- ☐ เดี่ยวพญาโศก..... ☐ ลาวแพน.....
☐ เชิดนอก..... ☐ ทอยเดี่ยว.....
☐ กราวใน.....
☐ อื่น ๆ.....

1.3 ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้ครูพินิจมีความเป็นเลิศในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก (ตอบได้มากกว่า 3 ข้อ)

- ☐ ฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ☐ มีพื้นฐานทักษะการบรรเลงที่ถูกต้อง
☐ มีทักษะในการบรรเลงตั้งแต่ ทักษะการบรรเลงขั้นต้น บทเพลงและการบรรเลงอย่างตลอดจนทักษะการ บรรเลงขั้น แดกฉาน
☐ สูงดีเยี่ยม ☐ มีความแม่นยำในจังหวะ และ
☐ มีสติปัญญา ไหวพริบ ทำนองเพลงอย่างถูกต้อง
☐ ปฏิภาณ และความคล่องแคล่ว
☐ อื่น ๆ.....

1.4 คุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของครูพินิจ ในความคิดเห็นของท่านเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 3 ข้อ)

- ☐ อุตสาหะ ☐ เพิ่มพูนความรู้ ☐ รักษาระเบียบวินัย
☐ พากเพียร ☐ เสมอ ☐ เอื้อเฟื้อ
☐ ซื่อสัตย์ ☐ เมตตา ☐ เสียสละ
☐ มุ่งมั่น แน่ว ☐ สุภาพอ่อนโยน ☐ ใจกว้าง ว่างใจ
☐ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ ☐ มีหลักและวิธีสอนที่ทำให้ลูกศิษย์เรียนรู้ได้เร็ว
☐ อื่น ๆ.....

1. ด้านผู้เรียน มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน พื้นฐาน ลักษณะและทักษะของผู้เรียน

1.1 ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกลูกศิษย์หรือไม่ อย่างไร (หากตอบ มี กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ โดยสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หากตอบไม่มี กรุณาระบุเหตุผลเพิ่มเติม)

☐ มี

- ☐ คัดเลือกจากลักษณะทางกายภาพของผู้เรียน
- ☐ คัดเลือกจากทักษะการบรรเลงของผู้เรียน
- ☐ คัดเลือกจากสติปัญญา ไหวพริบของผู้เรียน
- ☐ คัดเลือกจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
- ☐ คัดเลือกจากบุคลิกและลักษณะนิสัยของผู้เรียน
- ☐ คัดเลือกจากความประพฤติของผู้เรียน
- ☐ คัดเลือกจากความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัยของผู้เรียน

☐ อื่น ๆ.....

☐ ไม่มี เพราะ .....

1.2 ระยะเวลาที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ

(ตอบเพียงคำตอบเดียว)

- ☐ ต่ำกว่า 6 เดือน   ☐ 1 ปี   ☐ 2 ปี
- ☐ 3 ปี   ☐ 4 ปี   ☐ อื่น ๆ.....

2.3 ทักษะการบรรเลงระนาดเอกของผู้เรียนก่อนได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจมี

ลักษณะเป็นอย่างไร (ตอบเพียงคำตอบเดียว)

- ☐ ไม่มีทักษะเลย   ☐ มีพื้นฐานบ้างเล็กน้อย
- ☐ มีพื้นฐานพอสมควร   ☐ มีพื้นฐานที่ดี
- ☐ อื่น ๆ .....

(หากตอบมีพื้นฐานบ้างเล็กน้อย หรือมีพื้นฐานพอสมควร หรือมีพื้นฐานดี กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ เพื่อแสดงทักษะการบรรเลงของผู้เรียน โดยจะแยกออกเป็นเรื่องเทคนิคการบรรเลงและบทเพลงที่เป็นประสบการณ์เดิมของผู้เรียนก่อนเริ่มเรียนกับครูพินิจ)

เทคนิคการบรรเลง

☐ ดีเก็บคู่แปด

☐ ดีกรอ

บทเพลง

☐ เพลงโหมโรง.(ระบุ)....

.....

.....

.....

☐ ดีสะบัด	☐ เพลงสองชั้น (ระบุ).....
	.....
☐ ดีสะเคาะ	.....
	.....
☐ ดีรำ	☐ เพลง เถา (ระบุ).....
	.....
☐ ดีกวาด	.....
	.....
☐ ดีรำคาบลูกคาบดอก	☐ เพลงเรื่อง (ระบุ).....
	.....
☐ ดีรำเป็นทำนอง	.....
	.....
☐ ดีขยี้	☐ เพลงเดี่ยว (ระบุ).....
	.....
☐ ดีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ	.....
	.....
☐ อื่น ๆ	☐ อื่น ๆ .....
.....	.....
.....	.....

2.4 ครูพินิจเริ่มต่อเพลงเดี่ยวให้ผู้เรียนเมื่อไร

- ☐ ระยะเวลา (ระบุ)..... หลังจากครูพิจารณาแล้วว่าผู้เรียนสามารถเรียนเพลงเดี่ยวได้
- ☐ เมื่อผู้เรียนขอให้ครูต่อเพลงเดี่ยว
- ☐ อื่น ๆ.....

2.5 ครูพินิจมีการทดสอบผู้เรียนก่อนการต่อเพลงเดี่ยวอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ทดสอบการบรรเลงด้วยเทคนิคการบรรเลงต่าง ๆ
- ☐ ทดสอบการบรรเลงด้วยบทเพลงประเภทต่าง ๆ
- ☐ อื่น ๆ.....

2.6 ครูพินิจมีการแบ่งระดับขั้นความรู้และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาบเอกของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร

☐ มี

- ☐ แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มผู้เรียนขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง ตามลักษณะของเพลง ครูจะเป็นผู้พิจารณาผู้เรียนแต่ละคนโดยคำนึงถึงสติปัญญา ทักษะความสามารถและบุคลิกของผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ☐ แบ่งกลุ่มผู้เรียนตามชั้นปีการศึกษา มีการจัดบทเพลงและแบบฝึกให้ชั้นปีนั้น ๆ เรียนเหมือนกัน
- ☐ อื่น ๆ.....
- ☐ ไม่มี เพราะ.....

2.7 พัฒนาการทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของผู้เรียนระหว่างได้รับการ

ถ่ายทอดจากครูพินิจเป็นอย่างไร

- ☐ พัฒนาการดีขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ
- ☐ พัฒนาการไม่แตกต่างไปจากเดิม
- ☐ พัฒนาการค่อย ๆ ลดต่ำลง
- ☐ อื่น ๆ.....

3. ด้านเนื้อหาสาระ มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ความรู้ทักษะต่าง ๆ ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2) บทเพลง หรือ/และแบบฝึกที่ใช้ในการถ่ายทอด

3.1 ครูพินิจมีขอบเขตของเนื้อหาสาระความรู้และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในการถ่ายทอดอย่างไร อะไรบ้าง

สาระความรู้และทักษะ

- ☐ วิธีการจับไม้ระนาดเอก จับแบบปากกา ปากไก่ และปากนกแก้ว
- ลักษณะการจับแบบสั้นและแบบยาวตามความเหมาะสมของบทเพลง และผู้เรียนอย่างถูกต้องและสวยงาม
- ☐ ท่าทางและบุคลิกภาพในการบรรเลงที่สง่างาม
- ☐ วิธีการตีระนาดแบบครึ่งข้อครึ่งแขน แบบข้อ ตลอดจนการตีโดยใช้ปลายนิ้ว
- ☐ วิธีการไล่ระนาดเอกให้ได้กำลังและความคล่องตัว
- ☐ ลักษณะและหลักการของการผูกกลอนระนาดเอกที่ถูกต้องเหมาะสมกับทำนองหลัก
- ☐ วิธีการตีเก็บคู่แปด ให้เสียงสม่ำเสมอ น้ำหนักมือทั้งสองข้างเท่ากัน
- ☐ วิธีการตีกรอ และการรวีให้ละเอียด
- ☐ วิธีการตีสะบัด และสะเดาะให้เสียงคมชัด

- ☐ วิธีการตีกวาดอย่างถูกต้อง
- ☐ วิธีการตีรัวคาบลูกคาบดอก รัวเป็นทำนองที่ถูกต้องชัดเจน
- ☐ วิธีการตีขยี้ให้ชัดเจน
- ☐ วิธีการตีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ อย่างแม่นยำชัดเจน
- ☐ การบรรเลงให้เหมาะสมถูกต้องตามจังหวะและอารมณ์เพลง
- ☐ อื่น ๆ .....

3.2 การถ่ายทอดทักษะการบรรเลงระนาดเอกของครูพินิจ นายสุวรรณ ก่อนเริ่มเรียนเพลงเดี่ยว ครูต่อเพลงหรือมีแบบฝึกอะไรบ้าง

บทเพลง

- ☐ เพลงสาธุการ
- ☐ เพลงทะเล
- ☐ เพลงฉิ่งมุล่ง
- อื่น ๆ .....

แบบฝึก

- ☐ ตีเก็บคู่แปด
- ☐ ตีกรอ
- ☐ ตีสะบัด
- ☐ ตีสะเคาะ
- ☐ ตีรัว
- ☐ อื่น ๆ .....
- ☐ ตีกวาด
- ☐ ตีรัวคาบลูกคาบดอก
- ☐ ตีรัวเป็นทำนอง
- ☐ ตีขยี้
- ☐ ตีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ
- ☐ ตีกลอนต่าง ๆ

3.3 ครูพินิจใช้บทเพลง และ/หรือแบบฝึกใดบ้างในการถ่ายทอดทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

บทเพลง

- ☐ เดี่ยวแขกมอญ
- ☐ เดี่ยวพญาโศก
- ☐ เชิดนอก
- ☐ กราวใน
- ☐ อื่น ๆ .....
- ☐ เดี่ยวสารถี
- ☐ ลาวแพน
- ☐ ทอยยเดี่ยว

แบบฝึก

- ☐ ตีเก็บคู่แปด
- ☐ ตีกรอ
- ☐ ตีสะบัด
- ☐ ตีสะเคาะ
- ☐ ตีรัว
- ☐ ตีกวาด
- ☐ ตีรัวคาบลูกคาบดอก
- ☐ ตีรัวเป็นทำนอง
- ☐ ตีขยี้
- ☐ ตีถ่างมือเป็นคู่ต่าง ๆ
- ☐ ตีกลอนต่าง ๆ

○ อื่น ๆ .....

4. ด้านการถ่ายทอดและบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอด มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การรับเข้าเป็นศิษย์ 2) หลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 3) สื่อและอุปกรณ์ในการถ่ายทอด 4) สถานที่และสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 6) บริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอด โดยอาจพบเพิ่มเติมในกระบวนการ

4.1 ครูพินิจมีขั้นตอนตามหลักพิธีการหรือพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับการรับศิษย์ ก่อนการถ่ายทอดหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

○ มีการจัดหาฤกษ์ยามและจัดเครื่องบูชาตามขนบประเพณีโบราณเพื่อทำพิธีมอบตัวเป็นศิษย์

○ ให้ลูกศิษย์นำขัน ดอกไม้ ธูปเทียน มาทำพิธีมอบตัวเป็นศิษย์ต่อครู

○ อื่น ๆ .....

4.2 ครูพินิจมีหลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกอย่างไร

หลักการสอน

- สอนตามสติปัญญา ความสามารถและบุคลิกของผู้เรียน
- เน้นวิธีการบรรยายที่ถูกต้อง
- เน้นเรื่องบุคลิกภาพของผู้เรียนที่ควรเป็นไปตามธรรมชาติของแต่ละคน
- สอนทักษะอย่างเป็นระบบขั้นตอน

วิธีการสอน

- สอนแบบมุขปาฐะ
- มีการเตรียมความพร้อมผู้เรียนก่อนการเรียนด้วยการวอร์มมือ วอร์มร่างกาย หรือการเล่าประสบการณ์เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
- ในการเรียนการสอนครูสอนอย่างเป็นขั้นตอนด้วยการอธิบายและการสาธิต
- สอนจากง่ายไปยากอย่างช้า ๆ ทีละขั้น ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มเติมความซับซ้อนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน
- ให้ผู้เรียนฝึกซ้อมและเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ ด้วยตนเองเพื่อความต่อเนื่องและแม่นยำหลาย ๆ ครั้ง และครูเป็นผู้ชี้แนะหากยังมีข้อบกพร่อง

เทคนิคการสอน

- ครูมีแบบฝึกทักษะที่สอดคล้องกับบทเพลงที่ถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เมื่อต่อเพลงผู้เรียนจะเรียนรู้และปฏิบัติได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
- ครูมีการกระตุ้นด้วยการพูดคุยกับผู้เรียนเกี่ยวกับการฝึกทักษะหรือบทเพลงเพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น
- เมื่อครูสังเกตเห็นว่าผู้เรียนมีความกดดันหรือยังปฏิบัติไม่ได้ ครูจะมีช่วงให้ผู้เรียนผ่อนคลาย เช่นการฟังเพลง แ ล ก เป ลี ย น ประสบการณ์เรื่องอื่น ๆ หรือผ่อนคลายกล้ามเนื้อ
- เมื่อผู้เรียนยังจำไม่ได้ ครูจะใช้โน้ตเพลงควบคู่ไปกับการฝึกซ้อมบ้างเป็นครั้งคราว
- ครูให้บันทึกเสียง/เทป/ซีดีเพลง กลับไปฟังควบคู่กับการฝึกซ้อมด้วยตนเอง

○ อื่น ๆ .....

4.3 การสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกครูพินิจให้ความสำคัญหรือเน้นเรื่องใดบ้าง อย่างไร

- ☐ คุณภาพเสียง เสียงต้องมีความคมชัดชัดเจน
- ☐ การสร้างเสียงที่หลากหลาย เพื่อแสดงศักยภาพในการบรรเลง
- ☐ บุคลิกท่าทางในการบรรเลงที่สง่างามและถูกต้อง
- ☐ ความเข้าใจในบทเพลงอย่างถูกต้อง
- ☐ ความถูกต้องของจังหวะและทำนอง
- ☐ อื่น ๆ .....

4.4 ครูพินิจให้ความสำคัญกับเรื่องใดมากที่สุด เพราะอะไร (กรุณาระบุเหตุผลหลังข้อที่เลือกตอบ)

- ☐ คุณภาพเสียง เสียงต้องมีความคมชัด ชัดเจน .....
- ☐ การสร้างเสียงที่หลากหลาย เพื่อแสดงศักยภาพในการบรรเลง.....
- ☐ บุคลิกท่าทางในการบรรเลงที่สง่างามและถูกต้อง.....
- ☐ ความเข้าใจในบทเพลงอย่างถูกต้อง.....
- ☐ ความถูกต้องของจังหวะและทำนอง.....
- ☐ อื่น ๆ.....

4.5 ระนาดเอกและไม้ระนาดเอกที่ครูพินิจใช้ในการเรียนการสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก มีลักษณะเป็นอย่างไร

<u>ระนาดเอก</u>	<u>ไม้ตีระนาดเอก</u>
☐ คุณภาพเสียงดี เสียงตรง ไม่เพี้ยน	☐ คุณภาพดี เมื่อตีแล้วให้เสียงที่ไพเราะ
☐ รางและพื้นระนาดมีสัดส่วนเหมาะสมสวยงาม	☐ หัวไม้และก้านมีสัดส่วนเหมาะสมสวยงามไม่คดงอ
☐ อื่น ๆ.....	☐ น้ำหนักไม้พอดีกับมือ

4.6 สื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ครูพินิจใช้ในการถ่ายทอดมีอะไรบ้าง

- ☐ โน้ตเพลง

- ☐ เครื่องดนตรีอื่น ๆ (ระบุ).....
- ☐ เทป /CD เพลง
- ☐ หนังสือ
- ☐ เอกสารประกอบการเรียน
- ☐ อื่น ๆ.....

4.7 สถานที่ใดบ้างที่ครูพินิจใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอด

- ☐ สถาบันการศึกษา (ระบุ).....
- ☐ บ้านครูพินิจ
- ☐ อื่น ๆ.....

4.8 สถานที่ในการถ่ายทอดนั้น ๆ มีสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร

- ☐ มีการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมที่น่าเรียน มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนครบครัน
- ☐ สถานที่เรียนมีความสะอาด อากาศถ่ายเท
- ☐ อื่น ๆ.....

4.9 ครูพินิจมีการวัดและประเมินผลการบรรลุเดี่ยวนะวาทเอกหรือไม่ และใช้วิธีการใดบ้างในการวัดและประเมินผล

- ☐ มี
- ☐ วัดและประเมินผลทักษะการบรรลุเดี่ยวนะวาทเอกโดยครูเป็นผู้ประเมิน
- ☐ ประเมินผลทักษะการบรรลุเดี่ยวนะวาทเอกโดยครูเป็นผู้สังเกตและผู้เรียนประเมินตนเอง
- ☐ อื่น ๆ.....
- ☐ ไม่มี เพราะ.....

4.10 สถานการณ์ในการวัดและประเมินผลของครูพินิจในกระบวนการเรียนการสอนมีลักษณะอย่างไร

- ☐ การจัดการทดสอบแบบรายบุคคล
- ☐ การประเมินผู้เรียนตามความรู้และทักษะปฏิบัติ
- ☐ อื่น ๆ.....

4.11 ครูพินิจวัดและประเมินผลการบรรลุเดี่ยวนะวาทเอกในด้านใดบ้าง

- ☐ คุณภาพเสียง ความชัดเจนของเสียง
- ☐ บุคลิกท่าทางในการบรรลุ
- ☐ ความเข้าใจในบทเพลงอย่างถูกต้อง
- ☐ ความถูกต้องของจังหวะและทำนอง

○ อื่น ๆ .....

4.12 ครูพินิจมีการวัดและประเมินผลการบรรลุผลเพียงระดับใด
และใช้ช่วงเวลาใดในการวัดและประเมินผล

- ไม่มีการวัดและประเมินผลเลย
- วัดและประเมินผลก่อนเรียน
- วัดและประเมินผลหลังเรียน
- วัดและประเมินผลก่อนเรียน และหลังเรียน
- วัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน
- วัดและประเมินผลตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน
- อื่น ๆ .....

4.13 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอดการบรรลุผลเพียงระดับใด
ที่อาจพบเพิ่มเติมในกระบวนการ

.....

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
แบบสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ
ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี

จุดประสงค์	ข้อความถาม	ความคิดเห็น ของกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่			รวม คะแนน	IOC	ผล การ ตัดสิน
		1	2	3			
ด้านครูผู้ถ่ายทอด ภูมิหลัง ด้านดนตรี ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูท่านใดบ้าง	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวอะไรบ้างและเรียนกับครูท่านใด	+1					
คุณลักษณะ ความเป็นครู	1. ปัจจัยที่ส่งผลให้ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีความเป็นเลิศในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	+1	0	+1	2	0.67	สอดคล้อง
	2. คุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ในความคิดเห็นของท่านเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
ด้านผู้เรียน ความสามารถทางสติปัญญาของ ผู้เรียนพื้นฐาน ลักษณะ และ ทักษะของ ผู้เรียน	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกลูกศิษย์หรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. ระยะเวลาที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	3. ทักษะการบรรเลงระนาดเอกของผู้เรียนก่อนได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีลักษณะเป็นอย่างไร และระหว่างเรียนกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ พัฒนาการทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของผู้เรียนมีลักษณะเป็นอย่างไร	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง

	4. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ เริ่มต่อเพลงเดี่ยวให้ผู้เรียนเมื่อไร และมีการทดสอบก่อนการต่อเพลงเดี่ยวอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	5. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีการทดสอบผู้เรียนก่อนการต่อเพลงเดี่ยว อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	6. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีการแบ่งความรู้และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	7. พัฒนาการทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของผู้เรียน						
ด้านเนื้อหาสาระ ความรู้ทักษะต่าง ๆ ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีขอบเขตของเนื้อหาสาระความรู้และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในการถ่ายทอดอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
บทเพลงหรือ/และแบบฝึกที่ใช้ในการถ่ายทอด	1. การถ่ายทอดทักษะการบรรเลงระนาดเอกก่อนเริ่มเรียนเพลงเดี่ยวครูต่อเพลง หรือมีแบบฝึกอะไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ใช้บทเพลง และ/หรือแบบฝึกใดบ้าง ในการถ่ายทอดทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
ด้านการถ่ายทอด และบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การถ่ายทอด การรับเข้า เป็นศิษย์	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีขั้นตอนตามหลักพิธีการหรือพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับการรับศิษย์ก่อนการถ่ายทอดหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง

จุดประสงค์	ข้อความคำถาม	ความคิดเห็น ของกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่			รวม คะแนน	IOC	ผล การ ตัดสิน
		1	2	3			
หลักการ วิธีการ และเทคนิค การสอน การบรรเลง เดี่ยวระนาดเอก	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีหลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนทักษะการบรรเลง เดี่ยวระนาดเอกอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. การสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด เอกครูพินิจให้ความสำคัญหรือนั่นเรื่อง ใดบ้าง อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	3. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีลำดับการถ่ายทอด การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	4. การสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด เอกครูพินิจเน้นเรื่องใดบ้าง อย่างไร						
	5. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีให้ความสำคัญกับ เรื่องใดมากที่สุด เพราะอะไร						
สื่อและอุปกรณ์ ในการถ่ายทอด	1. ระนาดเอกและไม้ระนาดเอกที่ ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ใช้ในการเรียน การสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก มีลักษณะเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. สื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ ครูพินิจใช้ในการถ่ายทอดมีอะไรบ้าง และ ใช้อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
สถานที่ และ สภาพแวดล้อม	1. สถานที่ใดบ้างที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอด	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. สถานที่ในการถ่ายทอดนั้น ๆ มี สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
การวัด และ ประเมินผล การเรียนรู้	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีการวัดและ ประเมินผลการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก หรือไม่ และใช้วิธีการใดบ้างในการวัด และ ประเมินผล	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง

	2. การวัดและประเมินผลผู้เรียน ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีรูปแบบการประเมิน หรือ การจัดการทดสอบผู้เรียนในลักษณะใด	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
	3. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ วัดและประเมินผล การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกในเรื่องใดบ้าง	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
	4. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีการวัดและ ประเมินผลการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก มากน้อย เพียงใด และใช้ช่วงระยะเวลา ไດบ้างในการวัดและประเมินผล						
บริบทอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับ การถ่ายทอด โดยอาจพบ การถ่ายทอด โดยอาจพบ	1. ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยว ระนาดเอกที่อาจพบเพิ่มเติมใน กระบวนการ	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามกลุ่มลูกศิษย์กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นระยะเวลา 1 – 6 ปี และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ที่วงดนตรีไทยเทศบาลกรุงเทพมหานคร เฉพาะช่วงระยะเวลาหนึ่ง

จุดประสงค์	ข้อความคำถาม	ความคิดเห็น ของกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่			รวม คะแนน	IOC	ผล การ ตัดสิน
		1	2	3			
ด้านครูผู้ถ่ายทอด ภูมิหลัง ด้านดนตรี ของครูพินิจ ฉายสุวรรณ	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกจากครูท่านใดบ้าง	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวอะไรบ้างและเรียนกับครูท่านใด	+1					
คุณลักษณะ ความเป็นครู	1. ปัจจัยที่ส่งผลให้ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีความเป็นเลิศในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	+1	0	+1	2	0.67	สอดคล้อง
	2. คุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของครูพินิจ ฉายสุวรรณ ในความคิดเห็นของท่านเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
ด้านผู้เรียน ความสามารถ ทางสติปัญญา ของ ผู้เรียนพื้นฐาน ลักษณะ และ ทักษะของ ผู้เรียน	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกลูกศิษย์หรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. ระยะเวลาที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	3. ทักษะการบรรเลงระนาดเอกของผู้เรียนก่อนได้รับการถ่ายทอดจากครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีลักษณะเป็นอย่างไร และระหว่างเรียนกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ พัฒนาการทักษะการบรรเลงเดี่ยว	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง

	ระนาดเอกของผู้เรียนมีลักษณะเป็น อย่างไร						
	4. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ เริ่มต่อเพลงเดี่ยว ให้ผู้เรียนเมื่อไร และมีการทดสอบก่อน การต่อเพลงเดี่ยวอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	5. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีการทดสอบ ผู้เรียนก่อนการต่อเพลงเดี่ยว อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	6. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีการแบ่งความรู้ และทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกของ ผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	7. พัฒนาการทักษะการบรรเลงเดี่ยว ระนาดเอกของผู้เรียน						
ด้านเนื้อหา สาระ ความรู้ทักษะ ต่าง ๆ ในการ บรรเลงเดี่ยว ระนาดเอก	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีขอบเขตของ เนื้อหาสาระความรู้และทักษะการบรรเลง เดี่ยวระนาดเอกในการถ่ายทอดอย่างไร อะไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
บทเพลง หรือและ แบบฝึกที่ใช้ ในการ ถ่ายทอด	1. การถ่ายทอดทักษะการบรรเลงระนาดเอก ก่อนเริ่มเรียนเพลงเดี่ยวครูต่อเพลง หรือ มีแบบฝึกอะไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ใช้บทเพลง และ/ หรือแบบฝึกใดบ้าง ในการถ่ายทอดทักษะ การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
ด้านการ ถ่ายทอด และบริบท การถ่ายทอด การรับเข้า เป็นศิษย์	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีขั้นตอนตามหลัก พิธีการหรือพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับ การรับศิษย์ก่อนการถ่ายทอดหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง

จุดประสงค์	ข้อคำถาม	ความคิดเห็น ของกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่			รวม คะแนน	IOC	ผล การ ตัดสิน
		1	2	3			
หลักการ วิธีการ และเทคนิค การสอน การบรรเลง เดี่ยวระนาดเอก	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีหลักการ วิธีการ และเทคนิคการสอนทักษะการบรรเลง เดี่ยวระนาดเอกอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. การสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด เอกครูพินิจให้ความสำคัญหรือเน้นเรื่อง ใดบ้าง อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	3. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีลำดับการถ่ายทอด การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	4. การสอนทักษะการบรรเลงเดี่ยวระนาด เอกครูพินิจเน้นเรื่องใดบ้าง อย่างไร						
	5. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีให้ความสำคัญกับ เรื่องใดมากที่สุด เพราะอะไร						
สื่อและอุปกรณ์ ในการถ่ายทอด	1. ระนาดเอกและไม้ระนาดเอกที่ ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ใช้ในการเรียน การสอนการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก มีลักษณะเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. สื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ ครูพินิจใช้ในการถ่ายทอดมีอะไรบ้าง และ ใช้อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
สถานที่ และ สภาพแวดล้อม	1. สถานที่ใดบ้างที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือถ่ายทอด	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. สถานที่ในการถ่ายทอดนั้น ๆ มี สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง

การวัด และ ประเมินผล การเรียนรู้	1. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีการวัดและ ประเมินผลการบรรลุเจตยวระนาเดก หรือไม่ และใช้วิธีการใดบ้างในการวัด และ ประเมินผล	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
	2. การวัดและประเมินผลผู้เรียน ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีรูปแบบการประเมิน หรือ การจัดการทดสอบผู้เรียนในลักษณะใด	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
	3. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ วัดและประเมินผล การบรรลุเจตยวระนาเดกในเรื่องใดบ้าง	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
	4. ครูพินิจ ฉายสุวรรณ มีการวัดและ ประเมินผลการบรรลุเจตยวระนาเดก มากนัก้อย เพียงใด และใช้ช่วงระยะเวลา ใดบ้างในการวัดและประเมินผล						
บริบทอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับ การถ่ายทอด โดยอาจพบ การถ่ายทอด โดยอาจพบ	1. ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการถ่ายทอดการบรรลุเจตยว ระนาเดกที่อาจพบเพิ่มเติมใน กระบวนการ	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวรัชชศึกษา เกลาพิมาย

วัน เดือน ปี เกิด

18 กุมภาพันธ์ 2536

สถานที่เกิด

จังหวัดพิษณุโลก

วุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วุฒิการศึกษา ดุริยางคศาสตรบัณฑิต (ดศ.บ.) เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขาดนตรีศึกษา แขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก เครื่องมือเอก ระนาดเอก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2557
การศึกษาด้านดนตรี ผู้วิจัยได้เริ่มเรียนระนาดเอกกับบิดา (ภวนาจ เกลาพิมาย) ครูวิชณพล ศรีทับทิม ครูศศิธร นักปี่ รองศาสตราจารย์ประทีป นักปี่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพลสิทธิ์ พชรกุลศลพงค์ (เดชน์ คงอิม) ครูเสรี หริมพานิช และได้เรียนบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกกับครูพินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ในขณะที่ศึกษาระดับปริญญาตรี จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2558

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY